

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

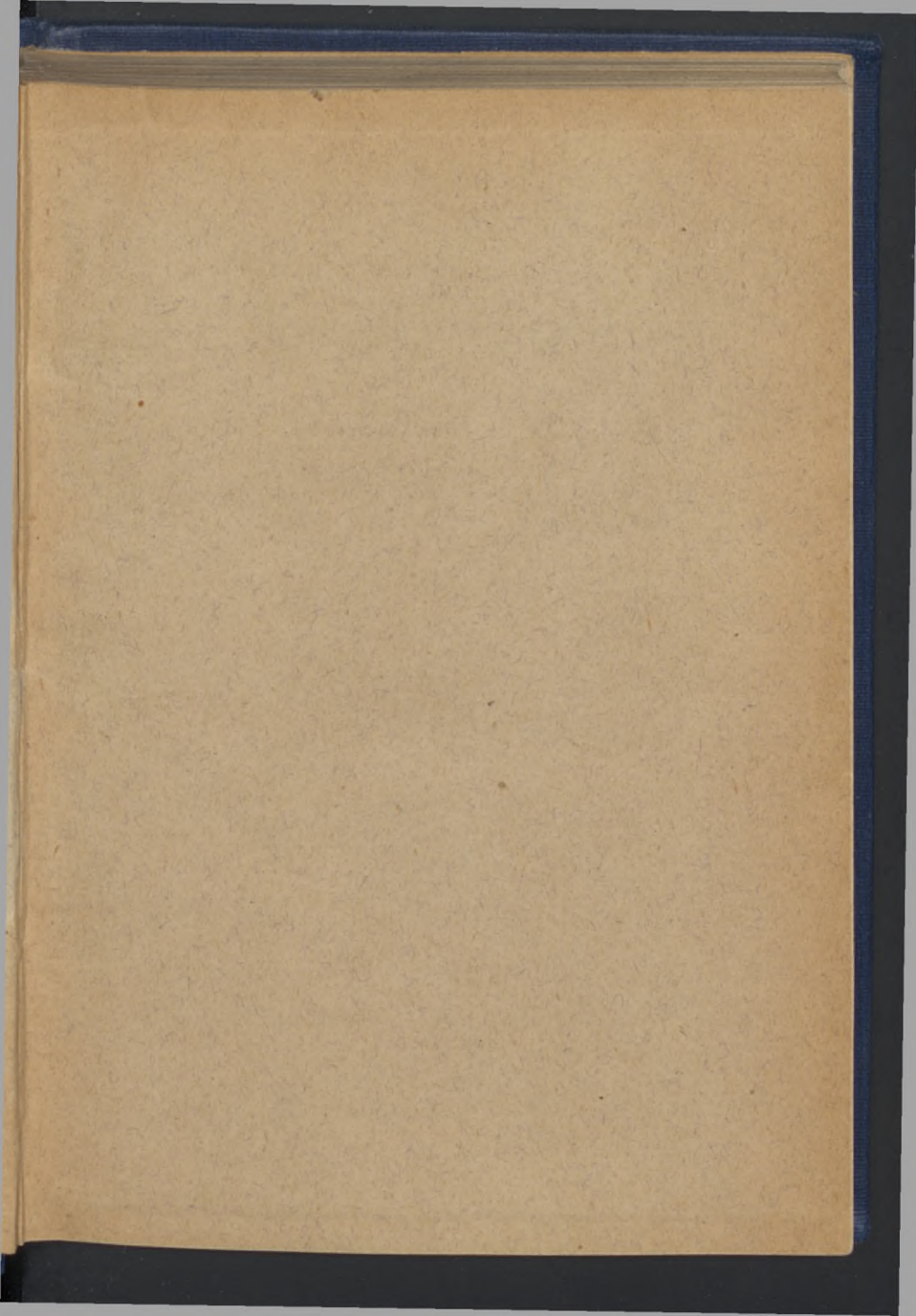
This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

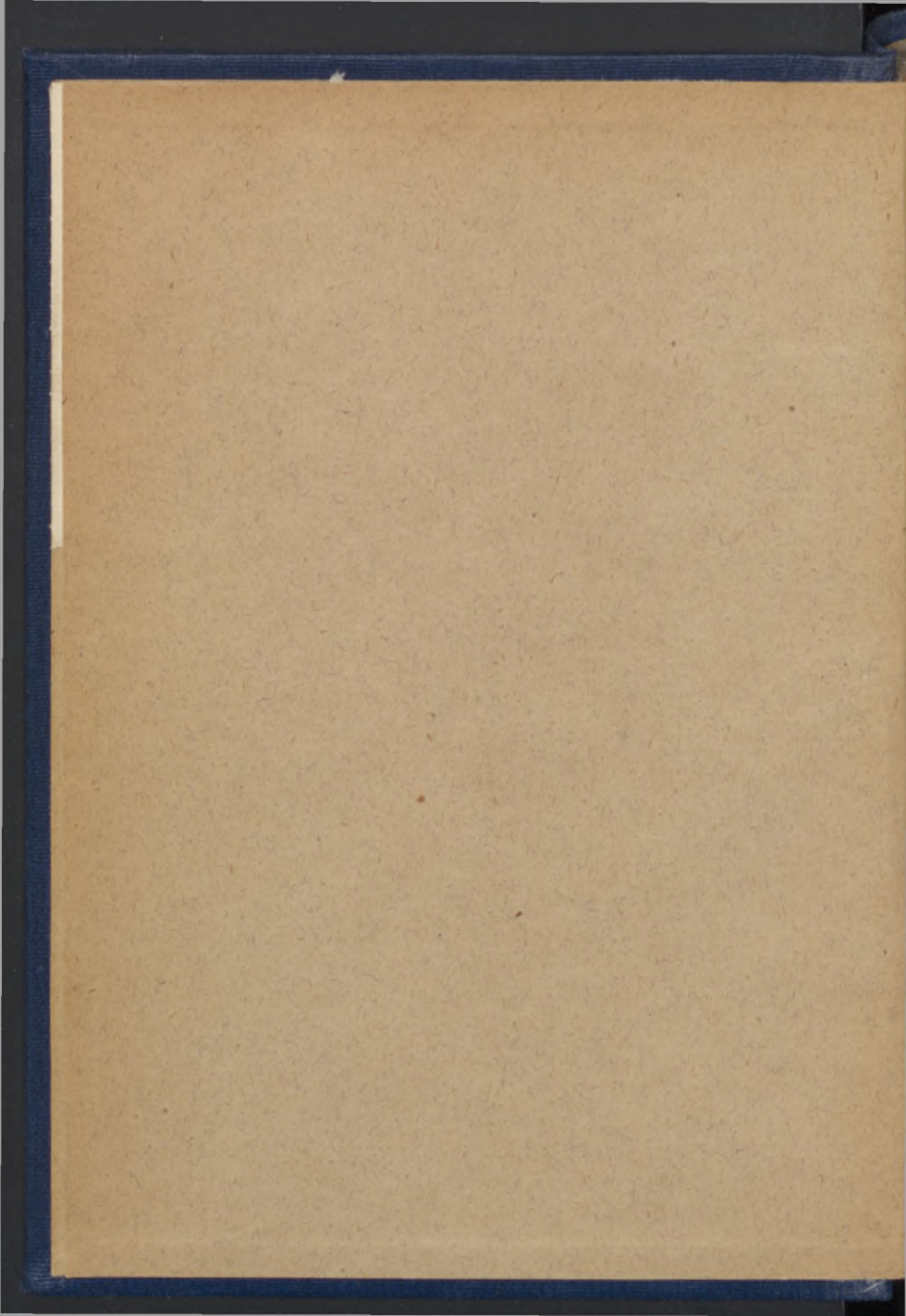

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

IDUNS ROMANBIBLIOTEK LXXV

SILVERFORSÉN

ROMAN

AV

ELIN WÄGNER

STOCKHOLM 1924
IDUNS REDAKTION

STOCKHOLM 1924
SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET

BLOMSTERLÖKARNA.

P R Ä S T G A R D E N I S I L V E R S T A D S västra församling liknade ett gammalt skrin, alldeles som Ridarhuset, och locket var ett underbart tegeltak, som i de skönaste skiftningar upprepade alla naturens färger i grönt och brunt, här och där med en röd tegelpanna som en frukt bland lövverket. Husets murar voro en dryg halvvaln tjocka; så blev varje fönstersmyg en värld för sig bakom gardinerna. I en sådan fönstersmyg bodde Virginie. Hon satt behagligt lutad mot fönsterkarmens perlskulpterade träverk och njöt av oktobersolen, som föll in genom rutorna, bruten genom deras svagt rosafärgade och svagt gröna glas. Men denna docka, som sålunda satt omgjuten av ett opalskimmer såg ut som en lösdrivare. Hennes sammetsby var så grå av smuts, att man inte kunde urskilja de en gång vackra dragen, och hennes vita klädning befann sig i ett skandalöst skick. Det kunde ingen ana att hon varit på kemisk tvätt i våras. Två släta mattringar prydde hennes hand; som hon alltså var en gift kvinna, var det särskilt beklagligt, att hon till den grad vårdslösade sitt yttre. Mitt emot henne satt en apa och

betraktade henne oavvänt med ett uttryck av djup melankoli.

Detta inkorreakta par tog sig särdeles omaka ut i omgivningen. Rummet var svalt, förnämt, och lik-som slutet. Dess ton var grå, först tyckte man, att det var den enda färgen i rummet, sedan märkte man att möbeltyget på den gamla rokokomöbeln var lavendelfärgat och att samma ton gick igen i ta-petbården, men den förmådde icke göra sig gällande. Mitt i rummet stod ett bord i praktfullt blommande barock, men dess förgyllning var occiderad så som allt annat guld i rummet, även solens. Bordet hade en vacker skiva av Kolmårdsmarmor, som in-förde en ny färgskala i rummet av mjukt skogs-grönt och grått. Alabasterskålen ovanför, i vilken de elektriska lamporna vilade, var rummets enda moderna föremål, alla andra voro gamla och ver-kade som om de alltid stått här och aldrig tänkte flytta sig.

Mellan fönstren stod skrivbordet. Där förekom flera porträtt av ett leende, täckt flickebarn i olika åldrar fram till ungefär fem år och den första ro-setten i håret. Vidare fanns ett porträtt av ett ungt hängivet par, tydligen föräldrarna.

Vem bodde här? Rummet måste lämna en be-traktare osäker om svaret. Vid närmare efterseende fanns dock en och annan detalj, som kunde ge en ledning. Över soffan hängde en bonad, full som en gammal kyrka av symboler. Där var Hjorten med stjärnor i hornens grenverk, hjärtan med ett

kors inskrivet däri, rosor, pilar, gröna blad. Hela bonaden kunde också vara mera. Över skrivbordet hängde en kopia av Den sovande furien.

Upon its lips and eyelids seems to lie
Loveliness like a shadow, from which shine,
Fiery and lurid, struggling underneath,
The agonies of anguish and death.

Även detta konstverk kunde vara en tillfällighet, ett arv, en skänk. Men på sybordet med lyrfot stod ett syskrin med ett par glasögon, och här var äntligen något för betraktaren att hålla sig till.

Fönstren voro inramade av japanskt vildvin, och här var den enda röda fläcken i tavlan. Utanför stod ett högrest gammalt päronträd, som ännu ej fällt sina blad. Då det som nu blåste en smula, åstadkommo blad och grenar i sin ständiga rörelse ett lätt skuggspel på de släta vita gardinerna och över golvet. Vinden förde också med sig ett svagt oföränderligt brus från Silverforsen, som slog sin arm omkring trädgården.

Solen gick, och skuggspelet försvann spårlöst, den kom igen och gick sedan åter, denna gång på allvar. Dockan Virginies smuts såg icke längre så utmanande ut, hon gled mera in i rummets gråhet. Apan satt och hängde med huvudet, utledsen på sitt sällskap. I rummet ovanför sprang dockans pliktför-gätna moder fram och tillbaka och satte små hårda barnafötter i golvet.

Då dörren äntligen öppnades, inträdde en lång dam, iklädd grå promenaddräkt. Hon hade händerna

fulla av paket, dem hon lassade av på marmorbordet. Sedan började hon knäppa upp den ena handsken men stannade mitt i denna åtbörd, så fullkomligt i en tankes, ett minnes våld att hon icke ens samtidigt kunde utföra det mekaniska arbetet att dra av sina handskar. Rummets stillhet och slutenhet var åter lika fullkomlig som nyss, ja, fullkomligare, ty hon var en del därav och samtidigt förklaringen därpå.

Ögonen och pannan lågo i skuggan av den djupt neddragna hatten, från vars brätte föll ner en grå plymkant likt en kort liten slöja. Därunder en svagt infallen kindkontur, en lång näsa, en kort överläpp och — men det är ingen mening med att iakttaga och beskriva en person i ett ögonblick, då hon strängt taget icke är närvarande.

Hon kallades tillbaka av barnet, som dundrade över golvet däruppe med kraftiga små fötter, höjde på huvudet och betraktade omgivningen så, som den måste göra, som plötsligt finner sig förflyttad av osynliga genier ur Tusen och en natt till en plats långt, långt från den, där hon ögonblicket förut befann sig. Det var också fallet, ty nyss stod hon i ett fönster och såg ut över en trädgård, som gick ner till havet och lyssnade till steg över gångarna i sommar-natten. Så försiktiga steg. Hon skyndade sig nu att bära ut ytterkläderna och tog upp ur sin väska en lista på de ärenden hon gått för att uträtta. När nu hatten var borta, syntes en bred panna, vars alltför manliga dimensioner mildrades av en länk av det bruna håret, och en glimt av två blå ögon under de

till hälften nedfällda ögonlocken. Den höstliga förmiddagens vita ljus föll ohindrat in genom de två stora fönstren och belyste henne, och likväl var hon på något sätt oåtkomlig för granskning, som om hon haft en sagans osynlighetshätta dragen, över sitt huvud.

— Få nu se, vad jag har glömt, tänkte hon och började jämföra: Te? ja, läste hon högt och lade tepaketet åt sidan, pärlbandet? ja, konfekt? ja, mammas begravning? Hon hejdade sig och klämde på paketet, alldeles som undrade hon, i vilket av dem hon burit hem begravningen. Så där ja, nu glömde jag fullkomligt att gå till entreprenören, det förlåter mamma aldrig. Har jag glömt något mer. Annamiss små japanska figurer dem har jag då. Men o, Gudruns lilafärgade sidenband, dem har jag också glömt, det är nästan lika illa som begravningen. Vad är här mer? Ljusskärmar, placeringskort, tvättpulver för mammas äkta spetsar. Det är bäst att genast gå in med det till mamma och bekänna om begravningen, så är det gjort.

Nästa rum åt höger var en stor salong med grönklädd mahognymöbel och stora bokhyllor med böcker i gamla rikt guldstensade band. Tvärs över rummet från dörr till dörr låg en bred gångmatta över bysselmattan. Moderns rum innanför detta, hade fönster åt gatan, och vid ett av dessa satt som vanligt en jungfru stationerad som utsiktspost. För denna jungfrus räkning var en uthuggning verkställd i trädgruppen mellan huset och gatan, men den var

icke större än att det krävdes en jungfru med snabb uppfattning i gamla fru Corei tjänst, för att hon skulle kunna ge nöjaktiga besked. Dottern blev stående ett ögonblick vid dörren och lyssnade.

— Nu går borgmästarinnan förbi, sade jungfrun i uttråkad ton.

— Vad har hon på sig?

— Något mörkt.

— Något mörkt! härmade en gammal pigg röst. Är det hennes vinterkappa från förra året?

— Det kan jag inte se, hon är redan borta.

— Kan inte se, vad ungdomen har dåliga ögon och dåligt allting nu för tiden.

Dottern trädde in för att rädda jungfrun. I en rullstol tätt upp till brasan satt en skruppen liten gumma med ett par ögon som glimmade av liv i det skrynkliga ansiktet. Dottern kom bort och hälsade.

När man nu såg dem bredvid varandra, föreföll det underbart, att detta lilla, förtorkade väsen burit och givit livet åt den ståtliga, blomstrande kvinna, som stod bredvid henne. Någon likhet mellan dem stod icke att upptäcka, men båda hade tydligen smak för vackra kläder. Allt vad man såg av den gamla damen ovanför rullstolen var klätt i äkta spetsar. Och dotterns klänning, ehuru utan spets och prydnad, var skuren av en förnäm skraddare.

— Ja ser hon det, lilla piga, sade gumman, att jag hörde rätt, när jag sa, att någon ringde på tamburklockan. Det var förstås Virginie. Tänk dig,

vände hon sig till dottern jag hör bättre, fast jag är sjuttio år äldre.

Virginie hade icke ringt utan öppnat med egen nyckel. Men hon sade:

— Ja, mamma har fin hörsel. Och jag har min goda hörsel efter mamma. Jag hör nästan för väl.

— Ja, varför skall du nödvändigt bo under deras sängkammare då? Nåå, fick du det utträttat?

— Snälla mamma, sade Virginie en smula på sidan om sanningen, jag tyckte det var så svårt att gå till begravningsentreprenören. Det står ju inte för livet.

— Nej, naturligtvis inte, sade den gamla missöjd. Nåå? till jungfrun. Är det tomt på gatan?

— Fröken Starck kommer rakt hitåt. Nej, nu gick hon in till färgarens.

— Nå Gudskelov för det då.

— Folk kommer nog inte hit på visit i denna veckan, sade Virginie, när de vet, att vi skall ha middag för biskopen och stiftets präster och kyrkogårdsnämnden.

— Hur vet de det? sade gumman. Har ni bjudit folk redan?

— Nej, Gabriel har inte ens riktigt bestämt sig för, om vi skall ha middag eller ej. Men det vet de ändå. De tar det för givet.

— Du har naturligtvis glömt begravningen i dina middagstankar, sade gumman misslynt.

Pigan lilla, skjut mig litet närmare brasan, ja så där ja. Hon vände med jungfruns hjälp ryggen åt dot-

tern. — Passa nu på fröken Starck, när hon kommer från färgarns. Hade hon något paket med sig dit.

Hon fortsatte nu samtalet med jungfrun, som om dottern inte funnits till, en 70-årig vana, som retat minst tre generationer anhöriga.

Men Virginie var denna gång inte missnöjd med manövern, hon begagnade sig av den för att skynda ur rummet.

Hon hade mycket att göra. För det första måste bjudningsbrevet skickas ut, det var hög tid. Hon hade dem liggande utskrivna i sitt skrivbord, men Gabriel hade ännu icke givit sitt tillstånd till att de skickades av. Detta tillstånd måste alltså först inhämtas, det var oundvikligt.

Så var det köket och storstädningen. Det var frestande att ta alla de husliga bestyren till förevändning att ännu en dag uppskjuta att gå Ödet till mötes. Men denna frestelse måste avvisas. Går man inte emot Ödet om dagen, så kommer det över en om natten. Därför skall Ödet mötas i dag. Det var detta som blev klart nyss under ögonblicken av stillhet.

Då hon kom in i sitt rum igen, var Gabriel redan där. Han stod vid fönstret och betraktade en man, som höstgrävde rabatterna i trädgården.

De båda syskonen voro lika varandra. Broderns ansikte var systemens, översatt till manligt språk. Han var äldre än hon, nästan alldeles grå i håret, magrare och torrare. Men de hade samma resning och samma raka rygg. Han liknade icke den svenska prästtypen och heller inte den katolska. Snarast skulle

man väl tagit honom för en anglikansk präst, om han blott burit dräkten.

Nu vände han sig från fönstret och nickade vänligt.

— Vad är det du sätter där nere?

— Julrosor.

— Det vore bestämt en god idé för kyrkogården, tycker du inte det?

— Familjens intressen rör sig åtminstone inom en enhetlig sfär, sade hon med ett litet, mycket sparsamt leende, som var utmärkande för henne. Och tillade så: jo visst tycker jag det, om du bara kan få dem att växa därinne i skogen. Men efter vi talar om kyrkogården, tillåter du, att jag skickar ut bjudningskortet i dag? Det är i sista laget, vi har redan onsdag.

Hon såg ögonblickligen, att han inte tyckte om att bli påmind om denna sak. Kanske hade han tänkt, att hon skulle glömma bort den där middagen.

— Du vet hur motbjudande det är för mig att tänka på att ställa till en middag med anledning av vår kyrkogårdsinvigning, sade han utan att se på henne. Trädgårdsmästarn lade nu ut tätt med bruna lökar på mittrabatten utanför Virginies fönster. Vad är där för samband mellan död och midagsätande?

— Ett urgammalt sammanhang sade hon. Jag kan inte hjälpa, Gabriel, att jag tycker vi måste. Folk tar det för givet. Och när det nu skall bjudas folk, låt oss då lika väl göra det i tid, så de hinner komma. Eller hur?

Mannen i trädgården hade nu fördelat lökarna över hela rabatten och började stoppa ner dem i den svarta, fuktiga myllan. Sammanlikningen med kyrkogården inställde sig genast för Gabriel Coreus. Där gjořdes ju också vřrförberedelser var gång en människa myllades ner så som lökarna nu. En dag skulle även de uppstå och blomma, de döda! Han försjönk i begrundan och utförde i tankarna liknelsens linjer. Virginie fick intet svar och frågade på nytt med en nyans av otålighet i stämman.

— En sådan dag borde människorna fasta, sade Gabriel.

— Varför svarar han varken ja eller nej, tänkte hon otåligen. Hon svarade kort: — Den moderna människan fastar endast dagen före en operation.

Han blev så häpen över detta tonfall, som han annars aldrig behövde höra från henne, att han med ens vände sig om.

— Har jag förargat dig? frågade han.

— Nej, sade hon, förlåt mig. Jag ville bara så gärna veta besked. Skall vi ingen middag ha, så säg ifrån, så inställer jag förberedelserna.

— Ja, du skall få din middag då, sade han, alldeles som hon visste att han skulle. Men kom ihåg att det får inte bli mer än två rätter. Nödortfigt mätta skall de bli, men intet svalg i mat och dryck.

— Gabriel, Gabriel, sade hon, du är utan förbarmande med husets värdinna. Om inte biskopen blir mätt, så är mitt anseende totalt spolierat för all framtid i stiftet.

— Ja vill du inte foga dig i det, så blir det ingen middag. Man kan äta sig mätt på fisk, gjorde inte Herrens apostlar det?

— Det skall bli som du vill, sade Virginie och det strama lilla leendet gled på nytt över hennes allvarliga ansikte. Det blir det ju alltid. Men kom ihåg vad jag säger, du vet inte vad du gör mig.

Han bara skrattade och gick sin väg, glad att ha hittat på det där med fisken.

Då han gått, slog hon sig ner och tog fram bjudningskortet. Hon undrade om hon skulle stryka under en kiel före middag, men lät bli, emedan hon visste att det icke skulle göra skandalen mindre. Hon hade inte suttit vid arbetet många sekunder innan hon avbröt sig och lyssnade. — Nu kommer mamma, vad står på?

Jungfrun öppnade dubbeldörrarna och körde in den gamla.

— Ursäkta att vi stör dig, sade hon med ironisk artighet, vi skulle bara ut och telefonera.

— Ställ mig här vid bordet, piga lilla, ja fryn inte åt att heta piga, det sade Vår Herre själv till Jairi dotter, piga statt upp, och gå så ut och telefonera och låt dörren vara öppen. Hur var det nu hon skulle säga?

— Jag skulle hälsa och be herr Tingström att komma upp och ordna med fru Coreus begravning, upprepade jungfrun uttryckslost.

Virginie hade anat detta och fast hon visste att det var lönlös möda, försökte hon dock vädja till modern

att avstå. Kunde hon då inte betro sina tre barn att ställa med begravningen, när den tiden kom?

Gumman tänkte först låtsas döv, så som hennes vana var, men så fann hon ett svar, som föreföll henne alltför utmärkt, för att hon skulle kunna tiga med det. Hon vinkade ut jungfrun att leta upp namnet i telefonkatalogen och sade med ryggen mot Virginie:

— I jorden kom jag nog, men upp och ner antagligen. Ni är lika dana allihop. När jag talar om för er hur jag vill ha det, hör ni inte på. Ni tänker på andra flyktiga ting, som intresserar er ålder. Så eftersom jag är den enda, som har verkligt intresse för saken, är det bäst jag styr med den själv. Jag har alltid styrt med allting själv. Snytt mig, barn.

Virginies ansikte fick ett uttryck av öm ironi. Hon gick fram och snöt modern och strök i hemlighet lätt över hennes vita spetsshal.

I detsamma kom jungfrun tillbaka med den upplysningen, att ingen Tingström fanns i telefonkatalogen.

— Nej, det är mycket förklarligt, sade Virginie. Ty mannen heter inte Tingström, han heter Coreus som vi. Det är lätt att komma ihåg.

— Det är oförskämt, fnös gumman, att han skall kalla sig Coreus, och jag tillåter det inte. Jag minns mycket väl hans far, han hette Tingström och hängde sig. Därigenom gav han sonen idé till hans yrke, och för att det skulle låta bättre kallade han sig Coreus. Men det passar sig inte att han heter som

Gabriel, helst båda har med församlingens lik att skaffa.

— Ja, hur skall jag göra? frågade jungfrun.

Gumman instruerade henne att ringa upp mannens nummer på Coreus och bedja att få tala med herr Tingström. Men hon skulle inte få säga honom att liket levde, för då kanske han solade med att komma.

Jungfrun försvann, och Virginie stängde i alla fall dörren om henne. Gumman började plocka i paketen med sina köttlösa svartådrade händer. Först tappade hon ljusmanschetterna i golvet, och Virginie plockade upp bitarna. Sedan tog hon upp ett av de andra paketen och släppte även det ur händerna, så att Annamis små japanska träfigurer rullade runt på golvet.

Det retade henne, att Virginie icke blev ond utan tåligt började plocka upp även dem.

— Låt det vara tills pigan kommer in, sade hon. Vad är det för något?

Virginie upplyste att det var leksaker, varpå repliken ögonblickligen kom: ja, det kan du ha tid med: att köpa leksaker åt flickan. Men vad var det nu du sade, att du hade så bråttom med?

Virginie, som kröp på knäna under bordet, svarade att hon skulle ha middag om söndag, med anledning av invigningen av den nya kyrkogården.

Till den gamla damens utrustning, då hon var ute och åkte i våningen med sin rullstol, körde en bricka, som var placerad över stolens armstöd. På den hade hon spegel, kam, en liten ask med puder-

vippa, glasögon, handarbete, och bland mycket annat även en ringklocka. Vid Virginies ord om kyrkogårdsinviqningen grep hon klockan och började ringa vilt i den. Virginie reste sig så häftigt i förskräckelsen, att hon glömde marmorskivan och slog huvudet i.

— Men mamma, vad står på? frågade hon förfärad. Gumman fortfor att ringa utan att svara, och jungfrun kom instörtande från matsalen med telefonkatalogen. Icke heller hon fick något svar på sin fråga vad det gällde. Gumman fortfor att ringa, ända till dess även Gabriel kom in. Då slutade hon.

Alla stodo nu i en halvcirkel framför henne, väntande på att hon skulle förklara sitt beteende. En halv minut såg hon hjälplöst frågande från den ene till den andra. Slutligen sade hon: Stå inte där och titta och tig Virginie, utan hjälp mig, vad är det jag är så ond för?

Men Virginie vägrade att hjälpa henne, hon var själv ond, ty hennes huvud värkte ännu efter sammanstötningen med bordskanten. Där stod man, och Gabriel ämnade jüst avlägsna sig med ett: Ja, så mycket bättre då, det är alltid bra att glömma bort vad man är ond för, då den gamla hejdade honom: nej, nu du! Det var ju dig jag ringde på! Jag ville höra av din egen mun, om det är sant, att du skall ha kyrkogårdsinviqning om söndag?

— Har inte Virginia talat om det då?

— Jo, men jag trodde det inte. För har kanske

inte du högtidligen lovat, min son, att jag skulle bli den första att begravas där och jordfästas av biskopen själv.

Gabriel stod svarslös, men Virginie inföll, att det kunde han väl omöjligt ha lovat mamma att få dö i denna vecka.

— När ni inte vill fatta, så är ni omöjliga, sade modern klagande. Gabriel kunde väl vänta, tills jag doge.

— Kära mor, sade Gabriel, var skulle vi under tiden göra av alla andra döda, när det är så fullt på gamla kyrkogården.

— De fattiga kan tråka hop sig, svarade gumman förnärmad.

Virginie ville inte ens se på Gabriel, visste ändå hur ont det måste ha gjort honom att höra detta yttrande. Däremot observerade hon jungfrun, som ju närmast kunde tänkas ta förolämpningen åt sig, och såg, hur hon vaknade upp ur sin vanliga likgiltighet. Hon tyckte sig redan höra henne i köket: vet ni va hon sa, kärringen: de fattiga kan tråka hop sig. Se där kommer det fram vad de anser oss för hos de gamla, som pratar bredvid munnen.

— Om det blir lämpligt väder, kan ju mamma närvara vid invigningen ändå, sade hon.

— Det är inte alls detsamma, sade den gamla trumpet, och nu måste alla dra på munnen åt henne, även den förnärmade Lina. Då hon märkte att hon sagt en kvickhet, måste hon genast fortsätta i samma stil.

— Ja, ni skrattar, sade hon smickrad. Men hur skall det nu kunna stå på min gravsten:

Jag var den första att gå till vila här,
välkomna efter, ni gör inget besvär.

Virginie gav ett tecken åt Gabriel att han kunde försvinna, medan modern deklamerade, och gav jungfrun order att fortsätta telefoneringen. Skulle det vara möjligt att tala modern tillrätta, måste man ha henne ensam. Därpå tog hon en stol och satte sig mitt emot modern.

— Kära mamma lilla, hon böjde sig fram och fattade hennes små gredelina händer, får jag be om en sak.

— Vill du höra versen om igen. Modern repeterade den genast.

— Nej, jag ville be mamma att rikta sitt intresse på något annat än sin begravning, sade hon. Men i och med att hon framställde denna bön, visste hon, att den skulle förklinga ohörd. Där var någonting emellan dem, som gjorde att vad dottern sade till modern liksom inte nådde fram.

— Det kan du säga, som har så långt dit. När jag nu hade den billiga lilla önskan att få bli den första, så tycker jag Gabriel kunde uppfylla den. Sen får ni ju ro.

— Vad betyder det, när man väl ligger där, om man är nummer ett eller hundra? Om där är någon rangordning mellan de döda, så följer den väl inte siffrorna i begravningsboken?

— Har du då alls ingen känsla av att ditt namn skall komma till eftervärlden?

— Ingen, sade Virginie, numera. Mamma minns hur det var, då jag ville bli målare i stället för att fara till Lule med Gabriel... Förresten, genom Gabriel blir nog ändå namnet Coreus bevarat.

— Mitt namn är inte Coreus utan af Blidén, sade den gamla stolt. Plötsligt efter att i femtiofem år ha burit namnet Coréus, ville hon inte höra talas om det. Det är min fars adeliga namn jag vill odödliggöra. Anna Maria Charlotta av Blidén, skall det stå på min sten, så mycket du vet det.

— Jag hade alltid tänkt att mamma skulle ligga bredvid pappa...

— Nej, tack du, det har jag haft nog av.

Och understå er att ändra något i mina föreskrifter, fortsatte hon. Vem har du marmorbordet efter? Och pärlhalsbandet, som ligger där på bordet. Ni har minsann var dag gott av er morfars pengar, så jag tycker verkligen ni kunde hålla på af Blidén ni med en smula.

Virginie reste sig upp, det gick en bölja av otålighet genom henne. — »Vem har du marmorbordet efter, ni har minsann gott av er morfars pengar», det var en sådan hemsk enformighet de sista åren över samtalsämnen och argumenten. Det gjorde ingenting annars, men i dag var det så svårt att ge detta den tid och plats som begärdes, när det gällde att möta ödet, som nalkades.

— Jag kan inte hjälpa, sade hon kort, att jag inte kan begrava mamma levande om söndag.

— När man bara vill se svårigheter, finns de alltid till hands, svarade den gamla. Hon skulle tillagt något mera, men hejdade sig, då hon kom att se på dottern, som långsamt blev alldeles röd. Detta var Corei rodnad vid högtidliga tillfällen, då man roat sig med att löpa linan ut.

— Rulla in mig, barn, är du snäll, bad hon i en helt annan ton, det kommer någon. Var är pigan?

— Mamma behöver inte försvinna, för det är bara Gudrun, svarade Virginie. Det dröjer nog lite innan Lina kommer tillbaka.

— Ajo, vet du, det är nog bäst. Gudrun är inte så särskilt angelägen att träffa mig och inte jag henne, det vet du.

Virginie gjorde inte flera invändningar utan körde modern varligt över tröskeln. Inte behövde hon fråga sig vad det var för en mur som hindrade hennes ord att tränga fram till modern. Den var murad av en svartsjuka, som var lika gammal som hon själv ungefär.

— Det hade varit så lyckligt just nu, om Gudrun riktigt känt, att hon hörde oss till, sade Virginie.

— Det tycker jag är alldeles onödigt, hon är tillräckligt hemma i huset som hon är. Jag säger som jag sagt hundra gånger förut: Vad behövde ni adoptera henne för?

DE LILAFÄRGADE BANDEN.

D OCKAN VIRGINIES MODER hade slutligen erinrat sig sitt barn, och hennes längtan var nu dess större. I tamburen, vid själva dörrspringan, stod hon och grät. En äldre barsk jungfru kom ut för att höra hur det var fatt.

— Mamma gick ner, och jag fick inte gå med. Jag skulle ju ha hämtat upp Virginie och Kristoffer, absolut! För det, (djup suck) går inte an att de lämnas ensamma för länge.

Egentligen var den barska jungfrun hjälplöst förlorad på nåd och onåd åt denna mjuka nacke, som skymtade under det lena ljusbruna håret, åt den feta lilla kroppen, de mjuka blåårade knäveckan under den korta kjolen, och de små runda benen, vars ställning på kvinnovis påminte något om en ko. Men just i detta ögonblick hade Lina där nere från varit uppe med andan i halsen och berättat att de fattiga gärna kunde tråka hop sig efter döden, det hade kärringen sagt därnere på tal om nya kyrkogården. Detta rörde vid en öm punkt hos Emma, som väl gärna accepterade den lott hon fått i livet, men höll orimligt styvt på att alla orättvisor skulle utplånas efter döden. Hennes vrede mot herr-

skapet sökte hålla stånd även mot barnet, som kinkade efter sin docka.

— Varför kan inte Annami lugna sig, tills hon får gå ner, sade hon retligt, vad skulle det göra att lämna Virginie och Kristoffer ensamma lite till?

— De är ju gifta, svarade Annami in i dörrspringan, och då brast Emmas hjärta av medlidande inför detta välbevandrade barn.

— Mamma kommer strax upp igen, sade hon med sin vanliga kelande stämma, och då har hon dem nog med sig. Annars skall jag springa efter dem. Och jag skall hålla dem åtskils så de inte kan slåss.

Därmed lät Annami trösta sig, ty huvudsaken var att någon förstod det kritiska i situationen. Hon gick in i sitt lilla rum, som var mycket lågt i tak och hade ovala fönster, som alls inte voro bra att leka i som fönstren därnere, ty man kunde inte sätta saker där och inte möblera dem. Men hon kröp upp och satte sig och tittade ut. Var morgon brukade hon se efter, om löven fallit så mycket av de stora träden, att man kunde se Silverforsen och ja, i dag kunde man det.

Utanför den dörr, där Annami stått och gråtit, hade Gudrun dröjt ett ögonblick och övervägt om hon skulle ändra sig och ta med barnet ner. Men efter en hastig blick på sitt armbandsur skyndade hon ner för trappan. Barnet fick tåla sig det ögonblick, det tog för henne att hämta sina lila band. Då hon kom in i Virginies rum var det tomt, men eftersom här låg en hög med paket, måste Vir-

ginie dock var hemma från sin rond i staden. Hon gick genast fram till bordet för att leta efter sina lilaband men fann dem icke. I stället fann hon pärlhalsbandet och kunde icke motstå att ta upp det ur asken och prova det.

Hon stod framför spegeln, och betraktade sin skönhet bredvid pärlornas med ett försök att utröna varav det kom sig, att den i dag var underbarare än någonsin, var det ögonens tindrande glans, kindernas livliga rodnad eller det lyckliga leendet? Hon hörde till dem, som i spegeln kunna betrakta ett lyckligt leende utan att det förlorar i omedelbarhet.

Då hon hörde Virginie komma, flyttade hon sig från spegeln men hann ej ta av halsbandet. Virginie sade: prova det gärna, men behåll det inte, ty mamma har fördrat att jag skall bära det om söndag själv.

Gudrun bar på morgonen en vit blus till en gammal promenaddräktskjol och Virginie såg genast att den blivit för vid.

— Du magrar, flicka, sade hon, det är ingenting kvar av dig. Jag har inte sett en sådan midja, sedan i min ungdom, då de var moderna.

Det leende varmed den unga kvinnan besvarade denna anmärkning hade något av extas i sig. Även Virginie såg vad Gudrun själv nyss såg, att hon var vacker som en dröm i detta ögonblick. Hela hennes unga, smärta gestalt strålade som om den varit en lykta, som burit ett brinnande ljus.

— Ja, sade hon, om du visste hur skönt det känns,

att bli lättare för var dag. Jag har inget att bära på, det är som om jag hade vingar. Men var har du mina lilaband? Hon höjde fingret med en skämtsam hotelse. Hela hennes sätt mot fostermodern vittnade om den något självsvåldiga tryggheten hos en, som vet sig älskad.

— Du får förlåta mig, sade Virginie icke utan bävan, varav dock intet spår syntes, jag glömde dem i brådskan.

Gudrun mulnade, men försökte att låtsa om ingenting.

— Ja, då får jag skicka ut Emma till Regnells, sade hon och gick mot dörren — fortfarande iklädd pärlhalsbandet.

— Ja men stryker ni inte i dag?

— Jo, men det kan inte hjälpas. Jag måste ha mina band.

Virginie gick bort till skrivbordet, satte sig och tog fram en räkenskapsbok.

— Du är lika ivrig på ditt som mamma.

— Vad är det hon vill då?

— Hon ville bli begravd av biskopen om söndag.

— Hon blir allt mer senil för var dag, sade Gudrun hårt. Ja, adjö så länge, jag skall inte störa dig mitt i räkenskaperna.

— Nej, vänta, sade Virginie och reste sig. Du skall få skära band av mig till dina underkläder.

Men Gudrun skakade på huvudet, hon ville inte ha skära band, hon ville inte bli uppehållen.

Virginie tänkte på den tid, då de båda tillsam-

man förfärdigat Gudruns utstyrsel och satt skära band i allting. Det var ett av dessa glada minnen som man ofta råkar skära sig på, då man griper tillbaka oförsiktigt i det förflutna.

— Kanske du ändå skulle avstå från de lila banden, sade hon. Till exempel för min skull?

Gudrun var redan framme vid dörren, vände sig hastigt om, fångade Virginies uttryck och blev förskräckt.

— Ja visst, sade hon, ge mig då de skära banden, men medsamma om du kan, för jag har lite bråttom. Eller får jag ta fram dem själv, jag vet ju var du har dem. Hon öppnade en skåpdörr, och drog ut en låda innanför med dotterns självfallna rätt att hitta överallt.

Virginie följde henne med ögonen, tänkande: hon vill bedra mig.

Jungfrun stack in huvudet genom dörren, förlåt fröken, sade hon, får karn gå igenom, som skall bona salonggolvet?

En man kom med sina grejor och smet igenom utan att hälsa, som om han trott, att hans åsyn måste ha varit vidrig för de fina damerna. Lina visade honom in i salongen kom tillbaka och viskade till Virginie: ska han vaktas? Virginie skakade på huvudet. Min Lina får väl gå in och se hur fru Coreus har det, sade hon, och sedan damma böckerna.

Gudrun hann fatt henne i salongen: Lina har inte Lina något ärende ut i stan?

— Nej, vet frun, det har jag inte. Vi har så mycket att göra så.

Gudrun gick, och mannen frågade: vem var det?

— Det är fru Hising, sade jungfrun, hon är gift här oppepå.

— Jaså är hon gift, sade mannen.

Gudrun kunde inte låta bli att ge Virginie en liten liten gliring för all den möda hon underkastade sig för biskopens besök. Som om den gamle gubben, sade hon, skulle lägga märke till, ifall golvet är bonat och böckerna nydammade.

— Han är ingen gammal gubbe, sade Virginie. Men när du bråkar så mycket om dina lila band, så är det väl inte för att du tror, att någon skall lägga märke till dem?

— Lägga märke, nej hur så? jö, jö, så länge. Gudrun flydde hastigt mot dörren.

— Stanna, sade Virginie, gå inte. Kom tillbaka och sätt dig, vi måste talas vid.

— Inte just nu, sade Gudrun. Jag har inte tid. Låt mig gå nu.

— Nej.

— Jag skall komma igen, sade Gudrun och beslöt att icke göra det. Jag skall komma om fem minuter. Skall jag ta ner Annami?

— Nej, sade Virginie, inte nu. Ja, gå då, men kom tillbaka. Om du inte är här nere om fem minuter, kommer jag upp till dig. Ty vi måste talas vid.

När Gudrun kommit ut i trappan stannade hon flämtande, med händerna tryckta mot hjärtat. Nu

var alltså det här, som hon intalat sig att hon skulle kunna undgå. All hennes vilja manade på henne att fly, gömma sig, slippa undan. Men hon vågade icke vara olydig mot Virginie, därtill var hon för rädd för henne och för beroende av hennes hjälp nu.

Annami kom emot henne i tamburen. — Såg mamma om de slogs? frågade hon. Och då Gudrun inte svarade: mamma, varför svarar inte mamma, slogs dom?

— Ack, min lilla flicka, sade modern och strök sig över pannan. Låt bli att käxa ett enda ögonblick, så skall jag gå ner efter dem. Hon skyndade in i sin mans rum och tog telefonen.

— Karl-Gustaf, sade hon till den röst, som svarade henne, en timma senare. Så sprang hon ut i köket och nalkades med ett inställsamt leende Emma för att förmå henne att lämna strykningen och gå ut i staden efter lilafärgade band. Hon skulle visst se till, att det inte slocknade i ugnen, det kunde Emma lita fullkomligt på. Så störtade hon ut i handkammaren efter äpplen åt Annami och var nere hos Virginie, innan de fem minuterna voro tillända.

Virginie satt i soffan under vävnaden med Hjorten, som bar stjärnor i sin krona. Hon gjorde inte upp någon plan, över vad hon skulle säga Gudrun. Hon tänkte bara: Det—måste—bli—ett—slut.

Gudrun, som icke hade någon övad iakttagelseförmåga, måste dock lägga märke till hur blek hon var. Hon satte sig bredvid sin fostermor och sade: det

ser alldeles ut som om du skulle ha en sorg. Jag trodde. Hon avbröt sig.

— Vad trodde du? Nej, skaka inte på huvudet, säg ut vad du menade!

— Ja, jag trodde bara, att det i så fall var jag, som hade en, och inte du.

— Det är väl ungefär detsamma, sade Virginie och ångrade, att hon sagt det, ty det måste ju låta som tomt prat i dens öron, som ännu aldrig om en älskad människas sorg hade sagt i sitt hjärta: ack, vore den min! Du förstår, sade hon, det gör mig så ont att stå bredvid och se hur den man håller av skapar en katastrof för sig själv och hela sin omgivning.

— Ja, tänkte Gudrun, jag leker en farlig lek med livet, men det roar mig.

— Inte behöver du väl ta så vid dig för min skull, sade hon.

— Nej, jag förstår du tycker det. Men du är ju ett barn. Och att se dig vandra med dina lilafärgade band rakt i fördärvet, det har varit det rysligaste jag varit med om.

— Tack vare dig får jag vandra i fördärvet utan dem, svarade hon i lätt ton men så rädd att hon skalv invärtes.

— Det är försent att låtsas som om du ingenting förstode.

Gudrun slog plötsligt armarna om fostermoderns hals. — Så synd, viskade hon i hennes öra, att du

ingenting vet om hur underbart det är att vandra med lilaband rakt i fördärvet.

Virginie lösgjorde sig sakta. Man kunde bli desperat över den flicka, som inte trodde att någonting kunde vara allvarligare än att det kunde klaras genom att slå armarna om halsen på en, än på en annan.

— Innan du har lagt dig i afton, kommer du att ha ändrat mening, sade hon hårt.

— Varför skrämmer du upp mig?

— Jag önskar du läte skrämma dig inför den oundvikliga katastrofen.

Gudrun ryckte på axlarna.

— Om det är oundvikligt, vad tjänar det då till att bråka, sade hon med ett försök att var oberörd och oåtkomlig.

Virginie svarade icke strax. Hon höjde huvudet och lyssnade uppåt.

— Annami är ensam däruppe, sade hon.

— Ja, för ett ögonblick. Men hur vet du det?

— Jag hörde nyss hur Emma gick ut, men då trodde jag flickan var med.

— Ja, du skulle inte ha glömt de lilafärgade banden, sade Gudrun med ett ömkligt försök att skämta. Nu fick jag skicka Emma och tillpåköpet muta henne med biopengar till i kväll för att hon skulle gå från strykningen. Så efter vi kom att tala om det, kan flickan få vara härnere i natt?

— Jag har alltid tänkt, svarade Virginie, att flickan skulle vara här i natt.

— Säg hellre rent ut, bad Gudrun: vad skall kom-

ma att hända i natt? Vad är det du tänker göra? Men jag vill bara säga dig det, att mig kan du inte mera göra som du vill med.

— Barn, sade Virginie, varför sätter du dig till motvärn, innan du ens vet vad det är jag vill dig?

— Därför att jag vet, att det kan förstås bara vara ett du vill: att jag skall avstå från honom.

— Det blir väl inte så svårt.

— Svårt! Jag bara gör det inte.

— Vem tror du jag menar då? sade Virginie.

— Det kan väl bara vara fråga om en, den jag älskar. Gudrun tog stånd, som om det gällt för henne att försvara sitt dyra liv.

— Nej, sade Virginie och såg genomträngande på henne, jag menade din man. Och hon kunde inte låta bli att le flyktigt över Gudruns omätliga häpnad och förvirring.

Hon tog sig om huvudet: vad är det du säger? Vill du att jag skall lämna Bengt! Som du sätter sånt otroligt värde på. Du som jämnt sagt, att jag inte uppskattat min lycka att vara gift med honom! Är det du, som är så nervös, så du inte vet vad du säger, eller jag som inte kan fatta någonting mer?

— Jag menar vad jag säger, svarade Virginie otålig. Tiden är dyrbar, allt kan hända, varför skulle jag då gå igenom den fåfänga ceremonien att be dig avstå från den du älskar? Jag har ju sett hur kärleken stigit i dina lemmar som ett starkt gift. Du lever i ett rus och jag kan inte göra dig nykter. Men det är en annan sak jag kan, och det är att

göra slut på det slags dubbelliv som du fört den sista tiden. Hon höjde handen för att hindra Gudrun att falla henne i talet. Inte en dag längre kommer det att ske.

Gudrun var fullkomligt bragt ur fattningen, hon kunde inte återvinna den.

— Tänker du inte vädja till mina bättre känslor? frågade hon, och mot all rimlighet var hon en smula besviken däröver. Hon visste ju icke, att Virginie länge, länge hållit tysta samtal med henne och nu i dag blott lyfte upp talet till vanlig samtalston och fortsatte, där hon var, utan att dra upp alla argument från början. Hon stirrade därför bara på Virginie, när denna svarade: nej, jag har så ofta vädjat till dig. Ty hon visste ju att icke ett ord fallit mellan dem i detta ämne. Och hon frågade försagd: vad tänker du göra?

— Innan denna dags sol går ner skall antingen du eller jag ha talat med din man, svarade Virginie. Men helst du själv.

— Du begriper inte vad det vill säga, att tala med Bengt om att jag vill övergå till en annan man.

— Skulle jag inte begripa det, som gått igenom den situationen i tankarna så många gånger.

— Nej. Endast jag, hans hustru, kan förstå hur han kommer att ta det.

— Må vara, men jag begriper så mycket som, att han skall få slaget framifrån och inte bakifrån eller från sidan. Därför skall du bekänna frivilligt.

— Frivilligt!

— Du skall bekänna frivilligt, tvingad av mig då. Du får inte låta ertappa dig. Det enda du numera kan räddas från är denna yttersta skam.

Gudrun satt med ansiktet dolt i sina händer, grubblande hur i all världen hon skulle klara sig ur denna situation mitt emellan två sådana människor som Bengt och Virginie. Hon visste att Virginie hade fullkomligt rätt, då hon sade att det var en klokhetsåtgärd att tala öppet med mannen, att det var den hyggligaste utvägen ur situationen. Men lika väl visste hon att hon aldrig skulle få mod att gå fram och omtala sanningen, hellre skulle hon låta sig ertappas.

Hon sade bara: du måste tro, att han inte längre är kär i mig.

— Ett så dumt misstag har jag visst inte begått, svarade Virginie. Min stackars flicka, tillade hon.

Gudrun flyttade sig närmare och gömde sitt ansikte mot Virginies axel.

— Du ser ju inte vad som händer, när vi är ensamma, om nätterna. Han pinar mig, han pinar mig. Han bryter upp mitt hjärta med kniv, för att se efter om jag bär någon kärlek till honom. Då han ingen finner, blir han utom sig. Aldrig kan jag tala med dig, som inte är gift, om hur han hanterar mig, din värderade Bengt. Det är en råhet, det skulle vara förbjudet.

Virginie avstod från att söka forska i dessa nattliga hemligheter. Det höves liksom icke en moder att veta alltför noga besked. Hon sade: du medger väl själv då, att det måste ta ett slut.

Gudrun svarade icke, och Virginie tillade: för du skall inte tro, att det finns någon tredje möjlighet.

Gudrun trodde det icke. Det började klarna för henne, att en annan hade hennes öde i sina händer, och likväl vek hon undan.

— Ville du inte hellre bespara Bengt detta? frågade hon utan att egentligen mena något därmed.

Virginie dröjde ett ögonblick med svaret, som om hon måste tänka efter.

— Jo, sade hon sen. Men det kan endast ske, om du helt bryter med den andre, kan du det?

— Önskar du det riktigt, riktigt mycket? Gudrun lyfte sitt huvud och satte plötsligt ögonen i sin fostermor. Jag har inte kunnat få klart för mig om du önskar det?

— Önskar jag det? frågade sig Virginie. Hon sade: jag har så svårt att tänka mig en återgång. Du där uppe med detta minne, i motvilligt och hatfullt samliv med din man. Och så skulle du ändå en vacer dag på nytt gå till din älskare.

— Varför tror du det? Gudrun var ytterligt häpen över fostermoderns illusionsfria uppfattning om henne.

— Därför att du inte hör till dem som övervinner. Det finns mycket gott hos dig men inte kraften att kämpa och försaka.

— Det var en hård dom. Hon hade icke haft tanke på att kämpa och försaka, men när Virginie talade därom, såsom om något till vilket hon aldrig kunde höja sig, fann hon att det låg en viss tjustring i tanken att kämpa och försaka — i morgon.

— Är den för hård, så visa mig det, sade Virginie. Jag frågar dig, efter du önskar bli tillfrågad: kan du avstå? Kan du besluta dig för att söka bygga upp ditt äktenskap på nytt? Ser du, jag trodde, att den känsla, som drev dig till äktenskapsbrott, var en ödesdiger och överväldigande känsla.

— Det var det också, sade Gudrun. Jag kan bara inte ännu fatta, att du fattar det. Och att du vill stå mig bi i den strid som förestår, om jag skall få bli fri. Vi har tyckt, att det varit såna oerhörda svårigheter, att vi skjutit upp att ta itu med dem. Vi trodde, att du, näst Bengt, skulle bli det värsta hindret. Och så — vill du hjälpa oss. Karl Gustaf kommer att bli lika häpen som jag.

Virginie greps åter av samma känsla som nyss då hon talat med modern. Och så vill du hjälpa oss, det var vad Gudrun fattade. Vad det är svårt att få människor att förstå. De mest älskade äro de som förstå minst. Där är för mycket känslor med i spelet. Det lönade sig inte att försöka. Det enda hon hade att göra var att hugga av, säga från, handla.

— Du måste klara upp ditt liv, sade hon. Du tillhör två män. Det får inte fortsätta en dag längre. Gudrun, hur har du kunnat?

De kunde inte se på varandra. Gudrun satt med sänkta ögon, det är lönlöst, tänkte hon i sin tur, att söka förklara för Virginie, att man kan. Att man kan fly från sin kropp och lämna den som ett andelöst beläte åt den, som icke har ens hjärta, fly och söka skydd hos den som äger det.

— Jag förstår ju att du måste tycka det är skamlöst, sade hon.

— Ja, sade Virginie, gör inte du det själv.

Gudrun tvekade ett ögonblick. — Jo, sade hon, för att rädda något av sitt anseende hos fostermottern. Men det lyckades inte. Virginie hörde att Gudrun sade detta jo, som en eftergift åt konventionella begrepp, att hon för ögonblicket var bortom all känsla för skam eller icke skam, heder eller icke heder. Hon sade: antingen du önskar det eller ej, skall ditt liv klaras upp. Och det skall ske i dag. Gör du det inte själv, så gör jag det.

— Vore det inte bättre, om jag gjorde det själv?

— Jo, naturligtvis.

— Du har vetat detta i månader och ingenting sagt. Och nu faller du över mig med en gång att jag skall bestämma mig på några timmar. Giv mig betänketid till i morgon, jag ber dig.

Virginie visste att detta betydde: låt mig få tala med den andre först. Hon skakade på huvudet. Men Gudrun fortsatte att övertala, att be som för sitt liv om uppskov, till nästa dag, ej längre. Varför, varför, sade hon, skall det ske just i dag? Virginie visste egentligen intet skäl att dra fram. Hon kunde inte svara på denna fråga annat än ständigt detsamma: jag anar att i morgon är det försent. Men vad menas med att ana? Kunde hon lita på en sådan känsla och blott för att följa den, förstöra för sig möjligheten att få Gudrun att själv gå till sin man?

Var det rätt att vara så hård mot henne, stöta bort henne och så förlora varje spår av inflytande?

Gudrun såg, att fostermodern började vekna. Hon fördubblade sina ansträngningar. Hon tyckte, att om hon kunde få henne att tuga denna dag, hade hon vunnit oändligt mycket. I morgon finge vad som helst ske, i dag hade hon möte med sin älskade. Då hon äntligen lyckats få Virginies löfte att vänta med att handla tills i morgon, reste hon sig strålande och kysste henne som för att tacka för en gåva.

— Du är underbar, du är underbar, sjöng hon. I dag vill jag inte tänka på något ledsamt mera, bara ha det gott.

— Som alla dar, tänkte Virginie.

— Säg, får jag låna pärlhalsbandet? Bara i dag?

Virginie orkade inte svara och Gudrun tog tystnaden för samtycke.

Vad har du gjort med det? sade hon. Det har aldrig varit så vackert.

— Jag har låtit sätta dit åtta falska pärlor, sade Virginie, i stället för dem jag sålde den där gången du vet, då du behövde pengar.

Gudrun började dansa omkring i rummet med en något forcerad munterhet.

— Jag har låtit sätta dit åtta falska pärlor, härmade hon Virginie. Det är synd att ingen mer än jag hör fröken Coreus. Här i stan?

— Ånej, i Stockholm.

— För min skull förfalskar du dina smycken. Vad

du är söt! Farväl så länge, nu skickar jag ner Annami.

— Och går själv till, till...

— Ja visst, till — — —! Bär det dig emot att till och med utsäga hans namn? Vet du jag känner mig verkligen flat när jag tänker på hur trygga vi var för dig i somras. Hur var det, hade du inte en gång i förbigående frågat Karl Gustaf, om han inte själv trodde att det var klokt att laga så man inte fick skenet emot sig. Jo, nu minns jag, och han hade slagit bort det skickligt och utan överdrift, förklarade han för mig, så att han måste ha kunnat föra ett helgon bakom ljuset. Vi var dess säkrare på den saken, då sen inte sades något under hela sommaren. Och så visste du allting. Det skall jag minsann genast tala om för Karl Gustaf, att det var du som lurade oss. Adjö, så länge. Hon var redan ute i tamburen, då hon vände om igen och skyndade fram till Virginie. — Tack för att du lovade vänta tills i morgon, det var snällt. Du kan ändå inte motstå mig, säg? Och se inte så ledsen ut. Jag tror att Karl Gustaf hittar på någon utväg, inte för jag vet vilken, men.

Virginie blev sittande stilla, sedan Gudrun försvunnit. Hela den ohyggliga sommaren passerade ännu en gång förbi. Hon undrade, om hon någonsin mer skulle kunna tvätta bort minnet från det hittills så älskade sommarhemmet, om hon nånsin mer skulle finna samma oskyldiga nöje i att måla av viken och trädgårdens idylliska partier. Hon kunde vilja hugga

ner och skövla dess lummighet, som blott tjänat de älskande till gömställe.

De första veckorna var allt lugnt inom den lilla klunga av villor, som beboddes av släktens olika hushåll. Gudrun och Annami bodde fredligt i den lilla flygeln till den Coreiska villan, Bengt kom om lördagarna, Gabriel på söndagskvällarna. Modern satt på verandan och höll reda på alla båtar, som gingo förbi. Karl Gustaf Fontells villa var tom, han var ännu icke återkommen från sin affärsresa till Amerika och hans fru var fortfarande i Paris, där hon varit under vintern.

Så en vacker dag kom Karl Gustaf och överaskade dock utan sin fru, som icke kunde slita sig från Paris. Gudruns glädje var stor, vintern hade varit odräglig för henne, där hon, medan vännerna voro ute på äventyr, suttit fast i Silverstad med en man, som blev allt mera retlig och sur ju mera de ekonomiska svårigheterna hopade sig, och ett par tråkiga fosterföräldrar. Virginie mindes hur Gudrun kommit flygande och kastat sig i hans armar på detta öppna och överdrivna sätt, som man kan tillåta sig vänner emellan. Därmed begynte förspelet och det blev mycket kort. På nyåret hade Gudrun visat av Karl Gustaf med fullt uppriktig förskräckelse inför tanken att begå äktenskapsbrott. I sorgen däröver reste han till Amerika, och det gjorde honom tydligen oemotståndlig. När han nu kom tillbaka och begärde henne, föll hon honom genast till.

Det värsta var naturligtvis för åskådaren själva

detta faktum, men det som var odrägligast, var att Karl Gustaf gick omkring som erövrare av Silverstads vackraste kvinna och att hans stegrade vitalitet därvid slog ut i så förfärligt mycket kvickheter. Gudrun, som var mycket rädd om sin hemlighet, förstod icke att hon lade den i öppen dag genom den hjälplösa beundran hon visade för även de måttligaste vitsar och detta imbecila skratt, varmed hon belönade dem, och eggade honom till nya.

Den episod som Karl Gustaf och Gudrun tillsammans skrattat åt, då Virginie inför honom antytt sin oro, hade för henne betytt ofantligt mycket av kval och övervinnelse av blyghet. Det hela var liksom alltför nytt och oerhört, hon vågade icke fastslå det med ord, ja hon måste liksom de spela ett spel och låtsas sig okunnig om det som försiggick. Men hon hade lyckats bättre med att bedraga dem än de henne, och nu ångrade hon sig. Hennes uppförande hade ju varit en frestelse för dem.

Gudrun hade förvånat sig i dag över det lugn och den självfallenhet varmed hon talat om det som skett. Nu kunde hon till och med säga äktenskapsbrott utan att skygga framför ordet. Man sade det hundra gånger och mer i tankarna, och slutligen blev en ett förtroget ord.

Så kom då Märta äntligen hem från Paris, som blivit för hett, med presenter förstås till Gudrun, som var hennes bästa väninna. Och hon tog dem och prydde sig med dem inför mannen, som hon älskade. De två unga familjerna seglade och spelade tennis,

som de gjort alla andra somrar, Virginie såg icke mycket till dem, det antogs, att hon målade. När sommaren tog slut, och modern hade en lång lista med namn på de båtar, som farit förbi, då flyttade man tillbaka till Silverstad. Virginie förstod mycket väl, att nu blev faran överhängande för de båda dårarna. Det skulle bli svårare att träffas, och de skulle utsätta sig för större risker. Därför var hon tvungen att själv framkalla katastrofen, trots den skräck hon hade för den.

Det var knappast möjligt att uttänka en värre situation. Om älskaren åtminstone varit en annan än hennes egen systers måg och denna systers sedan! Och om han inte varit den rikaste mannen i Silverstad.

Dessa dårar, dessa dårar! Hon hade ögonblick som nu, då hon kände all en välbalanserad människas vrede mot dem, för allt vad de leende förstörde för sig själva och runt omkring sig. De som gripits av passionen kunna icke räddas från fördärvet av självbevarelseinstinkten, ty den tiger. Men vördnad för andra människors liv hejdar dem stundom och gör samma tjänst, där den finns. Hos dem fanns den icke, och de gingo därför tryggt vidare mot katastrofen. Så låg straffet i själva deras hänsynslöshet. Men sådana människor som Karl Gustaf Fontell förlora kanske icke mer därvid än lusten att vitsa, tänkte hon föraktfullt.

Hon vaknade upp vid att begravningsentreprenören stod mitt i rummet, var hade han kommit ifrån?

Hon stirrade på honom oförstående, men han lät sig inte bekomma, han var van vid att se sinnesfrånvarande människor.

— Jag får beklaga sorgen, sade han.

— Ack, det var sant, jag hade alldeles glömt bort, sade Virginie, det var min mor, hon har så originella idéer.

Begravningsentreprenören kunde inte fatta, att det kunde kallas originellt att dö vid 88 års ålder. Men han bugade sig bara och sade: det måtte ha gått hastigt, jag har ingenting hört om att gamla fru Coreus varit sjuk.

— Hon är friskare än någonsin, sade Virginie och försvann, lämnande entreprenören att begrunda detta gåtfulla svar. Då hon gick genom förmaket, där mannen fortfarande arbetade med golvet, slog det henne, att hon under samtalet med Gudrun alldeles glömt bort, att det kunde finnas lyssnare i närheten. Hon tyckte nu att mannen hunnit anmärkningsvärt litet stycke och sade honom det. Han svarade endast med ett oartikulerat ljud och fortsatte sitt arbete.

— Nu kan jag glädja mamma med att herr Tingström är här, sade hon i dörren.

— Kör in mig, kör in mig genast, sade gumman ivrigt.

— Herr Tingström blev väl flat, att se stoftet självt, sade hon nyter, då hon kom in i Virginies rum.

— Tvärtom, sade herr Tingström med en bugning, men fick sig en tillrättavisning:

— Tvärtom behöver herr Tingström heller inte bli.

Ja, vi har en hel del detaljer att komma överens om, stör vi dig, Virginie?

— Stör, nej inte för det, sade Virginie, men jag måste säga, att jag tycker det är högst pinsamt att lyssna till detta.

— Nå, då får jag be herr Tingström följa med in i mitt rum, det kan inte hjälpas. I förmaket kan man ju inte vara. Virginie, ge mig pengarna och dödsannonsen.

Medan Virginie avlämnade pengarna och letade nervöst efter manuskriptet till annonsen kom Gudrun in i promenaddräkt med Annami vid handen. Barnet flög genast fram till Virginie och sträckte armarna för att bli upplyft. Virginie lämnade sökandet och tog barnet i sin famn: Vänta bara lite, tills vi blir ensamma, viskade hon, så skall vi ha roligt.

— Jag hittar inte annonsen, måste hon erkänna, vänd till modern.

— Du har kanske i distraktion gått och satt in den, sade gumman. Det vore likt dig. Men då får du dementera för egna pengar. Hör nu, herr Tingström, tala om för mig, vem blir den förste på nya kyrkogården? Med handen på låset dröjde Gudrun för att lyssna efter svaret. Detta groteska uppträde intresserade även henne. Hon måste kunna berätta det i dess helhet för Karl Gustaf.

— Slaktare Andersson på Bredgatan, svarade entreprenören.

— Det förargar mig så jag kan dö, att det inte

blev jag, sade gumman. Varför behövde det just bli han?

— Ja, sade herr Tingström, nu för tiden dör så många, som inte har dött förut.

— Det är den okände soldaten, sade Virginie.

— Vad för något, soldat, han var ju slaktare, jag minns honom mycket väl, en stark karl, det var inte fusk, när han knäckte en kotlettrad. Men för den skull så tycker jag att det är nästan för stor ära för honom detta. Inte för jag avundas honom direkt, men nog kunde Gabriel ha väntat, till dess det blev min tur.

— Tycker inte tant att det skulle vara otäckt att ligga mol allena därute på kyrkogården? föll Gudrun in. Jag skulle då helst vänta tills jag finge sällskap.

— Ja, det är din smak, det, svarade gumman giftigt. Kom nu med mig in herr Tingström. Gudrun gled hastigt ut, och Virginie sade: stanna ni gärna här, så går Annami och jag min väg.

Men den gamla anmodade herr Tingström att skjuta in henne i sängkammaren, denna gång, sade hon lekfullt, får herr Tingström göra det gratis. Nu skall vi hitta på många festliga överraskningar, sade hon glatt i dörren.

Annami var inne i fönstersmygen och såg till de sina. Dockan Virginie låg framstupa i fönstret, och svärmodern höll förhör med Kristoffer: på heder och samvete, Kristoffer, är det du som har knuffat ikull Virginie? Skall du bära hand på din hustru? Då hon märkte, att Virginie lyssnade, blev hon generad

och började slå apan för att dölja sin förlägenhet, men Virginie frågade henne inte, var hon fått detta uttryck från. Hon hällde vatten i en skål, som hon satte på marmorbordet, tog fram de japanska träfigurerna, satte Annami på en stol vid bordet och visade henne, hur de små figurerna svälldes och utvecklades i vattnet. Barnet var förtjust, ty detta var en alldeles ny lek.

— Tack snälla mormor, sade hon, och Virginie klappade hennes kind.

Barnet huttrade till: din hand är lika kall som marmorbordet, sade hon, kom skall jag värma den.

DE TOMMA ASKARNA.

RUMMET låg i skymning nu, och i kakelugnen brann en brasa, vars sken lekte över marmorbordets guldblomster. Virginie stod mitt i rummet, hon lyfte huvudet som om hon lyssnade uppåt. Det var fyra timmar sedan Gudrun gick, och ännu hördes icke en knäpp däruppe ifrån. Halv fem, om en halvtimme senast skulle Bengt vara hemma. Hon ångrade, att hon släppt Gudrun. Plötsligt hörde hon steg och röster innefrån Gabriels rum. Hon skyndade dit och fann brodern och barnet. Annami berättade: jag var inne och hämtade honom på pastors-expeditionen, han frågade: vad vill du, min lilla unge? Men jag sa, att jag var ingen liten unge, utan fru Anderson, som skulle anmäla att slaktarn var död. Gjorde jag inte, farbror Gabriel?

— Jo, sade Gabriel, och så följdes vi åt ut i trädgården i stället, för jag tyckte inte det var nån rolig lek för dig att leka änka.

— Och farbror Gabriel berättade sagor om alla tulpanlökarna, som trädgårdsmästarn stoppade i jorden, och som skulle, vad var det dom skulle?

— Uppstå. — Uppstå ja, när det blev sol och

varmt, och det skall jag med och du med och vi alle-samman, ska mormor uppstå också?

— Vad gjorde vi sen? frågade Gabriel, som hade en svag känsla av, att Virginie inte tyckte det var lämpligare för barnet att leka uppståndelse än att leka änka.

— Vi gick till Silverforsen och såg hur det vita skummet seglade åstad ner till havet, där vi bor om somrarna. Men det kan aldrig komma tillbaka mer som vi kan, liksom vi inte kan komma tillbaka till i går, kan vi inte det, mormor?

Gabriel nickade farväl åt de båda: det är rätt, sade han, att du håller mormor för högsta instansen. Virginie tog barnet upp i sitt knä och höll det i sin famn, medan hon förströdd svarade på dess frågor, om vad det var hon var för något konstigt. Vad är instans? nej, svara riktigt, tala!

— Har du sett till din mamma?

— Nej, barnet hade inte alls sett till sin mamma, varför skulle jag det då, mormor? I detsamma ringde det på dörren, och hon gled hastigt ner ur knät för att se efter, om det kanske var mamma som kom. Men hon kom strax tillbaka helt stillsamt och förklarade, att där ute stod en pojke, som sa, att han ville träffa den lama frun. Djupt intresserad följde hon Virginie ut i tamburen och stirrade oavvänt på den fattige pojken, som hade fräknar och ville tala vid den lama frun. Han såg mager och svulten ut, var blek om kinderna och blåfrusen om näsan.

— Kom in och var inte rädd, sade Virginie, som

väntade honom, men fick till svar: jag är väl inte rädd, jag söker platsen.

— Dess mer skäl att du kommer in då, sade Virginie, jasanya du tror dig om att bli betjänt här i huset?

— Det vet jag inte, svarade pojken frejdigt, jag skall be att få provköra henne först. Annami till-sades att springa före och underrätta gamla tant om betjäntens ankomst. Hon lydde endast motvilligt och kastade dröjande blickar på den märkliga uppenbarelsen. Då Virginie kom med honom öppnade hon dörren in till den gamla frun med en nigning. Pojken presenterades, betraktade uppmärksamt gumman och gick under tystnad ett par tre varv runt stolen. Slutligen bad han att få prova, om han klarade tröskeln.

Gumman var lika intagen i honom som Annami. Hon sade genast till Virginie i en viskning, som naturligtvis uppfattades mycket lätt av Lina, att han nog skulle kunna göra bättre reda för vilka som for förbi än vad dumma pigor kunde. Hon tillät honom därför att provköra henne fram och baklänges och över trösklarna ända in i Virginies rum. Pojken körde så att det visslade och lyssnade icke till Virginies varningar. Gumman uppmuntrade honom i stället. — Kör på du, sade hon, det händer inte så mycket roligt. Det fläktar ju, så jag får riktigt frisk luft, innan jag lägger mig.

Till sist stannade pojken av sig själv, pustade ut och förklarade, att han orkade och skulle åta sig platsen. Virginie var mycket glad åt detta hans beslut, ty hon såg att modern förälskat sig i honom

vid första ögonkastet. Men hon ansåg sig dock böra fråga, om han också i övrigt ansåg sig lämplig för uppgiften.

Ja, det gjorde han, gamla hade han passat i många år, förklarade han och såna där också, han gjorde en gest mot den femåriga Annami, som såg mycket stött ut. — Vi har fullt av båda sorter hemma.

Gumman frågade, om han ville stanna med detsamma, jo, det var inget hinder.

— Har du din packning med dig då?

Pojken grävde i sina fickor och svarade därpå nej, men han kunde ju kila hem efter sina ägodelar med detsamma, om så önskades. Virginie bad honom göra det, hälsa sin mor och vara fort tillbaka.

Pojken satte fart, rusade ut och stötte i dörren mot en lång herre, som slog ikull honom. Den långe herrn tänkte hjälpa upp honom, men pojken var som en blixtpåfötter igen och ville rusa nerför trappan.

— Vad i all världen hade du i min väg att göra? sade den långe herrn.

— Jag är betjänt här i huset, sade pojken, och nu skall jag hem efter mina saker innan jag börjar platsen.

— Vill du ha en slant?

— Tackar, men annars så slog jag mig inte.

— Då ber jag dig om ursäkt, men ser du, jag hade bråttom.

— Gick de fortare för de? frågade pojken och försvann.

Och så kom Bengt Hising in till Virginie med ett leende på sitt tungsinta ansikte.

Hon mötte det så gott hon kunde, men i samma ögonblick var det borta, då han icke fann den han sökte. — Var är Gudrun? frågade han mörkt. Vad har hon för sig?

Inför hans rynkade ögonbryn, blev Virginie rent instinktivt solidarisk med Gudrun och svarade utan att tänka sig för: hon har varit här för en stund sen, men sen gick hon ut. Vad hon har för sig vet jag inte så noga.

— När gick hon ut, kan du inte precisera lite närmare. Jaså, är du där, min lilla flicka? Han klappade barnet, men lät inte avleda sig från att vänta svar på sin fråga. Virginie svarade, att det visste hon inte så förfärligt noga, men eftersom hon skulle ha kunnat uppge minuten, om hon velat, lät hon icke riktigt sannfärdig. Hon rättades också genast av Annami, som förklarade, att det var mycket länge sen, hela dagen sen.

Det var tydligt, att han snarare trodde barnet än Virginie, ty hans uttryck blev ännu dystrare, Virginie kände ju väl denna min från det sista året, men den hade aldrig skrämt henne så som i dag, som var dagen före. Om han fick denna svarta min bara för att hon inte var hemma, då han kom, vad skulle hända i morgon, när han fick veta vart hon tog vägen, då hon var borta från hemmet.

— Vet du vart hon tog vägen?

— Nej, svarade Virginie, det nämnde hon inte. Det var vansinnigt av henne att ljuga så här och skenbarligen göra sig till Gudruns medbrottsling, men hon kunde icke annat. Vill du inte vänta på henne här nere? tillade hon, rakt i strid med sina egna intressen, ty det kunde väl ha varit skönt att slippa vara vittne till den scen, som otvivelaktigt måste komma för Gudruns ofattliga dårskaps skull.

Han svarade ingenting men beslöt sig tydligtvis för att anta hennes förslag, ty han började vandra fram och tillbaka med sina grova stövlar på hennes lavendelfärgade matta. Han var klädd i en dräkt, som till hälften var sportdräkt, till hälften arbetsdräkt. Även hans utseende företedde en blandning av arbetare och sportsman. Den forne officern, den väl vårdade friluftsmannen, övergick för var dag allt mer och mer till att bli en verkmästare. Han lukade möbelfabrik, hans kläder voro fläckade av bets och lim. Virginie visste, att det var icke därför att han satte en ära att visa, att han numera tillhörde dem, som verkligen arbetade. Hon visste, att han inte brydde sig om eller visste om, hur han tog sig ut och inte hans hustru heller. Det sista året hade böjt hans nacke och liksom modellerat om hans ansikte, plånat ut allt det under hans forna yrke förvärvade och satt dit det nya livets erfarenheter. Det var mindre behärskat, mera mänskligt, fulare. Men hur kunde den, som tillhörde denne man, ett ögonblick frestas av Karl Gustaf Fontells släta typ? Det var underklassbarnets smak, tänkte Virginie och för

första gången sedan Gudrun kom i hennes hus, gav hon henne detta namn.

Slutligen bröt Bengt Hising tystnaden för att berätta. — Jag kom hem för att berätta en nyhet för Gudrun, sade han. Men när hon inte håller sig hemma, får du veta den först. Jag har blivit erbjuden en plats med lysande villkor. Men det är bara det med den att...

— Jag har alltid vetat, att de skulle upptäcka dig, men vad är det för ett men med den?

— Den är i Shanghai, vid hamnbygget där.

— Å, Virginie tryckte barnet så hårt intill sig, att det kände lust att skrika, men det bemannade sig och teg och kramade igen.

— Ja, sade han, med en glimt av skadeglädje, tyckte hon, så far vi båda till Kina.

— Och? Virginie antydde med en gest barnet.

— Det har jag inte tänkt på — han hade icke tänkt på det! — men det vet jag ju, att det får ett bra hem hos dig, om vi inte kan ta det med oss.

— Du tänker alltså anta anbudet?

Han förvånades över, att hon ens kunde fråga, hon som dock fått förnöta så många timmar med att lyssna till hans bekymmer, och som visste, att det var omöjligt att hålla hop möbelfabriken. Och oavsett den, min Gud, att få komma bort, att få se en ny värld och pröva sina krafter i stället för att gubbna till i Silverstad och för var dag deklasseras litet mera.

— Jag har bestämt mig för det, sade han, jag ville bara tala om det för Gudrun, innan jag skrev kontrakt.

— Tror du hon vill? frågade Virginie bakom Annamis rygg.

— Ja, det tror jag visst, för henne blir det ju bara roligt och spännande. Här kan jag inte försörja oss och villkoren är lysande. Om tio år reser man hem med en liten förmögenhet.

— Tio år, viskade Virginie. Hur hade hon icke givit löfte inför Gud, att om det fanns någon utsikt till lösning av denna konflikt, så skulle hon gärna betala priset. Och när nu priset nämndes: tio års skilsmässa från de älskade, då tänkte hon mest på dess alltför stora storlek.

— Ja, Bengt, tvang hon sig ändå att säga, kanske är detta räddningen. — Nu kom mamma, lilla hjärta, sade hon till Annami, spring och öppna.

Barnet gled hastigt ur hennes knä och skyndade ut. De båda fullvuxna väntade med spänning på Gudrun. Skulle hon genast ge sitt bifall? Virginie sade sig, att det berodde helt och hållet på hurudan älskaren varit i dag. Kanske att han dragit sig tillbaka nu, då det började bli allvar och nalkades ett avgörande.

Rödkindad och strålande kom Gudrun in. I vänster hand bar hon på snören en hel massa precis likadana paket, det såg ut som om hon varit och handlat mängder av postpapperskartonger eller något dylikt. När mannen såg henne, sade han sig all-

deles som hon själv på förmiddagen, att hon aldrig varit så vacker, aldrig hennes ögon så underbart strålande. Men hennes blick gled över honom med samma kalla likgiltighet som vanligt, och det väckte hos honom ett gammalt lättsövt raseri. Han kunde aldrig hämta sig från upptäckten, att denna sköna gestalt var fullkomligt kall, att en man icke kunde tända den. Hennes skönhet var ett bedrägeri, som alltid försatte honom i vrede, och med vreden kom alltid på nytt en önskan att dock ännu en gång försöka, om där dock icke fanns någon väg till hennes sinnen.

Gudrun gav Virginie en blick: här har du alla dina ärenden, sade hon, det är inte att undra på, att de tog tid, så många som de är.

Virginie tog emot paketen, de voro lätta som luft, alla askarna voro tydligtvis tomma. Hon skyndade sig att öppna klaffen till sin chiffonier och gömma dem där, i hopp att därmed ha räddat situationen. Hon hade alldeles glömt, att hon nyss förklarar för Bengt, att hon icke visste, vad Gudrun hade för sig. Han hade däremot icke glömt det, bakom denna motsägelse anade han en list, en kvinnosammansvärjning, ehuru han icke kunde räkna ut, vad den skulle tjäna till eller vari den bestod. Gudrun, som var enbart nöjd med sin fint, frågade ledigt vad det var för historier Annami kommit med i tamburen.

Bengt berättade i en ton, som han påtagligen försökte göra vänlig, om platsen i Shanghai och var mån om att framhålla, att Shanghai är en modern

storstad, ett industricentrum, och att där kunde köpas de skönaste saker, om man hade råd, och det skulle de få nu. Nå vad säger du om att plötsligt få ge dig på en så lång resa?

— Säger! ropade hon. Tror du jag följer med? Jag skulle dö av hemlängtan och var skulle vi göra av barnet? Skulle det stanna kvar här? Tror du jag lämnar mitt enda barn? Aldrig, aldrig i livet.

— Karl Gustav har tydligen lovat att gifta sig med henne, tänkte Virginie.

— Då får Annami följa med då, sade Bengt. Jag tror inte det är någon större risk för klimatet...

— Större risk! utropade Gudrun med en förkrossande ironi.

— Ja, svarade han, nu uppretad i sin tur, det är du, som utsätter henne för den genom att vägra lämna henne hos Virginie. Vad oss angår, så har vi inte råd att väja för risker. Vi äro utfattiga, och utfattiga människor får inte vara så noga. Den ojämförligt större delen av mänskligheten får riskera sin hälsa och bekvämlighet för att leva. Det är bara du som har — glömt det.

— Det bryr jag mig inte om, ropade Gudrun gällt, hör du! Jag reser icke. Men, tillade hon i en lägre mjukare ton, om det är nödvändigt, som du säger, så skall jag inte hindra dig att resa, Bengt. Jag är ju strängt taget inte nödvändig.

— Du har tydligen ingenting emot, att jag är borta i tio år och samlar en förmögenhet!

O, nej, det hade hon icke! Denna utsikt syntes

henne så bländande, så häpnadsväckande, ofattligt underbar, att hon hade all möda i världen att dölja sin fröjd.

Hon brydde sig icke om att det tonfall varmed han yttrat dessa ord, blottat en sårad mans hjärta, ty hans lidande tog hon med största ro. Hon såg på Virginie med en blick, som denna tolkade så här: tänk, om du fått mig att tillstå något, innan detta hunnit att hända! Och till Bengt sade hon: naturligtvis vore det tomt för oss, men om den fattige inte har något val så.

— Du är alltför tillmötesgående, svarade Bengt, nu hård på nytt. Vägrar du att följa med, så säger jag nej, och sen får det gå som det kan härhemma, jag tvär mina händer.

Gudrun var inte riktigt säker på, att han menade allvar här, men redan möjligheten var ett förskräckligt bakslag. Hon begrundade ett ögonblick utvägen att säga ja och låta honom skriva kontraktet, och sen finna på någon anledning att vägra i sista stund, när ingen återvändo fanns för honom. Men hon kom sig inte för under Virginies ögon.

— Vi får väl tala mer om det, sade hon, vi här middag om en kvart, Bengt. Hon nickade och försvann.

Det blev tyst i rummet, slutligen sade Bengt: Du säger ingenting?

— Nej.

Det gick nu upp för Bengt, att Virginie kunde vara bedrövad över utsikten att bli berövad foster-

dottern och den lilla. Han såg på henne, där hon satt med barnet i sin famn, den enda plats i världen, där Annami kunde förmå sig att vara stilla en minut, men där blev hon det. Virginie hade ett sätt att värna med sina händer.

— Helst av allt ser jag förstås, att barnet stannar hos dig, sade han, men du förstår ju, att om Gudrun gör till villkor, att barnet skall följa med, så måste jag foga mig, eftersom det är fullkomligt förståeligt från en persons sida, vars moderskärlek inte höjt sig över egoismen. Ty hon måste följa med.

Virginie visste nu, att Gudrun aldrig skulle följa med. Hon svarade ingenting.

Han trodde, att hon på något sätt var sårad och därigenom oresonlig och försökte förtydliga situationen för henne, ty han satte henne mycket högt, så högt han kunde. Han erinrade om, att det var för Gudruns skull han lämnat den militära banan, vilket för honom var en oerhörd sak, inte riktigt försvarlig inför hans samvete. Men han ville att hon skulle få ett sorglöst liv, och för den skull hade han gått i tjänst hos det stora bolag som under högkonjunkturen köpte upp de svenska möbelfabrikerna. Nu var hela företaget på fallrepet, och han var med det invecklat i oöverbanneliga svårigheter.

— Jag förstår att det är något du inte kan förstå, även om du ville, sade han, vad det betyder att se en möjlighet att klara sig ekonomiskt. Du och

Gabriel i er trygga prästgård och med era obligationer, ni har ingen aning om att det är vargatider i världen. Det är för tjocka murar i detta hus, men det råar ju inte ni för.

— När skall du ge besked om Shanghai? frågade hon utan att gå in på hans argument.

— Senast i övermorgon. Men det är väl bäst att vi går upp, Annami och jag. Säg emellertid ingenting om saken till någon så länge. Kom barn!

— Nej, sade Annami, som hade en dunkel känsla av att hon borde tillfrågats om hon ville fara till Shanghai eller icke, jag har lov att ligga här i natt, min dotter och måg ligger redan.

— Gärna det, sade Bengt för att blidka Virginie. Han unnade henne varje stund av barnet hon kunde få.

Då han kom ut, stod pojken där på nytt.

— Vad i hela världen, är du här igen?

— Ja, sade pojken, jag har varit och hämtat min packning, eftersom jag tog platsen. Bengt Hising tittade förgäves efter något knyte eller väska, men pojken visade fram en cigarrettask, i vilken han packat ner: ett par kängsnören, en kniv och en kortlek.

— Behövde du verkligen ta med så mycket? frågade kaptenen.

— Ja, jag fick besked att ta med mig allt vad jag hade, eftersom jag nog skulle komma att stanna över vintern.

— Du hade inte möjligen tänkt dig att ömsa skjorta under vintern då?

Pojken skakade på huvudet. Mor hade sagt, att han skulle be att få gå hem om lördagskvällarna och ligga över natten hemma. Så skulle hon genast tvätta skjortan och hänga upp den till tork, så att han kunde ta den på ren på söndagsmorgonen. Han tyckte, att den saken var så enkel och naturlig, att en så fin herre skulle kunnat komma på den utan att fråga.

— Det reder sig nog med tvätten, sade han blott och såg med beundran i blicken upp på den ståtliga främmande herrn, som sprungit ikull honom och bett om ursäkt. Så klev han in för att börja sin tjänstgöring.

Senare på kvällen, när Annami redan sov i sin säng, och de båda syskonen sutto samman vid lampan tiggande, sysslade var och en med sitt, bröt Virginie tystnaden.

— Hör du något? frågade hon.

Gabriel såg upp från sin bok, nej, han hörde icke ett ljud, men han var van vid att Virginie hörde det ingen annan förnam.

Virginie gick upp och öppnade dörren till för-maket.

— Hör du nu?

Ja, nu hörde han hur moderns rullstol drogs fram och tillbaka som en barnvagn och en klar liten röst sjöng på en inträngande melodi:

Himlafaderns hand är utsträckt till din själ,
Nådens helge Ande vill störa din för ditt väl,
Frälsarn klappar på, han ömmar sömn,
Salig är du, om du vaknar.

— Vad är detta? Gabriel var som ett levande frågetecken.

— Det är betjänten som sover mamma, sade Virginie.

Vid tiotiden voro alla ljus släckta i huset, alla utom Gabriels skrivbordslampa.

Virginie öppnade med iakttagande av utomordentliga försiktighetsmått den dörr, som från förmaket ledde ut till verandan på husets trädgårdssida, hon prövade vädret, gick ut och stängde lika försiktigt efter sig. Det var månsken och en lätt frost, så att löven, som styvnat, frasade under stegen. Silverforsens ton var hög och fyllig av höstflödet, hon lydde dess kallelse och gick ner mot den. En trädgårdsgång följer åkanten, hon började vandra upp för den, strömmen i möte. Ungefär mitt i trädgården gör ån en inskränning i stranden, där ligger en liten klappbrygga. Virginie gick ut på den allra längst ut, för att få utsikten fri mot fallet ovanför. Vita, lätta skumslöjor från fallet lågo dragna över vattenytan, döljande djupen, blott i deras repor var vattnet blankt och svart. Nedför fallet flöt med strömmen månsken i ousinligt flöde. Hon blev stående länge, länge, medan hon förlorade sig i detta sig alltid lika vågspel, denna rörliga orörlighet, sökande trötthet och bedövning däri. Då hon slutligen inte kunde stå där längre, emedan hon började bli yr i huvudet, fortsatte hon sin vandring längs åkanten fram och tillbaka. Klockan i kyrktornet intill slog kvart, halvtimme och timme, och staden

tystnade och slocknade men hon vandrade ständigt fram och tillbaka och fyllde hela sin varelse med Silverforsens melodi, som med naturens egen svala, oberörda stämma talade om likgiltighet inför den oföränderliga upprepningen av alltings föränderlighet, ty, sjöng den, liksom flodens famn alltid är full, ehuru den intet får behålla, så sörjer ständigt livet för ersättning av det man förlorar, ständigt, ständigt.

Ännu då hon kommit i säng, var hon under denna stämmas välde. Hon låg på rygg med utsträckta armar och förnam sig själv som en flodbotten, som famnar och samlar de evigt glidande vågor.

— Allt glider över mig, genom mig, bort från mig. Jag håller intet fast, jag har lärt mig nu, att man skall icke försöka hindra och handla. Jag vägrar heller intet av det som komma skall, att glida över sig. De dolda brytningarna i min botten vålla strida vågor och skum, men ack, även det drager bort och löses upp i lugnvattnet.

Hon somnade in under föreställningen att hon låg som botten under gröna, glidande vågor. Men hennes hjärta, som visste att denna suggestion var falsk, arbetade under sömnen med att kasta av den, och när detta skett, vaknade Virginie som av ett skott och satte sig upp: en levande människa, som tillhörde en krets av människor, inom vilken hon måste handla. Ty denna krets kunde förloras eller den kunde behållas, men aldrig ersättas.

Silverforsen hade ljugit.

SILVERSTADS STOLTHET.

HURRA, SADE POJKEN, som började tycka att det var tråkigt att sitta i fönstret, nu kommer stans finaste nummer uppför gatan, skall jag skjutsa fram frun? Jättedamen kommer, och det är bäst att passa på, när man kan få se en sån gratis.

Gumman lät sig rullas fram och sträckte på hal-sen, för att själv få en överblick över stans finaste nummer. Vad hon såg, var en ovanligt stor dam, som fyllde hela utsikten, där hon kom upp mot porten med en käpp i ena handen och en väska i den andra. Hon begrundade synen ett ögonblick under tystnad, sedan sade hon: åja, inte skall jag väl behöva betala för att se mitt förstfödda barn. Det gjorde jag i dess födslotimma tillräckligt. Hon har aldrig tyckts mig så stor som då.

Pojken förstod inte dessa antydningar, men se, några minuter senare stod jättedamen i rummet och såg ned på honom från sin höjd, sägande: var har mamma fått tag i det här lilla krypet från?

Pojken kastade bedjande blickar på sin härskarinna, han var icke feg, men han ville inte, att

den förfärliga skulle få veta, att han kallat henne stans finaste nummer. .

Hon skulle kanske ta det som en förolämpning. Hon visste inte, att alla pojkar i stan kallar henne så till omväxling med »Silverstads stolthet.»

Den gamla teg emellertid lojalt, men bra glad var han, då hon gav honom lov i tio minuter att hämta frisk luft, medan den jättelika vikarierade för honom vid rullstolen.

— Jag kom egentligen hit med silvret, som Virginie skulle låna till middagen, sado hon. Men jag hittade inte Virginie, så gick jag hit in i stället.

Tillfället var i stället som skapat för att tala om Virginie, och det gjorde de. Amelie hade en nyhet att berätta, hon hade sett Gudrun med Virginies pärlhalsband i går. Inte för att det angick henne, men hon tyckte ändå, att mamma skulle veta det. Var det verkligen mammas mening, att det dyrbara släkthalsbandet skulle gå ur slakten till Gudrun?

Gumman försäkrade retad, att om Virginie gäve sitt halsband till Gudrun, så skulle hon ta igen det och ge det till sitt eget verkliga köttsliga barnbarn, Märta, den saken behövde Amelie inte vara orolig för ett ögonblick.

Ja, det var en olycka, det kommo de båda överens om, med denna Gudrun, som kommit in i familjen. Det hade inte varit ro i familjen sedan den dag, då Gabriel och Virginie kommo från sina lektorsår i Norrland med den där ungen de hittat i ödemarken.

— En fröken Coreus skall inte vara en fröken, hon skall vara gift, sade gumman. Men är hon en fröken, skall hon inte ha en dotter, och pärlhalsbandet tar jag igen.

— Men Virginies intresse för hennes egna, det kan man inte få tillbaka, klagade systemen.

I samma ögonblick stod Virginie i våningen ovanför och åsåg hur Gudrun satte upp håret framför spegeln.

— Kom ihåg att i dag skall det ske, sade hon.

Gudrun såg på henne med stora ögon. — Vad skall ske?

— Har du glömt det? Du fick ju bara uppskov tills i dag. Antingen du eller jag talar med Bengt, såvida inte du hellre går med på att bryta med det förgångna och följa Bengt till Kina.

Gudrun blev alldeles mörkröd i ansiktet. — Är du tokig, sade hon hastigt, skall du ställa allt på sin spets nu, när det erbjuder sig detta utomordentliga tillfälle att avveckla alltsammans? Vi låter honom resa först, och jag lovar dig att vara försiktig, så att ingenting kan komma fram medan han är kvar.

— Det går jag aldrig in på, sade Virginie, nej, försök inte med mig. Jag gav dig en dag för att tala med Karl Gustaf, mer får du inte. Vad hade han för förslag?

— Att varken du eller jag skulle tala med Bengt utan han, sade Gudrun med stolthet över älskarens ädelmod. Jag skulle bara ge mig av först, så att

inte Bengts raseri skulle drabba mig. Han hade tänkt som i kväll med 11-tåget. Men när sedan Bengt kom med den stora nyheten om Kina, var jag glad för allas vår skull, att jag inte skulle behöva tillgripa utvägen att rymma. Men nu får jag väl det då, om du är så envis. Men då är skandalen ditt fel.

— Du skall inte heller få rymma, sade Virginie. Bengt måste underrättas, så fort han kommer hem, att du önskar skilsmässa. Är det så, att ni hinner göra upp den saken, så må du resa med 11-tåget, men inte annars.

Gudrun märkte med förskräckelse, att hon hade att göra med en fullkomligt obeveklig moder, det ville säga med en människa, som icke var en moder. Här lönade det sig inte att förspilla tiden med böner. Virginie hade hårdnat till is, då hon hörde deras plan. Hon begrep inte, vilket bevis den var på Karl Gustafs stora kärlek. Hur dåraktigt att förråda den för henne, men nu var det så dags. Nu fick hon se att komma från staden, innan Bengt kom hem från arbetet.

Dock, ännu ett sista argument måste hon försöka mot Virginie.

— Du förstår, sade hon, att Karl Gustaf ämnar gifta sig med mig. Men om det blir för mycket krångel, vet man aldrig, jag är rädd, att du kan störta mig i olycka, Virginie.

— Nå och hans hustru, din trogna trofasta barndomsvän?

— Ja, där ser du, sade Gudrun och reste sig från

spegeln, hur svårt det är. Men det är du, som tvingar oss fram till detta avgörande genom att hota att underrätta Bengt. Hon försökte locka fram ett leende hos Virginie genom själva överdriften i denna tillvitelse, men hennes ansikte förblev stängt. Aldrig hade denna sida av Virginies väsen varit vänd mot henne förr. Hon hade alltid varit van att fostermodern gissade, när hon behövde hjälp och gav den, innan hon hunnit bedja därom. Hände det någon gång, att Virginie måste bevekas att ge med sig på en punkt, där hon visade tecken till motspänstighet, var det bara att sätta upp ett oemotståndligt ansikte och säga: kom i håg, att du är den, som Gud sände mig till på min riktiga mammas böner! eller något sådant. En stor, ljuv, självfallen trygghet var borta, en tillgång med vilken hon ödslat, var förbrukad.

— Jag känner mig så moderlös, klagade hon.

— Det är du icke, och det kommer du nog att märka. Virginie vände sig hastigt och lämnade rummet.

Men Gudrun fullbordade i största hast sin klädsel och skyndade ut ur huset. Hon måste rådgöra med Karl Gustaf, kanske han visste råd. Hon kunde säkert få låna hans bil och fara, likgiltigt vart, bara hon var borta före klockan sex, då hon visste att Virginie skulle tala med Bengt. Ack, hon kunde gräma sig tokig över att Virginie var sådan hon var. Vilket underbart tillfälle, vilken himmelens skic-

kelse med denna Kinaresa, och så vägrade hon att begagna sig därav!

Då Gabriel Coreus kom ut i matsalen stod Amelie där och plockade upp sitt silver ur väskan. Han hejdade sig på tröskeln.

— Jaså var det du, Amelie. Jag tyckte jag hörde någon, och så trodde jag det var Virginie.

— Nej, det var bara jag, sade Amelie genast miss-tänksam. Jag vet inte var Virginie är, förmodligen uppe hos Hisings.

— Det är väl inte bara det, sade Gabriel vänligt, när du kommer en gång och hälsar på.

— Var inte så överdrivet finkänslig, Gabriel, sade Amelie kort. Den stora väldiga kvinnan älskade småsystkonen Gabriel och Virginie, men hon kunde aldrig förlåta dem, att de höllo ihop och kunde därför ej heller vara vänlig mot dem. Hon ville med hugg och slag driva dem att älska sig, och det var en stor sorg, att denna metod besynnerligt nog hade motsatt verkan. Men ändra den kunde hon icke.

— Varför skall jag inte vara finkänslig? frågade Gabriel tåligt.

— För att det ändå inte lyckas för dig att dölja, att Virginie är hela din värld.

— Det har jag inte sökt dölja, sade Gabriel, att Virginie och jag vuxit ihop på ett särskilt sätt. Du var så mycket äldre än vi, du gifte dig, medan vi ännu gick i skolan. Sen satt hon åtta år med mig i Norrland under min lektorstid.

— Du behöver ingenting förklara, sade Amelie i

samma tvära ton. Hon ville inte låta svartsjuk men kunde inte annat, känslan var starkare än hon. Det förvånar mig inte alls, att du föredrar Virginie framför mig, vem skulle inte det? Vad som förvånar mig det är, att inte Virginie mer än hon gör värderar att hon får vara hos dig och har möjligheter att vara så mycket för dig. Men den där olycksaliga flickan ni hittade i Norrland, den tränger inte bara ut oss andra utan även dig, pass på du. Hon har inte tanke för andra än de där tre på övervåningen.

Varför skulle Amelie alltid, alltid säga saker, som berörde en obehagligt? Det låg nämligen en glimt av en riktig iakttagelse i hennes anmärkning, det kände han i samma ögonblick den gjordes.

— Du har alldeles fel, sade han. De tränger inte ut mig. Men de är unga, dem händer så mycket, allt är så viktigt. Därför tar de mer tid. Jag är färdig med mitt liv.

Han skulle icke ha sagt det. Han insåg ögonblickligen hur oklokt det var, därför att det retade hans retliga syster. Innan tjugofyra timmar gått, visste han för övrigt, att det varit överord som han aldrig mer skulle upprepa.

— Jaså, du är färdig, du! sade systemen hotande. Färdig! Jag har aldrig hört på maken. Du är åtta år yngre än jag, som inte är ett enda dugg färdig. Det är både ömkligt och löjligt att höra dig. Och hon fortsatte att gräla i sin kärlek till honom, så att han svarslös och förfärad drog sig mot dörren,

trots att han visste, att han inte skulle för sin världighets skull kunna fly genom den.

Först då Amelie förklarade, att han var godheten själv, som lät sig missbrukas av en hoper fruntimmer, blev han tillräckligt ond för att få kraft att bryta av henne och förklara, att han ingalunda var den som lät sig missbrukas, av vem det vara månede, icke heller av henne. Han var icke tillräckligt kraftkarl måhända för att med jämnmod bära en antydan om att han var ett kräk.

I detta ögonblick inträdde till hans stora lättnad Virginie. Hon hade just från fönstret sett en skymt av Gudrun, som ilade bort, sedan hon första gången förgäves vädjat till fostermodern. Nu skyndade hon att söka hjälp hos en annan! Det kom en sådan skräck över Virginie vid tanken på, att något obotligt skett, att hon tvangs att söka Gabriel för att få tröst. Kanske kunde hon inte tala med honom, men hon måste åtminstone se honom.

Hon förstod genast, att han var driven in i ett hörn av Amelie, och hon gav honom en uppmuntrande blick, han skulle förstå, att här kom förstärkning.

— Så bra att jag fick tag i dig, sade hon, jag ville höra om du fått svar från dem vi bjudit på middag?

— Från några, sade Gabriel, och inga återbud. Men Amelie har inte svarat än, tillade han.

— Jag trodde inte ni ville ha middag, sade Amelie.

Virginie gick fram till fönstret och såg ut. Hon hade en känsla av att hon icke fick släppa Annami

ur sikte i dag. Lyckligtvis var inte flickan försvunnen, hon stod vid stentrappans fot och såg stilla och strålande upp mot pojken, som uppe från trappan berättade henne något, vad kunde Virginie icke gissa sig till, men kanske kunde han sagor, eftersom han även var tränad barnsköterska. Vilken liten lycklig flicka hon var i detta ögonblick, då hennes framtida öde berodde av för henne okända makterna Passion och Svartsjuka! Hon hade funnit sin hjälte. Pojken var så berusad av sin snabba framgång, att han glömde all klokhet och drevs att anförtro henne sitt livs stora trumf och hemlighet, den, som han aldrig skulle andats om i skolan, så sant han var rädd om sitt skinn. Virginie anade icke, att det som Annami uppsög så andaktsfullt från hans läppar var detta: jag ska tala om nåt för dig. Jag är, men först ska du lova att aldrig tala om det för någon levande själ, inte ens för din morsa. Ta i hand på det. Jag är egentligen en prins, närapå. När min mormor skulle börja affär, satte kung Oscar själv upp henne med en kortlek. Det är alldeles sant. Har du inte hört talas om, att min mormor spår i kort åt de finaste i stan?

— Vår mormor spår också, sade Annami, den gamla, menar jag.

— Det är inte alls detsamma, sade pojken, jag känner igen din mamma, hon har varit hos min mormor, fast hon aldrig låtsat om vem hon har varit. Den som gifter sig med mig, blir liksom prinsessa.

— Kan jag få det då? frågade Annami oskyldigt.

Virginie hade inte uppfattat Amelies anmärkning om middagen. Endast halvt om halvt, hörde hon på, medan hon betraktade barnen, hur Gabriel drog fram några av de välkända argumenten mot att hålla middag på en sådan dag, som borde vara helt helgad åt begrundan. Han berättade, att det var Virginie, som förmått honom att inse, att han måste hålla middag för att inte väcka anstöt.

— Virginie! sade Amelie så uppfordrande, att denna måste vända sig från fönstret in i rummet, låt mig säga, att jag tycker du för en gångs skull handlat så som jag skulle ha handlat. Och kom det ihåg, att reaktionen efter högtidligheten på förmiddagen kommer att ta sig det uttryck, att gästerna kommer att äta mer än någonsin.

Gabriel tog i, han anade ett anslag mot hans bestämmelser i fråga om matsedeln. På denna punkt var han obeveklig, sade han.

Amelie vill gärna veta vad det var för punkt, hon fruktade det värsta. Men Virginie ville inte ha någon debatt i hans närvaro om saken.

— Kom med in till mig, Amelie, så skall jag tala om allting för dig. Men du får heligt lova att inte säga det för mamma, då först råkar jag verkligen ut.

Hon tyckte, att den diskussion över Gabriels bestämmelser angående middagen, som nu följde, spanns ut i evighet. Amelie sade samma saker om och om igen. Vad skulle det tjäna till, det var ju ändå som det var. Hon gick aldrig. Hon hade funnit

några skedar, i sin väska, som inte motsvarade hennes anspråk på glans och skönhet, och hon satt och gned dem med hela sin väldiga kraft. Hur inbitna än fläckarna voro, till slut måste de ge sig för henne.

Hon förstod, att det var något särskilt på färde i huset, men låtsade icke märka det. Virginie var ju icke stilla mer än en minut i taget. Än gick hon ut i salen, där man hade utsikt åt gatan, för att speja efter Gudrun, än for hon från fönster till fönster för att hålla reda på Annami. Men Amalie sade ingenting, gjorde inga frågor, ty det visste hon tjänade till intet. Hon valde dock icke utan avsikt ämnena för samtalet, sedan Gabriels fiskmiddag icke längre gav möjlighet till fortsatta betraktelser.

För Virginie voro de ytterligt pinsamma, och hon kunde inte begripa, varför systemen arbetade så för att ta fläckar ur silvret, medan hon lika snabbt satte fläckar på sina arma medmänniskor i världen.

Då hon började tala om pärlhalsbandet, avbröt henne Virginie för första gången: Skall vi verkligen även i dag gräla om Gudrun? sade hon. Det har vi ju gjort i de 17 år hon tillhört familjen.

— Tillhört familjen! Jag undrar om hon själv känner det som om hon tillhörde familjen.

— Familjen har ingenting gjort för att hon skulle det.

— Det finns en medlem av familjen, sade Amelie obevekligt, som visat henne en rörande och trofast vänskap, kan du neka till det?

— O Gud, tänkte Virginie, att ha en syster, som alltid säger en sanningen i det ögonblick, då den är bittrast att höra.

— Nej, svarade hon, då Amelie hotande upprepade sin fråga, nej, visst inte, Märta har alltid varit Gudruns vän.

— Ja, och i ett avseende har hon till och med gått alldeles för långt, sade Amelie.

Virginie teg, hon visste vad som skulle komma, hon visste att det var oemotsägligt. Hon hade aldrig tyckt om, att Gudrun lät ge sig så mycket presenter i klädväg av Märta, sedan Märta's man blev allt rikare och Gudruns allt fattigare. Amelie hade alldeles rätt i att det var dåraktigt av Gudrun att söka hålla sig kvar i sin rika pretentiösa umgängeskrets med hjälp av Märta's frikostighet. Hon hade själv föreställt Gudrun detsamma, men då denna icke tog råd, hade hon låtit det bero. På sista tiden hade hon inte haft anledning att tänka på saken. Troligen försökte Gudrun att hålla fostermodern så mycket utanför som möjligt och visade aldrig de gåvor hon fick. Då nu Amelie med förfärlig noggrannhet räknat upp det ena efter det andra, förstod Virginie för första gången, hur förtvivlat detta egentligen var, och vilket utseende det skulle få i ljust av vad som skulle hända. Hur kunde Gudrun? Hon hade blottat en ny, hänsynslös sida av sitt väsen, sedan den dag då hon kom under inflytande av Karl Gustaf. Det var som om den Gudrun hon själv känt i sutton år blott varit hennes egen spe-

gelbild, liksom den nuvarande var Karl Gustafs. Virginie satt till slut alldeles förlamad utan att bevaka varken gatan eller barnen mer.

— Det var förfärligt vad du ser ledsen ut, sade Amelie.

— Ja, sade hon, det är jag. I detsamma kom jungfrun med lunchbud och anmälde, att hon satt fram kuvert åt fru Klevert också.

— Tag in barnen, sade Virginie, var så god, Amelie. Förlåt mig ett ögonblick.

Hon skyndade in i sitt lilla sovrums, som låg innanför arbetsrummet bakom en nästan osynlig tapetdörr och vred om nyckeln på innersidan. Hon hade med en gång fått ett annat ansikte, det var som om hon tagit bort en mask hon burit.

Det var ett ögonblick av fasa inför tillvaron, av ångest över att se människor vittra hop till en lögn när händelserna flammade upp till låga. Bestod ingen, bestod intet detta prov, ingen, icke heller den egna personligheten, då var det bäst att dö. Dö, ja om man blott kunde. Om blott den människa, som en gång levat, kunde dö. Men det kan hon icke, så länge icke allt liv är förgånget. Hon har på oförklarligt sätt genom tiders tider del i det liv, som leves på den jord, där hon själv en gång vandrat.

Hon knäppte sina händer: låt mig icke mista dem alla, o Gud, och icke mig själv.

Familjen samlad kring matbordet behövde icke länge vänta på henne. Hon kom strax ut med masken bättre påsatt än förut.

Annami ropade: jag vet en stor, stor, hemlighet! Så stor! och hon slog ut med armarna.

Men du har också en hemlighet, Virginie, sade Amelie, som jag uppdagat, trots att du sökt dölja den. Ja, se inte så förskräckt ut för det. Jag har upptäckt, att inte heller ditt silver befinner sig i presentabelt skick, men jag skall stanna och polera det, för jag har ingenting särskilt för mig.

— Då är jag dig dubbelt tacksam, sade Virginie, om du vill sitta inne hos mamma, medan du gör det.

— Ja, det kan jag väl tänka mig, svarade Amelie i den buttra ton hon använde, då hon någon enstaka gång var i humör att karrikera sig själv. Det var tecken till, att hon hade ett snällt ögonblick, och Virginie fick mod, att då de gingo från bordet, dra henne avsides och viska i hennes öra: förbarma dig i dag, ty jag förgås.

— Inte förgås du, sade Amelie, men jag skall ha förbarmande och gå min väg i alla fall.

Då det ringde på telefonen en lång, vild signal, kommo de båda två instörtande, Amelie från moderns rum, Virginie från köksavdelningen.

Amelie hann först att ta luren, men lämnade den genast åt Virginie. Hon kunde dock icke förmå sig att gå längre än in i Virginies rum.

Ur ett avlägset fjärran hördes en röst, som Virginie kände som Gudruns och dock icke kände, så förändrad var den.

— Släpp icke barnet ur sikte, sade den, och så blev allt tyst.

NYCKELN.

NÄR GUDRUN denna dag skyndade ner för Storgatan på väg till Karl Gustaf, försökte hon erinra sig hur hon betedde sig förr, när hon utan tanke på personalen kunde springa på brittiska konsulatet när som helst. Hon ville bete sig på samma sätt nu, men gjorde den upptäckten, att det oskyldiga samvetets självfallna uppträdande kan icke härmäs eller efterliknas av det skyldiga. Hon kunde icke låta bli att vara överdriven, då hon kom upp, hon var snarare bullrande än naturlig i sitt sätt mot herrarna på kontoret. Till råga på allt var konsuln upptagen, så att hon måste sitta bakom en tidning i tio minuter, lyckligtvis hade hon inte läst följetongen på morgonen, och den kom henne ett ögonblick att glömma sin rädsla att Märta skulle träda in.

Karl Gustaf Fontell och Bengt Hising voro jämnåriga, de hade gått i samma skola, tillhört samma regemente och varit på Karlberg tillsammans. Intill det ögonblick, då Fontell lämnade den militära banan för att slå sig in på den kommersiella, hade Hising varit den, som självfallet haft ledningen, och varit den överlägsne av de två. Därför tog Hising

för givet att när Fontell lyckades som affärsman, så måste han själv lyckas ännu bättre. Och så, när även han själv fick ett anbud från industrien följde han Fontells exempel. Beslutet föregicks av en svår samvetsstrid, ty han hade en aggande känsla av att svika sitt land då han tog avsked. Men behovet av att hålla uppe en hög standard i sitt levnadssätt var för honom, som för så många andra män ett ofrånkomligt tvång, och han kände icke sättet att kasta det av sig. Han offrade den största lyx i världen, rätten att få använda sina dagar till det han helst ville, för den tämligen enkla och tivelaktiga lyx, som kunde köpas för pengar av hans fru. Och sen fick han icke heller njuta den. Ty från och med den dagen var förhållandet mellan honom och Fontell omvänt. Vännen var skuren till affärsman, dessutom följdes han av tur och räddade sig undan följderna av de fallande konjunkturerna, medan Hisings hårt drabbades av dem. Och när motgångarna kommo, då blev det uppenbart, som han inte förstått eller velat förstå, att hans äktenskap inte hade den trygga grund som bär olycka lika väl som lycka. Förut hade de båda unga familjerna levat i ungefär samma villkor, Hisings hade kanske haft det en smula bättre, tack vare Virginie. Nu blev vecka för vecka skillnaden allt större och mera påfallande. Och det var som om livet och lyckan snällt följde penningen. I det framgångsrika hemmet var fart, omväxling, företagsamhet, livet levdes på högspänn. Det andra hemmet sjuknade, vissnade bort, som en

krukväxt, som står i ett norrfönster. Dess blad började falla, och det sköt icke mera några nya skott.

Gudrun hade ett sätt att göra jämförelser, som bragte Bengt Hising till ursinne, just därför att de voro riktiga.

Denna samma dags morgon, helt tidigt, under den korta tid av dygnet, då endast arbetarna på väg till fabrikerna behärskade staden, gick Bengt Hising med modlösa steg och verkmästarutseendet mer påfallande än någonsin ut till sin olyckssaliga möbelfabrik. När han kom in på kontoret, låg på hans pulpet ett knöligt brev, och i brevet en nyckel och en adress, intet mera. Han satt en stund och funderade över detta, lade så brevet i sin plånbok och gick till sitt arbete. Han hade mödat sig med sina affärer fulla två timmar innan Karl Gustaf Fontell ansåg tiden inne att bege sig till sitt arbete. Han hade nyss flyktat in i ett ståtligt hus, byggt efter sista modet på villor och mycket vackert. Husets väldiga proportioner, hur väl avvägda de än voro, vittnade om att konsuln och hans fru en smula överdrevo sin egen vikt och betydelse, det var den enda men avgörande anmärkning man kunde göra mot detsamma. Nu körde bilen upp. En smärt, elegant man med den moderna midjebetoningen kom ut ur porten och steg in i bilen. Han såg tio år yngre ut än Bengt Hising, även denna fördel hade framgången givit honom framför vännen. Hans sätt var prägladt av den framgångsrikes trygghet och överlägsenhet. Men hans färglösa ansikte med de mycket ljusa ögonen

och nästan vita ögonbrynen, bar denna morgon ingen glad min. Han var egentligen förbittrad på ödet, som bragt över honom denna olycksaliga passion för en kvinna. Han kände en nordisk mans hela häpnad och indignation över att ha fått en så exotisk sjukdom som passionen. Om han blivit alkoholist, skulle han icke ha fallit så ur ramen eller fått vidkännas så farliga följder.

Gudrun hade berättat honom i går, att nu var ödet på marsch, nu voro tanterna i rörelse, de moraliska krafterna mobiliserade. De hade haft ett par underbara timmar tillsamman och så länge hon var hos honom, frågade han inte efter himmel eller jord. Men en sådan här nykter morgon, då man äter frukost med hustru och barn och beger sig till sitt arbete, som alla andra herrar i staden, då ligger äventyret under en något annorlunda belysning. Varför kunde han inte så som dessa andra herrar (och som ett par gånger förut även han själv) rädda sig i sista stund genom att böja sig för de etiska kraven och avstå från den frestande kvinnan? Säg det, men han kunde icke, vad som än månade ske hädanefter.

Inte ens svärmoderns väldiga silhuett inför hans medvetande kunde hejda honom och återkalla honom till hans plikt mot hustrun. Han var besatt av den hänryckande varelse han vunnit, han måste försäkra sig om henne till varje pris, så stod saken, och det visste han.

Då det anmäldes, att hon kommit för att söka honom, blev han egentligen missnöjd. Han kunde behöva sina tankar samlade för det affärssamtal, vari han var inbegripen och nu voro de hos henne. Men då hon sedan kom in i hans rum och stängde dörren på sitt alldeles särskilda sätt, som icke var likt någon annan människas i världen sätt att stänga en dörr, då gick han emot henne som en uthungrad och tog henne till sig med en allt förglömmande känsla av lycksalighet. Gripna av den fysiska beröringens ofattliga ljuvhet, gingo de med varje atom av sin varelse upp i nuet, och allt föll bort.

De skulle talat om så mycket, och hade intet annat att säga varandra än den älskandes evigt lika förundrade: du? du? är det du? är det sant, att det är dig jag håller i mina armar?

De glömde tid och rum, och först en knackning på dörren tvang dem från varandra, yra och darande. Gudrun sjönk ner på en stol längst bort i rummet, som om hon hoppats att på sätt komma utanför den förtrollade cirkeln omkring mannen hon älskade.

Då de åter voro ensamma, och han närmade sig henne på nytt, höll hon upp handen emot honom. Nej, sade hon, kom mig inte nära, jag måste tala med dig. Och så berättade hon, att Virginie denna dag klockan sex ämnade avslöja dem inför Bengt.

— Då måste något göras, sade han utan att spilla tiden med förbannelser över Virginie.

— Ja, sade Gudrun. Jag blir icke hemma efter det

Virginie uppdatat sanningen, om jag så skall ligga i ån över natt.

— Då är det bättre du reser.

— Ja, men tåget går först klockan elva, det är för sent.

— Då får du ta min bil före klockan sex och fara till Linköping och invänta tåget där. Kan du vara färdig till dess?

— Jag reser om jag är färdig eller ej. Förstår du inte, att jag är dödsförskräckt.

De kommo överens om att hon skulle ta bilen utanför brittiska konsulatets port, det såg enklast ut.

Hon reste sig och gick mot dörren, strykande utmad väggarna för att inte komma under hans förfärliga välde igen. Men han ställde sig mot dörren. Det var vansinne, någon kunde komma i varje minut, men det gjorde detsamma. Han fångade upp henne och pressade henne intill sig med en suck av otålighet och förtvivlan.

— Vart skall du gå?

— Till rummet. Kan du komma?

— Nej, det kan jag inte, men jag kommer.

Konsul Fontell hade brutit igenom en brandmur för att åtkomma detta rum och ett par andra, när han utvidgade sina lokaler. Från hans arbetsrum ledde dit en högst invecklad väg med små trappor upp och ned, korridorer och lagerrum. Men från den gränd som avgränsade kvarteret bakom Storgatan, var rummet lätt åtkomligt. Man gick blott in på en gård, där endast fattigt folk bodde, och där Gudrun

aldrig riskerade att träffa bekanta, upp för en trappa, öppnade en dörr, så var man där.

Gudrun hade gått den vägen många gånger med klappande hjärta, denna gång var hon inte alls rädd. Men när hon kommit halvvägs i trappan mötte hon sin man på nedgående.

Hon vände med ett rop, rusade ner på gården och in genom första bästa dörr. Utan att hon visste hur det gått till, befann hon sig i ett litet kök. En gammal kvinna, som sysslade vid spisel, vände ett förvånat ansikte emot den vackra damen.

Gudrun svalde.

— Kan — kan jag få telefona? frågade hon.

— Var så god, sade kvinnan och pekade på en dörr, där inne är telefon. En man reste sig från sin plats vid bordet, då hon kom in. Fast hon icke såg på honom, hade hon ett allmänt intryck, som snarast kom fram efteråt, att det var något vitt med honom. Hon upprepade sin begäran och han pekade på telefonen, samt gick ut ur rummet.

När middagsrasten kom hade Bengt gått ut i staden, och utan föregående överläggning eller beslut gick han till den adress, som uppgivits i brevet. Då han stod utanför dörren, tog han fram nyckeln och betraktade den länge. Han kunde i hela sitt liv se framför sig denna patentnyckels särskilda hak. Slutligen stack han den i låset, den passade, han låste upp. Innanför var en tom tambur. Han gick inte in, han stod utanför och stirrade på de tomma hängarna, på tapetmönstret, på den stängda dörr,

som ledde in till något, han visste icke vad. Så kastade han plötsligt in nyckeln så att den flög ända bort i motsatta hörnet, stängde patentlåset och gick ner för trappan igen.

Det var då han mötte sin hustru.

Då Bengt kom in med Gudrun, satt Virginie ensam i sitt rum, orörlig med korslagda händer.

Bengt hade dragit Gudruns arm in under sin, men Virginie såg genast, att han höll hårt omkring hennes handled. Hon var hans fånge.

Hon nickade åt dem och bjöd dem med en gest välkomna.

— Nej, sade Bengt, vi kom bara för att hämta upp Annami.

Gudrun sade ingenting, hon kastade blott en blick på Virginie, full av dödsångest. Hon var likblek och hennes haka darrade.

— Låt Annami stanna över natten, bad Virginie, det har hon fått lov på, och vi har redan hämtat ner hennes nattsaker och Kristoffer med fru.

— Då får vi ta upp tandborste och nattskjorta igen, sade Bengt kort. För nu vill jag att hon skall följa med upp, var är hon?

Virginie tvekade en sekund om svaret, vilket var nog för att göra Bengt ursinnig. Han brydde sig inte alls om att låtsas som om ingenting hänt, vem som helst finge se att en katastrof inträffat.

Därför när han ånyo frågade efter barnet, höjde

han rösten så pass, att Gabriel kom från sitt rum, och Amelie från moderns.

— Hur är det fatt, Gudrun, min lilla flicka, sade Gabriel, du ser inte alls kry ut.

— Det är jag inte heller, fick hon fram med möda.

— Just därför tycker jag vi skulle behålla flickan över natten, sade Virginie, vädjande till Gabriel.

— Hon skall följa med upp, sade Bengt. Var är hon, har du gömt undan henne?

— Hon är inne hos mor och leker med den lille betjänten, sade Amelie. Hon har alldeles förtjusande roligt. Hon är lika förälskad i honom som mor.

— Då kan hon väl få stanna en liten stund till, bad Virginie. Om du nödvändigt vill hon skall ligga däruppe, så kan jag komma upp med henne sedan. Jag har ändå något att tala med dig om, Bengt, som måste ske i kväll, sade hon, fastän hon visste, att det var försent.

— Jag har inte tid i kväll, sade Bengt med öppen ohövlighet, och därför får ungen följa med nu som jag sagt.

Utan att se på Virginie gick han bort till förmaksdörren och ropade med en röst, vars tonläge och styrka han ej alls behärskade: Ann Marie!

— Är det mig, pappa ropar på? kom en motfråga därinneifrån.

I stället för att besvara den, gick Bengt utan att släppa taget om Gudruns handled genom förmaket in till den gamla för att själv hämta sitt barn.

Gabriel skulle just lämna rummet, ty varför skulle

han vara vittne till Bengts dåliga humör, då Virginie hejdade honom.

— Jag kan inte tala med Bengt, gör du det, bönföll hon. Be honom att låta flickan stanna här nere och be honom, att han kommer ner i kväll till oss. Gör det!

— Ja, men varför?

— Gör det, fast du inte vet.

Gabriel avböjde bestämt. Han skall gärna tala med Bengt i morgon, då hans humör gått över. I dag tjänade det ingenting till.

— Det har Gabriel alldeles rätt i, instämde Amelie. Om han nu har fått för sig att ungen inte får stanna här nere, varför skall man bråka med honom då?

Virginie var förtvivlad. Amelies närvaro band hennes tunga. Hon kunde inte upplysa Gabriel om vad som hände, då han inte såg något annat än ett utbrött av retlighet däri.

— Gå åtminstone inte, sade hon sammanbitet till Gabriel. Han höjde förvånad på ögonbrynen, men slog sig ner på en stol.

— Virginie är sig inte lik på sista tiden, tänkte han och mindes att hon tilltalat honom häftigt även i går.

Nu kom Bengt in med Annami i den lediga handea och sade:

— Ja, godnatt, nu går jag, sen jag samlat ihop mitt.

Annami hängde med huvudet. Hon hade brutalt

blivit tagen från leken, att hon fått löfte att ligga härnere i natt, det betydde ingenting. Och då hon viskat till mamma att hon visste en stor, stor hemlighet, varmed menades Hermans kungliga börd, hade mamma bara sagt: usch då.

Inför barnets hjälplöshet, dess fullkomliga försvarslöshet inför vad som förestod blev Virginie vild.

— Kom hit och säg godnatt, Annami, sade hon. Hade barnet kommit loss, och hon fått det i famn, då hade hon skyndat in i sitt sovrum och vridit om nyckeln, sen hade Bengt fått bryta upp dörren för att få flickan tillbaka. Men han släppte icke sitt fasta grepp om hennes lilla hand. — Säg godnatt, fort, sade han.

— Jag vill ha Kristoffer och Virginie med mig, sade barnet, nära gråt.

Virginie gick att leta efter herrskapet. Under tiden blev Bengt stående rätt upp och ned med sina två fångar utan att säga ett ord.

— Vad skall jag säga, tänkte Gabriel.

I detta ögonblick ringde telefonen, och då Virginie icke var tillstädes, gick Amelie ut i tamburen för att svara.

Genom tystnaden därinne hörde de alla tydligt, hur hon sade: Jaså, goddag, kära Karl Gustaf, jo, det är svärmor. Vem ville du tala vid? Ja, det var inte så underligt att ingen svarar där, för de är här nere. Gudrun! ropade hon, Karl Gustaf ber att få säga dig ett ord.

Bengt såg på henne. — Tror du han funnit nyc-

keln nu? frågade han bitande. Hon såg oförstående på honom. Nyckeln? Hon visste ju intet om, att han kastat in nyckeln genom dörren när han gick.

— Jag kan inte gå i telefon, jag mår inte bra, sade hon och såg ned.

— Hon mår inte bra, kan inte komma till telefon, repeterade Amelie, och hade inte aning om vidden av det budskap hon framförde.

— Karl Gustaf frågar hur det är med dig? ropade hon in.

— Svår huvudvärk, jag går och lägger mig, sade Gudrun.

— Huvudvärk, hon går och lägger sig. Varpå Amelie sökte inleda konversation med sin svärson om andra angelägenheter, men han var tydligt inte hågad, ty samtalet slöt hastigt.

Då Virginie kom in igen med dockorna, fick hon se, hur Gudrun med ett hastigt ryck slet sig lös från Bengt och skyndade bort till Gabriel, alldeles som om hon ville söka skydd hos honom. Då han tog henne i famn och började klappa henne, bröt hon ut i förtvivlad gråt.

— Följ med mig, Gabriel, bad hon ångestfullt, och han tänkte: vad obetydligheter ibland kan te sig oproportionerligt stora. Om jag talar om för henne i morgon, att det verkade som om hon bett för sitt liv, så kommer hon att skratta själv.

— Jag skall gärna följa med dig upp, sade han i överseende ton. Måtte du inte ha någon riktig sjukdom i faggorna, du ser så eländig ut.

Nu hördes rullstolen, och Virginie skyndade in i salongen för att hejda modern.

— Vänta bara ett ögonblick, bad hon, men modern vägrade.

— Varför skall inte jag få vara med då ni grälar? frågade hon.

Men det fick hon i alla fall icke, ty nu klippte Bengt av sista gången: Nej, förlåt mig, Gabriel, men det är mitt fulla allvar, att vi måste vara ensamma. Jag kan sköta om min hustru själv. Strax därpå smällde tamburdörren igen om dem, och när gumman hörde det, vände hon om in till sig igen. — Det var skönt att det gick, sade hon.

Då Virginie kom in i sitt rum igen, vände sig Amelie och Gabriel båda till henne för att få en förklaring på vad detta uppträde haft att betyda. Fast händelsernas språk varit mycket tydligt, och Karl Gustaf också ringt, liksom för att intet missstag skulle vara möjligt, var det dem icke givet att genomskåda situationen. Det föll dem icke in att ta upp en förklaring, som låg för deras fötter, ty sådana förklaringar tar man helt enkelt icke upp i bättre familjer.

— Vad gick åt dem?

— Ni såg ju lika mycket som jag, ack, var tysta ett ögonblick, lät mig höra.

Men icke ett ljud däruppifrån. Bengt hade alltså icke tillåtit Gudrun att gå in och lägga sig utan dragit in henne i förmaket, för att intet ljud skulle

tränga ner till Virginie. Detta skrämde henne ännu mera än något annat.

— Gabriel, bad hon, gå i alla fall upp. Hon gick bort och tydde sig till honom, vilket återigen skrämde honom.

Han slog armen om hennes skuldra.

— Det är omöjligt att tränga sig in hos dem mot Bengts bestämda vilja, sade han.

— Vi skulle inte låtit dem gå, klagade hon och märkte inte, att Amelie nu började ana oråd. Vi skulle inte låtit dem gå.

Amelie, som gjort sig så god tid denna dag, fick plötsligt bråttom, sade ett kort farväl och gick.

Virginie väntade till dess middagen var över, så gick hon upp och ringde på. Hon ringde flera gånger, men ingen svarade.

Fast hon misstänkte, att ödet nu skulle gå sin gång långt över hennes huvud, beslöt hon sig likväl för att försöka köksvägen. Kanske ödet tillstodde Emma att släppa in henne. Hon gick ner och runt huset.

Det hade icke undgått henne, att Gudrun endast vädjat till Gabriel i sin nöd, icke till fostermodern. Gudrun hade alltså låtit förstå, att hon icke räknade med skydd hos henne mer. Men sannerligen, hon skulle se att hon icke vara övergiven.

Emma öppnade icke, men slutligen kom Bengt. Han blev stående i dörren utan att släppa in henne.

— Jag förstår, att du vetat alltihop, efter du är så rädd nu, sade han hånfullt. Han ville icke låtsa

om hur litet han ännu visste själv. Men oroa dig inte, jag tänker inte döda henne.

Därpå smällde han igen dörren, men öppnade den strax åter: Virginie! Du sa i går att du inte visste vart Gudrun gick. Var det sant?

— Nej, svarade hon, det var det inte, men Bengt, jag försäkrar dig, jag har inte varit deras förtrogna. Låt mig få ner barnet.

— Deras! sade han, och det kom som ett rop i dödsångest, ty detta deras var bekräftelsen på vad han trots allt hittills icke riktigt trott på. Och så smällde han igen dörren. Virginie gick ner igen kökstrappan och ut i parken för att gå runt huset. Hon såg en man stå vid grinden, tvekande att öppna. Ja, nu var det så dags att tveka, men hon stannade i förstugan för att vänta på honom, och strax därpå kom han.

Hon hade aldrig trott att Karl Gustaf Fontell skulle kunna likna ett barn. Konsulsvärdigheten och den stora förmögenheten, — allt det där var borta. Hon taxerade honom vid en hastig besiktning till två år, inte mer, och hon räckte honom sin hand. Man kan ju inte neka ett barn sin hand.

— Vad är det, som har hänt? sade han.

— Jag vet inte. Bengt kom hem med Gudrun som fånge, jag har inte kunnat fråga henne. Han har stängt sig inne med henne.

— Tror Virginie, att han fördärvar henne?

— Han sade, han inte skulle döda henne.

— Skrävlare, sade Karl Gustaf hatfullt. Vad sade han mer?

Virginie tänkte efter.

— Då du ringde, svarade hon, frågade han Gudrun, om hon trodde, att du nu hittat nyckeln.

Han gav till ett utrop:

— Det har jag! sade han. Den låg på tamburgolvet. Men hur i alla djävlers namn! Det här går över mitt förstånd. Vad skall vi nu göra, jag går upp!

— Gör det inte. Jag har nyss blivit utkörd. Ge dig hem igen. Du skall få besked av mig så snart det är något att veta.

— Kör Virginie bort mig? frågade han.

— Man skall inte leka med elden, sade hon.

— Det är väl elden, som leker med oss, sade han.

GABRIELS MORGONVANDRING.

FABRIKERNAS VISSLINGAR korsade varandra i luften, när Gabriel Coreus gick förbi spinnerierna och väverierna vid fallet. Det var det högtidliga ögonblick, då mörkret börjar lösas upp och blåna mot dag, men dess ro ännu dröjer kvar i stadens nerver.

Arbetare och arbeterskor som skyndade till fabrikerne kastade nyfikna blickar på honom i förbifarten. En och annan hälsade och han blottade sitt silvergrå huvud för dem. Alla visste de vem han var, icke för att de någonsin satte sin fot i hans kyrka, men han var ofta ute vid den här tiden om morgnarna, även däri var han olik andra herrar i staden. De fastslogo detta utan att intränga i vad det var som skilde honom från deras disponenter och direktörer. Det föll dem icke in att ett strängt och tyglat liv hade präglat hans gestalt och drag, ty han var av de rikas klass, han bodde i ett stort hus i en park och där gingo sköna och välklädda kvinnor ut och in genom hans dörrar, det hade man sett, då man någon gång råkade komma förbi en söndagsförmiddag.

Trots dessa graverande omständigheter, trots den ingrodda misstron mot allt vad präster heter, hyste de en slags beundran för honom. De visste icke varför, endast de, som mött honom på stämmor och i kommittéer, skulle kunnat ge något skäl för denna känsla. Han hade inga bekanta bland dem, aldrig hände det, att någon av dem sökte upp honom, annat än då de voro tvungna att komma på expeditionen för ett intyg, eller då de behövde begagna sig av någon välgörenhet, varöver han var herre. Han var vänligare än någon av sina komministrar och pastorer, men den slutna värld han ständigt förde med sig var han färdades, skilde honom från alla andra.

Under denna morgonvandring hade Gabriel tre betydelsefulla möten utan att veta det. Först mötte han i hopen av arbetare även den, som skickat Bengt nyckeln och adressen av hat mot de rika i allmänhet och konsul Fontell i synnerhet. Gabriel anade icke vilken underjordisk vetenskap i hans huses hemligheter denne man besatt, när han nu gick förbi med ett leende — av allmänt hån mot en präst, som Gabriel trodde. Själv hade Gabriel skjutit undan scenen från i går ur sina tankar, han skilde från sig dessa världsliga ting, när han nu gick med bort mot nya kyrkogården. Döden, hans vän och förtroende, var med honom och ingen annan.

När han sedan kom ut i villakvarteret, fick han se Karl Gustaf Fontell med en stor bukett röda rosor, som lyste i den allmänna gråheten. Då Fontell fick

se honom, gick han tvärs över vägen: är du på väg hem till mig, Gabriel? frågade han besynnerligt upprörd.

— Nej, sade Gabriel och småskrattade, vilken idé av dig! Jag går min vanliga morgonpromenad. Men dig har jag aldrig sett så tidigt förr. Vart går du med dina rosor?

— Hem, sade Fontell, till Märta. Jag har varit ute vid Vallsta orangeri efter rosor åt henne.

— Det är rätt, sade Gabriel, är det din bröllopsdag?

Fontells ansikte drog ihop sig i ett smärtsamt leende. Han såg för sig det upplösta, förtvivilade kvinnoansiktet mot kudden; hela nattens gråt och raseri, böner och ousägliga elände kom tillbaka. — Nej, sade han, det är bara ändå. Men säg mig, Gabriel, du vet inte händelsevis hur det är med Gudrun i dag? Hon var ju dålig i går.

— Nej, jag har ingenting hört, sade Gabriel. Alla människor sov, då jag lämnade huset. Du kan ju be Märta titta in, det skulle nog pigga upp henne.

— Ja, tack, sade Karl Gustaf och därmed skildes de.

Äntligen var han då utanför staden, och skogskyrkogården låg framför honom. De väldiga furornas stammar voro blanka och djupa i färgen av nattens fuktighet och mörker. Kronorna, som rörde sig sakta i morgonvinden, välkomnade honom med ett dämpat, viskande sus. Det hägnade området låg öde, väntande de döda. Ännu var ingen spade satt i jor-

den för att gräva dem gravar, den mossiga marken med ljung och lingonris var orörd. Gabriel kände sig gripen av högtidlig förväntan, dödens och uppståndelsens mysterium mötte honom här, även i dag, lika nytt, lika friskt, lika överväldigande, som hade han inte hundratals gånger stått vid en grav och läst ritualen.

Härute låg ett kapell under furorna, och omkring det var ett mindre område omgärdat av en tegelmur. Han gick in genom den smala överbyggda porten i muren, ty han älskade särskilt detta inre område i murens skydd. I ett hörn hade han tagit ut en plats för sig och Virginie, dit bort gick han.

Du jord, denna helgedom akta,
Omslut den så vänligt, så sakta!
Det ädla du trycker i famnen,
Det är av en människa hamnen.

Nu göm dessa lemmar, o moder!
Förvara de dyra klenoder!
Ej evigt i graven de tvina,
Ty Herren han känner de sina.

Medan han stod där och halvhögt reciterade den Wallinska hymnen, hörde han steg, tystnade och vände sig om. En man kom uppför gången emot honom, och detta var hans tredje märkliga möte. Mannen hälsade vördnadsfullt, och Gabriel kom fram och tog i hand. Det var dödgravaren, som kommit ut för att gräva åt slaktaren Anderson. Han ville pröva jorden och se, om det var mycket svårt att klara trädrötterna. Han och doktorn voro mycket goda vänner, men de kunde inte riktigt förstå varandra

på en punkt, och det var valet av terräng för kyrkogården. Han trodde, att hans möda skulle fördubblas härute.

— Börja nu, medan jag väntar, så får jag se, sade Gabriel. De gingo till den plats på en liten glänta i skogen, som var märkt för den första raden av gravar, och mannen satte spaden i jorden. Han skar varsamt under tuvorna och lade dem åt sidan. När han sedan började gräva, fann han att han var på sandjord och att arbetet gick lätt.

Han lät foten vila på spaden — Gabriel önskade mycket, att han hade vågat be honom att få försöka ett tag, men avstod, ty han tänkte, jag är inte beredd att låta honom gå upp och predika, fast jag vet att han skulle kunna det.

— Ja, doktorn, sade han, tänk, att man aldrig kan lära sig att låta bli att ha omsorger. Man skulle bara vara som Guds spade och låta Honom sätta den i jorden, var det behagar honom. Jag trodde jag kommit förbi alla onödiga omsorger och lärt mig lämna allt i Guds händer, och vilka bekymmer har jag likväl inte haft i min dårskap för denna terrängen.

— Det var ju inte så underligt, sade Gabriel och klappade honom på axeln.

— Åjo, det var det allt, motsade mannen. Haven ingen oro, heter det, och borde inte jag veta, att det är sant, också när det gäller trädrötter. Har jag inte erfarit hundrade gånger, att när man släpper allting och bereder sig till fullkomlig lydnad, då blir man omhändertagen. Får jag inte hoppas, sade

han, att Gud skall föra min son, som jag jagade bort, tillbaka innan hans mor dör, och hon har ändå inte långt igen, säger doktorn. Och är inte det omöjligt att fatta hur det skall gå till, efter vi inte hört av honom på femton år. Och ändå har jag en fast förvisning. Men jag visste inte, hur jag skulle rå att gräva gravar på den nya kyrkogården.

— Var får Lundin den här vissheten ifrån då? frågade Gabriel.

— Har jag inte bevis då övernog, sade Lundin, fullt sysselsatt med sin grävning. Gabriel såg inte hans ansikte, men han visste vilket hemlighetsfullt och strålande uttryck det hade, då han berättade om de tecken och under, som fyllde hans anspråkslösa väg genom livet och gjorde den äventyrligare, rikare och sällsammare än någon stormans eller konungs väg i världen.

— Har det hänt Lundin något nytt? frågade Gabriel, som älskade att höra mannen berätta, medan han samtidigt var rädd att komma in på denna farliga teckentydandets väg. Ingenting kunde vara mera lockande. Dödgrävare Lundin, okänd av världen och ringa aktad, var den lyckligaste människa Gabriel sett, där han vandrade fullkomligt trygg och självuppgiven under Guds noggranna order, särskilt utgivna åt honom dag för dag. Det hade hänt Gabriel att stå tvekande vid vägskalet. Men han kände att om han gav sig in i detta tydande av tecken så skulle han bli så lycklig, som det knappt var tillåtet att vara, och så uppslukad, att allt annat skulle för-

svinna till ett intet. Och av rädsla, av hjärtats blyghet, som icke tillstodde honom att tro, att denna lycka var honom beskärmd att utväljas som tjänare och stadsbud åt Herren Gud, tvekade han. Med tiden förstod han, att det varit en rätt instinkt som avhållit honom. Genom eget val och beslut får man icke, sade han då, beträda den väg, där dödgravaren vandrade.

— Om det har hänt något? sade Lundin, ja det kan doktorn tro, i denna natt.

— Berätta, sade Gabriel, och dödgravaren märkte ögonblickligen att han blev tagen på allvar.

— Jo, sade Lundin, det hade hänt något så underligt på dagen i går. Det kom en kvinna in i min lägenhet och sökte skydd för sin man, fast han fick ju tag i henne. På natten sen så kunde jag inte sova, jag låg och undrade över människornas olycka. Då fick jag tillsägelse att stiga upp och klä mig och gå ut. Jag gjorde det, och gumman frågade ingenting, för hon vet ju vem som bestämmer. Jag tänkte, att kanske var det något jag skulle göra för de olyckliga människorna jag sett i dag, men när jag kom ut i staden var gatorna alldeles tomma, och ingen ledning fick jag, vart jag skulle gå. Jag vandrade åt öster och väster, upp och ner men mötte ingen människa. Gå hem fick jag emellertid inte ändå. Till sist, när jag stod på Stenbron, alldeles förtyngd av sömn, kom en kvinna gående emot mig. Hon gick mycket lugnt och uppträdde inte alls konstigt på något vis, men det var

ändå något eget med att hon vandrade här ensam vid tretiden på natten. Då hon kom närmare, kände jag igen henne, fast hon inte kände mig. Jag hälsade.

— Densamma?

— Nej, en annan.

— Sa Lundin något till henne?

— Nej, bara Guds fred, för det kunde man veta, att hon behövde. Då sa hon: tack för den, och så gick hon förbi mig.

— Vad hände sen? frågade Gabriel.

— Ingenting, sade dödgravaren, utom det att jag fick gå hem och sova.

— Menar Lundin nu verkligen att han blev utkallad mitt i natten bara för att hälsa Guds fred på denna vandrerska?

— Det vet jag inte, och det behöver jag inte veta nu, sade Lundin. Om det är av nöden, får jag veta det. Men nu ska doktorn gå raka vägen hem, sade han oförmedlat.

— Ja, då skall väl jag också lyda, svarade Gabriel med ett leende. Men på vägen hem kom det över honom en oro över denna befallning ur Lundins mun, som han inte kunde förklara. Plötsligt stod kvällens uppträde för honom, och det tycktes honom mycket mera kusligt och olycksbådande än då det skedde. Han blygdes att han gått ut att söka frid och ro för sig själv på kyrkogården utan att höra sig för om vad som kunde ha hänt eller ta reda på om han behövdes hemma. Snabbt skyndade han hemåt och tog mot sin vana spårvagn.

Ännu vid den tid då Gabriel vände stegen hemåt, låg prästgården under fullkomlig stillhet. Ingen rök steg ur skorstenen, ingen gardin hade rullats upp, ingen dörr öppnats.

När Emma, kaptenens jungfru, smög sig in i tamburen på nedre botten och ringde upp polisstationen såg hon inte någon.

— Det är från kyrkoherde Coreus, sade hon. En konstapel skulle genast komma upp i övervåningen till kapten Hisings. Den vakthavande konstapeln bad om detaljer och ville veta vem det var, som gjorde anmälan, men hon sade, att det gjorde detsamma, och varför, det fick de väl se själva, när de kom upp. Hon talade lågt och ängsligt och smög sig genast ut igen. Pojken, som kom från vinden i hennes spår, hade emellertid hört henne. När hon vände för att gå upp igen stod han där och frågade vad som hänt. Hon besvor honom med så förfärliga hotelser att tåga att de gjorde ett visst intryck på honom, och när han kom in till sin matmor som med glädje hälsade honom, sade han ingenting.

Olyckan ville emellertid, att gumman föreslog, att de skulle lägga en stjärna för dagen, och då blev frestelsen alltför stor. Herman granskade korten med mörk och hemlighetsfull uppsyn och läste i stjärnan stora märkliga förändringar, tårar, en mörk väg och affärer med polisen.

— Tocka dig, unge, sade gumman och låt mig se i korten. Du är då en riktig klåpare. På det här stället förändras ingenting. Den där nian be-

höver inte betyda annat, än att Virginie sent omsider kommer sig för att sätta in innanfönstren, som hon hatar, det vansläktade barnet.

— Nå, men alla fyra knektarna då? Om inte det betyder affärer med polisen, sade Herman, så kan inte jag spå i kort.

— Det kan du inte heller, sade gumman. Begriper du inte att kortens betydelse förändras alltefter vem man spår åt. I era stjärnor hemna till ert kanske knektarna betyder polis, men inte när jag lyfter. Jag är åttioåtta år, och vi har aldrig haft det minsta att göra med polisen.

De grälade en stund om detta, pojken ville inte ge sig. Vi får se, sade han. Och titta här då! Ett äldre fruntimmers tanke på en ung man! Men det kanske inte heller förekommer i finare hus?

— Lägg ihop korten, din oförsämda unge, sade gumman. Men efter ett par minuter ångrade hon sig. Det var egentligen en så lämplig tid på dagen att spå i kort, medan hon kunde vara fullt säker på att inte Gabriel kom och överraskade henne.

— Nej, jag kan inte, sade pojken och låtsades stött. Han lät be sig en lång stund, innan han åter värdigades vara med och lägga en stjärna.

— Läger frun verkligen för sig själv? frågade han spetsigt. För här ligger olovlig kärlek i hjärter dams kammare.

— Då är väl du föremålet då? sade gumman dräpande. Ånej du, kärlek har aldrig legat så hårt för mig, varken lovlig eller olovlig. Hon hejdade

sig, tänkte efter och tillade: så vida jag kan minnas nu. I varje fall, mumlade hon för sig själv, är jag klok nu. Åtminstone du och jag är väl kloka i det här huset, även om jag har varit galen i mina dar, och du blir det. Men så har Vår Herre ordnat det. Förresten ligger här ingen olovlig kärlek i korten.

Men detta blev pojken för mycket.

— Jag skall tala om, sade han, att olovlig kärlek har jag lärt av min mormor, som...

— Fått sin kortlek av kung Oscar, jo, jag har hört det. Tänk att jag har en sån fin betjänt. Du kanske är en liten kungaättling du med din enda skjorta.

— Kanske det. Förresten har jag fått skjortor av fröken Virginie, så att jag inte skulle behöva ligga om söndagsmorgnarna. Om frun är klar över denna stjärnan går vi över till den nästa.

— Nå, vad ser ers kunglig höghet nu?

— Det är fula kort, sade pojken. Mycke tråkiga.

— Här är ju en glädjande brådska, sade gumman, som inte tyckte om annat än ljusa spådomar.

— Tycker jag synd om, sade pojken, glädjande. Är det glädjande, när spader nian ligger upp till hjärter dam? Och se på den här lessne karlen. Han är så kolossalt lessen för pengar. Och här är begravning, det ser jag det.

— Ja, det är slaktarns, sade gumman. Du tror förstås, att det är jag, som skall dö, men det blir ingenting av, när jag inte fick det som jag ville.

— Jag har inte sagt att frun ska dö, jag har bara sagt, att nån i familjen ska dö.

— Nej du, det skall ingen i familjen dö.

— Jo.

— Du skall ha en aning respekt för åldern. Du tror du begriper något, för att du har snappat upp lite. Men man skall ha blivit mycket gammal, innan man kan titta vår Herre i korten.

— Det sade mormor också, sade pojken gillande.

— Det kan jag tro. Gamla käringar har inget annat att skryta med. Och skryta måste människan, emedan hon är så ringa. Nu går vi vidare, detta var bara tre stjärnor. Nu är det Hemligheten.

De märkte inte, förr än det var för sent, att Gabriel var i annalkande. Innan de hunnit röja undan spåren av sin sysselsättning, var han inne i rummet och hade ertappat dem.

Han hälsade utan att nämna något om korten, vilket han självfallet inte ansåg lämpligt i pojkens närvaro. Men modern, som såg hur han mörknade, tog tystnaden som ett tecken på att han blev mer än vanligt ond på henne.

— Det är pojken, som spår tårar och en mörk väg och trassel med polisen, sade hon för att visa att hon vågade röra vid det farliga ämnet trots hans tydliga misshag.

Gabriel blev obehagligt berörd. Här satt pojken och hämtade upp ur korten samma varning för fara som legat under Lundins avskedshälsning. Det gyc-
kel, varmed hans moder roade sig på morgonen,

var som en karrikatyr av Lundins fromma tydningar av Guds vilja i det dagliga livets tecken. Allt heligt, tänkte han, har sin karrikerande oheliga motsvarighet. På sistone har man ju även funnit på att härma bönen: det går om, det går om. Medan modern förvånad såg på sin son, som tog så illa vid sig för ett oskyldigt tidsfördriv, hade han ett ohyggligt ögonblick av frestelse. Somliga människor ta både karrikatyren och förebilden på allvar. Han äcklades i detta ögonblick över bådadera.

— Hur har mamma sovit? frågade han utan att ingå på frågan om korten.

— Jag sover aldrig, när Hisings har bjudning, sade hon. Det har varit tal och spring nästan hela natten i deras förmak.

— Då tycker jag mamma skulle försöka få litet ro nu på morgonen, sade han i vänligare ton. Vad ville nu detta säga? Han visste ju bäst, att de unga inte haft bjudning i natt. Han gick in till Virginie.

Hon var inte inne, men hennes rum var morgonstädat och prytt. Det brann i kakelugnen och nu som alltid erinrades han om systemen, när han såg en brasa brinna ut bakom stängda luckor.

Han kunde aldrig motstå att öppna för en eld och icke nu heller. Just som han var i färd därmed, kom Virginie in från sitt sovrum.

Gabriel hade icke förstått betydelsen av mötet med mannen, som hånlett över den nesa, som skulle drabba hans namn och hans hus. Han hade heller icke förstått, när han mötte Karl Gustaf Fontell, att de

rosor han bar, egentligen voro rosor att lägga på den grav, där han begravt sitt äktenskap. Men dödgörvare Lundin hade väckt upp honom, då han sade sitt: gå hem. Nu voro hans ögon öppna, och han såg genom Virginies yttre lugn in i hennes hjärtas outhärdliga oro.

Han gjorde henne samma fråga som nyss modern: har du sovit?

Hon smålog och gav honom en motfråga: har du?

— Ja, sade han, och jag vaknade med en så högtidlig och ljuvlig känsla och hade den mest fridfulla stund på kyrkogården.

Virginie lyfte sina blytunga ögonlock och såg på honom, tänkande, att då var det ju något lönt, att hon tegat i går kväll och räddat hans sköna sömn och fridfulla uppvaknande. I hennes blick låg intet annat än vänlighet och medlidande med honom, som nu hade upptäckten kvar att göra, men han tydde den på annat sätt.

— Menar du, att det var en falsk frid? frågade han, överflyttande sin egen aggande tanke på henne.

— Nej, sade hon, hur kommer du på en sådan idé. Du har väl alltid ett rum innerst inne dit ingen ofrid når? Jag hoppas på det, för jag måste nu bringa dig oro.

— Vad är det? utropade Gabriel. Vad är det med Bengt och Gudrun? För det gäller väl dem? Är Gudrun allvarsamt sjuk, eller vad är det?

— Hon var inte sjuk i går, sade Virginie, hon var ertappad. Slå dig ner, Gabriel, vi har en stund.

till frukost. Vet du vad som verkligen skedde i går kväll? Det var den förorättade mannen, som lade hand på sin kvinna och drog henne med sig för att hålla dom.

Gabriel förstod att Virginie var träffad i hjärtat, men av vad visste han inte, han förundrade sig något över hennes sätt att uttrycka sig. Hon brukade inte använda sådana uttryck som detta: att mannen lade hand på sin kvinna. Hans förvåning stegrades, på hans fråga: ertappades? med vad? svarade Virginie kort: med äktenskapsbrott.

I stället för att detta fatala ord skulle ökat hans oro, lugnade det honom. Han förstod väl att något ledsamt hade hänt, men så tokigt, som Virginie föreställde sig, var det naturligtvis inte. Det var snarare hon än de andra, som av någon anledning råkat alldeles ur gängorna och såg spöken. Det var visserligen ledsamt nog, men man hade ju nervläkare och möjlighet att låta henne resa bort och sköta sig.

Han försökte lugna henne med att tala om att man nog skulle få bukt på hennes sömnlöshet, och då skulle spökena hon såg försvinna.

Hon brydde sig inte ens att säga mot honom. Hon visste mycket väl, att hon just i sitt spända tillstånd var en mycket känsligare mottagare än någonsin för allt som hände, men att det visserligen inte var spöken hon såg.

— Om jag visste, vad som hänt däruppe i natt, sade hon.

— Har du hört någonting?

— Nej, inte ett ljud.

— Om det inte hörts något från sängkammaren, sade han, så har de väl sovit. Men i detsamma kom han ihåg vad modern sagt, om det buller hon hört.

— De har lika litet sovit som jag. De har inte alls varit i sängkammaren. De har troligen lika litet som jag varit ur kläderna.

— Vad säger du? Har du inte varit ur kläderna? Ja du ser ut så. Har du suttit här hela natten och lyssnat?

— Nej, jag var ute och gick ett litet tag, sade hon. Jag var så förtvivlad. Jag måste ut, annars hade jag gått in och väckt dig.

— Var det du, som var ute i natt? sade Gabriel, och Virginie var nu i tur att se förvånad på honom.

— Hörde du mig då?

— Nej, men Lundin, du vet, berättade i dag, att han mött en kvinna i natt, och det föll mig in...

Virginie visste inte vem Lundin var, men ville icke fråga. Att nu komma in på mötet med mannen, som önskat Guds fred, det vore att föra Gabriel djupare in i hennes hjärta, än hon vågade just nu. Minuterna gingo, och hon hade ännu icke lyckats att förmå honom att fatta sanningen, han gjorde bara invändningar. Inte underligt, hur länge hade hon inte själv gjort invändningar.

— Låt mig få berätta vad som hänt, sade hon, så skall du förstå.

— Gör det, sade han.

Hon fastslog helt kort händelserna för sommaren, det kunde inte hjälpas att historien lät rå i hennes torra framställning, utan kommentarer. Så berättade hon om sitt fåfänga försök att få Gudrun att själv tala vid sin man, om hur hon låtit övertala sig att dröja en dag för att Gudrun skulle hinna rådgöra med sin älskare.

— Så på sätt och vis, sade hon, är jag skuld till att Bengt i går ertappade sin hustru. Jag kände på mig, att det var farligt, men hon bevekta mig med sina böner. Hon har en sådan makt över mig, när hon vill bruka den rätt.

— Och du lät henne lugnt gå till — — —?

— Icke lugnt.

— Men du hindrade henne inte?

Virginie såg på honom: om jag kunnat! Men nu måste du höra vidare.

Hon berättade hur Bengt kommit med nyheten om platsen i Kina, och hur alltsamman utvecklat sig fram till det ögonblick kvällen förut, då Gabriel själv ryckte in som åskådare av dramat.

— Men varför talade du inte med mig i går?

— Amelie vek ju inte från min sida. Och dessutom, Gabriel, det är så förfärligt att tala om det.

— Jag förstår dig inte, sade Gabriel. Det måste ju ha varit ännu mycket värre för dig att bära allt detta ensam.

Virginie såg på honom med uttrycket hos en person, som ansträngt söker en förklaring.

— Mina läppar har varit som förseglade, sade hon,

det är inget svar på din fråga, men jag vet ingenting annat att säga. Ser du, jag tror, att jag inte kunde tala med någon, så länge jag ännu hoppades, att Gudrun skulle klara upp sin sak själv. Jag måste ge henne ett tillfälle och hålla alla utanför, även dig, för den händelse hon verkligen skulle begagna det. Ack, hur dröjde jag och dröjde med att tala i hopp att hon modigt skulle gå rakt på saken utan mina hotelser. Då jag talte med henne, då trodde jag redan inte mer. Jag ville nu bara tvinga fram något, som skulle se ut för Bengt och er andra som en frivillig uppgörelse.

— Hon nekade inte?

— Hon gjorde inte ens ett försök.

— Vad menar du med uppgörelse och att gå rakt på sak?

Virginie kunde inte genast svara. Hon hade aldrig i sitt liv varit så rädd för något, som för att svara som sanningen var, att hon anbefallt Gudrun att säga upp äktenskapet med Bengt. Hon steg upp och gick fram till fönstret och sade det till pärenträdet, hon vågade icke se på Gabriel.

Hon visste ju ändå precis, hur han skulle ta upp detta. Hon hörde honom springa upp: — Det har du inte sagt!

Hon var honom en fullkomlig gåta. Vad låg bakom detta hennes sätt att handla?

Antagligen hade Karl Gustaf och Gudrun varit dåraktiga och lättsinniga, men så mycket mera skäl att tala dem till förnuft med stränghet och godhet, i stäl-

let för att driva det till brytning av Gudruns äktenskap. Om inte Virginie förmådde det själv, borde hon naturligtvis på ett så tidigt stadium som möjligt ha överlämnat den uppgiften åt honom, Gabriel. Ju mer han betänkte hennes handlingssätt, ju orimligare föreföll det honom, ju mer olikt henne, och han sade det.

Virginie teg. Hon hade icke det svar tillhands, som kunde göra hennes hållning begriplig. Han trodde henne ju inte, när hon sade, att det gått för långt, det var för sent, Gudrun för snärjd i sin passion för att någon makt på jorden kunde förmå henne att i anda och sanning återvända. Och sin innersta tanke, eller sin näst innersta, den kunde hon inte säga: hon är inte värd Bengt mer. Jag gav henne åt honom, jag skall befria honom från henne. Här skall inte månas ut och jänkaskap hopas på mer.

— Tycker du då, sade hon, att Gudrun skulle stanna hos Bengt, medan hon tillhör en annan man?

— Det är heller inte frågan om, att hon skall tillhöra någon annan, än den hon tillhör.

— Hon har redan i hemlighet bytt man, upprepade Virginie. Hon blev plötsligt alldeles oerhört retlig, över att han liksom inte tog upp denna sak, hur ofta hon än upprepade den. Detta viktiga faktum avfärdade han, som om det inte var verkligt eller inte behövde tas med i beräkningen. Hon sade nästan hårt: tänk dig, hon kunde ju fått ett barn, om vilket hon inte ens själv visste vems det var.

— Du talar om Gudrun! Som växt upp i mitt hem under din fostran!

— Märks det inte på mig, att jag talar om Gudrun? frågade hon och vände sitt ansikte mot honom.

Hans bitterhet vek inför denna direkta vädjan till hans barmhärtighet. Det var ju inte svårt att se, att det varit för mycket för Virginie att bära denna hemlighet ensam. Men nu skulle han ta saken om hand och bringa den till klarhet. Han skulle tala med männen. De skulle förstå, att familjens anseende och lycka och allas framtid helt enkelt inte finge äventyras genom två vanvettiga skilsmässor. Då han nu var framme vid den sociala sidan av saken, insåg han hur förkrossande denna historia, om den skulle utspelas inför stadens ögon, måste verka på hans egen ställning och auktoritet. Kristendomsbespottarna skulle få vatten på sin kvarn. Han tänkte på mannen han mött, som hånlett redan dess förrinnan. Från denne man flög hans tanke över till Karl Gustaf. Han mindes rosorna, och de lugnade honom. Karl Gustaf var inte en man utan hjärta. Gabriel förstod inte, att om Karl Gustaf låtit övertala sig av Märta att avstå från sin kärlek, då hade han inte brytt sig om att köpa rosor. Då hade hon ju haft honom kvar, och då hade Gudrun fått rosorna.

— Kära, sade han, låt mig överta det här nu. Sök att vila lite och ha förtroende till mig. Jag går dit upp.

Hon gjorde ingen invändning mot detta förslag, smålog endast litet åt att hon skulle vila. Hon visste ju ännu icke, vad som hänt däruppe i natt. Allt

kunde han hänt. I natt hade intet syntts henne för förfärligt för att vara omöjligt. Till slut hade hon i högsta skräck gett sig ut i staden och drivit omkring på gatorna bara för att slippa höra det hon väntat att få höra: en kvinnas skri och ett barns. Hon kunde ha gått rakt ner i Silverforsen, om hon blott varit alldeles säker, att man ingenting hörde nere från dess botten, men det var hon inte. Det var mannen hon mötte i den öde staden, som gav henne mod att gå hem, i det han liksom drog henne in igen i den värld över vilken Gud härskade.

— Går du upp nu? frågade hon. Säg mig bara en sak, innan du går. Du talte nyss om friden du kände därute i morse. Du har den väl kvar? Oron har väl inte nått allra längst in på dig?

— Nej, sade han. Därinne är det alltid frid. Sen man en gång fått den, lämnar den en aldrig.

— Så väl, sade hon. Gå nu. Jag är så förtvivlad över att jag ingenting hör däruppe från.

— Går du och lägger dig då och låser din dörr, tills jag kommer igen?

Hon måste le åt honom.

— Då skulle Amelie slå in den, sade hon. Du kan väl begripa, att hon inte ger sig utan batalj. Hon är här vilken minut som helst. Hon kommer att säga det samma som du men på ett mycket förfärligare sätt. Vad jag är glad, att din frid håller. Jag trodde en gång jag hade frid. Men den är alldeles borta, så det var väl då en falsk frid. Nå, så måste den bort. Gå nu.

— Ja, jag skall gå, sade Gabriel, men han gick inte åt tamburen utan genom dörren in till sitt eget rum. — Om jag kunde begripa, sade han i dörren, varför Bengt nödvändigt skulle ta flickan med sig upp? Om han skulle ha en uppgörelse med Gudrun, hade det väl varit rimligt, att han önskat att ha flickan ur vägen.

Virginie svarade endast med en gest för att antyda, att hon icke kunde lösa denna gåta åt honom. Hon ville inte bli invecklad i en diskussion med Gabriel, som blott fördröjde den dyrbara tiden. Han hade ännu inte fattat, att det kunde gälla dödligt allvar även i hans familj. För henne var det så klart, varför han tagit upp barnet. Det var för att därmed behärska modern. Han förgrep sig på det, då han begagnade sig av det som ett vapen. Det var den största orätt han kunde begå, och hon dömde honom därför i sitt hjärta barnet förlustig, så som hon i sitt hjärta även dömt det från modern. Hon förlät dem icke barnets hjälplösa blick, då det måste traska med upp mot sin vilja. Denna situation skulle aldrig få upprepas mer. Voro de döda allesamman, då var det slut. Men de levde väl, och då skulle det också bli ett slut. Hon hade lovat i natt vid minnet av dess hjälplöshet och svaghet att aldrig mer släppa detta barn som hon gjort i går kväll, om hon blott finge det helbrädda tillbaka.

Vad kunde nu Gabriel åstadkomma däruppe? Han var mycket vis, han kunde böja människors hjärtan. Önskade hon, att han skulle ställa allt till rätta,

det vill säga, förmå dem fortsätta tillvaron i de gamla hjulspåren? Hon trodde det icke. Men önskade hon det?

Hon hörde själens tysta envisa fråga inom sig: varför vill jag icke, att det skall ställas till rätta? Antag att det kunde ske? Antag, att Gabriel kom ner och sade: nu är allt gott och väl? Hur skulle det kännas? Men hon tystade på sin själ, ty den hindrade henne att lyssna till ljuden däruppe ifrån. Det var omöjligt och löjligt att gå in i sig själv, så länge hon inte visste vad som hänt däruppe.

Plötsligt brast den förtvivalade spänningen i hennes ansikte. Hon tryckte sina knäppta händer mot hjärtat, och tårarna började rinna.

— Gud vare lovad, sade hon.

Hon hade hört Gudrun gå över golvet med bara fötter.

ÄR DU GLAD, ATT JAG ÄR DÖD?

NÄR BENGT fångade Gudrun inne hos dödgravaren, gjorde han henne inga frågor. De gingo utan att byta ett ord arm i arm genom hela staden, men det väckte ingen uppmärksamhet, ty de äkta paren i Silverstad hade vanligen inte mer att säga varandra. Bengt visste inte mer än vad hennes förskräckelse sagt honom, nämligen att hon var på något sätt skyldig. Och han förstod, att hennes skuld hade något sammanhang med den dörr, vars hemlighet han föraktat att tyda. Hans inkast, när Karl Gustaf ringde: nu har han väl funnit nyckeln, var bara ett ögonblickets infall, sanningen glimtade till och försvann igen. Hans ovänliga tal mot Virginie, då hon kom upp, var också mera grundat på gissning. Han trevade i mörkret och var förtvivlad och förödmjukad och rädd för att få ljus i saken. Hans hjärta var sårat och hans stolthet var sårad, och dock var han ännu långt från att fatta hela vidden av vad som hänt.

Nu måste han bemanna sig och tränga till botten av hela saken. Var hade Gudrun varit då han mötte henne? Han kunde föreställa sig att hon besökte en ockrare för att få pengar till kläder, ja möjligen

att denna ockrare vore Karl Gustaf. Men att något annat än fåfånga kunde driva henne till någonting, trodde han icke. Den hade han lärt värdera som abnorm. Han kunde föreställa sig, att hon utlämnat honom, att hon förfalskat hans namn eller hans ära. Men att hon gav sig själv till en annan av kärlek, det föll honom icke in, han var fast övertygad, att hon icke kunde älska någon annan än sig själv.

Då de kommo upp, bad Gudrun att få lägga barnet och sig själv, han fick äta middag ensam. Men han tillät det icke. Hon måste sitta med honom vid bordet trots att hon knappt hängde ihop och darrade så, att hon icke kunde servera soppan. Efter maten befallde han Emma att lägga flickan och tog Gudrun med sig in i förmaket.

— Var hade du varit?

— Det vet du ju själv, du var ju där och spionerade i dag.

— Var där?

— I vårt rum, sade hon kort, övertygad som hon var, att han visste allt och blott ville pina henne med frågor.

— Vilkas?

— Varför frågar du mig? Du sade det ju själv nyss, där nere då han ringde.

Hon tillade i förtvivlans mod: jag älskar honom.

— Kan du älska! kom det håfullt.

— Ja, sade hon.

— Du tror det bara, men det är hans pengar.

— Det är inte sant! ropade hon och sprang upp.

Du känner mig inte, du vet ingenting om mig, om mig, sådan jag verkligen är.

— Hur dan är du då? frågade han hånfullt.

— Det får du aldrig veta, sade hon.

Han låtsade tro att hon skröt, men den misstanken trängde sig på honom, att hon likväl talade sanning. En annan hade då förmått det som varit honom omöjligt i ett sexårigt äktenskap, att få hennes frivilliga hängivelse. Detta hennes egenmäktiga, nyckfulla val, detta uppror och bedrägeri gjorde honom utom sig. Nu hade hon nått in till hans innersta nerv. Stolthet, ägodelskänsla, kroppslig svartsjuka, allt flöt ihop till en enda förfärlig smärta, som skrek på att utlösas i en handling, hur vansinnig som helst, bara den gav lindring.

Han försökte tvinga sig till ett yttre lugn, men hon lät sig icke bedragas.

— Nu förstår jag, att man aldrig kan lita på en kvinna, sade han. Nu har du förverkat mitt förtroende och du får finna dig i att jag helt och hållet ändrar taktik mot dig. Jag får se till, att du inte vidare är i tillfälle att duka under för några frestelser.

— Får jag inte gå och hämta något att sätta på mig? frågade hon. Jag fryser ihjäl.

Nej, det fick hon inte. Han gick själv ut och hämtade hennes päls. Hon svepte den om sig och gick bort och satte sig i soffhörnet, så långt borta från mannen som möjligt och förskansad bakom ett bord.

Han stod i motsatta hörnet och betraktade henne, gjorde ett förgäves försök att betrakta henne som

tavla, som manekäng, som ett ovidkommande föremål.

— Du är mycket vacker, sade han långsamt, som om han talat med en målning. Din odugliga lilla hand, som håller hop pälsen, är fullkomlig. Men pärlhalsbandet har du lånat, inte sant? och pälsen har du övertagit av Märta för billigt pris, och silkesstrumporna har du betalt med din mans militära karriär.

Hon satt och såg förbi honom in i spegeln. Hon tyckte att hon krympte och skrumpnade under hans ord. Detta var rysligare än hon föreställt sig. Hon hade föreställt sig att hans raseri skulle bryta ut över henne, att han möjligen skulle slå henne, ja kanske hota med att ta sitt liv. Men när denna orkan gått över henne, skulle hon vara fri. Han kunde kastat ut henne för trapporna, och hon skulle tackat honom. Men detta, att han tydligen ämnade låsa in henne i äktenskapet utan hänsyn till hennes själs och kropps innersta vilja, det förfärad henne.

Det hjälpte inte med pälsen. Hon frös fortfarande, så att hon skakade. Det var hemskt att vara ensam med honom. Men hon hämtade mod ur själva sin förtvivlan.

— Jag stannar icke i äktenskapet, sade hon. Jag kan icke leva med dig. Du kan inte tvinga mig.

Han visste, att han inte kunde det, att lagarna numera voro så vanvettiga, att en man icke hade något lagligt håll på en opålitlig hustru.

Men han visste också, att för en förtvivlad man, som kommit dit, att han inte hade något att förlora,

fanns det möjligheter att gå ut över lagarnas gräns och så tillvälla sig makten.

— Jo, jag kan tvinga dig, sade han.

— Nej, sade hon.

— Jag kan tvinga dig att aldrig återse din älskare.

— Allt annat utom det.

— Se på mig, sade han, böjde sig fram över bordet, så att han kom tätt inpå henne. Ser du, att jag menar allvar.

Hon genombävades av den svagares fysiska skräck vid att se styrkan över sig. Hon var ensam med Styrkan, allt som annars skyddade: svagheten, hänsyn, rädsla för efterräkningar, uppfostran, ridderlighet, allt var borta. Det vapen hon haft i sin erotiska makt var vänt mot henne själv nu.

— Vad tänker du göra?

— Det beror på dig. Antingen svär du att aldrig återse honom eller dödar jag oss alla tre.

Han trodde det i detta ögonblick själv, därför trodde även hon honom.

— Om jag vägrar, vem dödar du först? frågade hon.

— Barnet, sade han.

Hela scenen därefter hos Virginie stod för henne, hur han tvingat sig till att få Annami med sig upp.

— Du är ju ett fullkomligt odjur, sade hon. Hon hade mod att okväda men icke mod att trotsa honom.

— Nå, ja eller nej?

— Du vet, att du har mig fast, sade hon. Jag är maktlös. Jag måste svära vad du dikterar. Men inte får du mycken glädje av det som sedan är kvar av mig.

Hon hade rest sig upp och låtit pälsen falla. Torrögda och hårda stodo de mot varandra. Han visste att hon böjde sig för hans hotelse, därför att han hade styrka och skjutvapen och mod att dö, och hon saknade allt detta. Men han visste, att hon samtidigt med hela sin varelse vägrade att anse hans styrkas rätt som uttryck för en moralisk rätt. Han var längre än någonsin från sin önskans uppfyllelse att äga henne.

— — —
I ett annat rum, där även två människor vakade, avhandlades samtidigt samma tema, men under helt andra former.

Här var kvinnan den av blixten träffade. Märta var så ovan att vara olycklig, att hon icke visste hur man bär sig åt. Förkrossad kastade hon sig till sin mans fötter. Hennes jämmer lockade även honom att fälla tårar, den var nästan outhärdlig att bevittna. Hon hade varit så fullkomligt aningslös, hon hann inte så mycket som värja sig med handen, då slaget föll över hennes huvud.

Mellan dem förekommo inga hotelser eller okvädingsord, det var ständig tävlan i omsorger och goda ord.

— Jag vill bara, att du skall vara lycklig, sade hon, men varför kan du inte vara det med mig?

Du har ju varit det, och jag är ju precis densamma som jag var, då vi gifte oss. Han svarade icke, och hon tyckte sig läsa en invändning i hans ögon.

— Karl Gustaf, sade hon, kan det verkligen betyda något, att jag fetmat. Jag minns nog, att du sa: ett kilo till och jag skiljer mig, men jag tog det inte på allvar.

Han försäkrade henne, att det var det heller inte. Han kunde inte hjälpa, att han måste gå. Hon fick lov att låta honom få det. Själv skulle hon få ha sitt hem här oförändrat och inte behöva märka någon skillnad i sina vanor. Barnen fick hon förstås behålla. Han ville göra det så lätt som möjligt för henne, men han måste få bli fri.

— Jag kan magra, sade hon.

— Tala inte på det sättet, Märta. Jag har ingenting mot dig. Ack Märta, försök att förstå.

Det tog lång tid för henne att fatta. Klockan var halv åtta på morgonen, innan hon sade:

— Ja, jag förstår nu.

Det var då han gick ut och köpte rosor.

— — —

— Du svär alltså?

— Ja, har jag ju sagt.

Bengt började rota på bokhyllan, vad var det för slarv, nu fanns inte bibeln.

— Den kanske är bortlånad, sade hon. Bry dig inte om att leta, jag tror ändå inte på Gud.

En hemsk känsla av maktlöshet grep honom. Han hade vädjat till en moralisk auktoritet, som hon

icke erkände. Någon annan fanns icke. Kunde han lita på hennes egen aktning för sitt hedersord, så att hon icke kränkte det? Nej. Men någon besvärjelse måste det vara med. Hans tanke gick till barnet. Hur djupt han än föraktade henne, tron på att hon som moder höll sitt barn heligt, satt ännu kvar hos honom. Han gick ut i barnkammaren, väckte flickan, drog henne ur sängen och bar in henne på armen.

Barnet hade lagt armarna om faderns hals och somnat igen på vägen in. När han ställde ned det på förmaksmattan, lyfte det på ögonlocken och gäspade. Så rös det till litet av att stå i bara nattskjortan i det kalla rummet.

— Är det morgon nu? sade Annami.

Gudrun svepte in flickan i pälsen och lade henne på soffan.

— Du kan väl åtminstone vänta, tills hon har somnat, sade hon i en hes viskning.

— Hon sover ju redan, sade han. Men det gjorde hon inte.

Han förestavade Gudrun ett edligt löfte att aldrig mer återse sin älskare.

— Läs upp det nu med handen på flickans huvud.

Ja, det skedde, hon vågade icke annat.

När detta var över, tog han barnet och bar det åter i säng.

Då han kom in igen, var reaktionen över honom. Han skulle gärna öppnat sina armar för henne, om han inte vetat, att hon skulle vända honom ryggen därvid. Han sade blott: Gudrun, hur är det möjligt

att en människa kan göra en annan så olycklig som du mig.

Hon svarade icke.

— Nu får du gå och lägga dig, sade han trött. Men hon skakade på huvudet. Efter detta offer, som känts som definitivt, var hon som en levande död. Hon kunde inte röra sig. Slappt sjönk hon tillbaka i soffhörnet och satt där timme efter timme orörlig, hopsjunk, överväldigad av en dov, blytung förtvivlan.

Bengt stod på sängkamartröskeln för att gå in och lägga sig, då han plötsligt greps av motvilja mot att beträda det gemensamma sovrummet och se de två sängarna bredvid varandra. Han tillbringade natten i sitt eget rum, läste brev och brände, slumrade till i gungstolen. I morgon, vad skulle då ske? Jo han skulle skriva kontrakt på Shanghai, och så skulle han gå och klarlägga situationen för Fontell, så att ingen som helst tvekan kunde uppstå, inte ens i detta svampiga sinne om hur saken stod. Folk blev så feга inför en modig, oböjlig vilja. Fontell skulle tvingas vid livsstraff att lämna staden, till dess att han själv rest med sin hustru. Ja, han skulle skaffa sig upprättelse för sin förödmjukelse. Den som är beredd att gå till det yttersta, han kan tilltvinga sig allt. Allt utom den lycka, som han egentligen är ute efter.

När morgonen bröt in, reste sig Gudrun mödosamt ur soffan. Hon gick fram till spegeln och betraktade sitt grå ansikte.

Därpå gled hon försiktigt ut till Emma, hade en överläggning med henne, besvarade en del invändningar och fick henne att lova att gå ner och telefonera. Så försvann hon in i badrummet, och från badet sprang hon så in i sängkammaren på bara fötter. Inte ett ögonblick tänkte hon på att där nere kunde finnas någon, som lyssnat i timmar efter hennes steg och nu grät av glädje att höra dem.

— — —
Men Virginie ropade där nere: Gabriel, Gabriel, är du där?

— Jag skulle just telefonera, svarade han från tamburen, för att höra om Gudrun är uppe. Vad har hänt?

— Jag ville bara tala om, att hon lever.

— Men har du då ett ögonblick! Han skakade bekymrad på huvudet.

Ingen svarade på telefon, men jag går ändå upp, sade han.

Virginie fann det icke nödvändigt, och lät honom förstå det, vilket sårade honom som tecken till, att hon icke trodde honom om att åstadkomma något. Han frågade henne, om det var hennes mening.

— Tror du inte, man kan få Bengt att behålla henne?

— Jo, att behålla men icke förlåta henne, ty han älskar henne. Vi kan inte få grepp på den här saken, Gabriel, sade hon, om vi inte har klart för oss, att hon övar en så stark erotisk dragningskraft på dessa män, att den bringar hela deras normala känslor

liv ur sina banor. För hennes skull handlar de mot bättre vetande eller förvanskar det. För hennes skull bortser de från sina egna fördelar, och från sina grundsatser. Därför kan inte vi två sitta här och dirigera händelseförloppet, det kommer att gå sina egna vägar som ett elektriskt oväder.

Alltså ännu ett nytt skäl för att göra ingenting, tänkte Gabriel och öppnade dörren till förstugan.

Där stötte han ihop med Amelie, som kom högtidlig, svartklädd och olycksbådande.

— Jag tänkte det var bäst att börja tidigt, sade hon. Virginie kom ut i tamburen och gjorde ett tecken åt Gabriel att vänta. Jag skall gå på torget, sade hon. Och sen är det så mycket. Biskopen kommer redan i kväll, har vi fått bud om.

— När kommer han?

— Halv sex, vi äter sex.

— Då måste saken vara klarad före halv sex, sade Amelie. Ja, se du på mig, den ska klaras. Du får hjälpa mig, så skall jag hjälpa dig med ditt. Ska överdragen av, till exempel.

— Ja, nu ska överdragen av, svarade Virginie med tonvikt. Hon kände att hon närmade sig den sinnesstämning, då man tar överdragen av i ett hus.

— Jag skall gå upp till Hisings, sade Gabriel, du förstår i vad ärende. Vi är naturligtvis alla av samma mening att den olyckliga historien skall redas ut.

— Ja, men sättet, sade Amelie, är vi också ense om det? Hon betraktade skarpt småsyskonen, som

båda tego, i känslan av att de icke inbördes voro ense om sättet.

— Gabriel har tagit saken om hand, sade Virginie.

— Ämnar du då göra ingenting mer än gå på torget? frågade Amelie hotande. Du som är officiellt anställd lekmanamedlare och som sådan lär ha samkat många välsignelser över ditt huvud.

— Den som väntar biskopen får väl lov att gå på torget, sade Virginie. Förresten har jag också fått förbannelser i mitt kall, och det just när jag lyckats.

— Om du går på torget nu, sade Amelie, så betyder det att du inte fattat vidden av vad din älskade Gudrun ställt till. Dessa två unga par kommer helt enkelt att lösa upp sina äktenskap, om man inte tar dem vid tyglarna som skenande hästar.

— De har ju redan löst upp dem, sade Virginie utan hopp att vinna gehör.

Om jag stått med Amelie vid Silverforsen skulle hon förnekat att där fanns annat än skum och mån-sken i vattenfåran, tänkte Virginie. Hon vill inte erkänna de djupa, mörka, drivande vatten som icke låta hejda sig.

— Prat, sade Amelie, jag talar inte om deras erotiska trassel. Det är nog viktigt för ögonblicket, men inte i längden. Det viktigaste är den sociala sidan av saken, håll med mig du, Gabriel. Hemmen, som inte får upplösas.

— Det viktigaste är ansvaret för det exempel man ger, sade Gabriel. Man får inte väcka förargelse. Ve den, av vilken förargelse kommer. Detta gäller

i särskild grad ett hus som vårt. Härifrån måste ett gott föredöme gå ut. Det heter: vi som äro starka, äro pliktiga att icke leva oss själva till behag. Det är ett rättesnöre för den bildade klassen. Den måste följa det eller gå under.

— Då har du dömt den bildade klassen, sade Virginie. Ja, det har jag länge trott.

— Du håller alltså med mig, Gabriel, avbröt Amelie, att skilsmässa här inte får komma ifråga

— Jag skulle betrakta det som en stor olycka, sade Gabriel. Min auktoritet skulle lida obotlig skada. Tänk, att inte Gudrun ett ögonblick... Och här har jag gått och sysslat med kyrkogården och vetat intet. »På min rygg hava plöjare plöjt och dragit djupa fåror.» Ja, jag går upp i alla fall, fast de inte svarar.

— De är uppe och går allesamman, sade Virginie.

— Det är bra, sade Amelie. Laga du, att Bengt och Gudrun reser bort samman, så skall jag se till att få iväg Karl Gustaf och Märta på en lustresa.

Gabriel gick. Kommen ut i förstugan, fick han se en poliskonstapel före sig i trappan upp till övervåningen. Han kom plötsligt ihåg pojakens spådom och förargade sig, över att han gjorde det. I alla fall var det besynnerligt. Han stannade och lyssnade uppåt, nu ringde konstapeln, nu kom Bengt ut och öppnade.

Silverstads polis handlade inte med feberaktig brådska. Det tog den tjuvar att besluta hur den skulle handla med anledning av den mystiska påringningen.

Eftersom det gällde kapten Hisings i doktorsgården, så måste självfallet all möjlig takt och mannamån övas, polismästaren själv handhade ärendet. Han förklarade, att det var ju otänkbart att något hänt i en sådan familj. Men han sände upp en konstapel med order att vördsamt underrätta kaptenen om, att det fanns någon, som tillät sig något sådant som denna anmälan och fråga om han kunde ge anvisning på den skyldiga, som i så fall skulle befordras till näpst.

Gabriel hörde Bengt och konstapeln i förstugan, det blev ett tämligen långt samtal, men han ville inte komma mitt upp i det. Han väntade alltså till dess konstapeln kom ner igen och gick så upp.

— Tänker du sätta alla fyra på samma tåg, sade Virginie. Ja, ur reklamsynpunkt vore ju det allra bäst.

— Att du orkar skämta, sade Amelie ond.

— Förlåt mig, sade Virginie, jag orkar ingenting. Är din dotter och måg vunna för planen?

Amelie måste medge, att de hade inte reda på den, men hon tröstade sig med att klockan var bara nio än på dagen. Vad anginge Märta, var den arma så förkrossad, så henne kunde man sätta på vilket tåg man ville. Utan förbarmande beskrev Amelie dotterns förtvivlan vid upptäckten att hennes man och hennes käraste vän så skamligt svikit henne. Jag trodde hon skulle mista förståndet, sade hon.

— Är hon lugnare nu då?

Amelie beskrev hur det var, då hon nyss läm-

nade dottern. Då låg hon i sin säng och grät och luktade på en bukett röda rosor hon fått av mannen. Hon hade sagt, att hon ville inte vara i vägen för sin mans lycka, men Amelie var övertygad, att det kunde man nog ta ur henne. Och du får inte bara vika undan, du får lov att hjälpa till.

— Hur så, sade Virginie.

— Jo, sade Amelie, det borde du begripa själv. Skilsmässan blir en dyr affär för Karl Gustaf. Han har givit Märta de mest generösa löften, hon skall få behålla barnen och villan och bilen och tjänarna och så vidare. Men det gör han endast därför, att han tror att han skall få Gudrun. Ser han, att det inte går, kostar han aldrig på sig så dyr skilsmässa. Därför gäller det bara, att de två däruppe gör upp, så är saken klar. Naturligtvis behåller Bengt henne, trots den här historien. Hela avgörandet ligger alltså hos den olycksaliga Gudrun, liksom all skulden ligger hos henne. Och kanske ytterst hos dig, som dragit in henne i familjen.

— Drog inte du in Karl Gustaf, kanske.

— Efter jag hade en dotter, måste jag ju få svärson. Men det förelåg intet tvång för dig att ta en fosterdotter.

— Jag tog henne inte, sade Virginie, jag fick henne.

— Tala inte så. Man får en dotter men inte en fosterdotter. Gudbevars, nog unnade jag dig ett surrogat för moderskapet, men du behövde då inte ha nöjt dig med surrogat, du har haft dina tillfällen.

— Vi har väl inte tid att ta upp detta gamla

ämne i dag igen, sade Virginie uttröttad. Men du har alldeles fel. Det finns inget surrogat för moderskapet lika litet som för livet. Man lever eller man är död. Men kärleken har lyckligtvis vidare gränser.

— Du märker ord, sade Amelie. Vill du hjälpa mig eller vill du inte?

— Jag vill inte. Jag skall inte motarbeta dig, men jag kan inte hjälpa dig.

— Du tror att du kan förhålla dig passiv. Men Gudrun kommer att tyda ut det, som att du vill hjälpa henne till den rike Karl Gustaf. Du vill inte ens lägga ditt ord för ett uppskov på en fjorton dar för alla parter att besinna sig? Jag trodde att du åtminstone kunde haft så mycken barmhärtighet.

Du svarar inte. Ja adjö då. Nu går jag till Märta och säger, att hon skall vara ståndaktig och inte ge med sig, så går allt bra. Jag kommer att göra allt vad jag kan med lögner och knep. Gå du nu på torget, jag skall inte hindra. Du kanske lyckas nu i dina planer och jag misslyckas. Men då kommer du en gång att få uppleva det jag nu, att se din mest älskade vråkas ur sitt hem av en annan kvinna igen. Vet mamma något?

Virginie skakade på huvudet, Amelie öppnade förmaksdörren för att gå in till modern och stötte rakt på henne.

— Vad ni maler och talar denna morgon, sade gumman. Har du tid med det, Virginie?

— Nej, visst inte mamma, sade dottern. Biskopen

kommer till på köpet redan i kväll, och det går nog alldeles på tok.

— Då skall jag gripa in, sade gumman hänförd. Virginie såg trött hur pojken rullade i väg henne ut åt köksdepartementet. Det skulle bli ett liv utan all like, men så fick det väl det då.

Amelie hann säga en hel massa, medan hon långsamt drog sig tillbaka.

— Tror du att jag kommer i huset, sedan älskaren blivit installerad här? frågade hon bland annat. Virginie svarade icke ett ljud, hur uppfordrad hon än blev. Beslutsamt tog hon Amelie ut i tamburen. Hon hade från sitt sovrum hört lätta försiktiga steg, och hon visste vem som var där inne. Ögonblicken voro dyrbara, snart skulle något hända.

Så fort Amelie hunnit ut i tamburen, stängde Virginie sin dörr. Det var ohövligt men kunde inte hjälpas. Hon vände sig om, och där gläntade Gudrun på sovrumsdörren. Det var så likt henne att ha flytt från Bengt med en spetsmössa prydligt placerad över håret. Men hon hade djupa skuggor under ögonen, och Virginie iakttog genast, att ett blodkärl brustit i vänsta ögat, som om hon blivit rättad med rött bläck, tänkte hon med en idéförbindelse från hennes skolböcker i världen, vilka varit mycket röda.

— Du är ensam? Nå Guskelov, sade Gudrun. Tänk att jag lyckades rymma, medan han var upptagen av en polis, som vi lockat dit för ändamålet. Emma hjälpte mig genom skafferifönstret ut på vinden. Å, du kan inte tänka dig vilken natt. Får jag vara

hos dig. Du får gömma mig som Gustaf Vasa, dansken kommer snart.

Virginie öppnade sina armar. Efter nattens ångest var det en sådan oändlig lättnad att hålla henne i sin famn och behålla henne där, att under ett ögonblick av stillhet förnimma fullkomlig samhörighet och solidaritet, genom allt, trots allt.

De utbytte snabba frågor och försäkringar om sin kärlek till varandra.

— Och kommer du ihåg, vad min mamma gav Gud i uppdrag, innan hon dog på lasarettet i Lule?

— Ja, ja, svarade Virginie och smekte den återfunna.

— Ta då hand om mig, skaffa mig ro och fred. Annars blir jag tokig.

Virginie lovade göra det. — Men hur är det med barnet?

— Däruppe hos Emma. Har du något åt mig att sova på?

Någon tog i dörren, och Gudrun störtade tillbaka in i sovrummet. Det var Amelie, som anat att något av intresse försiggick och stannat i tamburen i stället för att gå sin väg. Nu hade hon uppfångat Gudruns bön om sovmedel.

— Innan du lägger dig och tar ditt goda veronal, sade hon utan att visa sig, kan det kanske vara skäl i att du får veta, att Märta i natt velat ta sitt liv för din skull.

— Hälsa då och säg, svarade Gudrun, att det var

för väl hon inte gjorde. För jag har svurit i natt, att aldrig återse Karl Gustaf.

Utan ett ord vidare försvann Amelie. De hörde hur hon från telefonen beställde en bil.

— Kom nu med mig, sade Virginie, ta av dig, du får lägga dig i min säng. Är det sant? Har du svurit en sådan ed?

— Ja, sade Gudrun. Hon hade låtit sin morgonrock glida ner på golvet och stod där i sin tunna underklänning med lilafärgade band. Ja, jag hade ingenting annat att göra. Åtminstone trodde jag det då, i natt. Han förklarade, att han annars skulle mörda oss alla tre. Nu så här vid nyktert dagsljus låter det ju fantastiskt. Men jag trodde det då. Han tvang mig att svära.

Hon vågade inte berätta att barnet begagnats för att tvinga henne. Hon hade ingen anledning att skydda mannen, som hon hatade, men hon vågade inte tala om för Virginie denna hänsynslöshet mot barnet. Hon var rädd att vreden däröver skulle drabba inte bara honom utan även henne. Ty det är ju ytterst konsekvensen av dina gärningar, sade en otrevlig röst inom henne.

Hon hade krupit upp i sängen nu och föll tillbaka mot kuddarna.

— Vet du, sade hon, det är som om jag lagt mig i min egen likkista. Han skonade mitt liv och mördade mig på en gång. Ge mig en ros i handen, om vars doft ingen aning jag har.

Hon slöt ögonen och låg orörlig med de vackra

händerna, som icke mera buro vigselring, hoplagda som en döds Hon rörd.e sig icke förr än hon reste sig för att svälja sömnmedlet.

— Ja, sade hon då och såg upp på Virginie: nu är allting slut, det blev inte så som du trodde. Är du glad, att jag är död?

Virginie betraktade henne genomträngande. Var det verkligen Gudruns fulla allvar och fasta tro, att denna nattliga ed var sista repliken i dramat, och att ridån nu fallit?

— Menar du verkligen vad du säger? frågade hon, och i och med att hon sagt det, ångrade hon sina ord. De hade en ögonblicklig och påtaglig verkan. Blotta faktum, att här fanns rum för en fråga, väckte en tanke hos Gudrun, tände ett hopp hos henne. Hon förvandlades plötsligt till en levande människa.

— Tror inte du då, att allt är slut? Får jag leva lite till? Hon började skratta hysteriskt, satte sig upp och sträckte armarna mot Virginie som icke fann ett ord till svar.

— Sov nu, befallde hon. Därpå gick hon bort och låste dörren ut till handkammaren, genom vilken Gudrun kommit, lämnade rummet, låste även tapetdörren och stoppade nyckeln i fickan.

— Varför gör du så? sade Bengt.

JAG VILL INTE VISSLA.

UNDER DE PINSAMMA minuter, då Gabriel stod uppe i trappan till övervåningen och väntade på, att Bengt skulle tala till punkt med polisen, försökte han tänka ut hur han skulle börja samtalet. Han skulle tala några ord först med Bengt och påminna honom om att besinning, kärlek och fasthet voro männens plikter framför andra under de kritiska ögonblicken i ett hem.

Men Bengt ville överhuvud inte tala med honom. Han uppträdde grovt ohövligt, skulle alla andra ha tänkt, men Gabriel var så ovan vid ohövlighet att han icke genast märkte den och gick in, fast han icke blivit ombedd.

— Ja, jag skulle just gå ut i ett viktigt ärende, sade Bengt tvärt. Kanske vi kan träffas vid ett lägligare tillfälle.

Gabriel frågade, om han inte kunde skjuta på sitt ärende tio minuter, och till svar satte Bengt på mössa och rock.

Då begrep Gabriel att Bengt körde ut honom, och det föreföll honom så tokigt att han måste småle.

— Då kan jag få tala med Gudrun, sade han.

— Jag tror inte det är så lämpligt just nu, svarade

Bengt, hon är upptagen. Förresten så är hon alldeles bra igen efter nattens vila, tillade han som svar på en fråga, som inte blivit framställd.

Därpå lämnade han tamburen, där Gabriel stod, och gick in i sitt rum, varvid han snabbt stängde dörren, så att Gabriel inte skulle se hans improviserade bädd. Gabriel väntade, att han dock skulle hämta Gudrun, men när Bengt kom ut, hade han med sig, icke sin hustru utan en cigarrlåda, varur han bjöd, alldeles som han brukade bjuda livförsägringsagenter, för att avrunda utkörningen.

Han öppnade förstugudörren och sade, i det han vek undan för att låta Gabriel passera, nå vad säger du om, att vi reser till Kina?

— Stäng dörren igen och kom in, sade Gabriel, i en ton som Bengt fann för gott att lyda. Han hade aldrig tagit detta projekt på fullt allvar, framför allt hade det aldrig fallit honom in, att Bengt kunde utan att rådgöra med honom tänkas besluta sig för ett sådant steg, som vände upp och ner på hela familjen.

— Nu vill jag ha besked, sade han. Vad vill detta säga?

Bengt klarlade det i få ord. Anbudet var gott och hans enda utväg. Han skulle nu gå och telegraferas ja.

Gabriel kände sig övertygad om, att Bengt fattat detta beslut i förtvivlan över sitt äktenskap långt mer än i förtvivlan över sin ekonomi. För att pröva honom på denna punkt, gav han honom på stående

fot ett löfte att hjälpa honom ekonomiskt, så att han icke av fattigdom skulle tvingas i landsflykt.

Bengt avslög det genast, han ville inte komma i beroende ställning. Det kunde du kommit med förr, tänkte han.

— Då måste jag tro, att du har andra skäl än de ekonomiska, sade Gabriel.

— Det har jag också, sade Bengt.

— Men en mans första plikt är besinning.

Bengt smålog beskt. Tack, han skulle försöka komma ihåg det. Han kunde inte begripa hur han skulle få ut Gabriel. Han ville nämligen låsa igen, när han gick ut, alldeles som han låst köksdörren. Han öppnade dörren igen med en tydlig invit till Gabriel.

— Du vill deportera Gudrun, sade Gabriel. Men man får icke vara så hård. Man måste vara barmhärtig, så sant man själv.

— Vi får tala om barmhärtighet en annan dag, sade Bengt. Jag lovar att komma in senare.

— Du kan ju gå, sade Gabriel, så talar jag med Gudrun. Han förstod att Bengt var för uppriven för att tåla vid att höra så mycket om en mans plikter just nu. Men han måste höra av Gudruns egen mun om hon frivilligt samtyckt att resa till Kina. I så fall var ingenting att göra, ty det var ändå bättre än en skilsmässa. Var Gudrun tvingad mot sin vilja, då måste Bengt hjälpas in i en bättre ekonomisk situation och det måste ordnas så, att de kunde stanna i landet.

Bengt tvekade ett ögonblick. Han kunde inte gärna

köra ut Gabriel med handkraft, han kunde inte ställa sig framför dörren till Gudruns rum. Men han kunde inte heller lämna Gudrun ensam med Gabriel, och så måste han stanna över detta öundvikliga samtal. Han ledde Gabriel in i salongen och gick att hämta Gudrun.

Gabriel hörde hur han gick genom rummen och frågade Annami efter modern, varpå barnet svarade, att hon gått ut till Emma.

Så gick Bengt dit ut, och där stod Emma, beredd på detta ögonblick med spiskroken i handen. Hon var rasande emedan köksdörren var låst och nyckeln urtagen, och hon själv för fet att liksom frun krypa genom skafferifönstret ut på vinden, rasande och samtidigt rädd.

— Tänk att inte frun tog flickan med sig, då hon rymde, mumlade hon, hur skall jag nu kunna försvara oss båda med spiskroken?

På husbondens fråga efter frun, svarade hon blott, att hon ingenting visste. Kapten kan ju slå ihjäl mig, om han vill göra sig olycklig för en gammal piga, sade hon. Men här ute hos mig är frun i alla fall inte.

— Har Emma dubbla nycklar till köksvägen? frågade han hotande.

— Då vore jag inte här inne, sade hon buttert.

Med detta besked måste Bengt gå. När han kom in i salongen igen, fann han Annami i Gabriels knä, och han betraktade dem misstänksamt, ty han ville inte, att Gabriel ur barnets mun skulle få höra nå-

got om nattens händelser. Han hade icke behövt vara orolig, ty barnet var alltför skrämt av det som hänt för att våga komma till någon fullvuxen människa med denna hemlighet. Han visste inte, att hon tänkte: jag skall tala om det för Herman och fråga honom vad det betydde.

— Gudrun har visst gått ner andra vägen, sade Bengt. Så då går vi väl ner också.

— Får jag gå med! bad barnet. Fadern förbjöd henne, hon började gråta överlutt och tigga honom i stället för att låta sig nöja med hans beslut. Det var inte likt henne att ställa till ett sådant uppträde, hon var i allmänhet lydig den vilja, under vars inflytande hon för tillfället stod.

Tanken att hon kunde farit illa av nattens uppträde kom för honom, men var obehaglig, och han lät den falla.

Bengt började bli rädd nu, att här lades osynliga snaror för honom. Varför hade Gabriel kommit upp? För att ge Gudrun tillfälle att fly, fast konstapelns händelsevis redan gjort den tjänsten? Ville man beröva honom nattens seger, skulle han tvingas från sin föresats att resa eller kanske intrigeras bort ur familjen, därför att han hotade ta Gudrun till Kina?

Han tittade misstänksamt på Gabriel, medan de gingo nedför trappan, som för att utgrunda huruvida han haft något hemligt syfte med sitt besök och om han av rena illfundigheten frågat efter Gudrun för att dölja, att han visste hon redan var borta.

Intet av hans vanliga omdömen om människor föreföll efter i går brukbart för honom, vilket gjorde honom förvillad och osäker i världen.

Han knackade på Virginies dörr, då hon icke svarade, gick han likväl in. Rummet var tomt, men röster hördes från sovrummet, och det var lätt att räkna ut vilka som voro därinne. Han hörde en gardin rullas ned, han förstod att Virginie lagt Gudrun i sin egen säng att sova. Kvinnor! Han var förbittrad på detta släkte. Hur vågade Virginie! Hon skulle naturligtvis låtit Gudrun vända i dörren och sagt: gå upp till din man igen. Men nej, hennes begär att pyssla, att mostra, var större än hennes rättskänsla. Det var den så kallade moderligheten. Han gick bort och ställde sig i fönstersmygen, och Virginie märkte honom heller icke genast, medan hon låste, tog ur nyckeln och satte den på sin nyckelknippa — alldeles som han själv gjort förut.

Hans fråga: varför gör du så? kom henne att rycka till.

Hans tonfall var en utmaning, det förestod sålunda strid.

— Godmorgon, sade hon, sitt ner. Är inte Annami med? Träffade du inte på Gabriel.

Han upplyste, att det kommit en sorgklädd dam och sökt Gabriel för ett ögonblick sedan, samt att Annami var däruppe. Kanske han nu kunde få veta, varför Virginie låste in hans hustru.

— För att jag skulle gå ut, svarade hon.

— Du vill låsa mig ute?

— Ja, dig och alla andra. Hon har haft en nervkris, nu har hon fått sömnmedel. Men du låter väl barnet komma ner, då du går till fabriken?

— Jag skall inte gå till fabriken. Barnet kan få följa med mig ut. Jag skall telegrafera ja på anbudet om Shanghai. Gudrun får skylla sig själv, att jag gör det, medan hon sover. Hon har väl redan talat om för dig, att vi gjort upp affären med varandra i natt. Men jag kunde vilja veta, var jag har dig i den här saken, innan jag går och lämnar henne kvar här hos dig.

Vid att se och höra honom greps Virginie av en upprördhet hon nästan icke kunde behärska. Det gjorde henne så gränslöst ont om honom därför att han var så hjälplös, som han denna natt visat sig vara, därför att han tagit upp striden med så klumpiga vapen, som aldrig kunde förhjälpa honom till annat än den mest grova yttre seger och antagligen inte ens till den.

Men vad skulle hon svara på hans fråga. Han ville ha ett ja eller ett nej, den som icke var med honom var emot honom. Han skulle inte ens höra på, om hon försökte berätta och klargöra sin ställning. Hon sade bara: Bengt, tro mig, jag ville ha besparat dig detta skamliga sätt att upptäcka det. Om det anonyma brevet eller vad det nu var, dröjt endast några timmar hade Gudrun — eller kanske jag — talat öppet med dig.

Det föreföll honom barnsligt, att hon fäste så stor vikt vid, hur han fått veta det. Frågan gällde för

honom icke: blev hon ertappad, eller bekände hon frivilligt? Det kunde komma på ett ut, tyckte han. Striden stod om: vem skall ha henne, älskaren eller mannen. Men nu skulle det bli mannen.

— Om du inte vill svara, så gör det förresten detsamma, sade han. Gudrun har jag klarat, och Karl Gustaf skall jag tvinga bort från stan, tills vi är resta. Har han någon liten hederskänsla, så reser han frivilligt, annars tvingar jag honom. Ja, se du på mig, tillade han misstänksamt. Jag vet nog, att jag använder mig av gammalmodiga vapen, men de har visat sig ta bra.

— Men hur vill du med laddade vapen och eder bevara åt dig Gudruns hjärta?

Han slog till ett skratt. Han ville nämligen inte, det måste han göra klart för henne, bevara åt sig Gudruns hjärta eller några som helst värden, som han inte trodde på mer. Det gällde ingenting annat än det att hon skulle förhindras att förfoga över sin person, och det var han man för att genomdriva. Hjärta, haha!

— Då kan jag inte stå på din sida, sade hon. Du kommer att förlora det man hållit mest av hos dig, om du skall tvinga en kvinna med våld, och dessutom: sådant går inte nu, den tid, som är förbi är förbi.

— Gör som du vill då, sade han, jag kunde just tro det. Men jag skall bara säga dig en sak, att det är skillnad på kvinna. Dig kunde man väl inte falla på den idén att behandla så. Men du ska inte

tro, sade han — och höjde rösten så att Gudrun icke kunde undgå hans ord, — att det bara är min uppfattning, som är grovt kroppslig. Vad har drivit honom att ta henne? Kroppen, naturligtvis, huden, färgerna, för det är det hon har. Och vad har drivit henne att ge sig. Hennes begär efter silkesstrumpor, ingenting annat.

Innanför dörren satt Gudrun upprätt i sängen och lyssnade. Nu gick hon upp och fram till dörren för att höra bättre. Hennes ansikte var fullkomligt förvidet.

— Hellre dör jag, tänkte hon, än följer honom till Asien.

— Och för vad vill hon ha silkesstrumpor? skrek han. För att vinna nya män? Inte, hon kan vinna flera män än hon har användning för genom sin blotta skönhet. Hon vill ha det där bara för sina ögons lust och för att ha mjuka ting att stryka utefter med handflatorna det är alltsamman.

— Du tror det, och vill ändå ha igen henne!

— Hon är min! Jag är fruktansvärt trofast.

— Men det är inte sant, Bengt, det du säger. Säg vad du vill, men det är åtminstone en ärlig passion, som drivit Gudrun.

— Från hennes fattige man till den rike! Nej, aldrig. Om han blir fattig, som jag nu, vore det slut med passionen. Det är den enkla lösningen på kvinnans gåta.

— Du har väl också förstått, sade Virginie med hastigt uppsvallande bitterhet, att jag uppmuntrat

Gudrun, därför att jag fikar efter en rikare måg till hyresgäst som vi kan få ut mera hyra av?

Han brusade inte ut så som hon väntat, i detsamma hon sagt (och ångrat) sina ord. Han sade bara med lågmält, oändligt förakt: Tänk, Gabriel lovade mig att tiga med att jag inte kunde betala hyran den första. Men det är så man blir behandlad, när man är fattig. Det var ändå oförskyllt jag kom i den situationen, men det räknas ju inte.

Virginie gick bort till honom. Detta samtal var meningslöst och måste få ett slut, men hon måste dock förklara, att hon ingen aning haft om att han icke betalt sin hyra.

— Kanske, sade hon, att om du erinrar dig, att jag varit din vän i sju år, att du kan tro mig. Jag tycker du är på fel väg, men jag är likafullt din vän. Jag är också fruktansvärt trofast, Bengt.

Han visste, att hon kunnat åberopa en hel rad av vänskapsbevis om hon velat. Men allt detta var som bortfrätt. Kvinnor voro icke pålitliga, han kunde icke medgiva något undantag.

— Men du har dock en dotter, sade Virginie.

— Ja tyvärr.

— Bengt!

— Ja Bengt, ja. Jag hoppas vi får en son, så gör det mindre.

— Låt då mig ta hand om din dotter, som du föraktar!

— Det får vi se. Vill du ge mig nyckeln till sovrummet?

Hon lösgjorde den genast från knippan, och höll den i sin framräckta hand.

— Skall vi byta? frågade hon.

De sågo varandra rakt in i ögonen, prövande.

— Jag vågar ge dig nyckeln, sade hon, mot ditt löfte...

— Vilket?

— Att barnet får vara här nere i dag hos mig.

— Nå det lovar jag. Vågar du också lämna rummet, medan jag är kvar?

— Ja, sade hon och gick.

Där stod han med nyckeln i sin hand.

Gudrun, som följt med samtalet, sprang blixtsnabbt bort till garderoben, tog ur nyckeln och stängde om sig. Där stod hon långt efter det Bengt gått sin väg med nyckeln.

Virginie mötte i matsalen sin moder, som kom i vinande fart från köksavdelningen.

— Är det sant? frågade hon och satte sina spelande ögon i dottern.

Virginie tänkte mycket hastigt, att även om jungfrurna invigt modern i den äktenskapliga skandalen i huset, så kunde hon ändå inte avskeda dem förr än efter söndagen.

— Ja, sade hon, det är sant.

— Har du blivit alldeles tokig då? Vad menar du med att lämna nycklarna till linneskåp och silver åt jungfrurna?

— Jag var väl tvungen, sade Virginie, när jag inte hade tid att ta ut själv det, som skulle vara.

— Tid, sade gumman föraktligt. Men jag tog naturligtvis nycklarna och stängde om allting och sa, att de fick lugna sig. Pojke! Nu ger vi oss ut i köket igen. Virginie bad om nycklarna, gick själv bort till skänken och började plocka ut silver, porcelin och glas på serveringsbordet. Hon var glad åt att Gabriel var sådan, att han inte fäste sig vid om han fick mat eller ej, ty det syntes icke spår av att jungfrurna ämnade betänka familjen med frukost. Något hade hänt i köksavdelningen, man var tydligen ur gängorna även där. Hon började snabbt att duka, då slogs dörren åter upp, och gumman kom in med ännu mera brak än förra gången. Pojken gav stolen en sista törn, sjönk så alldeles utmattad ner på golvet och lutade sig mot ett stolsben.

— Virginie, sade gumman, den här gången ljuger väl ändå pigorna för mig?

— Det beror på.

— De påstår, att du om söndag på den stora middagen skall bara ha slät buljong, fisk och rå frukt från trädgården.

— Alldeles riktigt, sade Virginie. Men det får mamma tala med Gabriel om.

— Vét du vad det är? sade gumman. Att ha vardagsmiddag en sådan dag, det kallar jag att kränka dödens majestät. Och nu vill jag bara säga dig, att jag kommer att servera en stek om söndag.

Virginie visste, att det lönade sig inte att säga emot henne. Förresten så finge väl Gabriel ta steken

i värsta fall, man skall ju hedra fader och moder. Hon sade bara:

— Nu är väl mamma glad, att mamma inte skall begravas om söndag.

— Ja, det kan du tro att jag är, sade den gamla, med vad går åt dig pojke?

— Jag har inte åtagi mig de där trösklarna ut till köket, sade han, ännu flämtande. Virginie lovade honom, att han skulle slippa dem för i dag, och att Annami snart skulle komma ner och leka.

— Åk nu in i mammas rum och spå kort. Han kravlade sig upp och gick bort till Virginie: passa sig fröken, sade han, då hon går ut i köket. Där är revolution.

Virginie gick genast ut och fann, att han sagt sant. Kokerskan och husjungfrun förklarade båda, att om gamla frun stucke näsan genom köksdörren en gång till eller eljes lade sig i tillrustningarna på något sätt, så sade de från sig alltsammans. — Sen får fröken ta mot, bäst fröken kan, sade de. Hon gör oss tokiga allesamman, och den där pojkrackarn står bakom hennes rygg och gör gubbar åt en.

— Ha lite tålmod, bad Virginie, med en gammal människa.

Men det fanns vissa saker, som ingen behövde ha tålmod med, förklarade de. Dit hörde alldeles bestämt antydningar om att det skulle vara riskabelt att lämna dem tillgång till silver och linne, dessutom att de andades i glaset, när de torkade dem. Egentligen skulle de gå genast, men för frökens skull,

ville de ge varning först, men nästa gång något sådant hände, ja... Förresten hade inte Emma kommit ner för att hjälpa till, som uppgjort var. Det var absolut ingen ordning i detta hus.

Virginie såg på dem och undrade hur mycket de visste av vad som försiggick i huset, och till vilken grad hon kunde vänta förbarmande av dem. Det var nästan hemskt att ha så liten möjlighet att beräkna den saken.

Kokerskan var en något äldre människa, så trött som väl någon på jorden vid att tjäna. Virginie hade inte haft henne länge, men hade lärt känna henne som på det hela taget resonlig. Dock kunde man aldrig veta, hur det skulle avlöpa nu, ty hon hade sina ögonblick av raseri, då hon skrämde alla på flykten. Den yttre anledningen behövde icke vara så stor, oftast verkade den blott som en förevändning. Virginie visste inte, om det var minnen från det förflutna, som kom över henne eller fruktan för ålderdomen eller äckel vid livets långvariga matos i allmänhet. Och under vanliga förhållanden var det ju inte värre än att man kunde klara det, även om man icke fick tillträde till köket på ett par timmar, men faran ökades betydligt, då man väntade biskopen.

— Man får tåla att människor ställer till rabalder ibland, sade hon ock gick fram till kokerskan, som stod vid fönstret och lade upp smör. Ha nu tålmod en smula, det ber jag.

Kokerskan var smickrad över att känna sin makt och vara situationens herre.

Hon svarade icke alltför onådigt, att fullvuxna människor borde väl ha litet förstånd.

— Fullvuxna, sade Virginie, de är allihop bara två år.

Kokerskan tittade upp från arbetet, förvånad över den underliga visdom fröken kom med, förskräcktes därvid och sade: — Det var förfärligt vad fröken är blek, mår fröken inte bra?

— Det är hunger, sade Virginie.

— Ja, det råår inte vi för, sade kokerskan. Aldrig förr har jag varit med om... Hon hejdade sig vid att Virginie såg på henne med en glimt i ögat, som sade: se, nu är du två år.

Virginie beslöt att använda som arbetshypotes under denna dag sin sats, att alla människor är två år. Det skulle stöta på vissa yttre svårigheter att ta Amelie för en tvååring, men hon var det i alla fall. Vilken chance mot dem alla att vara två och ett halvt! sade hon sig högmodigt.

Just som Gabriel och hon skulle sätta sig till sin försenade frukost, kom Bengt med Annami. Hon var rustad för ett längre besök med apan och dockan och deras barn i tredje och fjärde led. När hon fick se Virginie, kastade hon allesamman, flög bort till Virginie, slog armarna om hennes hals och viskade: jag tycker bara om dig, hör du på hela jorden.

Virginies blick sökte Bengts under denna scen, och han läste en förebråelse däri, som gjorde honom desperat. Alla fruntimmer reste sig upp mot honom. Emma hade så när slagit ihjäl honom där-

uppe nyss, emedan han stängt in henne en tio minuter ensam med flickan, och nu var hon på väg att packa ner sina ägodelar och flytta.

När han nu såg sitt barn i Virginies famn och tänkte på, att Gudrun sov därinne i sitt forna rum, måste han ju inse hur bekvämt alla familjeproblem i huset med de tjocka murarna skulle lösas, om han beskedligt gäve sig av till Shanghai på egen hand. En plats tom, men där flyttade ju Karl Gustaf in, och han skulle nog betala hyran. Det var inte möjligt annat, än att de måste alla önska honom bort, även Virginie, hon som sagt sig vara hans vän, och som också varit det. Men livets värden höllo inte inför konjunkturerna, nej, intet enda av dem.

— Kan du lova mig, att hon är kvar, frågade han med en gest bortåt sovrumsdörren, när jag kommer igen?

— Du har ju nyckeln, sade hon sorgset.

Han tog genast upp den ur fickan och räckte henne den. Hon hade gett honom den nyss utan villkor, och man får inte låta en kvinna överträffa sig i ädelmod.

— Dessutom lämnar jag min enda gisslan i dina händer utan villkor. Nu har du båda och jag står vapenlös inför dig. Och det gör jag, fast jag tror du är emot mig. Är du nöjd nu?

— Du gör det, för att du litar på mig, sade hon.

När Virginie besinnade sin ställning, befanns det att hon liknade mannen som skulle föra över vargen, lammet och kålhuvudet i en båt. Hon måste gå

på torget men vågade icke lämna barnet ifrån sig, vågade heller icke lämna modern och kokerskan i huset utan bevakning. Så tog hon både Annami och kokerskan med ut i staden och vandrade fredligt mellan stånden, hälsade på torggummor, slaktare och bekanta, besåg varor och fyllde kokerskans korg och sin egen. Dagen var vacker, och som det var marknad i staden var torget fullt av frukt, kålhuvuden, laggkärl, tupper, karameller. Skolbarnen hade lov efter frukostrasten, de voro alla tillstädes, och köpte upp sina marknadspengar på frukt och visselpipor. Vart man kom, mötte man strålande barnansikten, och ovillkorligen måste Virginie anställa jämförelser mellan de andra barnen och den lilla flickan vid hennes sida. Var det inbillning, att hon var mindre glad än de andra? Hon försökte pröva sig fram: — vill inte du också ha en visselpipa Annami? — Nej, sade flickan. — Är du ledsen? — Nej, men jag vill inte vissla. Då bekräftade Virginie mitt på torget och under inköpet av en tupp sitt beslut från natten att så Gud hjälpe henne aldrig lämna igen Annami.

Bengt hann upp dem, då de voro vid doktorsgårdens grind.

— Får jag säga dig något, bad han med en ton, som hon icke kunde tyda.

— Jo, kan du tänka dig, sade han, jag sökte Fontell på hans kontor, det svarades att han icke var där. Då gick jag till bostaden. Jo, han var hemma. Men tant Amelie, som satt och vaktade utanför säng-

kammaren på en stol, förklarade, att herrskapet låg och sov och kunde inte störas. Jag måste skratta när jag tänkte på Gudrun, som också sover. Värre var det alltså inte. Han sov, sov vid sin hustrus sida. På veronal kanske. Utan att göra några vidare ansträngningar att återfå Gudrun. Och lämnade åt mig att handla, som håller mig vaken. Jag hade tänkt jaga honom ut ur staden på en tid. Men han kanske inte är så farlig!

— Var inte du så säker, sade Virginie. Än kan mycket hända.

— Inte mycket, svarade Bengt envist, ty hon har svurit — vid sitt barns huvud, tillade han i hastigheten.

— Vad menar du med det? frågade Virginie hastigt.

— Å, ingenting särskilt. När Gudrun sovit nog, kommer jag ner och hämtar henne.

SAGAN OM DEN LILLE ÄNGELN.

NÄR VIRGINIE kommit in, sjönk hon ner på en stol i sitt rum och sökte styrka och stilla sitt hjärta. Genom tystnaden i huset hördes Silverforsen likt det bortdöende ljudet av händelsernas hjul, som stannat då Gudrun somnade. Medan Virginie satt där, kom sömnen smygande över henne, så att hon icke kunde uthärda utan måste stiga upp och hålla sig i rörelse. Hon hade blott några få timmar att bereda sig och sitt hus på biskopens ankomst, och det gällde att begagna sig av varje frist från upprörda scener och människor.

Ett ögonblick lyssnade hon vid Gudruns dörr, så gick hon ner till köksavdelningen. Dörrarna stodo öppna, hon hörde på långt håll Annami.

— Titta, ropade Annami till kokerskan, nu har jag skalat skinnet av alla mandlarna, nu kan jag väl få en?

— Nej, det får Annami inte!

— Varför får jag inte det då? Det är ju min födelsedag snart.

— För de är inte goda.

— Jo, nu narras du, jag vet att de är goda. För jag har smakat mandlar många gånger, och det är mycket gott.

De sade emot varandra några gånger till, barnet och kokerskan, medan Virginie stod vid dörren och lyssnade. Slutligen sade kokerskan: ät en då, efter hon är så envis.

Virginie gick in i köket och kom lagom för att se Annamis min, när hon börjat tugga mandeln. Hennes ansikte förvreds, hon rusade bort till vasken och började spotta ut alla smulorna. Hon kunde inte fort nog få dem ur munnen: hu så otäckt! Kokerskan började skratta, men det blev flickan för mycket. Hon rusade bort och började slå på henne, så mycket hon orkade. Fy vad Augusta är elak!

— Jaså, är det nu jag, som är elak, sade kokerskan. Vi ska fråga fröken, vem som är elak. Då Annami fick syn på Virginie, tvärtystnade hon. Man kunde ur hennes minspel avläsa det tankearbete, genom vilket hon letade sig väg till sammanhanget. Kokerskan hade nekat henne mandeln och sagt, att den smakade illa, det var omotsägligt. Men hon var elak ändå. Hur kunde det komma sig? Kunde hon inte förklarar lite tydligare, att det fanns två sorters mandlar, i stället för att bara svara: ät en då. Annami sökte utröna, om Virginie möjligen kunde förstå, varför kokerskan fått stryk. Jo, barnet såg att hon förstod, hon var inte ond på ögonen.

— Lilla gumma, tänkte hon, och strök sig ömt mot

Virginie, du förstår då allting, du hör med dina ögon, vad jag tänker.

Samtidigt förstod barnet plötsligt, att hon i dag skulle få allt vad hon ville av Virginie. För att pröva om denna förmodan var riktig, drog hon ner Virginie emot sig och viskade: får jag leka med den lille, lille ängeln i dag?

Det var nämligen det högsta av allt. Fick man leka med den, då hade tillvaron överhuvud inga gränser mer.

— Ja, sade Virginie, du skall få leka med den lille ängeln alldeles själv i dag.

— Alldeles själv? Annami drog efter andan. Det var något kusligt i denna gränslöshet, det fanns icke mera något i denna värld att begära. Jo, vänta, en sak: vill du berätta sagan om den lille, lille ängeln också? Hittills hade hon aldrig förmått Virginie att berätta den. Hon hade ofta blivit lovad att längre fram få höra sagan, alltid hade hon varit för liten alltid hade det hetat, att hon skulle vänta ännu något. Så det var med stor spänning, hon framställde sin fråga i dag.

Virginie dröjde ett ögonblick att svara. Hon såg på det uppåtvända ansiktet och tänkte på brådskan och biskopens ankomst. Det for igenom henne, att det var kanske inte så noga med biskopar, som man trodde. Hon sade: ja, när jag slutat tala med Augusta och Lina och Emma, så skall jag berätta sagan om den lille ängeln för dig.

— Får Herman också höra på?

— Ja, det får han.

Som en pil var Annami borta. Hon störtade in till gamla tanten, som höll på att med sömmerskans hjälp prova en ny spetsmössa. Sömmerskan hade så mycket intressant att berätta om slaktarens änka och slaktarens änkas sorgdräkt, att pojken fått lov att lämna sin vaktpost. Han läste nu om Tom Sawyer och Huckleberry Finn.

Annami gick fram till honom: du skall få vara med och höra sagan om den lille, lille ängeln, sade hon strålande. Herman såg upp från boken, och det förakt kan inte beskrivas, som målade sig i hans ansikte: ä, änglar, sade han.

Annami stod orörlig ett ögonblick inför upptäckten att det högsta hon visste, det var inte det högsta Herman visste. Det gjorde så ovant och besynnerligt ont från halsen och rakt ner, ungefär så långt som till skärpet. Hon vände sig om och gick ut. När hon kom in i Virginies rum, stod den lille, lille ängeln där på marmorbordet, som om han alldeles själv skulle ha stigit ut ur skåpet, där han annars bodde. Något tröstad gick hon fram och hälsade. Han var den vackraste lilla ängel man kunde se. Han hade lång veckad dräkt, små tunna vingar och lockigt hår. Han lyfte i sina händer ett klot, som han noga betraktade med ett tankfullt leende. Han var mycket lik Annami, sade alla, som såg dem båda tillsammans.

Det var första gången de voro ensamma tillsammans, och hon tilläts att ha honom för sig själv. Hon visste,

att han var mycket ömtålig. Om hon tappade honom, skulle vingarna brytas. Hon satte sig därför bara vid bordet och betraktade honom andäktigt en lång stund, innan hon vågade sakta stryka över hans kind med sitt finger. Nu kom Herman in med sin Tom Sawyer.

— Jaså, det är ängeln, sade han. Javars, den är ju rätt snygg. Skall jag läsa i Tom Sawyer för dig?

— Du får inte läsa högt för min mamma sover därinne, viskade Annami.

— Sover hon? Mitt på dan?

— Ja, det kan väl min mamma få, om hon vill. Hon har inte sovit något i natt.

— Varför sover hon inte däruppe hos sig själv?

Annami hade nästan tänkt att tala om allting för Herman, om det som hänt i natt. Men nu stod han redan och läste om sina buspojkar, innan hon ens hunnit svara. Och så sade han, att ängeln var rätt snygg. Man kunde inta tala med honom i dag. Han brydde sig bara om Tom Sawyer. Han fick lov att läsa ut boken först, innan man kunde tala med honom.

— Gå in och sätt dig i förmaket och läs, sade hon. Och han gick med ögonen i boken, så att han ramlade över tröskeln.

O, tänk om mamma vaknade av bullret. Men om en stund blev det ledsamt att sitta och prata med den lille ängeln, som inte svarade så mycket. Hon övergav honom och gick in i förmaket för att se om Herman alltjämt höll på med sin bok. Men gumman tillät inte Herman alltför länge att glömma bort, att han hade plats. Han var åter inkallad för att sitta

vid fönstret, och så sökte sig Annami dit också. Hon ville inte vara ensam.

Virginie fann dem där allesamman längre fram på dagen och sade sig, att lyckan åtminstone trivdes i detta hörn av huset. Modern var full av iver över sina nya kläder och full av entusiasm över allt hon fått höra om de förberedelser som satts i gång, för att göra slaktarens liktåg till det praktfullaste, som någonsin skådats i Silverstad. Nu kunde Virginie även berätta, att den ivriga, praktlystna änkan i dag besökt Gabriel i och för överläggningar.

— Rulla mig in till Gabriel, sade gumman, för det här är förfärligt intressant, det är nästan, som om det rörde mig själv.

Herman hade nu slutat boken, och världen hade plötsligt blivit tom för honom, han kände att han måste hitta på något själv, det var förfärligt med en så enformig tillvaro hos en gammal fru i ett gammalt hus. Han gick fram till Virginie och bad att få ledigt och gå hem.

— Ska du gå hem, Herman, ropade Annami, då får du ju inte höra sagan om den lille ängeln!

Herman visste inte vad han skulle svara. Annami var inget dumt gli, och han ville inte göra sig ovän med fröken, men det passade honom inte just nu med änglar.

— Jag skulle inte bli hemma så länge, sade han, bara hälsa på dom.

— Jag vet, vad det är han vill, sade gumman, och du får lov att låta honom gå. Han måste tala

om för sin mormor, att han hade rätt och inte jag i morse. Han spådde krångel med polisen och jag ville inte tro honom.

I detsamma hon sagt ordet polis, insåg hon sin dumhet. Sömmerskan avslöjade hela sin nyfikenhet i den gest, varmed hon strök undan håret bakom örat, så att intet skulle undgå henne. Gumman hade gärna låtit sig berätta om slaktaränkans dårskap och skrattat åt henne (utan att ana att det var hon själv, som inspirerat till denna dårskap) men det var en annan sak med tilldrageiserna i hennes eget hus. Dem fick man inte skratta åt i nästa hus, nej.

Men nu var det ingen annan råd än att ledigt gå vidare. Och hon berättade, hur pojken på morgonen spått trassel med polisen och sedan varit nära att förgås av högfärd, för det verkligen händelsevis en polis visat sig i huset under dagen.

Pojken, som satt bakom gummans stol, blev röd i ansiktet. Nu gjorde hon sig löjlig över honom, men hade hon kanske inte varit fullt tillplattad själv, då köket berättade om polisen?

— Nå, så ge dig av genast, då, sade Virginie kort, var tillbaka vid sex, är du snäll.

Det började redan skymma. Virginie tog Annami med sig in i sitt rum, där den lille ängeln väntade dem. Annami såg förväntansfullt på henne, skulle hon nu berätta sagan, och vad skulle den handla om? De satte sig i soffan tillsammans, lyssnade först om något hördes från mor och fördjupade sig sedan

i sagan om ängeln, som själv stod som en liten skugga mot dagsljuset.

— Den lille, lille ängeln, sade Virginie, var den minste i himmelriket. Han var vice värd i en av dess barnkammare och skötte sig till allmän belåtenhet. Ser du, han hade ett så rart sätt att ta sig an de små nykomna och få dem att känna sig hemmastadda i himmelen. Han hade själv aldrig varit utanför himmelens portar och kände icke till något annat hem. Han visste ingenting om jorden, inte mer än du vet om den värld du bodde i, innan du kom hit till oss.

Därför föll det honom aldrig in att fråga jordbarnen något om jorden, och så fick han heller ingenting veta. Barnen talade aldrig om jorden med varandra annat än någon gång, då han inte var inne. Då kunde de tala något om sitt jordiska hem, sina lekar, och om sina syskon. Det hände en eller ett par gånger, att någon liten nykomling ropade till en av de andra ett fult ord, som han ännu icke glömt, men ängeln förstod det inte så det gjorde ingenting. Och snart glömde de alla stygga ord.

Men nu skall du höra det märkvärdiga, som hände en dag, Annami. Det kom två små tvillingar till den barnkammaren, där vår lille ängel var värd.

— Var det såna som Titt och Tätt? frågade Annami, som haft två tvillingdockor med dessa namn.

— Vi kan kalla dem Titt och Tätt, sade Virginie, för de var inte stort större, när de kom till den himmelska barnkammaren än dina dockor, fast de

annars var tre år gamla. De var alldeles blåbleka och rynkiga i sina små ansikten, som gamla gubbar. Den lille ängeln gjorde allt vad han kunde för dem, men de ville inte äta änglamat, och de kröp alltid ihop i en vrå och grät.

Den lille ängeln hade aldrig sett någon gråta förr. Kan du tänka dig, men man gråter inte i himlen. Han frågade vad det var? De sade, att de var bedrövade.

— Vad är det? frågade ängeln förundrad. Huru-dan är man då?

— När man är bedrövad, sade Titt, då är man ledsen, sade Tätt, och så var ängeln lika klok för det.

Han iakttog dem en tid, där de satt i sitt hörn. Du kan inte tro vad den lille ängeln grubblade över detta. Vi är så vana vid, att vi själva är ledsna och andra, så vi tänker inte på, hur konstigt det är, egentligen.

— Det här med Titt och Tätt måtte ha undgått Gud, tänkte han, för annars hade han förstås gjort dem som vi andra.

Men den lille ängeln hade en god vän i himmelen, som han kallade Herden, ty han hade varit en god herde på jorden. Han gick till honom, satte sig vid hans fötter och berättade att det kommit in något okänt i himmelen med två små jordbarn, som hette Titt och Tätt.

— Vad var då det?

— Jo, sade han, de kallar det be-drö-vel-se. Vet du vad det är, käre Herde?

Då smålog den milde Herden mot den lille ängeln och sade: ja.

— Förklara det för mig då?

Men Herden svarade: det kan man inte förklara, man måste själv känna det. Vill du, att jag skall gå med dig och hälsa på Titt och Tätt?

— Ja, sade den lille ängeln, kom och se på, vi skall ha flygktion nu.

Det var alltid annars en lustig stund, då de små nya jordbarnen lärde sig att begagna sina vingar. Barnen brukade vara kvicka i konsten och göra den lille ängeln heder. Titt och Tätt voro inte elaka, de försökte flaxa med sina små vingar, men de kunde inte höja sig på dem. De vågade inte göra ett försök att låta vingarna bära dem, fast ängeln sade dem, att även om de ramlade, skulle de icke slå sig på molnen.

— Vi kunde ramla igenom ner på jorden igen, ifall det blir en solig dag, sade de.

— Jorden? sade den lille ängeln, hurudant är det på jorden? Herden, som stod på något avstånd, tänkte, att nu hade den lille ängeln gjort den farliga frågan, som skulle leda honom till att lära vad bedrävelse var.

— Där svälter man, sade Titt, och fryser, sade Tätt.

— Vad säger du, tala himmelspråk, så jag förstår, bad den lille ängeln.

— Det kan vi inte, sade Titt, för de orden finns inte på himmelspråket, sade Tätt.

— Då får jag be Herden översätta, sade ängeln, och så kom han fram till dem.

— Förstår du jordspråket? frågade Titt.

— Ja, sade Herden, det har jag inte glömt, fast det är så länge sen jag var en herde på jorden. Då började Titt och Tätt att berätta för honom, allt vad de icke kunnat tala om för den lille ängeln. De sade, att de inte kunde glömma hur rysligt det var därhemma på jorden. De sade, att mor var alldeles tröstlös över att de kommit till världen och alltid sade, att det bästa de kunde göra var att dö.

— Det är därför, ni inte kan lära er flyga, sade Herden. Det är så svårt för barn att lära flyga, om deras mödrar förlorat allt hopp.

Den lille ängeln förstod inte vad de sade, men det kom liksom en aning över honom, vad bedrövelse var, medan han betraktade deras krokiga lemmar och hörde klangen av deras röster. Nu tog Tätt och drog upp sin lilla skjorta och visade Herden ett styggt svart sår på benet. Det hade han hittills omsorgsfullt dolt för den lille ängeln, men han kände sig mera hemma med Herden. Det var inte ett sår, som någon utifrån givit det lilla jordbarnet. Det hade tårt sig upp i dagen inifrån. Ängeln ryste till, och med ens märkte han, att han förstod allt vad jordbarnen sade.

— Gör Tätt frisk, sade han till Herden, men innan han hunnit uttala orden, var det redan gjort.

— Varför skulle vi behöva födas till jorden och bara ha tråkigt och sen dö? frågade Titt och Tätt.

— Ja, sade Herren, alltid måste någon dö oskyldigt för människornas synder. En gång var det jag.

— Varför är det vi? frågade Titt och Tätt.

— För att ni är de allra oskyldigaste, sade Herden.

— Varför skulle det vara de allra oskyldigaste? frågade Titt och Tätt.

— Det är en hemlighet, sade Herden.

Men den lille ängeln steg fram och sade: Herde, vill du sköta om barnkammaren en stund, ty jag känner på mig, att jag får lov att ge mig av ner till jorden.

— Jag kunde tro det, sade Herden.

— Skall jag hälsa ner? frågade den lille ängeln.

— Bry dig inte om att flyga ner, sade barnen. Det är ingen idé.

— Jag kommer snart tillbaka, tröstade dem den lille ängeln.

Men han kom inte.

Barnen var så oroliga för honom, att de ofta frågade Herden, om han hört något från den lille ängeln, och om han var på hemväg.

— Det är så mycket att se på jorden, svarade Herden.

En gång hade han lagt Titt och Tätt och de andra barnen till vila och satt och vaktade deras sömn, då han hörde den lille ängels röst långt, långt, långt borta ifrån.

— Sover de? frågade den lille ängeln.

— Ja, sade Herden, hurudan var jorden, lille ängel?

— Nu vet jag vad det är att vara ledsen, sade ängeln. Hör du mig, Herde?

— Ja, men endast svagt, det hörs mycket sämre nu än förr från jorden.

— Vet du varför, Herde? frågade den lille ängeln. Därför, att jorden är mycket längre borta än förr, har jag kommit underfund med. Den har råkat på villovägar i rymderna. Jag kommer inte igen, förr än jag lyft den tillbaka till Guds närhet.

— Det kan du inte ensam, sade Herden, jorden är så tung.

— Men jag är inte ensam om det, sade den lille ängeln.

Då sträckte Herden ut sina händer över Titt och Tätt och deras små kamrater och gav dem en lång skön sömn, som skulle vara, tills han kom tillbaka. Och så smög han sig bort ur himlen och ropade till den lille ängeln: nu kommer jag och hjälper dig, lille ängel!

Virginie tystnade och Annami frågade besviken, om det var slut på sagan. Hur gick det sen? Kunde de lyfta jorden, och kom den lille ängeln tillbaka, och kunde Titt och Tätt lära sig flyga?

— Ännu har han inte kommit tillbaka, sade Virginie. Kom nu, mitt hjärta, så skall vi tvätta våra händer tills biskopen kommer. Han är snart här.

Hon tände lampan och Annami gick fram till den lille ängeln.

— Han har ju jorden i sina händer, sade hon. Men det är bara en bild.

— Ja, det är bara en bild, och nu låser vi in honom igen, sade Virginie.

Annamis gick lydigt med att tvätta händerna. Hon undrade om Herman skulle brytt sig något vidare om den sagan.

Men samtidigt satt Herman i kretsen av de sina inne i mormors lilla kammare och berättade om sin märkliga spådomskonst. Hans berättelse gjorde ett så djupt intryck han någonsin kunde önska. Med tårfyllda ögon såg gumman ömsom på barnbarnet, ömsom på kortleken. Trots all den medvetna humbug hon övade, hände det någon gång, att hon själv blev imponerad av den svartkonst hon leyde på, och detta var ett sådant tillfälle. Var det verkligen sant, att han sett polisen i korten, och sen så kom han?

— Ja visst, kom han, sade pojken, som icke ansåg det nödvändigt att omtala, att han hört Emma telefonera på morgonen.

Nå, och vad mer hade han att berätta från doktorsgården? Han berättade om härjningståget i köket och många andra drag ur sin matmors liv. Och då man trängde honom med frågor, efter som det gick rykten i staden, att det var något på färde i huset, berättade han att Annamis mamma sov hela dagen bakom stängda dörrar. Han smyckade sin framställning med detaljer, som kunde varit värdiga en Mark Twain.

— Hon är naturligtvis död, eller så illa slagen, så hon inte kan visas, sade han.

— Ja, sade de andra, pass på, polisen, det var

inte för ro skull, han kom upp. Men naturligtvis, han fick gå igen, det skall alltid döljas och hållas tyst med allt som de rika har för sig, till på köpet när det är fråga om en präst. Undras om de ska kunna dölja allting för biskopen!

Alla pratade så ivrigt, att först en knackning på dörren och så ännu en, gick dem förbi. Först då det knackade för tredje gången, upptäckte gumman, att främmande tagit sig in i köket. Hon hade en glasruta i väggen med ett skynke för, nu lättade hon något därpå och kikade ut i köket. Där stodo två mycket långa och stora damer, som räckte ända upp i taket. Hon släppte genast ned skynket och befallde sin dotter att bära ut pojken i en filt, som om han vore sjuk och laga så, att de inte finge se hans ansikte. Detta skedde, pojken skickades hastigt i väg till sin plats igen, och damerna bådos in i kam-maren med många ursäkter.

Gumman kallade dem damen och den unga da men och låtsades alls icke känna igen dem, ehuru hon mycket väl visste deras namn och anade deras ärende. Hon lade en stjärna åt dem, som kom dem att skälva av förskräckelse. Först beskrev hon Virginies rum: marmorbordet med guldfötterna, den so-vande furien, allt. Det var tomt, detta rum. Men där fanns en dörr, en osynlig dörr, ja hon såg den i korten, fast den var osynlig. Denna dörr är låst, sade hon efter Hermans anvisningar. Nyckeln är ur-tagen. Men jag ser här i stjärnan hur det ser ut innanför dörren. Där står en säng. Där ligger en

ung skön kvinna örörlig. Man tror, att hon sover, och det gör hon. Men det är dödens sömn. Ännu vet ingen i huset om det. Nej, se här, en vet om det. Jag kan inte se, om det är karl eller fruntimmer, som vet det. I alla fall den som vet det, vågar sig inte på att tillkalla doktorn och få veta sanningen, för det kunde bli fängelse.

Märta hade egentligen kommit för att fråga, om hon skulle få behålla sin man, men hon kom inte fram därmed. Hon lade upp en tia på bordet, och de gingo utan många ord. Gumman tackade dem icke, tio kronor var allt för lite för en så djupt uppskakande spådom. Det hade gått med henne som med pojken, hon trodde nästan själv att hon läst i korten allt det hon berättat dem.

— Herre min Gud, sade Amelie, då de kommit ut i friska luften, Gudrun har tagit för mycket veronal. Hon hade givit med sig och följt Märta till spågumman, blott för att den stackarn skulle på något sätt få den grymma tiden att gå. Men nu darrade hon som ett löv. Hon hade sällan upplevat en kusligare stund.

— Vad skall vi göra? frågade Märta. Båda sade sig, att med varje minut, som fick förflyta, utan att något gjordes för att rädda Gudrun och få giftet ur kroppen, ökades faran för hennes liv. De önskade naturligtvis, att hon aldrig skulle vakna, men kände sig tvingade att varna Virginie. Amelie föreslog, att de skulle fara ner till doktorsgården med budskapet, om vad de hört, men Märta sade: nej, det kan icke

fordras av mig. Den Fontellska bilen stod ett par hus längre bort.

— Kör hem fort, sade Märta och bevekste sitt samvete med detta: fort.

I trädgården gick Karl Gustaf omkring och väntade otåligt på sin bil. Märta drog honom avsidet. — Det har kommit över mig en sådan oro, sade hon, att Gudrun tagit för mycket sömnmedel. Vet du vad, det är något på tok.

Han såg förvånad på henne. Var hon så god?

— Har du hört något? frågade hon.

Ja, det hade han. Han hade nyss telefonerat med Virginie och fått det korta beskedet, att hon icke hört ett ljud från Gudrun, sedan hon somnade.

— Om det vore så, ville du verkligen söka rädda Gudrun? frågade han.

— Jag hade väl inte varnat dig annars, sade hans hustru.

— Nej, sade han, kanske det, jag förstod bara inte... Han gick utan avsked bort till bilen.

— Skall jag ringa, frågade Märta, för att liksom ännu mer understryka sin självförnekelse.

— Nej, sade han, jag är där inom två minuter.

Bilen försvann med rasande fart, och Märta stod och såg efter den. Vad jagade han efter? Vad hjälpte det, att sätta bilen på högsta fart, om den älskade redan var utom räckhåll? I detta ögonblick började hon hoppas igen.

— Vad jag skall vara god mot honom, tänkte hon. Han skall få sörja i fred.

MED TOMMA HÄNDER.

DÅ KARL GUSTAF stannade utanför doktorsgårdens grind, mötte han Gabriel på väg till stationen

— Vill du låna min bil åt biskopen? sade han. Gabriel tackade, ty han var sent ute.

— Men Karl Gustaf, du vet ju vilken vändning sakerna tagit? Du vet ju, att Gudrun lovat att icke återse dig. Du borde egentligen inte...

— Jag skall bara tala med Virginie, svarade han med ett flyktigt leende.

Han fann henne inne i sitt rum, vägande nyckeln till Gudruns sovrums i handen. Gudrun hade sovit i sex timmar nu, och det gjorde väl inte så mycket, ifall hon vaknade av att Virginie hämtade en klänning i garderoben. Men å andra sidan, nej, det var gott, så länge hon sov. Bengt kunde komma i vilket ögonblick som helst, han hade ju sagt att han skulle hämta henne, när hon sovit ut. Men Gudrun skulle vägra att gå med honom, ty hon hade heligt lovat att aldrig mera tillbringa en natt däruppe. Därav skulle helt säkert uppstå en scen, om han finge tillfälle att tala med henne. Det var bäst att ha henne inlåst.

Karl Gustafs ankomst förskräckte henne. Han kunde icke ha valt ett olämpligare ögonblick. Det här blev flera tvååringar än hon med någon utsikt till framgång kunde manövrera.

— Gå, är du snäll, Karl Gustaf, bad hon, Gudrun sover, och du har ingenting här att göra. Dessutom kommer Bengt när som helst. Nej, jag tror inte du är rädd, men jag önskar inte att ert sammanträffande skall äga rum hos mig, just som biskopen skall komma.

— Det går rykten i stan att Gudrun är död, sade Karl Gustaf.

— Vad för något? Det går så många rykten om vårt hus, var kommer de från? Hon sover ju bara.

— Ja, som det också sägs i en annan variant: en onaturlig, narkotisk sömn. Hur mycket gav du henne?

— Ett halvt gram.

— Lät du pulvren ligga åtkomliga?

— Ja, men du tror väl inte, att Gudrun? Aldrig.

— Hon hade ju själv sagt, att hon svurit att aldrig återse mig? Eller ljög svärmor?

— Nej, det var fullkomligt sant.

— Om hon trott, sade Karl Gustaf, att hon måste hålla en sådan ed, som säkerligen var avtvingen under revolvermynningen, då kan hon mycket väl ha tagit dubbla ransonen veronal. Låt oss gå in.

Efter allt vad Virginie visste om Gudrun, skulle hon aldrig söka ta sitt liv. Men i känslan av att inga erfarenhetsrön gällde mera, sade hon:

— Ja, jag skall gå in. Men, Karl Gustaf, gå åt-

minstone ut i Gabriels rum. Jag hör Bengt komma ner för trappan.

— Skynda dig i stället att öppna innan han kommer.

— Jag vågar inte släppa in dig.

— Tror du, att du kan hindra mig?

— Det är jag fullkomligt övertygad om, att jag kan.

— Ja, om du kan uppehålla mig, tills du får förstärkning av Bengt.

Karl Gustaf var alldeles ursinnig. Det fanns inte en gång ett handtag i tapetdörren att rycka i.

Han lade huvudet intill dörren och ropade: Gudrun, Gudrun!

Så stod han, då Bengt kom in. Han gav till ett utrop:

— Nå, är du här nu? Är du utsövd!

— Försök om möjligt att inte skrika och ryta, bad Virginie. Biskopen är här vilket ögonblick som helst.

— Jag har varit och sökt dig i dag, fortfor Bengt. Men din svärmor vaktade din dörr. För det ändamålet är hon väl vald.

— Vad ville du mig? frågade Karl Gustaf och såg utmanande på honom. Det var tydligt, att han inte gett upp striden och Bengt blev utom sig vid att höra honom.

— Jag ville, att du fortast möjligt skulle få reda på sakernas ställning. Gudrun följer med mig till

Kina. Till dess vi hinner bli klara, vore det kanske lämpligast, att du lämnade staden.

— Föreskriver du mig villkor?

— Ja, och det kanske är inte utan skäl. Vännen, som bedrar sin vän, är ingen man, vars hedersord man kan lita på. Därför kan jag inte nöja mig med ditt eventuella löfte att lämna Gudrun i fred.

Båda männen voro nu utom sig.

Skall du tala om heder, röt Karl Gustaf, du som tvingar en kvinna mot hennes vilja med brutalt våld! Ja, svara mig inte. Ingen har sagt mig det, men jag vet, att det är så. Jag vet, att Gudrun aldrig skulle svurit att avstå från mig, om du inte hotat henne till livet. Och en sådan ed räknas inte. Nu skall jag hämta henne.

— Gott, svarade Bengt, vi skall se om hon vågar. Virginie, öppna dörren!

Med händer, som darrade, satte Virginie nyckeln i låset och vred om.

— Nu skall vi se. Ropa på henne, Karl Gustaf, ropa högt, så att hon vaknar, sade Bengt upphetsad.

— Nu kom Gabriel med biskopen, sade Virginie, dock utan hopp att någon av de två skulle ta den minsta hänsyn därtill.

Bengt sade endast:

— Det är bra, så kan Gabriel komma in och vara närvarande.

I detsamma stack Gabriel in huvudet:

— Virginie, vi är här!

Hon svarade icke, sökte bara med en gest klar-

göra situationen, och hans ansikte blev hastigt allvarligt.

— Vänta på mig, sade han, jag kommer strax.

Virginie ställde sig med ryggen mot tapetdörren.

— Låt oss vänta, sade hon.

Det var stilla i rummet, man hörde de två herrarnas steg och röster avlägsna sig, biskopen fördes till sitt rum. Strax därpå kom Gabriel tillbaka.

— Pröva nu, sade Bengt med en handrörelse mot Karl Gustaf. Virginie steg undan och lämnade honom plats. Han gick bort till dörren, öppnade den på glänt och ropade i springan: Gudrun, Gudrun!

Genast svarade där inne från:

— Ja! är det du? Ack, är det du?

— Kom ut! Gudrun!

— Ja, ja, jag kommer, om ett ögonblick. Det fanns icke skuggan av tvekan i hennes röst, icke en sekund hade hon dröjt med svaret, icke en sekund överlagt om hon skulle bryta sin ed eller ej.

Virginie iakttog uppmärksamt Bengt. Här skedde blott det, som hon vetat skulle ske, men nu såg hon, att han själv trott på sin seger. Hans ansikte förvandlades, förvreds. Då han märkte, att hon såg på honom, vände han sig bort. I själva verket var hans hustrus tveklösa: ja jag kommer! en grym besvikelse för honom. Han var ett ögonblick fullkomligt rådvill, bragt ur fattningen.

— Jag dumböm, sade han halvhögt, som trodde, att en ed betydde något.

— Vilken ed? Gabriel hade hört hans ord, fast han talat så lågt.

— Den hon svurit att aldrig återse älskaren. Men den var bara till för att brytas. Det tycks alla mena utom jag. Han gav Virginie en blick, som var nästan hätsk.

— Inte jag, sade Gabriel. Har man givit ett löfte, skall det hållas, och jag skall se till att Gudrun...

Men Gudrun var redan i dörren, och Gabriel hann icke stänga den mellan de båda, som icke mer skulle återse varandra. Hon stod där, som hon varit då hon äntrade genom skafferifönstret: i sovrock, morgonskor och spetsmössa. Medan man väntat på henne hade hon hastigt satt den till rätta. Hon var ännu sömntyngd och hade icke hunnit att fatta mer, än att Karl Gustaf ropat på henne. Hon gav de tre andra blott en hastig blick, de voro henne likgiltiga.

— Jag visste väl det, sade hon, att du kom. Nu tar du mig väl med dig.

De hade alla, även Karl Gustaf, väntat, att hon skulle tveka något, utkämpa en liten kort strid med sig själv, innan hon lät sig övervinnas. Ingen kom sig för att genast säga något. Det blev ett ögonblicks tystnad. Slutligen vände sig Bengt till Gabriel: se så lätt hon bröt sin ed, sade han. Ja, det var det vi skulle pröva henne på. Gå nu in igen, stå inte här halvklädd mera. Ja, gå, säger jag dig! Annars...

— Mördar du väl Annami igen. Denna gång bryd-

de hon sig inte om att skona honom. Det var bäst nu, att de fingo höra, hur eden kommit till.

— Andra gången skrämmer du mig inte, sade hon hånfullt.

Gabriel gick fram emot henne. Han tyckte han aldrig varit med om något så ohyggligt.

— Du skall inte tala så där om att mörda, sade han. Men du måste komma ihåg, att han har möjligheter att ta henne från dig. Hon kommer att bli som död för dig, om du lämnar ditt hem med en annan. Men du gör det intel

— Mor tar alltid hand om henne åt mig, sade Gudrun, vänd till Virginie.

Virginie hade iakttagit Bengt.

— Lyd Bengt, sade hon, gå in igen, Gudrun.

Även Karl Gustaf insåg, att det inte var värt att spänna bågen för högt.

Han mindes plötsligt något, som Bengt sagt en gång: när man varit med i kriget, frågar man sig alltid varför man bara skall få slå ihjäl dem, som ingenting gjort en.

— Lyd Virginie, Gudrun, sade han i en viskning.

Redan detta att han viskade, och att Gudrun genast lydigt försvann inom sovrumsdörren, gjorde Bengt utom sig.

— Du skall inte vara så säker på, att det bara är skrämskott, ropade han in. Men han visste till sin ousägliga förtvivlan, att det var skrämskott.

Någonting var knäckt inom honom, han hade icke nattens vilda, oryggliga beslutsamhet mer. Man upp-

lever icke två gånger så snart efter varandra, den stolta stund då man handskas fritt med sitt eget liv och sina älskades, då fruktan, hämningar, eftertanke, allt är dödat av en stor väldig lyftande våg av raseri. Eller var det kanske detta, att när man vågar det han vågat, måste man vilja något av hela sin själ. Men vad vill man med en kvinna, som icke kan bindas med kärlek, icke med pliktkänsla, icke med sin dyra salighetsed och icke av oro för sitt barns liv!

Han vände och gick ut ur rummet.

Därutanför stod biskopen, icke litet förvånad över det sätt varpå han blev mottagen eller, rättare, försummad. Bengt hade så mycket sinnesnärvaro, att han presenterade sig och öppnade dörren. Biskopen slöt därav, att han blivit sänd att föra in gästen till värdinnan och steg med blickad och älskvärd min in i Virginies rum. Virginie reste sig, kom emot honom och bad honom välkommen med så pass fattning hon kunde åstadkomma. Han hade egentligen väntat en massa ursäkter över att hon icke tagit emot vid dörren. De uteblevo, emedan hon alldeles glömt bort, att hon brustit i hövlighet. Men han trodde, att hon resonnerade som så: antingen måste man vara i dörren, då biskopen kommer, och då är man det, eller också behöver man det icke, och då äro alla ursäkter onödiga. Riktigt tänkt! Hon skulle kunna bli en biskopinna.

— Vår mor skulle gärna vilja hälsa på biskopen, sade Virginie och förde honom in i förmaket. Det

var ju onödigt, att han hörde vad Gudrun och Gabriel sade varandra därinne i sovrummet. Biskopen kom att se en skymt av Virginie och sig själv i spegeln, och konstaterade till sin lättnad, att han var något längre än hon.

Därinne hade Gabriel ställt Gudrun mot väggen.

— Hur vågar du leka med den ed du svor, Gudrun?

— Den var avtvingad.

— Inte den gången, då jag vigde dig.

— Jag kan inte hjälpa det, fader Gabriel. Det går icke med trug och icke med våld att slita mig från den jag älskar.

Då Gabriel förklarade som sin fasta övertygelse, att hon i grunden endast älskade sin man, gav hon till ett rop.

— Å, du vet ingenting om Bengt, du talar om det du inte vet.

— Du valde dock honom frivilligt.

— Gjorde jag? Det var ju Virginie, som tyckte om honom och gav honom ja, inte jag. Du vet, att jag var bara nitton år. Därför är det inte mitt fel, att det gått som det gått. Nu har jag rätt att välja själv, sedan jag vet, vem jag vill ha, vi lever icke i förra århundradet. Gabriel, var barmhärtig, låt mig gå till honom. Han kom för att hämta mig. Nej, sade hon lidelsefullt, då Gabriel erinrade om att framför allt Bengt kommit för att hämta henne, nej, du får mig icke upp till Bengt i natt, det går

icke, så vida ni inte vill binda mig. Men då skriker jag, så att biskopen hör det.

— Det har han nog redan gjort, sade Gabriel. Men du kommer icke ur mitt hus. Du följer icke med Fontell. Ingen skall säga om vår fosterdotter, att hon rymde från sitt hem, från make och barn med en annan man. Lämna icke rummet!

— Nej, det skall jag inte, om du skaffar mig mat, sade hon. Jag har inte ätit sen i går morse.

Då Gabriel kom ut i yttre rummet, var det tomt, även Karl Gustaf var försvunnen.

Han hörde röster inne från förmaket och tvekade ett ögonblick. Vad skulle biskopen säga? Men så vek han beslutsamt av åt andra hållet och kom ut i matsalen, där Emma och Lina stodo uppställda vid serveringsbordet i väntan på tecken att få ta in maten. — Lägg opp lite medsamma på en tallrik och ge mig, sade han. De stirrade på honom, disciplinen bågnade och höll på att brista. Men de hade aldrig förr sagt emot honom och kommo sig inte för att börja. Emma var på väg ner i köket, beredd att våga sitt liv hos kokerskan, då en ringning hejdade henne.

— Det är fröken som ringer, att vi ska ta upp maten, sade hon. Vill inte doktorn vänta? Doktorn får mat ändå på ögonblicket.

Han svarade icke, ty det var obehagligt att stå inför människor, som lydde en, fast de trodde man förlorat förståndet.

Han knackade på sovrumsdörren och lovade Gudrun

mat om ett ögonblick, och då han förvissat sig om att hon var där, gick han in i förmaket.

Där satt modern och beskrev för biskopen sin besvikelse över att inte få begravas av honom på söndag. Den charmante biskopen visste inte riktigt, vad han skulle svara. Gabriel undrade inte på, om han tyckte, att han kommit till ett underligt hus, och att denna gamla dam något överdrev sin roll av artig värdinna.

När man gick ut till matsalen, låste Virginie igen om Gudrun så försiktigt hon kunde. Så var hon då viss om henne, men just som man satt sig till bords, slog det henne, att hon inte visste var Annami befann sig. Hon hade för första gången glömt flickan, och ödet skulle säkerligen, sade hon sig förtvivlad, hämnas denna glömska, som det alltid gör.

Hon tyckte, att denna korta middag vid den älskvärde gästens sida var det längsta martyrium hon upplevat. Hon lät servera kaffe i Gabriels rum och gick att leta reda på barnet. Hon hade nästan intet hopp om att finna det, ty naturligtvis hade Bengt tagit det med sig, då han gick. Men inne i den gamlas rum satt flickan hopkrupen i en soffa med Herman och berättade om den lille lille ängeln och den slarviga jorden, som rullat undan och gömt sig i en vrå av världen. Hade hon sett till far? Nej, det hade hon inte.

Denna trötthet, denna förtvivlan eller förvirring hos Bengt grep Virginie djupt. Hon kunde liksom heller

icke uthärda, att han gav sig så fullständigt, att han icke begagnade sig av sina vapen mer.

— Nu skall du lägga dig, Annami!

— Hos dig, lilla gumma! Inte däruppe.

— Du får ligga hos mamma.

— Jag vill inte ligga hos mamma, jag vill ligga hos dig.

— Mamma ligger här nere i natt. Din säng står därinne bredvid hennes.

Gudrun var gråtfärdig, då Virginie kom in med barnet till henne. Här hade Emma varit och knakat på med mat, men hon hade inte ens vågat svara, för att det inte skulle komma i dagen för all världen, att hon var innelåst som en olydig skol flicka. Men det här fick lov att bli ett slut, hon fann sig inte längre.

— Ge mig nyckeln! befallde hon.

— Nej Gudrun, men jag skall ge dig mat.

— Jag vill inte ha din mat på sådana villkor.

Då Virginie sedan höll på att lägga Annami, medan den uthungrade Gudrun åt trots sin förargelse, hörde de Bengt däruppe i barnkammaren.

— Vad gör pappa i barnkammaren? sade Annami, letar han efter mig?

— Jag skall gå upp och säga honom var du är, svarade Virginie, kysste barnet, tog Gudruns matbricka och gick ut. Hon tvekade ett ögonblick vid dörren, så låste hon även denna gång.

— Bengt, sade hon, vad tänkte du, när du gick din väg från alltihop nyss?

— Det blev mig för vedervärdigt. Jag gat inte si henne mer. Jag orkar inte mer, hon får gå till helvete, om hon vill. Jag vill inte vid henne. Vad det är skönt att ha nått så långt.

— Och du? Vad tänker du göra?

— Helvetet är väl stort nog så vi ryms båda.

— Vad skall sånt tjäna till. Vad ämnar du göra?

— Det vet jag inte. Du får väl veta det så småningom. Nu har du dem ju bägge därnere hos dig, var nöjd med det så länge. Snart är jag väl borta ur huset, så kan Karl Gustaf Fontell flytta in.

— Han kommer aldrig att flytta in, så länge jag är i huset.

— Varför det? Du kommer att byta upp dig.

— Var tyst, Bengt, du handlar icke rätt mot mig. Jag låter icke någon ersätta dig.

— Jag trodde inte att du var fallen för fraser, Virginie. Nu tycker jag att du inte har något annat än fraser att komma med. Vad menas med att inte låta någon ersätta mig, när du utan att röra ett finger ser hur Gudrun utan vidare ersätter mig med Karl Gustaf? Virginie stod med nedböjt huvud. Hon smålog lite, men det såg han inte.

— Jag skall bekänna, sade hon, att nu tänkte jag bara på dig och mig, så underligt det kan låta. Jag menade, att jag alltid var din vän, hur det än går.

— Menar du, att du bryr dig ett dugg om mig personligen alldeles utanför sammanhanget med Gudrun och barnet? Kom inte med det?

— Jag skall inte komma med det, men det är så.

— Varför har du då inte hjälpt mig. Var det lönlöst? Om du velat hjälpa mig, skulle du inte låtit avskräcka dig av att det var lönlöst, du skulle intalat dig, att det inte var det. Du har varit för klok och för lam. Jag trodde det var mera temperament hos dig.

Hon hade på tungan att säga: det har då inte fallit dig in, att det, som sker, slutligen är det bästa som kan hända dig? Men visligen teg hon och bad honom blott följa med ner och hjälpa Gabriel med biskopen en stund. Hon var själv för trött.

— Trött! Jag är dödstrött, sade han. Jag har inte varit ur kläderna i natt.

— Nå, gå och lägg dig då, godnatt.

— Godnatt, Virginie.

— Vad skall hända i morgon, Bengt?

— Det skall du få veta tids nog.

Hon gick ner för trappan, lämnade honom ensam i hans ödsliga våning.

— Varför skulle jag söka upp honom? sade hon till sig själv. Jag kom ju med tomma händer. Man skall aldrig gå till de olyckliga med tomma händer. Då är det bättre att låta dem vara.

DEN LÅNGA TYSTNADEN.

BARNBÖRDSAVDELNINGEN på ett lasarett i Norrland var belagd med fyra nyblivna mödrar, och en av dem var döende. Det var den yngsta av dem, den sistförlösta. Barnet, en liten flicka, var hennes förstfödda. Hon skulle heta Gudrun.

Modern förstod, att hon skulle dö, hon hade hört de omkringstående viska något om att hon icke hade kraft att befria sig från den häftiga infektion hon haft i kroppen, redan då hon kom in på lasarettet. Det var alltså inte sant, det hon hört sägas, att en moder var skyddad för smitta och dödliga sjukdomar.

Över de nyföddas små skrik steg hennes röst, stark av ett älskande hjärtas sista krafter, mot höjden i ett oavbrutet åkallande, ropande, bedjande om förbärande hos Gud för den nyfödda.

Ett barn kan icke vara utan moder, en moder åtminstone måste det ha i detta otäcka liv, var summan av den döendes erfarenhet, när hon nu översåg sitt liv från dess sista utsiktspunkt på vägen. Ty det kan icke vara utan kärlek, det kan icke.

Därför o Gud, så sant du icke låter mig ta barnet med, giv det en ny moder! Giv det en moder,

som älskar det lika mycket som jag skulle älskat det Gör ett underverk.

De andra tre mödrarna, som alla hade vanliga, mestadels ljumma och sömniga hjärtan, vilka togo händelserna som de kommo utan större försök att förvandla dem, lyssnade förstummade och upprörda till detta anlopp mot himmelen, denna trotsiga vilja, denna kärlek, som ville beveka själva Den oändlige, den Långtborta-varande att lyssna och sätta sig i rörelse för en liten unge bland andra ungar i Norrland.

— Detta måste Gud höra, tänkte den döende. Hon kände hur hon brändes ner under sin bön som ett torrt ris, men ur hennes bröst steg en klar, skarp, lätt låga, som frigjorde sig från sitt fäste, som, utan att förlora sin hetta eller sitt sken, bröt sig genom det tjocka jordtöcknet och steg ovan det mot himmelen att leta rätt på Herren Gud och avtvinga honom ett handlande, när hon själv låg tyst och orörlig.

Kvinnorna, som hört henne, sade till varandra, när hon väl var utburen: det skall bli märkligt att se vad Gud gör. Det kunde hända ännu år efter, då de besökte samma barnbördsavdelning i samma ärenden igen, att de frågade sköterskorna de kände, om det sports att Gud ingripit på något sätt. Nej, icke så långt man visste på lasarettet. Först långt senare, då nästan alla glömt att vakta Gud för att se vad han kunde göra, berättades att nu, nu hade bönhörelsen kommit.

— Så vitt människor kan döma, sade sköterskan.

— — —

Biskopen hade äntligen beslutat att avbryta den intressanta diskussionen med Gabriel om den sista teologie professorsutnämningen i Uppsala. Virginie hade suttit tyst hela tiden, lyssnande till Bengt, som gick fram och tillbaka genom sina rum däruppe, och längtande av hela sitt hjärta att få stryka av sig masken och vara ensam. Hon hade icke hört så mycket av vad som sades, men lystrade, då biskopen slutade med att antyda, att Coréus borde ta upp sin vetenskap igen och göra sig klar, till dess Stock om fyra år blev pensionsmässig.

— Ja, se inte så genomträngande på mig, fröken Coréus, sade han, i det han tog hennes hand till godnatt, jag kastar inte ut denna brandfackla alldeles förgäves. Coréus skulle fara ut och ta upp sina Pascalstudier igen, han är en verklig vetenskaplig begåvning, det anser jag mig ha möjlighet att bedöma.

— Vad kommer honom att säga detta just nu? tänkte hon och förstod icke, att hans bevekelsegrund helt enkelt var den, att han ville leda in de båda syskonen på tanken att en förändring i deras liv kunde vara möjlig. Han ämnade nämligen göra Virginie till biskopinna i Gustafsfors, för så vitt hon gäve sitt samtycke. Han hade varit änkling i fyra år och saknade mycket en värdinna i sitt hus.

Då Gabriel följt biskopen till hans rum, återvände han in till Virginie, som just börjat bädda soffan i sitt yttre rum åt sig.

— Vet du vad jag tänker på?

— Ja, det antar jag, att jag gör, sade hon. Det finns ju bara en sak.

— Jag tänker inte på det, sade han. Jag ser för mig det rum i vår våning i Lule, som vi gjorde till barnkammare, då Gudrun kom.

Jag ser dig sitta på den låga stolen med Gudrun på pallen. Minns du den där blå sammetsklänningen, som du lät skicka efter från Paris strax hon kom, för att liksom gottgöra att hon fått gå i lumpor så länge. Minns du vilken fröjd det var att se henne tillträda sitt nya hem med en fullkomlig tillit till oss och visshet om att nu var det för alltid slut på svält och stryk?

Virginie nickade.

— Minns du samtalen ni två brukade ha om hennes döda mamma? Jag kan höra henne, hon var så litet utvecklade i början, att hon frågade som småbarn frågar.

— Bad min mamma mycke ivriga böner, när hon dog?

— Ja, svarade du då alltid, sköterskan på lasaret har själv sagt mig att hon aldrig hört någon ropa så enträget och oavlåtligt till Gud in i döden, som din mamma gjorde. Hon bad att Han skulle ställa någon, som kom och tog hand om dig, och älskade dig lika mycket som hon gjorde.

— Hörde Gud den bönen som min mamma bad då?

— Ja, svarade du då alltid, sådana böner är Han alldeles tvungen att höra.

— Varför gjorde Han inte som mamma bad då? Varför ordnade Han inte så, att ni kom genast och tog mig? Vill Gud att barn ska frysa och vara hungriga och få stryk? Säg, vill han det?

Du brukade hänvisa henne till mig, om det blev för svåra frågor, och så måste ju jag då komma till hjälp för att förklara, att det var inte Hans fel, att hon fått stryk, det var vårt, som inte kommit genast.

Och varför vi inte gjorde det då? Minns du hur hon käxade om det?

— För att vi tänkte på annat, så vi hörde inte efter vad det var vi skulle göra.

— Kunde inte Gud talat lite högre då, för Han märkte väl, att ni inte hörde? Du sade då, att Han gjort allt vad man kunde begära, när han utnämnde fader Gabriel till lektor i Lule samma år som Gudruns mamma dog. Och så sade du, att du får förlåta mig, min lilla Gudrun, men jag brydde mig inte om att höra efter vad det var jag skulle göra i Lule. Jag bara gick och frös och tyckte det var kallt och ensamt i sju år.

— Kan inte Gud ryta då? — Det var väl det Han gjorde, efter jag hörde till sist. Han skickade mig en sjukdom, så att jag måste till lasarettet där din mamma dog.

— Menas det, att Gud röt?

— Gudrun erinrade mig om det här i morse, sade Virginie. Jag hade nästan glömt det. Det är litet bittert att erinras om det just nu, då alltsammans

brustit och man inte längre kan tro, att det var Gud som röt, då jag fick blindtarmsinflammation i Lule. Man ska inte tro saker för hastigt och inbilla sig att man genomskådar.

— Att vi har ett ansvar för henne, sade Gabriel, det vill du väl inte komma från? Vi tog henne ur den svartaste fattigdom och gav henne ett sorgfritt liv. Hon skulle alltid ha litet bättre kläder, och lite bättre mat och lite mera kärlek än andra barn.

— Ja, avbröt Virginie, men du vet, det var ju för att gottgöra de där åren, som plågade oss så. Allt hon skulle haft de åren gav vi henne på köpet för att hon ändå skulle ha det.

— Visst vet jag, sade Gabriel, det var ju inte bara du, det var ju jag. Men kanske gjorde vi orätt mot henne. Vi lärde henne att tycka om vackra saker, vi vande henne vid vårt eget bekväma liv. Vi lärde henne aldrig Jesu Kristi fattigdom.

— Nej, vi var ju inte fattiga!

— Säg, vi övade den ju inte själva.

— Det har aldrig fallit mig in, sade Virginie, att man skulle öva fattigdom. Den bar man, om den kom, inte annars. Men Gudrun, hon kunde inte bära den, då den kom. Hon dög inte. Det var inte vårt fel. Amelie säger, att det var ju klart man måste misslyckas med en fosterdotter. Jag har alltid opponerat mig mot det. Jag har trott, ja, egentligen tror jag ännu, Gabriel, att jag givit henne just den kärlek hennes mor bad till Gud om. Åtminstone, gav jag henne det dyrbaraste jag hade att ge. Nu ser

det ut som om hon inte haft någon nytta därav. Men brist på kärlek var det inte.

Det gjorde Gabriel ohyggligt ont, att Virginie talade om Gudrun som ett avslutat, ett slutgiltigt misslyckat försök. Han menade tvärtemot, att just nu var stunden inne, då de skulle räcka ut mot henne sina händer till stöd.

— Jag förstår, sade han, att hon för närvarande inte kan vara hos sin man.

— Gör du? Virginie log med världens tröttaste leende.

— Ja, sade han och måste le åt hennes leende över hans långsamma sätt att fatta. Ja, nu har jag äntligen förstått det. Men därför släpper jag henne inte. Jag har satt mig i sinnet, att hon inte skall rymma med Karl Gustaf. Så länge hon är hos oss, är hennes rykte skyddat. Därför skall vi behålla henne här.

— Är du beredd att överta nyckeln då? frågade Virginie. För jag kan inte låsa in henne längre.

— Ja, om det verkligen är nödvändigt, sade han. Jag kommer att obevekligen inför dem alla fyra hålla på, att här skall beredas tid för besinning. Saker får ofta en helt annan belysning genom avståndet. Men det är illa av mig att stå här och tala. Du faller ju ihop. Godnatt. Nej, du skall inte gråta! Vill du inte säga mig varför? Vi får lov att hjälpa varandra, du och jag.

— Jag gråter, sade hon, därför att det är så för-

färligt tomt, när man måste tvivla på om man hörde rätt och handlade rätt. Gudrun vänder sig mot mig nu, för att jag sade om Bengt: honom skall du ta, du kan inte få någon bättre. Jag trodde det ju av uppriktigt hjärta. När det visar sig att man hört så fel, hur skall man nånsin känna trygghet mer? Nej, gå nu Gabriel, i morgon är jag i form igen.

— Man skall inte alltid vara i form, sade Gabriel och gick icke. Du skulle höra dödgrävaren. Du talte inte något med honom i natt?

— Dödgrävaren, eftersade hon och vaknade upp. I natt? hur vet du, att det var dödgrävaren?

— Han talte själv om det för mig i morse. Han berättade, att han fick tillsägelse att stiga upp mitt i natten och gå ut. Han vandrade genom gatorna och frågade sig: men vad skulle jag ute att göra, gatorna är ju tomma. Till slut mötte han en kvinna. Du berättade i morse, att du mötte en man. Jag tar för givet, att det var ni två som möttes.

— Ja, sade hon, det var vi två. Han hälsade Guds fred. Det var, som om något svept förbi mig, en stillhet. Jag fick mod att gå hem. Jag hade det inte förut.

— Vad för något, Virginie?

— Å, sade hon och slog bort hans vaknande undran, annars hade jag väl gått och drivit där nere vid forsen än. Jaså, trodde han, att det var för min skull han fått befällning?

Gabriel märkte, hur hon hakade sig fast vid denna tanke som en drunknande.

— Tror du det? frågade hon. Tror du att den, som befallde dödgrävaren ut i staden, frågar efter mig? Mig som misslyckats så?

— Kärlek kan inte misslyckas.

— Jo, det kan den. Eller också var det inte av kärlek jag begick mitt livs största handling.

— Äntligen har jag då fått se in i hennes hjärta, tänkte han.

— Du får inte tro, sade han, att det var falska röster vi hörde, då vi tog oss an Gudrun. Jag har haft min klentros stund över detta, icke nu, men tidigare. Nu är jag åter viss, och det är därför jag icke kan släppa henne.

Han gick stilla ut ur rummet, Virginie märkte det icke.

Han hade tagit fel i det ögonblick han menat sig se in i hennes hjärta. Hon hade icke tänkt på hur det var, då Gud röt i Lule. Vad hon kallade sitt livs handling var vågspelet att intala Gudrun att gifta sig med Bengt. Varför hade hon manne gjort det? Emedan hon älskade Gudrun, emedan hon älskade Bengt? Emedan hon unnade dem båda lyckan av hela sitt hjärta och trodde på den? Eller, eller, blott emedan hon trotsigt unnade honom att få det, som han med sådant raseri begärde, och unnade honom att bära följderna?

Medan hon bäddade sin säng, såg hon in i sitt förflutna som i en bok, öppen ett ögonblick vid det blad, där denna handling var uppskriven. Det var sant som Gabriel sagt, att avståndet förändrade be-

lysningen över tingen. Men stundom, när allt stoft och damm som man rivit upp, hunnit lägga sig, såg man klarare genom årens avstånd. Hon låg länge och tänkte på vad Gabriel berättat om dödgravaren. Hon försökte minnas hur denne man såg ut, denne märklige man, den ende av stadens tjugutusen, som det kunde falla in att lyssna och lyda, den ende, därför, som Gud kunde bruka till att rädda henne. Om det är så, bad hon, om detta är sant, men jag kan inte tro det, men om det är sant, så sänd flera bud genom honom. Säg, börjar du tala nu igen efter så lång, lång tystnad? Det är sjutton år sen du sade ett ord sist på lasarettet i Lule. Varför har du tegat så länge? Har jag avskiljt från mig möjligheten att höra, alltsen den dagen, då jag gav Gudrun nittonårig i Bengts händer, för att han skulle få sin vilja fram. Men varför?

Skulle det möjligen ha varit så, att jag redan då visste, att Gudrun var en farlig gåva för en man som Bengt att få? Visste jag kanske, att hon inte är av dem som framhårdar, som har virke i sig till trofasthet, vad som än skulle komma? Jag kände svagheten hos henne. Men jag kallade det ungdom, jag sade att han hade styrka nog för dem båda. Jag skulle bereda dem lycka genom en stor offerhandling. Inte ett ögonblick tillstod jag, att jag därmed också vann fördelen att binda honom vid huset och vid min närhet. Jag har aldrig erkänt det, aldrig vetat det, men nu erkänner jag det öppet, så nu vet du det, Gud. Vad jag är dum, nu! Du har förstås

vetat det hela tiden, och det är därför du tegat i så många år.

Börjar du nu tala igen? Är du inte missnöjd nu då, över att jag ingenting gör för att hejda upplösningen? Ser du inga dolda motiv även här? Men om du nu talar igen och säger till, att jag inte får gå i Silverforsen av förskräckelse och skam, vad vill du med mig då?

I detta ögonblick var hon uppe i den fullkomliga och sällsynta likgiltigheten för det egna yttre ödet, för smärta, förödmjukelse, glädje, för människors kärlek eller hat, för misslyckande eller framgång.

— Om det bara verkligen är sant, sade hon, att du har talat igen, att du äntligen brutit denna förfärliga tystnad, då får vad som helst gå över mig. Ja, det menar jag verkligen: vad som helst. Ingenting betyder någonting, tänkte hon som förut Gabriel, mot detta, att du talar. Ty i din tystnad förgås man och förvillas, förvissnar och dör. Den har varit så fasansfull. Och det förfärligaste av allt har varit, att jag inte under många år, o Gud, märkt att du varit tyst.

EN ANNAN NYCKEL.

PÅ LÖRDAGSMORGONEN vaknade Gudrun med den tydliga förnimmelsen av att någon varit inne i rummet och väckt henne. Hon satte sig upp och såg sig omkring, men ingen fanns i rummet mer än Annami, som sov med huvudet nere i kudden, och i huset var allt tyst.

Efter nästan ett dygns sömn kände hon sig utvilad och livaktig, hon kunde ha lust att stiga upp och ta en lång promenad.

— Det, som väckte mig, tänkte hon, var väl den ljuvliga känslan av att det värsta var över.

Efter uppträdet i går hade Bengt gett upp striden åtminstone tillsvidare och till och med Gabriel insåg, att det icke lönade sig att mäkla fred mellan dem mera. De hotade henne alla med barnet, men hon var icke rädd. Han kunde inte ta det med till Kina, det vore ju för orimligt. Hon skulle nog veta att behålla det. Hon slog bort varje tanke på fara. Jag vill se, om han skall kunna ta det från mig och släpa det till Kina. Varje domstol kommer att inse det orimliga i detta. Han kan inte, han törs inte. Hon steg upp och drog den sovande flickan ur bädden.

— Nog stannar du hos mig? viskade hon och slog armarna hårt om den lilla, varma kroppen.

— Ja, svarade barnet sömnigt, och modern lade det tillbaka i sängen med en känsla av att ha vunnit en bundsförvant på sin sida.

När hon nu skulle klä sig, hade hon inga kläder. Det gällde att få tag i någon av jungfrurna för att förmå dem att gå upp i våningen efter hennes kläder, och hon letade efter sina nycklar i sin handväska som hon medfört vid flykten. Men de voro icke där, och hon blev stående förvirrad. Det är så länge sedan? Men ändå, hade jag dem inte? Jo, jag måste ha haft dem? Du har väl inte sett mina nycklar, Annami?

— Nej, barnet nekade bestämt.

Gudrun kände först på handkammardörren, den var låst, så på dörren in till Virginies rum, den var också låst. I ett anfall av desperation bultade hon häftigt på dörren. Hon hörde hur Virginie där- utanför bad henne vänta, så sattes en nyckel i låset, och Virginie öppnade dörren. De sågo icke på varandra, generade inför barnet som väl med rätta kunde fråga vad detta betydde att de låste in varandra.

— Kom ut till mig, sade Virginie. Jag ser ju själv, att det inte går längre att hålla dig som fånge. Liksom för att öppna vägen ut, gick hon fram till fönstren och slog upp dem båda på vid gavel. Morgonen flöt in och övergöt dem båda med sina blå skuggor.

— Hur föreslår du själv, att vi ordnar det? frågade Virginie.

— Det är ju lika bra som nycklar, om jag lovar, sade Gudrun. Hon hejdade sig mitt i ordet, ty nu kom hon ihåg, att hon var en edsvikerska. Fast Virginie icke rörde sig och icke svarade, eller kanske just därför, visste Gudrun, att även hon kom ihåg det. Hon ville se Virginies ansikte, tog därför ett fång med sängkläder och bar fram till det andra fönstret, medan hon vågade en blick på Virginie som stod och såg ut i trädgården. Virginie vände bort huvudet under denna blick. Alltjämt sade hon ingenting. Hon blygdes väl, tänkte Gudrun, att direkt erinra henne om, att det för henne numera var lönlöst att lova något mera. Men så menade hon nog.

Gudrun sysslade onödigt länge med att ordna sängkläderna i fönstret. Hon kände sig lika hjälplös som om hon kommit ner till mjölkboden med en tia och man svarat: vi kan inte ta fruns pengar, de är inte äkta. Skulle hon verkligen aldrig bjuda sitt ord som borgen mer?

Slutligen sade Virginie: vill du gå in till Gabriel, när du är klädd, han vill tala med dig.

— Jag har inga kläder, svarade Gudrun.

— Då skall jag gå efter dem.

— Men du har väl inga nycklar dit upp?

— Jo, det har jag. Vill du bädda upp här så länge? Vi har biskopen i huset, som du kanske vet. Han har kanske tidiga vanor.

Gudrun städade i dyster och förbittrad sinnesstämning. Virginie hade utan ord sårat henne ohyggligt denna morgon. Virginie, som var skulden till hela olyckan.

Då hon öppnade klaffen i sekretären för att lägga in några toalettsaker, fann hon där alla de tomma askarna hon kommit hem med från besöket hos Karl Gustaf. Det mildrade henne något, därför att det påminde henne om, hur ofta hon brukat finter och svek. Hon mötte vänligt Virginie, när hon kom ner med kläder och toalettsaker och frågade, om det var något annat hon kunde göra.

Virginie tyckte synd om henne, det måste hon alltid göra.

— Gå in till Gabriel först och sätt sedan in blommor, sade hon, det finns åtminstone olvonbär i trädgården. Så förstod Gudrun att hon hade lov att lämna huset. Vid detta möttes deras blickar för första gången på morgonen, och de togo varandra hastigt i famn. Trots allt de anklagade varandra för, fanns ett samband mellan dem, som aldrig kunde brytas.

Snäll och med de bästa föresatser gick Gudrun in till Gabriel.

— Jag förstår själv, fader Gabriel, sade hon, att jag inte får ställa till skandal, så länge biskopen är kvar.

— Ack, gör du det? sade Gabriel, oändligt lättad. Då behöver vi inte talas vid förr än han rest. Jag har verkligen så mycket om mig, så helt andra ting. Ack, Gudrun, tänk på vad som skall ske i morgon.

Vi skall inviga den plats, där vi alla en gång skall vila. Tänk dig ett ögonblick in i vad det betyder och se inifrån denna visshet ut på dina handlingar och önskningar. Är inte i ett enda ögonblick allt förvandlat?

Gudrun försökte göra honom till viljes. Hon var så tacksam, att han tog hennes lilla slant utan att syna dess äkthet. Hon försökte tänka skarpt på en kyrkogård, men den lämnade henne absolut giltig.

— Det går inte, Gabriel, jag är för ung, sade hon.

Under tiden gick Virginie in till Annami, som satt i sin säng och klippte med sax av dockan Virginies vänstra arm uppe vid axeln.

— Men barn då?

— Ja, hon skall skiljas, och jag får inte av henne vigselringarna annars. Titta! Hon viftade med den lösa armen, som hårt omslöt av de två mattringarna. Ser hon inte nöjd ut? Men nu får hon vila sig ovanpå detta i dag. Får jag sitta i ditt knä, lilla gumma?

Hon kröp upp och smög sig sängvarm och mjuk i Virginies famn.

— Berätta nu en saga, bad hon, ehuru hon visste, att det var mycket liten utsikt till, att denna önskan skulle beviljas. Medan hon väntade på sagan eller det nekande svaret, började hon undersöka fickorna i Virginies hushållsförkläde, ty de brukade ofta innehålla något trevligt för en liten flicka att finna. Och mycket riktigt, i en av de stora fickorna fanns bland åtskilligt annat även en nyckelknippa.

— Nej, se mammas nycklar, sade hon. Hon slog

till ett litet klart och hänfört skratt. Det var ju dem modern letat efter så ivrigt i morse, nu skulle hon gömma dem så väl, att hon fick leta länge, länge efter dem. Hon trädde nyckelringen om sin ena stortå och skramlade ivrigt.

— Ts, sade Virginie, om mamma kommer, så förstår hon genast var nycklarna är, efter du för sånt väsen, och då blir leken alldeles för lätt.

Detta argument förstod Annami, och hon började fundera på var hon skulle gömma nycklarna. Fickan gillades inte, det var alldeles för lätt gömställe.

— Jag skall gömma dem för dig också, lilla gumma, när du går. Så kan du på riktig sanning säga till mamma, att du inte heller vet var de finns, det blir väl bra?

— Utmärkt, sade Virginie, men laga bara, att du själv minns var du lagt dem.

— Vänd dig bort då, sade Annami.

Hon satte barnet i dess säng igen och stod ett ögonblick och åsåg, hur det med djupt fundersam min och rynkad panna vägde nycklarna i handen, medan det grubblade över var det skulle gömma dem.

— Du gömmer dem väl riktigt svårt? sade hon.

— Ja, så inte mamma kan ge sig av, utan att vi vet om det, sade barnet. Nu får du inte titta, när jag gömmer nycklarna.

Virginie gömde lydigt ansiktet i händerna. Hon tänkte på hur underbart det var med ett litet barn ändå. Det lever mitt i en fördold hemlighet, beror för hela sitt liv och sitt öde av kombinationer det

icke kan genomtränga. Det spelar en stor roll i ett drama, utan aning om att det finns något drama.

Hon glisade med fingrarna så pass, att hon kunde se barnet sitta där med nycklarna i handen. Det såg så grubblande ut, hon undrade om det icke genom nycklarna fått överförd på sig aningen av en aning av vad som hände omkring det. Men i nästa ögonblick utbrast det jublande: nu vet jag, jag skall gömma nycklarna i mina bästa skor! Hon hasade ner ur knät och sprang bort till garderoben, där skorna stodo.

— Nu du, sade hon, när hon kom tillbaka, nu hittar mamma dem aldrig, utan att vi hjälper henne.

Nu kom Gudrun tillbaka, tydligen vid litet bättre lynne, och Annimi började genast fnittra: vi har gömt något för dig, mamma.

När Virginie gick sin väg, tänkte hon, att det inte kunde dröja mer än högst fem minuter, innan Gudrun hade sina nycklar tillbaka, men det fick vara hänt.

Under hela den tidiga morgonens sysslor tänkte hon med ett leende på Annami. Men det är väl så vi alla går genom livet utan att veta något om hur hemlighetsfull vår värld är eller om sammanhanget i det som händer, utom i de korta ögonblick, då vi av en slump hittar nycklarna...

När hon vid frukostdags kom in i sitt rum stod biskopen där och talade med Gudrun, som höll på att ordna kvistar från olvonbuskarna i trädgården i en stor skål mitt på marmorbordet. De blanka blodröda bären och de kopparfärgade frostbrända

bladen voro av stor effekt i det grå och violetta rummet. Biskopen prisade Gudrun, för att hon förstått att så vackert symbolisera det varma hjärta, som var medelpunkten i detta hem.

Gudrun och Virginie fingo ögonblickligen på en gång precis samma tanke: han har en undermening, men om han hade det, så lät han det stanna därvid, ty strax efter frukost försvann han med Gabriel in på expeditionen.

Det rådde en stillhet i huset, man var avskiljd från yttervärlden som en båt i oceanen. Bengt hade gått till fabriken utan att låta höra utav sig på något sätt, telefonen var tyst, inne i sitt rum satt den gamla förnöjd med sömmerskan, i köket var lugnt som på en söndag, och barnen lekte i förmaket. Virginie och Gudrun gingo om varandra och styrde litet, de talade icke mycket. En gång frågade Gudrun: skulle du vilja ha honom, därmed menande biskopen. Men då Virginie vägrade att förstå vem hon syftade på, blev det slut på det samtalsämnet.

Gudrun tyckte att tiden stod stilla. Intet hände. Vad gjorde alla människor, vad hände ute i staden, vad förehade Amelie, Bengt, Märta, Karl Gustaf? Det var som om någonting förbereddes, en överraskning, ett dråpslag i denna tystnad. Minuterna skredo ohyggligt långsamt, Gudrun tyckte hon skulle hinna bli gammal och grå innan lunch. Tyngden lättade endast det ögonblick då hon överraskade barnen i en lek inne i förmaket. Hon gick efter Virginie och bad henne titta in genom förmaksdörren.

Där stod en liten biskop med guldpapperskors på magen och händerna på ryggen under prästkappan av siden och konverserade höviskt med gamla fru Coreus på fem år, som var klädd i mössa av äkta spetsar och bar en sjal över axlarna.

— Frun är min själ den kryaste gamla kätting jag nånsin träffat, och Annami såg troskyldigt upp på honom och frågade: sa biskopen riktigt så?

— Ja, ungefär så, sade pojken, jag kommer inte i håg det ordagrannt.

— Han sa kanske att fru doktorinnan är en kry kätting, föreslog Annami, och pojken medgav, att det var nog troligt.

— Och nu ska du svara, undervisade han: ja det är väl kul vid åttioåtta år.

— Men hon är inte mer än åttiofyra, det vet jag, sade Annami bestämt.

— Jo för jag hörde själv, att hon sa åttiåtta, jag var ju här inne i går kväll. Men hon sa det kanske för att göra sig lite märkvärdigare. Men det är bra mycke att skarva fyra år, det tors då aldrig jag.

— Vad skall jag säga mer? frågade Annami.

— Jo, du ska säga så här: Jag hade hoppats, hör på vad jag säger, jag hade hoppats, att biskopen skulle vari snäll och begravi mig som första lik på kyrkogården om söndag, säg det nu. Annami upprepade med någon svårighet satsen, och biskopen svarade artigt: det blir när nästa kyrkogård skall invigas i Silverstad, fru doktorinna.

Så höllo de på en liten stund, till dess Annami plötsligt föll ur rollen med en fråga, som hon inte kunde undertrycka längre: när skall vi gifta oss?

— Jag vill inte gifta mig, sade pojken, och Annami började gråta: ja, men det sa du i går.

— Ja det kan väl hända, men nu vill jag inte ändå.

— Varför det?

— För jag inte vill. Tänk på hur det gick för din docka, sade han varnande: skulle du kanske själv vilja få armen avklippt, när du sen skall skiljas?

Under tiden gick en man fram och tillbaka utanför doktorsgården. Om inte gamla frun varit så upp-tagen av sin tredje nya mössa, så hade hon för länge sedan sänt ner bud att fråga vad han menade med att hålla vakt utanför grindarna. Det var Lundin, och han gick där i en för honom ovanlig tvekan, om han skulle gå in och söka doktorn eller icke. Visserligen trodde han nog, att målare Lundkvist menat allvar när han antytt att på söndagen, då skulle gumman få betalt för att de fattiga fick tråka hop sig. Men han kände inte någon tvingande befallning att gå och varna doktorn för att låta sin gamla mor närvara vid invigningen. Det var inte det att biskopen var där, ty om han haft befallning, skulle han inte låtit skrämma sig av alla Sveriges biskopar.

— Men kanske är det så, att hon skall ha betalt, tänkte han, och därmed gick han hem igen. Men han var heller icke nöjd med detta beslut.

— Vad är det åt dig, du som aldrig brukat vara

orolig, sade hans gumma. Du kan väl tala förstånd med Lundkvist.

— Ja, det skall jag göra, sade dödgrävaren, tänk att du var klokare än jag i detta stycket, gumma.

*

På eftermiddagen kom äntligen Amelie, och Gudrun fann till sin häpnad, att det beredde henne en lättnad att se henne. Det var äntligen ett avbrott i den ohyggliga stillheten kring huset. Men denna lättnad var hastigt övergående, ty det var fasansfullt när en så stor människa utstrålade förakt och hat med hela sin varelse. Gudrun flydde in till gamla frun och tog i sin förskräckelse av pärlhalsbandet, med ett ödmjukt tack för lånet.

— Är Amelie här? sade gumman. Jaså, ja, gå då in och ge henne det! Men så långt sträckte sig inte Gudruns mod. Hon gick ut i förmaket och satte sig där mitt emellan de båda fruktade släktingarna, sorgset vägande halsbandet i sin hand.

Amelie var dess mera förbittrad emedan hon blivit så grymt lurad föregående dag. Det grep henne förfärligt att hon offrat en tia och rätt mycket beklagande på en slagen fiendes öde blott för att sen få veta, att fienden efter en dags behaglig vila stått livs levande upp på kvällen att svika sin ed och möta sin älskare. Redan i går afton hade Amelie genom Märta fått veta, att med Gudrun var det minsann ingen fara, och Karl Gustaf hade ingen tanke på att avstå från skilsmässan. Visserligen hade Bengt, full av äckel, givit upp alltsamman, men inte

ens detta faktum kunde svalka Karl Gustafs iver. Att få dessa underrättelser i ett ögonblick, då hon trott att allt var gott och väl och hade knäckt Amelie. Hon hade legat till sängs hela dagen. Hon var grönblek och svartögd, när hon nu kom och hennes hjärta var fullt av förbannelser över Gudruns skönhet och över Virginie, som dragit in den i familjen.

Nu kom hon för att högtidligen meddela att hon skulle hålla sig borta från detta hus. Hon visste att ingen skulle fästa sig vid om hon utebleve, men hon ville i alla fall tala om det.

— Kommer du inte på middagen i morgon? frågade Virginie. Det kommer att se illa ut.

— Det är så mycket, som ser illa ut. Jag vill inte riskera att i detta hus möta den man, som vräkt ut min dotter och hennes barn.

— Får de inte stanna i villan?

— Håna inte. Med hus menar jag äktenskap, familjs ställning, brittiska konsulatet, allt det som är värt något för en kvinna att äga. Och det mister hon, om det nu verkligen går därhän.

— Du behöver inte vara orolig att möta honom här, sade Virginie, för jag kommer inte att ta emot honom utan att Märta är med.

— Pu, det blir praktiskt taget nödvändigt för dig. Gudrun skall ju bo här, hos er tills vidare, enligt vad jag erfarit. Hon måste träffa sin älskare, det är ju självklart, och för att då hålla skandalen något inom gränserna, får det lov att ske under ditt

överinseende. Och så småningom så glider han in här i Bengts förra position som son i huset. Det kommer naturligtvis att ligga i ditt intresse, att det verkligen blir giftermål av.

— Jag har inte tänkt så långt, svarade Virginie, men jag tror knappt att det ligger i mitt intresse.

— Å, du skall låtsa sådan abnorm likgiltighet för världsliga ting. Du har skött det hela ganska fint du.

Medan Amelie sade detta, viskade hela tiden i hennes öra en röst: det är inte sant. Men vällusten att få driva till med detta hammarslag var för stor för att hon skulle kunna låta sig hejdas. Och se, så fint det träffade, se vad det gjorde ont, jojo, konsekvenserna, konsekvenserna. Den som begär hänsyn för kärlekens suveränitet får vara god att också erkänna hatets rätt att uppträda lika kungligt hänsynslöst.

Virginie svarade inte på detta. Det var henne klart, att denna misstyding av hennes motiv måste komma och måste bäras, eftersom hon icke kunde, icke vågade ge rent besked om dem, knappast vågade veta dem själv. Ja, fegheten inom henne sade sig, att det egentligen var rätt bra, att de trodde hon handlade av ekonomiska motiv. Men detta var ju annars bekymmersamt med Amelie. Modern skulle icke tåla sig med att aldrig mer få se henne från och med denna dag. Nu skulle ju sömmerskan gå vilket ögonblick som helst, och sen var modern ledig att ägna sig åt familjeskandalen. Amelie skulle naturligtvis inviga henne i den för att förklara sitt hög-

tidliga avsked från modern. Vilka scener, vilket änd-
löst perspektiv av trassel.

— Amelie, sade hon och kom emot henne med en vädjande åtbörd, det kan väl hända, att jag är så usel, som du tror. Men för mammas skull, var inte så kategorisk. Avvakta och se, kanske kan jag dock genomdriva, att Karl Gustaf icke kommer i detta hus. Gör inte någon slags högtidlig sortie i dag. Kära du, det är så ömtåligt just nu också, när vi har biskopen här, och Gabriel behöver all möjlig ro han kan få för att förbereda sig till sin kyrkogårds-
invigning. Och helst skulle ni alla vara på middan i morgon.

Amelie tog icke Virginies hand. Denna hade fullkomligt rätt, men det fanns gränser.

— Jag skall inte skvallra för mamma i dag, sade hon. Jag kan ju försvinna utan avsked. Jag kan till och med komma på middan i morgon. Men det är märkvärdigt, att allting tycks vara viktigt utom precis Märtas liv, om det förstörs eller ej.

— Varför tar du så för givet, sade Virginie, att det skulle vara bättre för henne att släpa sig genom ett vanhelgat äktenskap? Det är väl därför, att du inte prövat själv vad det vill säga.

Amelie brast ut i ett skratt, som kom Gudrun, där hon lyssnade inne i förmaket, att flyga till av förskräckelse.

— Ja, där ser man, hur mycket öga du haft för mig och mina förhållanden, utbrast hon. Inte prä-

vat. Mitt äktenskap vanhelgades så ofta, så det går inte att hålla hop med huvudräkning hur ofta.

— Vi trodde du var lycklig, Amelie, sade Virginie trött (— varför kom inte Bengt hem i dag? Det var dödstyst däruppe i våningen.)

— Ja, jag var rätt lycklig så småningom.

— Han bättrade sig?

— Jag kom på honom sista gången dagen före hans sextioårsdag.

— Du missminner dig bestämt, han dog ju på sin sextioårsdag.

— Ja, men då levde han väl dan innan, skulle jag tro!

— Och detta har du varit med om och önskar ändå Märta samma öde? Jag förstår dig inte. Nu sker något därinne, det är bestämt sömmerskan, som skall gå.

Gudrun, som märkte att gamla fru Coreus och sömmerskan voro i antågande samlade sig till ett förtvivlans mod och gick ut i Virginies rum.

— Var så god, sade hon och överräckte Amelie pärlhalsbandet, gamla tant har sagt, att detta skulle överlämnas genom tant Amelie till Märta.

— Nu börjas det, sade Amelie belåten, hon kommer att göra dig komplett arvlös, Virginie.

— Hon tycks ämna ta från mig, även det jag har, sade Virginie och såg utan saknad halsbandet med de åtta falska pärlorna vandra över till Amelies handväska. Det gled genom hennes huvud en svag

undran, vem som skulle få skulden för bytet, då det uppdagades.

— Nu kommer mamma, Amelie, sade hon, föreslå du henne att stanna hemma från invigningen i morgon!

— Varför det? Amelie vädrade ständigt en undermening, en falskhet.

— Därför att vädret är så fuktigt, och jag är rädd om henne, svarade Virginie.

— Dumheter, jag tror visst inte det vore farligt för henne. Du har ju lovat henne förut och något roligt skall hon väl ha.

— Vill du inte göra som jag ber dig? Är det bara för att jag ber dig?

— Det hjälper nog till, sade Amelie. Goddag, mamma lilla, goddag, fröken Nyström, när kommer fröken till mig? Ni har uppehållit mig med falska löften i tre år.

— Ja, före jul kan jag omöjligt, svarade sömmerskan och neg. Hon hade en panisk förskräckelse för att sy åt en stor kvinna. Man behövde ju en steg för att prova, och hon fick så lätt yrsel, fröken Nyström, hennes huvud var inte starkt.

— Fröken har gjort oss en stor tjänst, sade Virginie, då hon följde henne ut. Gumman log belåten och viskade till Amelie: hon tror jag har glömt steken, men det har jag inte. Men vad är det du sitter och skrattar för dig själv åt, Amelie?

— Jag skrattar åt en hemlighet, sade dottern. Jag har hållit på den i tjugufem år, och ofta har jag

tänkt på vilket uppseende den skulle väcka, när den en gång slapp ut. Och så i dag slapp den ut, och den gjorde inte mer uppseende än en fluga, som kravlar sig ur en flughov.

— Vad var det för hemlighet? frågade gumman, men inte heller hon visade något större intresse. Hon tänkte på sin stek, som skulle komma i skymningen.

— Mitt äktenskaps hemlighet, svarade Amelie.

— Du har sparat den för länge, mitt stackars barn, sade gumman.

I N N A N F Ö R M U R E N O C H U T A N F Ö R .

GABRIEL COREUS visste inte av finare främmande än de döda. Natten före kyrkogårdsinvigningen besökte hans allra mest älskade döda honom i drömmen. Och hon försvann icke, när han vaknade. Hon fördröjde sig ännu några minuter, och han sade till henne: i dag tillhör jag din värld. Han tänkte sig hennes invändning: men icke för att det är min! och svarade själv: nej, icke för att det är din, men jag är glad, att den är din och min gemensam.

I dag är vår högtidsdag, fortsatte han att samtala. Jag är fullkomligt lycklig, liksom du. Blott en liten tid...

Hela morgonen sjöng detta i hans öron: blott en liten tid. När han mötte Virginie kom han emot henne med ett så strålande ansikte, att hon måste ömka sig över sin egen ynkedom att sitta fast i dag som alla dagar i sina bekymmer.

— Har du tid, sade han, att följa med mig ut nu på morgonen till kyrkogården innan någon människa hunnit dit, varken levande eller död?

— Tror du dödgravaren är där ute? frågade hon.

— Nej, säkerligen inte.

— Ja, jag kan inte.

— Jag skulle visa dig den plats jag tagit ut åt oss.

— Min plats är här så länge.

— Säg mig, började han.

— Jag vet vad du vill säga, avbröt hon. Nej, jag känner ingen stillhet, ingen högtid. Jag är fullkomligt fången i min oro. Jag har tusen frågor: var skall jag göra av Gudrun? Hur skall mamma komma ut till kyrkogården, i vems sällskap? Skall jag duka åt Karl Gustaf och Märta, som icke givit återbud till middagen? Åt Bengt? Du lyfter dina ögon, jag ser bara ner i marken.

— Så bra du nämnde om din oro, sade han. Allt detta skall jag ordna. Varje fråga skall du få besked om av mig. Se här kommer Gudrun! Min flicka, du får vara snäll och följa med mamma i bilen till kyrkogården. Jag tänkte de två barnen kunde få sitta på baksätet och Bengt hos chauffören.

— Hur dags är det? frågade Gudrun oroligt.

— Klockan elva, det väll säga då börjar gudstjänsten, men du hinner gå hem och hämta mamma sedan.

Han tog för givet, att hon skulle gå i kyrkan!

— Du skall väl gå? frågade hon, vänd till Virginie.

— Nej, inte i kyrkan.

Så där ja! Gudrun hade hoppats få ha huset för sig själv på förmiddagen och hade smugglat ut ett telegram med Emma, att Karl Gustaf borde sätta sig i förbindelse med henne efter tio. Hon hade

vaknat med en så rasande längtan efter honom, en så ängslig längtan.

Gabriel höll sitt ord till Virginie. Han var i livlig verksamhet på morgonen och innan ännu biskopen visat sig, kunde han meddela, att Karl Gustaf och Märta lovat komma, att Bengt kom redan till frukost och skulle eskortera damerna och barnen till kyrkogården.

— Är du nöjd? frågade han, kan du inte få råd till litet stillhet nu?

— Vad du är snäll, sade hon och nämnde intet om att nu var allt ordnat tvärtemot hennes önskningsar.

Bengt kom ner i uniform, tyst och med ett uttryck som om han beslutat sig för något förfärligt under natten. Biskopen fick den föreställningen att han var djupt religiös.

Tanken ledde biskopen till en undran hur det kunde vara med Virginie i det stycket. Han skulle velat tala med henne, han blev nästan otålig över att han icke fick något tillfälle.

Var och en hade sina tankar på Gabriels högtidsdag...

Gudrun tvangs av omständigheterna att visa sig älskvärd mot hedersgästen trots sitt dåliga humör. Vad skulle han tro om detta hus? Virginie såg ju ut som om hon ville undvika ett frieri, vilket är oförlåtligt, så länge det finns en möjlighet att ta fel. För att verka fullt naturlig måste hon även markera ett samtal med sin man under frukosten. Ett

par gånger gick hon fram till det bord där han satt och serverade även honom.

— Du tror visst, att du är oemotståndlig, muttrade han hånfullt.

— Det behöver jag inte tro något om, för det vet jag, svarade hon med hög och glättig röst.

Då klockan blev tio, vaktade hon med klappande hjärta telefonen, liksom Bengt vaktade henne. Det var som om han haft på känn, att hon väntade telefonbud, ty han sökte ständigt hålla sig emellan henne och tamburdörren.

Men biskopen kom henne ovetande till hjälp. Han ropade till sig kapten Hising och då det strax därpå ringde var Bengt ur stånd att gena henne och svara.

Då hon tog luren, hörde hon Märtas stämman med dess nya, milda, tåliga tonfall.

— Karl Gustaf går i kyrkan med mig, sade hon. Hon hade alltså brutit telegrammet.

Gudrun stod ett ögonblick slagen. Så svarade hon kort och hövligt: det är visst fel, och lade på luren.

Hon greps av en rasande rädsla att Karl Gustaf skulle svikta, fälla modet, låta övertala sig. Medan hon stod där ute i tamburen, övervägde hon ett ögonblick att även bryta sitt givna ord att undvika skandal medan biskopen var kvar. Men hon hade fått en viss skrämsel över sig i fråga om löftesbrott. Hon hade smakat vad det var att icke vara betrodd. Med en snyftning lät hon alla vilda planer falla. Hon skulle träla genom denna dag, men sedan!

Med hårt, förbittrat och ogudligt sinne gick hon

bredvid sin man till kyrkan. Vad som än mån­de hända, det var sista gången hon beträdde Silverstads gator vid hans sida!

De slogo sig ner i en bänk. Bengt satte hatten för ögonen, men Gudrun föraktade att låtsas bedja, hon såg sig omkring och fick syn på dem hon sökte. Förgäves försökte hon fånga Karl Gustafs blick. Han höll den sänkt, han var blek och liksom låst.

— Gudskelov, han är åtminstone olycklig, tänkte hon. Men vad har hänt sedan i förgår kväll?

De stora offer, som gjorts för det passande denna dag voro icke helt förgäves, ty hela Silverstad, som besökte templet, råkade i förlägenhet om hur denna händelse skulle tydas. Var detta ett bevis på att det tal var lögn, som gick om de fyra i staden, eller var det ett ytterligare bevis på sanningen därav? Men även om talet om dem var sanning, höll man dem ändå räkning för att de gingo i rätt ordning till kyrkan. Det är så man skall uppföra sig. Det var en viss tribut till Silverstad, som staden upptog nådigt.

Medan de bättre familjerna sutto i kyrkan och grubblade över den gåtan drev massan omkring på vägen mellan staden och nya kyrkogården i väntan på vad som skulle komma, mest på slaktaren kanske, därefter på biskopen. Man hoppades överhuvud på ett skådespel. Inom denna massa fanns en liten grupp, som också var intresserad av familjen Coréus. En skara ynglingar posterade icke långt från nya kyrkogårdsporten med ett sammanrullat standar, om

vars inskription rådde mycken hemlighetsfullhet. Ut från dem spred sig en viss oro, en slags upprördhet. Den lyckades icke genomtränga hela massan av vandrare, men de grupper, som kommo inom denna cirkel, blevo medvetna om att något skulle hända.

— Om satkärningen verkligen kommer, går vi emot dem, sade en av ynglingarna. Det var flera inom gruppen, som innerligt önskade, att hon inte måtte komma. Men hon kom.

Gamla fru Coréus lät bilen köra fram tidigt framför grindarna. Hon lät bära ner sig i så god tid, att hon från denna utsiktspunkt skulle kunna se slaktaren fara förbi. Hon väntade honom med stor spänning, och lät fälla ner karosseriet. Äntligen började klockorna dåna, och hon förde näsduken till ögonen. Klangen av dessa Silverstads klockor med silver från dess silverne tid, var det enda i denna värld, som löste hennes tårar, hon visste icke varför, men det var så.

Då tåget kom, var hon redan lugn igen, och hon gömde omsorgsfullt sin näsduk så att inte slaktarens änka skulle göra sig några illusioner. Det var en kunglig likfärd, tung, pompös, slösande med alla tillgängliga sorgens symboler.

— Att man inte skall ha någon att tala med, tänkte den gamla bittert. Vad hjälper det att ha tre barn, här sitter jag ändå ensam i ett sådant ögonblick!

Det kunde ju ha varit ett verkligt nöje, om hon haft någon att utbyta sina intryck med, någon som kunnat instämma eller säga emot. Hon

ville ha sagt sin mening, att begravningen var misslyckad, emedan den saknade originalitet och emedan alla sorgens traditionella moment blott utnyttjades med klumpig överdrift. Tänk, om någon av hennes barn kunnat förstå, att de bort vara här för att notera, när hon sade: så vill jag inte ha det, och inte så och inte så.

Hennes kritik nådde icke änkan, som satt nöjd i sin vagn. För henne fanns inte en gnista mening i de traditionella hedersbetygelserna för den döde, fast hon varit så mån om att arrangera dem. Ja, hon anade icke ens mera, vilken mening de en gång haft, ty hon trodde icke på de döda. Hon förstod inte, att alla de ceremonier hon föranstaltat från början voro tänkta som en hyllning och en lisa åt en levande ande. En sådan tilltrorde hon förvisso icke sin man. Men hon var nöjd, ty hon kunde visa inför biskopen, ja hela landet, ty man fotograferade för illustrerade tidningar, hur fint man sörjde i Silverstad.

Just som den sista blomstervagnen passerat förbi kommo Bengt och Gudrun, men då var det så dags, tänkte fru Coréus, att ha någon glädje av dem. De hämtade barnen och stuvade in dem i bilen, Gudrun satte sig vid den gamlas sida och Bengt hos chauffören, allt i enlighet med Gabriels anordningar.

— Var är Gabriel?

— Han och biskopen skulle promenera ut.

Gumman lät bilen sno en omväg runt ett par kvarter för att komma framför liktåget. Därefter körde

hon även om de två herrarna i höga veckade hattar. Det gjorde den gamla en smula blidare stämd att så många fått se, hur vördnadsfullt biskopen hälsat på henne.

Hennes bil blev för de vandrande skarorna det första tecknet till att nu börjades det.

— Är det hon? frågades.

— Det är en löjtnant!

— Jo du, det är hon, som sitter bakom i den svarta sidenkråkan!

Klungan kring standaret öppnade sig, blev av sig själv till ett tåg bakom de två bärarna av standaret. De kände sig med ens som första ledet vid ett stormanfall, nästan hemskt blottade. Men nu var intet återtag möjligt. Målare Lundkvists pojke, som själv tillverkat standaret, nickade åt kamraten, de höjde det på något darrande armar, och nu var hemligheten avslöjad. Där stod med stora omisskännliga bokstäver:

DE FATTIGE KAN TRÅKA HOP SIG

I livet och efter döden!

Människorna lupo till, skarorna tätnade omkring standaret.

Det ropades bravo! Det ropades: låt bli! De oinvidas stora massa frågade förvirrad: vad skall detta betyda, hör ni inte, svara, vad skall detta betyda?

Den, som såg det först från bilen, var Bengt, som satt bredvid chauffören. Vad betydde dessa ord?

Han hade stött på dem förut under veckan men varit för upptagen av sina egna affärer för att bry sig om att tränga bakom denna mystiska formel, som var skriven på plank, som viskades, där två eller tre voro församlade. Han begrep inte ens nu genast, att det var fråga om en demonstration mot den bil, där han färdades, förr än Gudrun ängsligt tog honom i armen och ropade i hans öra: låt oss vända, det är tant, som har sagt det här! O Herre Gud, låt oss vända!

Men det var för sent. Demonstranterna voro för tätt inpå, de gingo mitt på vägen utan att göra ett försök att tråka ihop sig. De voro rädda, att vederbörande inte skulle förstå, vilken djup ironi som låg i inskriptionen, innan de sett standarets baksida, på vilken stod: sa prästerna och de rika, ja. Bengt kunde inte ge chauffören några order att vända, det enda möjliga var att vika åt sidan så långt in på dikeskanten som möjligt och köra förbi. Gumman satt och blundade med nedböjt huvud och uppskjutna axlar. Hon trodde, att hon skulle bli mördad av mobben som Axel Fersen. Men tåget bakom standaret lyfte icke en hand och sade ingenting, folket i Silverstad är icke så företagsamt, och man hade liksom uttömt sin uppfinningsrikedom och sitt mod med detta standar. Då man lyckligen kommit förbi, vände sig Bengt om och frågade kort: skall vi köra en omväg och fara hem?

Men det ville inte gumman. Visa sig rädd och imponerad av denna oförskämndhet, nej. Tids nog

hann hon hem och säga ett ord till Lina och Emma, som spritt ut hennes yttrande. Nu ville hon se, hur man tog emot slaktaren och hans änka!

Så körde man ner i ett blygsamt hörn under kyrkogårdsmuren, och chauffören blev anmodad att fälla upp taket för draget.

Herman var djupt intresserad av händelsen. Han skulle ha kunnat till punkt och pricka redogöra för vilka som deltagit i demonstrationståget, om man tillfrågat honom.

— Får vi gå ut? frågade han.

— Jag skall ta dem med mig, sade Gudrun, som var ivrig att komma ur Bergts närhet.

Så snart barnen sluppit lösa, klättrade Herman upp på muren för att riktigt kunna se allting. Gudrun lydde gärna hans uppmaning att lyfta upp Annami och nu sutto de hänförda där uppe tillsammans. Kyrkogårdsinvigningar visade sig vara ett nöje, tydligen särskilt lämpat för deras ålder. Från sin utsiktsplats kunde de se, hur demonstrationståget nystade hop sig i en klunga kring standaret för att slå vakt kring det.

— Nu vet dom inte, vad dom skall finna på härnäst, avgjorde Herman. Han var mycket stolt över att han kände båda grabbarna, som höll standaret. Mycket väl, till och med, dom bor inte långt från vårt.

Han hade rätt i att demonstranterna överlade om nästa steg. Skulle man veckla hop standaret och gå hem nu sedan gumman fått sin lämpliga näs-

bränna? Att den tagit bra förstod man därpå, att hon fällt upp omkring sig. På sätt och vis kunde man ju därför anse uppgiften löst. Men att försvinna just som biskopen och doktor Coréus nal-kades, det vore, sade en av dem, som icke höll i stånden, det vore att vanhelga Bengt Lidforss' minne.

Inför denna maning måste man hålla stånd. Pojkarna vecklade alltså icke hop standaret, men de läto det helt sakta sjunka, så att inskriften, som förut varit synlig över deras huvuden, nu skyldes av dem.

Biskopen var också ur stånd att tyda den.

— Vad vill det här säga? frågade han sin led-sagare: de fa... de fattige kan... kan vad, jag ser verkligen inte. Men det är kanske heller inte meningen att vi skall! Gabriel vaknade upp som ur en dröm. Det dröjde länge, alltför länge, innan han fattade att något hänt och vad. Men så fort han lyckats tyda inskriptionen, stod sammanhanget klart för honom. Han blev icke skrämmd ty han såg mycket väl standarbärarnas ofarlighet. Men den tröstade honom icke, ty han förstod, att dessa unga människor tagit anstöt av hans hus. Och han var icke utan skuld däri, nej, inte utan skuld.

Då han och biskopen mötte ungdomarna, stannade han och talade till dem.

— Ni går åt fel håll, sade han, vänd och följ med, ni är välkomna till invigningen.

Det blev åter en rådplägning, och denna gång gick det inte att åstadkomma enighet.

— Det kan vi välän göra, sade somliga.

— Aldrig i livet, sade andra.

— Vi går med, om ni visar standaret!

— Bär det själv får du se! Standarbärarna erbjödo det åt honom, som var så rädd om Bengt Lidforss' minne. Han lade det på dikeskanten, så att inskriptionen skulle kunna ses av alla som gingo vägen fram. När han avlägsnat sig, kom en man fram och bar undan det. Det var Lundin. Knappt var han färdig med denna sin gärning, förr än Virginie kom förbi. Och nu började klockorna dåna i kapellet. De tillkännagåvo slaktarens ankomst och högtidlighetens början.

Virginie gick först bort till bilen och tittade in. Där satt den gamla ensam, hopsjunknen i ett hörn.

— Låt mig vara, sade hon, jag sitter bra här.

— Ja, men hur är det?

— Det är ingenting, det vill säga, det är ingenting, som du frågar efter.

— Vill mamma åka hem?

— Kan du köra bilen kanske? Chauffören har ju gett sig av. Förresten vill jag inte.

— Skall jag ta reda på honom?

— Nej, gå du in och låt mig vara. Jag har det bra.

Biskopen, Gabriel och de inbjudna voro redan inne i kapellet, när Virginie banade sig väg genom skarrorna, som voro samlade utanför kyrkogårdsmuren och innanför. Hon såg ner i marken och upptäckte icke barnen. De gjorde heller intet tecken för att

påminna om sin närvaro, ty de förstodo mycket väl, att hon skulle ha kört ner dem från muren.

Genom kapellets öppna port hördes orgelspel.

I detta ögonblick tänkte icke Gabriel på döden och tänkte icke ens på, att han icke tänkte därpå. När han efter mötet med pojkarna passerade under furorna på den allmänna kyrkogården in genom porten till det muromgärdade området, såg han tydligt hur väl hans älskade verk härute passade till inskriften på standaret. Skillnaden mellan fattiga och rika i livet och efter döden kunde ju inte markeras tydligare än genom denna mur, i vars hägn han drömt om att få vila, och drömt det utan skugga av samvetskval, utan misstanke att han därmed tog sig någon som helst otillbörlig rättighet.

Platsen var redan köpt, men den kunde lämnas tillbaka. Han skulle ligga, beslöt han nu, som det föll sig i raden därutanför. Men detta beslut tröstade honom icke. Han stod där framme vid altaret och hade icke tanke på skönhetsintrycket av blommorna och vaxljusens blåa lågor. Han såg stadens välsinnade bourgeoisie komma in och fylla kapellet, men letade förgäves efter ett enda ansikte från gruppen av demonstranter. De hade naturligtvis stannat utanför murarna på den plats, där de och deras vederlikar en gång skulle tråka hop sig.

Han gick fram till biskopen.

— Det är så mycket folk därute som inte får höra något, sade han, skulle inte talet kunna hållas från kapellets trappa?

Biskopen drog sig snabbt till minnes var J. O. Wallin hade stått, då han invigde Nya kyrkogården i Stockholm. Ute: alltså gav han sitt medgivande till denna ändring i programmet. Så fick änkan bevittna det otroliga att kapellet tömdes, just då kistan bars dit in. Och vad värre var, biskopen höll sitt invigningstal med ryggen mot henne och övriga sörjande därinne. När Gabriel kom ut på trappan, fick han syn på Virginie. Deras ögon möttes, hon kom fram till honom.

— Vi kommer inte att ligga innanför kyrkogårdsmuren här, utan var det faller sig, sade han i en ivrig viskning.

— Gärna det, sade hon.

— Jag har gjort precis det som jag inte skulle göra, fortfor han. Minns du, när jag stod inför dig och Amelie och predikade om hur vi, som äro starka, äro pliktiga att inte leva oss själva till behag. Men jag tänkte bara på de unga, inte alls på mig själv. Vilken farisé jag är!

Virginie förstod att något hänt. Hon tryckte blott broderns hand, ty nu skulle biskopen börja att tala.

Men underligt syntes det henne, att Gabriel denna dag, som han framför andra helgat åt döden, skulle bli tvungen att tänka så mycket på vad som hände under vägen dit.

En hel rad andra ungar hade nu följt det exempel, som givits av flickan från doktorsgården och hela muren var kantad av barn, som alla hade lika för-tjusande roligt.

— Vill du passa min grav när jag dör? frågade Annami.

— Ja vars, det kan jag väl göra, lovade Herman.

— Ja, men då får du lova att passa min, när jag dör.

— Vad du är dum!

— Jag är väl inte dum! Varför kan inte du passa min, när jag lovat att passa din?

Pojken suckade. Han iddes inte att besvara en så dum fråga.

— När dör du? frågade Annami.

— Du är då omöjlig, Annami. Han slog ut med armarna, där han satt på murkrönet, som om han ville famna oändligheten.

— Så här länge skall jag leva, sade han.

— Får jag leva lika länge?

— Ja, det kan du väl få.

— Du kan väl i alla fall säga, tjtade Annami, om du skall ha fyra hästar framför likvagnen som slaktaren?

Dödens eleganta fyrspann stod utanför murarna, och hon kunde knappt ta ögonen från det. Hästarna hade svarta mössor på huvudet, det var högst märkvärdigt. Hon undrade, om det var det, som gamla tant menat, när hon sagt att hela begravningen var en skandal.

— Hon fick i alla fall, så hon teg, sade Herman hjärtlost, stolt å sina bekantas vägnar.

— Vad fick hon? frågade Annami. Men det kunde eller ville inte Herman förklara. Han talade med basröst i dag och var till den grad högdragen. An-

nami tittade åt annat håll, han fick vara så länge. Då fick hon se sin mor som ensam vandrade utanför muren. Nu försvann hon bakom ett hörn. Annami greps av samvetskval, emedan hon ännu icke talat om för modern, att hon hade hennes nycklar i sina bästa skor. Kanske var mamma ledsen och smög sig bort för att gråta i fred.

— Hjälp ner mig, ropade hon till dem, som stodo under muren, och dödgravaren tog henne i sina armar och lyfte henne vackert till marken. Hon började springa längs muren för att få fatt på sin mamma och trösta henne.

Men Gudrun tänkte: om han har samma längtan efter mig, som jag efter honom, då förstår han, att jag smugit mig undan och väntar honom här. Hon följde muren till dess hon kom bakom kapellet. Hon vände sig in mot väggen. Torra ljudlösa snyftningar riste hennes kropp.

Ett ljud kom henne att spritta till. Hon såg upp förväntansfullt, men upptäckte ingen människa. Medan hon stod där, osäker och obeslutsam, hörde hon en välkänd liten röst: leta efter mig, mamma! Och när hon vände sig i riktning mot ljudet, såg hon en skymt av Annamis kappa bakom en stor fur! Hon gick emot henne, och Annami gav till ett sådant rop av förtjusning, att Gudrun förskräckt måste tysta henne, ty nu talade ju biskopen på andra sidan muren om den ovissa väg, på vilket allt levande har att vandra.

— Mamma, viskade då Annami, du skall få dina

nycklar, när jag kommer hem. Jag glömde bort, att jag hade gömt dem. Vill du veta var de är? Böj dig ner skall jag tala om det.

Gudrun böjde sig ner.

— I mina bästa skor i garderoben, sade hon. Får jag ha mina bästa skor till middan?

— Tyst barn, och spring tillbaka till Herman, sade Gudrun.

Nu kom verkligen Karl Gustaf. Det grep honom på sätt och vis alldeles oerhört att se Gudrun här i väntan på honom. Samma längtan ledde dem! Men barnet var i vägen, det hade ofta varit honom i vägen, men aldrig hade ögonblicken varit så få och dyra som i dag.

— Nej, se är ni här och leker gömma, sade han i en ton, som var avsedd för barnet. Spring och göm sig om hörnet av muren Annami, så skall vi strax komma och leta upp dig!

Det blev liksom av sig själv en gruppering med barnet å ena sidan, de två stora å den andra.

Annami stod och såg upp mot dem med stora ögon. Anade hon sin makt i detta ögonblick? Väntrade hon, att Karl Gustaf skulle muta henne, så som han gjort så ofta i somras? Eller övervägde hon något förfärligt sätt att bruka sin makt?

De voro ur stånd att bedöma det, de stodo tysta, de vågade varken hota eller muta.

De visste inte vad som försiggick i hennes hjärna, när hon plötsligt vände sig om och sprang.

Så snart barnet försvunnit bakom hörnet, ville han

dra henne till sig, men hon skakade på huvudet! Kom!

Bakom kapellet var en avbalkning tydligen avsedd för att tjäna till förvaring av vissna kransar och dylikt. Gudrun drog honom med sig in i den, och där kastade de sig i armarna på varandra.

— Vad äro människorna, sade biskopen, och hans röst trängde fram till dem, människorna när de icke tro på uppståndelsen, annat än boskap, som tvingas framåt mot ett brant stup utan möjlighet att vika av vägen, utan överblick, utan begrepp om att använda tiden till annat än att nappa litet gräs på vägranterna?

Karl Gustaf och Gudrun tvangs att höra detta, ty de förmådde icke tala med varandra. De sökte bara med förtvivlan och en rasande hetta varandras närhet, varandras hud, fångande varandras blickar och i nästa ögonblick gömmande sig för dem.

— Hör du, viskade Gudrun under ett ögonblicks avmattning i den orkan, som drog över dem, hör du vad han säger: att människan har varken mod att leva eller kraft att dö?

— Men det har jag, sade han, båda delarna. Har du?

— Ja, sade hon, med dig, inte annars. Men vad skall vi göra, min älskade? När skall detta få ett slut? Jag hårdar icke ut. Och jag är rädd för Bengt. Han bara tiger och kastar så onda blickar. I bland skrattar han så otäckt, som om han gladde sig åt något ont han tänkt ut.

— Hon måste bort ur huset, tänkte Karl Gustaf, men han sade: han är maktlös, det är därför han ser så ond ut.

— Min älskade, sade Gudrun, du måste komma på middagen.

— Nej, det kan du inte meña.

— Ja, låt bli då, men var viss, att om du uteblir, då ställer jag till skandal, gör uppror, gör vad som helst. Jag frågar inte efter någonting. Tror du mig inte?

— Jag skall komma då. Men jag kan inte komma utan Märta.

— Märta! Ligger du i samma rum som hon om nätterna?

Det gjorde han, men han vågade inte säga det.

— Nej, det gör jag inte, sade han, men även om, ack du lilla toka, hon har inte hela sitt liv fått så mycket av mig som du under dessa fem minuter.

— Han ljuger för mig, tänkte hon, med ett svagt försök — som icke var avsett att lyckas — att lösgöra sig ur hans armar.

Karl Gustaf måste ju hålla henne fast, trösta henne. Hon gjorde honom förryckt, utom sig, men samtidigt fungerade ännu en liten del av hans hjärna — och det just för hennes räkning — så att han insåg att de måste skiljas åt nu. Han hörde att talet hunnit till uppståndelsen, och slöt därav att det snart skulle vara slut. Innan dess måste Gudrun ha fått tag i barnen och kört i väg med dem och den gamla i bilen. Han lösgjorde hennes armar med

många ömma och tröstande ord och sköt henne ut ur avbalkningen med förmaningar att skyndsamt söka komma i väg. De skulle ju om ett par timmar åtminstone få se varandra igen.

Han visste inte, om hon hörde eller fattade vad han tillviskade henne, men hon vacklade i alla fall bort, stödjande sig mot muren.

När hon vikit om hörnet, fick hon se Annami bakom ett träd, tåligt väntande på att modern skulle leta upp henne.

— Är du här, min lilla unge, sade hon, det är så många träd i skogen, och jag har letat så efter dig. Titta, här står en blåklocka, tänk dig, en blåklocka i oktober. Den skall du plocka till Virginie.

Barnet plockade den och ville leta efter flera, men Gudrun mindes att Karl Gustaf sagt något om att det gällde att skynda och drog Annami med sig bort till bilen.

Trots sin förströddhet blev hon förskräckt, då hon tittade in i bilen och fick se den gamla sitta skälvande i sitt hörn. Hon hade blivit förändrad på denna korta stund, så liten, så slocknad, som om det gått år sedan hon såg henne sist.

Hon sade ingenting, då Gudrun kom, grälade icke över att ha blivit övergiven så länge, bad icke att få åka hem. Men Gudrun förstod, att här gällde det att skynda. Just som man började sjunga och begrävningen tog vid, lyckades hon få fatt i Herman, tvang honom ner från muren, gav honom en ruskning för att han skötte sin plats så illa, och satte fart i

honom att leta fram chauffören ur åskådarmassorna. Tysta och förskräckta, med dåligt samvete, satte sig barnen på baksätet, Gudrun försökte stoppa om den gamla med filter så gott hon kunde och bilen satte i väg.

— Kör en sväng, så får vi se hela området, sade gumman huttrande. Hon var tydligen rädd för att fara genom folkmassorna för andra gången.

Sedan sade hon ingenting, förrän hon kom hem och lyftes ur bilen.

— Kan du så mycket som se till, Gudrun, att steken kommer på bordet? frågade hon. Jag hade tänkt att titta till alltsamman, men jag orkar inte.

Gudrun och jungfrurna hjälptes åt att få henne i säng.

— Nu blir du snart av med din plats, sade gumman till Herman. Det är de där pojkdrumlarnas fel, men de kanske kan skaffa dig en ny.

Då hon kommit i säng, befallde hon, att Gabriel eller Virginie inte fingo oroas, så länge biskopen var kvar.

— Emma får i alla fall stanna här inne, sade hon. För det är väl över hennes huvud som mitt blod kommer, eller är det över Linas? Vem av er är det som skvallrat? Förresten så gör det alldeles detsamma. Och jag tar inte tillbaks vad jag sa. Kom i håg det!

BISKOPEN.

BISKOPEN VAR en verklig talare. Han fick sina åhörare med sig för stunden, och han gav det intrycket, att han ägde den eld, den vilja att ropa högt, som höjer människan över boskapen och tvingar himmelen att svara.

Virginie hade fått det intrycket, där hon stått stödd mot en fura och lyssnat till den starka rösten från kapellets trappa, medan hon såg bort över muren och in i skogen bakom den. En gång hade hon vänt sin blick mot honom och mött hans ögon, som just då voro riktade åt hennes håll. Hon tyckte, att han var en förvandlad människa med ett nytt ansikte, ett vackrare, ett mera levande, än det hon förut sett. Från det ögonblicket fortfor hon att betrakta honom, ända till dess hon märkte, att han liksom tagit fäste på hennes ansikte bland mängden för att ha någon att tala till. Då sänkte hon sin blick.

Därför att han ett ögonblick ryckt henne bort från sig själv, och därför, att hon trott honom vara helt i den stämmings våld, som han överfört på åhörarna, blev hon så shockerad, då han en halvtimme senare begärde henne till sin hustru.

Hon hade skyndat bort för att se efter sin mor,

så snart som själva invigningen var över. Men bilen var borta och det lugnade henne. Hon tittade efter barnen, de syntes inte heller till, och hon beslöt sig då att vänta på Gabriel för att få veta vad som hänt, eftersom han icke mer ville begravas innanför kyrkogårdsmuren. Men innan hon hann få tag i Gabriel efter begravningens slut, kom biskopen emot henne.

— Coréus är inte riktigt färdig än, sade han. Kunde inte vi två gå hemåt i förväg? Jag är frusen och vill inte gärna stå och vänta. Hon såg bortåt Gabriel, han gjorde en gest med handen till tecken, att de borde gå i förväg.

— Ja, tänkte hon, då skall jag fråga honom vad han tänker om ett sådant fenomen som dödgrävaren. Men innan hon hunnit komma fram med denna fråga, hann biskopen före med sin. Hon vände snabbt på huvudet och såg på honom med en undran i sina ögon om hon verkligen hört rätt. I det ögonblick under talet då deras ögon möttes, hade han alltså sett på henne som på den kvinna han skulle ta till hustru, inte som en vandrerska bland andra på väg mot det bråddjup han talat om.

Han gissade sig själv till hennes tanke och frågade, om hon tyckte, att han skulle valt en annan stund. Men, sade han, det är inte för mig något brott mot stämningen eller någon tvär omkastning från andliga intressen till jordiska. För oss präster är det ju så, att alla jordens angelägenheter är helgade, och att de himmelska, det är vår fara, genom den ständiga umgängelsen blir en smula alldagliga.

Det vet väl d e n — han hade intet annat tilltalsord, — som ser de prästerliga förhållandena på nära håll?

Virginie upptog inte detta yttrande, hon förstod det inte, men det kunde ju också göra detsamma. Nu gällde det blott att ge ett hövligt avslag, som inte sårade. Hon var egentligen, sedan hon nu besinnat sig, rörd över hans anbud, ty det var i hennes ögon den största tänkbara gest av förtroende från en mans sida att begära en kvinna till ledsagerska genom livet, betro henne med sina dagar, sina nätter, sitt namn och sitt hus. Hon kunde ju ha sagt ja, och då hade han stått där. Hon smålog litet vid tanken på att han, intet ont anande, skulle dragits in i en familj, som hotades av upplösning och skandal.

När hon nu sade honom, att hon icke kunde lämna Gabriel, och icke gav något annat skäl än detta för sitt avslag, menade hon, att han borde varit tacksam att han råkat fria till en så finkänslig kvinna, fast det samtidigt var tydligt, att hennes ord både överraskade och smärtade honom.

Han förstod alls icke, att där låg både en bön om förskoning och en viss hänsyn för honom i den form hon gav sitt avslag. Han tillhörde ursprungligen en samhällsklass, där man icke kände till och icke godkänt den hemliga överenskommelsen, att man icke diskuterar avslag på bjudningar och fririer. Därför började han genast granska hennes skäl, som han tog fullkomligt för gott. Det var ett rörande drag, men det förskräckte henne och kom henne att önska, att hon sagt rent ut som sanningen var, att det

faller mig inte in att gifta mig med en främmande herre, som icke känner vägen till mitt hjärta.

Han sökte få henne att förstå, att det egentligen var hennes plikt att lämna Gabriel — han sade Gabriel, som om de redan vore svågrar — tillfälle att själv gifta sig.

— Och jag tror, sade han, att jag egentligen gör honom en tjänst, som tar systemen från honom. Jag skall tala med Gabriel själv. Jag hade nästan tänkt göra det först, sade han, men så tänkte jag: vem vet, kanske den moderna kvinnan skulle ta det upp som en förnärmelse, att man begärde henne av hennes broder?

Den moderna kvinnan, som gick bredvid honom, kunde icke låta bli att le åt denna underbara tanke. Biskopen instämde, så glad att ha sagt något lustigt, att Silverstads befolkning, under vars blickar de båda gingo sin väg fram, sade sig inbördes: Det kommer att stå i tidningen i morgon!

— Men tala icke med Gabriel, sade Virginie, då kommer han genast att anse sig tvungen att säga ja för min lyckas skull.

— Och man vill inte, att någon annan skall få begå uppförande handlingar än man själv?

Han betraktade det som ett offer av henne att hon avstod frivilligt från att bli biskopinna i Gustafs-fors! Ja, kanske var det så.

— Det skulle göra mig mycket ont, sade han, om vår förening skulle stranda på denna svårighet, ty man har ju antytt med sitt svar, att där icke är

någon annan? Vill man ändå inte låta mig tala med Gabriel? Har man så svårt att besluta sig för den saken? Man får åtminstone lova mig att tänka över den.

Han intalade sig, medan de gingo bredvid varandra, endast växlande en anmärkning då och då, att han kunde egentligen vara nöjd med samtalet. Det motsvarade hans föreställning om ett höviskt frieri och ett höviskt svar, ty hans begrepp om höviska seder voro hämtade från memoirlitteraturen från mitten av förra århundradet. Och Virginie hade tilltalat hans fantasi som en modern upplaga av den tidens charmanta damer, inom vilkas cirkel intet ohöviskt tilläts att komma.

Säkerligen skulle han kunna klara saken med Coréus. Själv ville han med all makt bli av med en syster, som skötte hans hus. Och om även Corei förhållande till sin syster vore ett helt annat, så fanns det kanske även hos denne djupast inne en längtan efter något annat, efter ett innerligare förhållande. Men efter som han antagligen inte ville erkänna det, måste man naturligtvis nå mannen, tänkte biskopen illmarigt, genom att bjuda honom tillfälle att göra ett offer. Det gällde att ge akt på honom det ögonblicket och dra sina slutsatser. Om det visade sig, att Gabriel med en verklig entusiasm grep tillfället att offra sig, då kunde man ha rätt att låta honom få behålla och utnyttja detsamma. För ögonblicket var ingenting att vinna genom att belägra Virginie med böner. Han började göra henne frågor om hen-

nes befattning som lekmanamedlare, med en ton som förrådde ett halvt oroat, halvt misstänksamt intresse.

Virginie besvarade dem en smula knappt, känslig för tonfallet. Samtidigt sysslade hennes hjärna med det som hänt: ja så, det förekommer alltså ännu människor, för vilka ett konvenansparti är möjligt, ja riktigt och passande. Hennes förvåning sade henne, att hon måtte ha tagit fullkomligt för givet, att sådana förberedelser tillhörde ett förgånget stadium. Hon frågade sig själv, om hon kanske helt enkelt satt fast i nittioalets romantik.

Men så förfärligt är det väl ändå inte, sade hon sig, ty den känsla hon hade, då han begärde henne till hustru måste varit ursprunglig och inte litterär! Om hon svarat rätt fram så som hon kände det, skulle hon ha sagt: vet biskopen vad, det finns ingen annan väg till min person än den att röra mitt hjärta, ty endast över mitt hjärta går vägen till mina sinnen.

Antag, att hon verkligen sagt det, han skulle trott att hon var galen.

— Sinnens, vem talar om sinnen och varför? Inte jag åtminstone, som endast begär en äkta hustru.

Hon försökte ett ögonblick se saken med hans ögon. Han hade säkerligen i all oskuld tänkt igenom alla fördelarna med henne, ända fram till hennes lilla förmögenhet. Och han var själv inte utan fördelar. Han hade makt och möjlighet att lyfta henne ur familjekretsens ruiner, från skådeplatsen för hjärtats smärtsamma strider till en ny värld med nya förmåner,

intressen och uppgifter, långt lättare och tacksammare än dem hon förut haft. Ur den synpunkten var det egentligen synd, att hon inte var lika klok som han. Kanske hade det varit lyckligare för henne, om hon kunnat begå äkenskap medt ett kallt och likgiltigt hjärta.

Men under tiden gick biskopen och gladde sig över, att hon svarade så motvilligt på hans frågor om medlarskapet. Hon var antagligen blyg över att hon åtagit sig att fuska i det prästerliga kallet, och det klädde henne. Här hade varit den enda punkt i fröken Corei förflutna, som han varit litet betänksam över.

Han beslöt att förvissa sig:

— Vad säger fröken Coréus om rörelsen bland kvinnorna för att få tillträde till prästämbetet?

— Jag förstår inte hur de kan vilja tränga sig in objudna, sade hon, och biskopen nickade bifall, ty han fattade svaret så, som det passade honom.

De hade nu hunnit till Stenbron, och biskopen stannade för att beundra Silverforsen. Fallet var alltid väldigast om söndagarna, då det var befriat från sin tjänst hos fabrikerna, men det var egentligen inte därför, som biskopen förblev stående så länge. Han tyckte om att fördröja vandringen med den ståtliga dam, som han utvalt. Mer än fallet beundrade han Virginies otadliga linjer, där hon stod i sin grå dräkt, ja beundrade hennes lugn att vänta så länge han önskade, trots att hon om ett par timmar skulle ha middag. Han kände sig redan stolt över henne, som om hon redan vore hans ära och förtjänst.

Hon kände, att han stod och iakttog henne och fann det löjligt att stå stilla för detta ändamål. Hon vände sig så snabbt mot honom, att hon tog honom på bar gärning. De blevo båda med en gång oerhört generade. Virginie smålog förvirrat, biskopen också. Tanken på möjligheten av en sexuell förening hade kommit in mellan dem, men passionen, som övervinner all blygsel, förvirring och tvekan, all cynism och all nyfikenhet, fanns icke mellan dem.

— Nu tycker jag att Gabriel borde ha hunnit upp oss, sade hon.

— Alltid Gabriel.

— Ja, alltid.

Men han syntes icke till, och de gingo vidare.

Då de nalkades doktorsgården, kom Annami springande emot dem.

— Gamla tant är sjuk, ropade hon. Herman sa, att jag skulle se, om du inte kom, lilla gumman. Han vet inte vad vi skall ta oss till.

— Är inte din mamma hemma?

— Jo, men hon gick upp och klädde om sig till middan. Får jag ha mina bästa skor?

Virginie tog barnet i handen och skyndade in. Biskopen följde med in till den gamla, han betedde sig fullkomligt som son i huset. Virginie var för uppskakad att tänka därpå, men Emma och Lina blinkade åt varandra. Aha, på det viset! Ingen under, att gamla frun blivit lämnad ensam därute att förkyla sig. Men sedan skulle naturligtvis hela olyckan vältras över på dem.

De hade bäddat ner den gamla under dunbolster och gett henne huller om buller allt vad hon hade i sitt husapotek av hjärtstyrkande droppar, ty det gamla sega gumhjärtat hade plötsligt visat tecken till att vilja säga upp tro och lydnad. Följden var den, att hon nu befann sig i ett exalterat stadium. Hon hade kommenderat pojken till sin bädd att skriva upp allt, som flög genom hennes hjärna av sista viljor, och det var mycket.

Du skall få förmaksmöbeln ,sade hon till honom, just som Virginie kom in, men inte förr än du gifter dig med Annami.

Hon sken upp, då hon fick se biskopen i dörren bakom Virginie.

— Kom in, kom in, sade hon, så skall biskopen få se på en som kan dö. Det passar ju, eftersom biskopen sagt, att det kunde man inte nu för tiden. Jag har hört det av Herman, och det är så sant så. Men jag vet inte, om biskopen nämnde vad det beror på. Det beror på att folk har nerver, det är felet. Se på mig, inte spår till fruktan, men jag vet inte vad nerver vill säga, har aldrig vetat. Är det inte sant, Virginie? Nej, vart skall du gå?

— Jag måste ju genast ringa efter doktorn, svarade dottern.

— Vad skall det tjäna till? Några timmar förr eller senare spelar ingen roll. Gå du ut till din stek i stället, biskopen stannar nog inne hos mig så länge. Och våga inte smussla undan steken, fast jag ligger för döden.

— Gå, Virginie och telefonera, bad biskopen, fullkomligt inne i rollen av svärson. Jag stannar gärna, om jag kan vara till någon nytta.

— Gör det, sade den gamla nöjd. Så kan biskopen intyga, om det skulle bli bråk, att jag vid fullt och sunt förstånd skänkt min förmaksmöbel åt Herman.

— Det är alltför vänligt av biskopen, mumlade Virginie generad.

Då Gabriel, blek och brådskande kom in till modern, mottogs han av den gamla med underrättelsen, att biskopen skulle bli son i huset.

— Och nu ber jag dig om förlåtelse, Gabriel, att jag var så ond, för att jag inte blev begravd i dag, för då hade jag kanske inte fått veta detta.

Gabriel kastade en häpen blick på biskopen, som sade: din mor är en hjältinna, Coreus.

Under tiden upprepade den gamla oavbrutet: jag kan dö, jag, för jag har inga nerver och därpå hänger det. Dessemellan drog hon mödosamt efter andan, ty verkan av de hjärtstyrkande dropparna började redan att avmattas.

Gabriel gick fram till henne och tog i sina hennes små oroliga händer.

— Du får också lov att gifta dig, Gabriel, viskade hon. Du kan inte lämna huset åt pigorna.

Gabriel kastade ännu en blick på biskopen, som sade något om att den döende något gick händelserna i förväg, men han för sin del hoppades....

Strax före gästerna anlände kom doktorn med en

sköterska. Alla måste lämna rummet, och biskopen började genast inför Gabriel en förklaring. Men han avbröt sig, innan han kommit fram till den avgörande frågan hur Coréus ställde sig, ty han märkte, att han icke vann gehör.

Under tiden tittade Lina ett par gånger i dörren, och till sist frågade Gabriel: vad söker Lina?

— Annami skulle klädas till middagen.

När barnen hörde detta, kröpo de fram ur en vrå, där de suttit och talat om sitt giftermål. Lina ryckte flickan med sig.

— Jag har inte tid med er ungar, ni får reda er själ. Dom börjar komma nu. Är det något får hon be sin mamma om hjälp, Annami. Kläderna ligger inne i fröken Virginies sovrum.

Gudrun hade smugit sig upp som en tjuv för att hämta kläder och toaletsaker uppe i sin egen sängkammare, innan Bengt hann hem. Sedan hade hon stängt in sig i Virginies sovrum och försjunkit i nöjet att göra sig riktigt vacker. Hon var just färdig, när barnen ryckte i dörren och när hon öppnade för dem, tycktes hon dem sagolikt strålande och underbar i sin skimrande klänning.

— Men Annami, varför har du inte klätt dig? utbrast hon och glömde, att hon stängt in sig. Kom fort, fort.

Efter fem minuter trädde hon in bland gästerna med sin lilla dotter vid handen. Det var en så vacker syn, att samtalet ett ögonblick tystnade, medan hon gick runt och hälsade.

Hon stannade även framför Bengt och räckte honom sin hand.

— Vi skall väl hälsa på dig också, sade hon och försökte le. Men inom henne jämrade det: Han kommer inte, vad skall jag göra, om han inte kommer?

Virginie hade bett gästerna att samlas i hennes rum i stället för i salongen, men då kom sköterskan in med hälsning, att gamla frun åtminstone ville höra rösterna från bjudningen, när hon icke kunde vara med. Det ledde biskopen att för en krets av lyssnare berätta om den gamlas stolta mod inför döden och hennes egen förklaring, att det var de goda nerverna som gjorde det. Och plötsligt hör Gabriel till sin obekvämliga bestörtning, hur samme man, som nyss inför sin stora skara av åhörare talat om, att människan inte kunde dö utan Gud, nu tog upp denna förklaring att dödsfruktan var ett utslag av dåliga nerver. Denna frivolitet upprörde den allvarlige Gabriel. En sådan man skulle inte kunna göra Virginie lycklig, tänkte han nästan med lättnad. Han såg sig omkring efter henne och i detsamma kom hon in, klädd i svart sammet och sina pärlor, som hon nu fått tillbaka. Han gick emot henne och sade med låg röst: gör det inte, Virginie.

— Jag skall aldrig lämna dig, men han ångrar sig nog självmant, när han sett middagen, svarade hon också i en viskning. Därpå gick hon bort till biskopen, som skulle föra henne till bordet.

Men hon hade orätt i fråga om det intryck,

som middagen skulle göra på hedersgästen. Händelsevis var han ingen man för mat och dryck, hans svaghet var fin tobak. Däremot var han känslig för den utomordentliga precision, varmed det hela avlopp, trots att man befann sig i ett hus, som borde varit upp- och nedvänt genom det hastiga sjukdomsfallet.

Han följde henne mycket noga i varje fas av hennes värdinneskap, beundrade den säkerhet varmed hon skötte det, beundrade henne även i ett par fall, då hon enligt han begrepp, avvek från det konventionella. Ty han förstod, att en dam kan ha rätt skapa sig sina egna regler att följa.

Säkerligen hade han beundrat henne ännu mera, om han haft den svagaste aning om vad det betydde att vara värdinna i dag och vid detta bord. Men han märkte intet av vad som verkligen hände, och däri låg just Virginies triumf, att hon skyddade honom från den atmosfär av hat och oro, som utgick från fyra av de närvarande gästerna.

Hans besök i doktorsgården var alltså nu tillända, om någon timma skulle han fara tillbaka till Gustafsfors. Det skulle icke bli något tillfälle för honom att ytterligare driva sin sak, att tala med Gabriel och vinna honom till bundsförvant. Ögonblicket var heller icke väl valt, då hans moder låg så illa sjuk. Han vågade än mindre forcera sin sak nu, då han blev mer och mer angelägen att vinna den. Allt eftersom han blev mer och mer berörd av Virginie, klarade det av sig själv, fast hon alls inte trodde det,

att man kommer längst med ömhet och försynthet hos kvinnorna. Han ångrade, att han förklarar sig, men nu skulle han börja gå en långsammare och säkrare väg. Den gamla modern skulle förse honom med anledning att snart komma igen. Antingen dog hon, och då var det naturligt, att han skulle begrava henne, ty en så rörande önskan kunde han icke annat än villfara, eller repade hon sig, och då var det all anledning att komma och besöka henne. Det var ju icke stort mer än två timmars resa till Silverstad.

Under hela middagen verkade Gabriel förstämd och biskopen hade en känsla av direkt motstånd mot giftermålsplanerna. Hans tal till biskopen var betydligt mera knappt och reserverat än biskopens svarstal. I den del det senare riktades till Virginie väckte det också ett särdeles uppseende bland gästerna. Mer än en vände sig till Amelie med en försiktig förfrågan, om det verkligen var så att...?

— Ja, Gud give det, sade Amelie.

Då man reste sig från bordet såg biskopen på klockan och gjorde ett hastigt överslag av tiden. Så bad han Gabriel, att man skulle få sjunga Min högtidsdag går in för att få en högtidlig avslutning på denna högtidliga dag.

I Gabriels rum stod en orgel, ovanför vilken hängde den heliga Cecilia, som med små heliga fingrar vidrörde tangenterna. Karl Gustaf Fontell ombads att ackompanjera därinne, men då han kom in, satt Anami i Gabriels vilstol och sov. Gumman hade tvärt emot sköterskan satt igenom sin vilja att pojken skulle

komma in igen och fortsätta uppteckningen av hennes alltmåra fantastiska testamentsbestämmelser, och så hade Annami blivit lämnad ensam.

Hon hade heller ingenting emot att bli lämnad ensam. Hon ville tänka, ty hon hade i dag gjort två upptäckter. Den ena var den att hennes mamma var vacker. Då hon kom och öppnade för barnen i all sin prakt, beundrade Annami henne för första gången medvetet. Hon jämförde henne sedan med de andra i sällskapet, och fann att hon överglänste dem alla. Och medan hon stod där och övervägde detta, kom biskopen med det riktiga guldkorset på bröstet och sade: vad du är lik din mor, lilla barn. Så fort främmandet gått ut ur salongen, störtade hon fram till stora spegeln för att finna likheten. Hon fann den icke, nej, hon var inte att jämföra med mamma. Men skönheten skulle nog komma, eftersom biskopen sagt det. Medan hon satt i fader Gabriels stol och drömde om hur Herman skulle beundra henne, när hon blev stor och vacker, så somnade hon.

— Nej se, är du här, pullan, sade Karl Gustaf, då han fick se henne, kom så skall vi spela orgel och sjunga psalm, så går främmandet sen. Han brukade annars just icke tala till Bengt Hisings dotter, som utöver hans egna två små var en ytterligare komplikation i den invecklade affären. Han var ond på henne, för att hon bara var en, hade hon varit två små barn, då hade hon icke varit så svår att fördela. Men i dag var han vänlig mot henne, ty han skämde en smula över scenen bakom kyrko-

gårdsmuren. Den gjorde honom liksom litet löjlig och det passade honom icke.

— Är du styv på begravningspsalmer, du lilla barn i kyrkans sköte? frågade han, medan han bläddrade i Hæffners koralbok. För då kan du komma hit och hjälpa mig.

— Han tycker nog också, att jag är vacker som en fé, sade sig Annami, smickrad över denna ovanliga uppmärksamhet.

När Fontell slagit an de första ackorden, kom Bengt Hising in i rummet. Han anade, att Gudrun skulle försöka att smyga sig in för att komma i förbindelse med sin älskare, och det ville han förhindra. Han hade av sagt sig henne, och han ville inte ha med henne att göra mer, och likväl var hans rent fysiska svartsjuka så stark, att han icke kunde utärda att tänka sig dem i samma rum ensamma.

Då han fick se sin dotter framme vid orgeln, förtroligt lutad upp mot farbrodern för att följa med noterna, som han visste hon inte kunde, greps han av en annan sorts vrede, en mera medveten, som han tyckte sig ha mera rätt att erkänna och odla. Detta var, sade han sig, en perfekt framtidsbild. Gudruns älskare som organist i familjen, hans egen dotter hans lärjunge i sångkonsten, medan han själv, Bengt Hising, var utplånad, bortsopad ur allas minne och medvetande.

Han gick fram, tog dottern vid armen och mötte mörkt den hånfulla blick, som rivalen kastade till honom i förbifarten. Flickan krängde för att kom-

ma loss, hon ville stå kvar och sjunga och tyckte att fadern nu som så ofta var ogin utan skäl. Men dess hårdare blott höll fadern henne kvar, tog henne med sig bort till en vrå av rummet och satte sig där med henne på knäet. Om halsen hade barnet en liten guldmedaljong, faderns fingrar fuamlade med den, till dess han lyckats få upp den. I medaljongen satt ett porträtt, han petade med någon ansträngning ut det, såg på det ett ögonblick och lade det så i sin plånbok.

Då sången var slut, hördes genom de bortdöende ackorden biskopens distinkta och förbindliga röst: tillåter fröken Coréus, att jag personligen säger farväl till fru Coréus?

Fontell reste sig för att gå in och säga adjö med de andra, men Hising hejdade honom.

— När allt det där avskedstagandet är över, kan släkten gärna komma hit in, sade han. Ni var så älskvärda att skåla med mig under middagen flera av er. Jag besvarade inte era skålar. Men nu tänkte jag ta alla på en gång.

VALET.

AMELIE HADE ALDRIG, när hon fattade sitt beslut att kämpa för Märta, beräknat, att Bengt så snart skulle ge upp spelet. Sedan det ögonblicket var hon rådlös, och hon hade legat till sängs i två dagar sjuk av sin rådlöshet. Då hon nu kom in i Gabriels rum, där familjescenen skulle utspelas och fann Bengt ensam, väntande dem alla, kunde hon ändå inte motstå att söka egga upp honom.

— Var en karl, Bengt, sade hon, håll på ditt.

Han slog till ett skratt.

— Ja, det skall jag göra, sade han.

— Jasså, du förstår då, att det bara gäller att inte ge vika.

— Alldeles.

Amelie fylldes av nytt hopp. Hon slog sig ner i soffan, i det hon anmärkte att det var besvärligt med kyrko-gårds-in-vignings-middagar. Det värsta var att man måste lägga band på sin inneboende munterhet.

Bengts ansikte hade ett uttryck av bitter belåtenhet som hon inte kunde tyda. Han anmärkte, att sällskapet lyckats berömvärt i denna strävan. Och

nu vore det bra, om familjen ville lägga band på sin munterhet en stund till.

— Det kommer att gå utmärkt bra, om de får se dig, sade Amelie. Du var min hjälp mot munterheten hela tiden. Du varken åt eller drack, hörde eller såg under hela middagen.

Han svarade ingenting, och de väntade under tystnad ett par minuter. Så kom den vanliga dåraktiga, plågsamma oron över Bengt igen, att Gudrun och Fontell lyckats komma för sig själva. Han tittade i dörren till matsalen och till Virginies rum, men där voro de icke.

— Märta är ju med, sade Amelie medlidsamt. Gabriel och Virginie gick in till mamma. Du får ursäkta, men hon håller på att dö. Jag kan förresten lika väl gå dit in som sitta här och vänta.

Men Bengt hindrade henne. Hon kunde gärna stanna. Han skulle inte bli långrandig.

— Förträffligt, sade Amelie och sjönk tillbaka i soffan igen, det är man aldrig, då man har något att säga. Vad du ser beslutsam ut. Ja, Virginie har alltid sagt...

— Vad?

— Att det skulle bli du som skulle säga det avgörande ordet i denna ömkliga historia. Och det är nog mycket bra, men varför höll du inte reda på din vackra hustru litet tidigare?

— Kan Amelie tänka sig, jag förstod inte, att det behövdes, svarade han med ett bistert leende. Så dumma män finns det.

— Var skall uppgörelsen äga rum? hördes Karl Gustafs röst från tamburen och samtidigt märktes, hur någon hastigt tystade på honom, alldeles som skulle det ha lönat sig att söka dölja något för tjänstefolket.

Strax därpå kommo de alla in, Virginie och Gabriel från moderns rum, Gudrun, Märta och Karl Gustaf från tamburen. Så fort Gudrun fick syn på Gabriel, smög hon sig intill honom, som hon alltid brukade, då hon var rädd. Hon kom inte till Virginie numera, och Virginie märkte det väl.

Bengt såg på den sidenklädda, pärlbeprydda, ordensklädda och i alla avseenden presentabla familj, som han var i begrepp att lämna, såg på dem som en talare granskar sitt auditorium.

— Jag vill ha ett avgörande, sade han.

— Hur så? frågade Gabriel.

— Jag tänker sortera vänner och fiender, sade Bengt. Det är som om jag vore inringad av maskerade fiender, alldeles som en gång Tyskland.

— Och därför tänker du utfärda krigsförklaringar till höger och vänster, föll Karl Gustaf in. Han hade varit lika het ententevän under kriget som Bengt varit tyskvän, och det var icke alldeles utan, att han, då samvetet anklagade honom i början å Bengts vägnar för trolöshet mot en vän, urskuldade sig halvt om halvt med att Bengt var ju tyskvän och förtjänade varje slags behandling.

— Jag skall sätta er på prov, sade Bengt.

— Gör det, sade Virginie. I detta ögonblick hade

hon glömt allt, som förut förstrött hennes uppmärksamhet under dagen: biskopen, hans frieri, hans sista, hårda handtryckning, demonstrationen, moderns hjärtattack. Hon stod vid orgeln, litet framåtböjd, med blickarna oavvänt fästa på Bengt.

— Gör det inte, det måtte väl vara bättre med maskerade fiender, sade Karl Gustaf.

— Gör det, uppmanade Amelie ivrigt.

— Tala ut ordentligt, jag är inte nog invigd att förstå era förstuckna antydningar, sade Gabriel oförligt. Vad är det för prov Bengt menar?

— Det är något så enkelt som ett val mellan Fontell och mig, svarade Bengt. En suck undslapp Virginie, och hennes ytterliga spänning föll en grad.

Karl Gustaf hade stått och bläddrat i noterna för att sysselsätta sig. Han vred sig under sin svärmors bistra och sin hustrus tårfyllda blickar, vilken senare, Gud hjälpe henne, hade valt taktiken att för var dag bli allt mera älskvärd, förekommande och smärt, det var så att man kunde bli tokig.

— En har redan valt, sade han, utan triumf, blott tryggt konstaterande ett orubbligt faktum. Gudrun kramade Gabriels arm. Hur kunde hon ångslas och tvivla? Liksom hon hade valt, så hade han.

— Riktigt, sade Bengt lika lugnt, som om detta redan blivit en likgiltig sak, en har redan valt. Jag har inte glömt det och inte heller tänkt ge henne tillfälle att välja om igen.

— Skryt alltså, det du sade nyss! kom det beskt från Amelie.

— Nej, fall mig inte i talet, Amelie, det är strax slut. Det är inte hon, som skall välja. Hon har valt mellan sitt barn och sin älskare, nej, valet gäller Gabriel och Virginie.

— Vi har inte sett än, att du kan ta barnet från mig, sade Gudrun. Jag tror dig inte.

— På den punkten har jag varnat dig från första början, erinrade Virginie. Jag sade dig vad det gällde.

Gudrun såg nästan fientligt på Virginie. Hon var bitter, emedan Virginie hade rätt, emedan hon höll med Bengt, och emedan Gudrun var ur stånd att ge något acceptabelt skäl för sin bitterhet. Vad Gabriel är mycket snällare, tänkte hon, men så är han också man. Ett minne kom tillbaka av en mycket underlig tid, hon var sjutton år då, och var gång Gabriel såg på henne, måste hon darra.

— Jag har satt mig ordentligt in i frågan, de här sista dagarna, sade Bengt. Jag har läst lagar och talat med familjerättsjurister. Ja, kära Gabriel, jag kan inte hjälpa, att skandalen inte längre kan hållas inom familjens gränser. Och så som saken ligger, beror du helt och hållet av min gunst och nåd, Gudrun. Du är nämligen vållande.

— Jag skall strida för Annami till det yttersta, ropade Gudrun.

— Ja, du kan processa. Men jag kommer inte att sky några medel för att bevisa din olämplighet att handha barnets uppfostran. Inte ens Gabriel

och Virginie kommer att kunna hjälpa dig. Och han betraktade utmanande Gabriel.

Gudrun vände sig också till honom: en mor är väl ändå självskrivnen? Han var nu den enda auktoriteten, Virginies omdöme låtsade hon ej om.

— Men jag får väl behålla båda mina, om jag önskar? Det var Märta, som föll in med sin tåliga röst. Karl Gustaf hade lovat henne detta utan förbehåll, så det var inte det, men hon ville göra sig en liten triumf över Gudrun. Hon skulle annars gärna varit i hennes ställe.

Gabriel ville inte svara dem. Att diskutera fördelningen av barnen, det var ju som att ta skilsmässan för given. Han ville inte medge, att han gjorde det, ehuru hans hopp redan slocknat, att de skulle ta sitt förnuft till fånga under den väntetid han satt ut för dem. Det blev en tystnad. Så sade Bengt:

— Tids nog får du se själv. Men nu var det inte dig det gällde, detta valet, som skulle ske.

Han såg bort mot Virginie, de mätte ett ögonblick varandras resurser. Vem av dem vågade gå längst?

— Jag kan inte alls inse, att du kan tvinga oss till ett val, om vi inte vill välja, sade Gabriel.

— Det skall du strax få klart för dig, svarade Bengt.

Gabriel befann sig i en svår situation. Teoretiskt, enligt hela sin rättsåskådning, måste han ju stå på den kränkte mannens sida. Men därför att man är kränkt, får man icke vara orimlig. Och hans hjärta var med Gudrun, det stod nu en gång inte att

ändra. Gudrun, som kommit till dem i lumpor däruppe i Lule.

Det var alldeles som om Gudrun gissat de tankar, som rörde sig hos Gabriel.

— Förstår du nu, hur ryslig han kan vara? viskade hon. Han svarade icke, men det värsta var, att han fullkomligt förstod det.

Men han bemästrade sin förargelse, ty han visste, att han måste vara fördragsam med denne man som var så olycklig.

— Kära Bengt, sade han, varför söker du gå fram med så hårda medel mot Virginie och mig? Vi är ju inte dina fiender.

Ett leende gled över Bengts läppar men var lika hastigt borta. Han stod med ryggen mot kakelugnen och hade hela sällskapet nedanför sig liksom. Han dröjde ett ögonblick med svaret, medan han samlade allas blickar hos sig. Detta var hans stund, och han måste utnyttja den.

— Det märks på din fråga, Gabriel, sade han, att du ingenting vet om vad det vill säga att vara kränkt och skymfad och förrådd och försmådd. Hade detta övergått dig, så hade du inte frågat. Men du tar beundran och vördnad som självfallna, så du kan inte förstå hur vi andra måste arbeta för att värja vår självaktning.

— Du tycks ha glömt standaret, föll Gabriel in, men Bengt bara ryckte på axlarna. Som om nu det skulle varit något att nämna på samma gång som de förödmjukelser, dem han, Bengt, fått undergå.

— Så du kan nog kosta på dig att vara ödmjuk och ädelmodig, fortfor han. Men jag har inte råd för min del. Jag får försöka ta ut min rätt med våld. Nej, jag ser, att du förstår mig inte, men det gör också detsamma. Vad du behöver veta är detta: antingen lovar du, Gabriel, och du, Virginie, att för all framtid avskära varje förbindelse med Gudrun och hennes älskare, eller avskär jag all förbindelse med er.

Det första svaret var ett skratt från Karl Gustaf. Dess innebörd var lätt att tyda: som om det skulle göra dem någonting, om du avskär förbindelsen med dem.

Virginie gick bort till Gabriel.

— Nu gäller det Annami, sade hon lågt. Så gick hon tillbaka till sin förra plats vid orgeln.

Gabriel böjde sig över Gudrun och viskade något i hennes öra.

Han kände hur hon rös till.

— Han vill inte, sade hon och kröp ännu längre undan.

Bengt förstod, att Gabriel hade försökt en sista vädjan, och han hörde svaret.

Det kom över honom ett begär att ropa: jag vill, jag vill, jag frågar efter ingenting annat än det, men han betvang sig. För tredje gången skulle han inte göra sig till narr. Han övervann sig och sade:

— Alldeles rätt, Gudrun.

— Ja, i så fall, kära Bengt, sade Gabriel.

— Så må jag då försvinna ur er värld, menar du?

— Ja, jag förmodar det. Eller säg hur du själv tänker dig saken.

— Det är mycket enkelt. Vill du inte avskära förbindelsen med Gudrun och hennes älskare, så tar jag Annami med mig till Shanghai, och ni hör aldrig av oss mera.

— Å, nej! ropade Gudrun.

— Varför inte? Jag har även förhört mig lite om klimatet, och det tycks inte vara värre än att hon kan klara det. Hon kan väl åla lite värme och lite väta.

— Lite väta, där är långa regnperioder, sade Virginie.

— Kära Bengt, du kan inte göra det, sade Märta, vars ädelmod gick så långt, att hon blev olidlig för alla och mest för dem, som hennes ädelmod gick ut över.

— Jag inte bara kan, men jag gör det. Bengt kände en underlig lättnad, ja något som nästan liknade glädje. Det var för första gången sedan slaget föll över hans oförberedda huvud. Ty hans kast hade också träffat.

Han hade fått Gudrun ut ur sin kalla likgiltighet.

— Du kan det inte, du får det inte! Hon stod med knutna händer framför honom. Det vet jag då, att sådan är lagen, att den ena parten aldrig kan hindra den andra att träffa barnen en gång i månaden.

— Det ämnar jag inte heller försöka, sade han. Vad hindrar dig att resa till Shanghai en gång i månaden och träffa Annami på ett konditori. Men förlåt att jag erinrar dig om att detta samtal egent-

ligen inte gäller dig. Du är för en gång skull inte huvudpersonen. Nå, Virginie, har du betänkt dig?

— Säg om det en gång till, bad hon. Om vi inte förskjuter Gudrun, Gabriel och jag, med ens och för alltid, då tar du Annami med dig?

— Ja, det gör jag.

— Och du skriver inte ens till oss om hur ni har det?

— Nej, det gör jag inte.

— Hon skulle till exempel kunna bli sjuk, och vi finge inte veta det?

— Inte genom mig, sade Bengt.

— Och du har skrivit kontrakt på platsen?

— Ja, med 1,000 pund skadestånd om någondera bryter.

Det uppstod en tystnad. Den föreföll alla närvarande ohyggligt lång.

Plötsligt utropade Gudrun: det är inte mitt fel! Jag var nitton år då jag blev bortgift.

Amelie betraktade hela tiden Gabriel. Hon såg hur bekymrad han var för Virginie, och den gamla vreden sprang upp i henne på nytt. Var det nu så förfärligt synd om Virginie? Hon hade inte rört ett finger för att förhindra katastrofen. Hon hade inte haft det minsta förbarmande med Märtas förtvivlan. Nu fick hon själv känna på.

— Du vet, att om du vill, så tar han igen dig, Gudrun, vad han än säger, viskade Gabriel. Betänk vad det vill säga att förlora ditt barn.

— Säg, fader Gabriel, viskade hon tillbaka: tänker du förskjuta mig?

— Inte på Bengts order, min lilla flicka, svarade han.

Bengt tände en cigarrett till tecken, att han gjorde sig ingen brådska, han hade tid att vänta, segern skulle ändå falla honom till.

Virginie gick sakta ut ur rummet för att lyssna vid moderns dörr. Han följde henne med blicken och frågade sig själv: varför vill man inte vara löjlig? Varför kan man inte fördraga det? Han svarade på sin egen fråga: nej, en man kan inte fördraga det. En röst ännu längre inne, försökte säga emot: just en man borde kunna fördraga det.

Inne hos den gamla var allt stilla, sköterskan var ensam med henne. Virginie greps av en oerhörd längtan efter barnet. Hon smög sig genom tamburen bortåt köksavdelningen, där gick det livligt till. Men alla röster dämpades, då hon ropade: Annami. En dörr öppnades, och Annami kom ut. Hon var utklädd igen i styv sidenkjol, spetsmössa och fischy. Virginie tog henne i sina armar. Hon tyckte, att hennes litenhet aldrig varit så oemotståndlig.

— Håll hårt om mig, sade hon, och Annami höll hårt om henne.

— Lilla gumma, bad hon, får jag vara uppe lite till?

— Jag kommer och hämtar dig litet senare då, sade Virginie och släppte ner henne igen. Gabriel kom och mötte henne.

— Vi får lov att klara ut detta, sade han, förr får vi ingen ro.

Därinne hade Karl Gustaf slagit sig ner vid orgeln och börjat spela liksom för att ge tillkänna, att han stod utanför detta tröttande och utsiktslösa bråk som Bengt ställt till.

Märta fann ögonblicket lämpligt för att pröva att beveka Bengt. Det var direkt emot hennes egna intressen, och hon njöt av det.

— Vem som helst kan finna på detta att hämnas, sade hon till Bengt. Karl Gustaf och Gudrun måste höra på, de ha ingenting annat att göra.

— Tyvärr är jag vem som helst, fräste Bengt till henne. I en sak var han enig med de andra, hon hade aldrig varit så odräglig som nu. Om jag blir slagen, så slår jag igen, så gott jag kan. Jag har aldrig gett mig ut för att vara fredsfår.

— Du brukade leka lite kristendom i din ungdom, K. F. U. M. och så där, anmärkte Karl Gustaf, medan han följde den melodi han börjat söka på dess irrvägar över tangenterna.

— Jag har slutat att leka kristendom nu, jag har överhuvud taget slutat att leka, sade Bengt.

— Jaså, du tror det.

Gabriel och Virginie avbröto trätan genom sitt inträde.

Gabriel gick fram till Bengt. Han hade liksom även de andra ett slags känsla av att Bengts gestalt mot den vita kakelugnen var större och resligare nu än vid samtalets början. Så tillvida hade heller inte

Bengts handling varit förgäves. En viss respekt hade han återställt omkring sig med sitt ultimatum.

— Kära Bengt, sade Gabriel med känsla av att han talade till den, som makten hade. Jag vet nu, att du kan sätta oss inför detta val, och att det från din synpunkt sett kan vara ganska förklarligt, att du gör det. Men gör det inte ändå. Jag har ingenting annat att komma med än en rätt och slätt bön, att du inte skall söka begagna dig av vår kärlek till den lilla för att hämnas på hennes mor och driva Gudrun ut ur sitt föräldrahem.

I detta ögonblick tittade Annami in genom dörren. Hon var ju tvungen att visa sin utklädnings för alla, innan hon lades till sängs.

— Ts, sade Amelie, barnet är närvarande, il faut parler français.

— Det var närvarande också härom natten, sade Gudrun hårt och på svenska. Kära fader Gabriel, jag är övertygad, att det är hans fasta beslut att driva ut mig ur detta hus, och han kommer inte att ändra sig. Hans vrede kommer inte att svalna utan att växa, så har det alltid varit. Nej, ni får nog välja mellan mig och barnet, men jag skulle vilja veta h u r.

— Hur de än väljer, så får du ändå inte vara under samma tak som barnet, sade Bengt.

— Kom hit till mamma, älskade!

Annami kröp upp i moderns knä: är jag nu lika vacker som mamma, när jag har sidenklädnings? viskade hon.

— Ja, ja, viskade modern och kysste henne häf-

tigt. I detsamma fick hon syn på medaljongen och ropade högt: vem har öppnat ditt smycke? Se här, Gabriel, medaljongen är tom!

— Det har far gjort, sade Annami i förebrående ton.

— Ja, det visste jag, ropade Gudrun passionerat. Det slog mig en aning, då jag såg, att den var öppen. Ett sådant hat hyser han, att hon inte ens får bära en bild av mig. En oskyldig bild, som åtminstone inte kan lära henne något ont, fortfar hon att stryka under. Det är förstås meningen, att hon skall glömma, att jag funnits! utropade hon anklagande vänd mot mannen.

— Vad är det med dem, tänkte barnet, jag får fråga Herman.

— Ja, det är det, svarade Bengt retad.

— Far har bilden i sin plånbok, sade Annami, och Karl Gustaf Fontell lät höra en vissling.

Virginie hade tagit upp barnet och bar nu ut det, viskande: säg godnatt till alla! Men barnet sade: nej, det vill jag inte, jag är för trött.

Karl Gustaf hade tänkt sig, att när denna uppgörelse äntligen var slut, och Gudrun blivit högtidligen förskjutet, så skulle de två resa med 11-tåget. Nu var klockan halv nio, och han började bli otålig.

— Hur skall det bli, sade han. Skall Gudrun lämna huset för alltid, eller skall hon inte? För i så fall skall jag be att få veta, så att jag kan ordna för henne.

Nu sköt den Coreiska rodnaden långsamt upp i Gabriels ansikte. Det blev sig så olik, när det var

rött, och Karl Gustaf häpnade över den effekt han framkallat, ungefär som han skulle ha häpnat över att se en träskulptur rodna i ett altarskåp.

— Mannen har alltså blod i ådrorna, tänkte han.

— Det är jag, som ordnar för Gudrun, sade Gabriel, jag och Virginie och ingen annan. Minst av alla du.

— Nå gott, sade Bengt, då tar jag Annami med mig och går upp. Vart tog hon vägen?

— Hon håller redan på att lägga sig inne i min sängkammare, svarade Virginie.

— Ser du inte, vem du träffar mest med din hämnd av alla? frågade Gabriel och pekade på Virginie. Hon som är så fäst vid barnet.

— Gabriel, sade Virginie, jag är rädd, att den kommer att drabba dig ganska kännbart också.

— Ja, sade Gabriel, men det blir du, som kommer att sakna den lilla mest.

— Han har nämligen beslutat sig, medan du var ute med ungen, att offra Bengt och Annami för Gudrun, upplyste Amelie i sin allra bittraste ton. Henne hade de därmed stött bort, utan att det ens föll dem in att erinra sig det. Du är hård mot de oskyldiga, Bengt, tillade hon sarkastiskt.

— Jag är väl också oskyldig, svarade han naturligtvis.

— Du kunde ha uppfört dig annorlunda mot din hustru, så skulle vi alla tyckt mera synd om dig, sade Karl Gustaf.

— Jag hade tyvärr inte så god råd till det, som du, svarade Bengt hätskt.

Gabriel var fortfarande lika röd i ansiktet: jag har inte tagit emot er i mitt rum eller offerar denna kväll av alla kvällar för att ni två skall gräla, sade han. Vad som vidare skall sägas i ämnet får sägas på ett hyvsat sätt.

— Ja, ni är alla emot mig, sade Bengt. »Låt bli att hämnas, det kan vem som helst. Du drabbar mest den oskyldiga Virginie,» härmade han dem. Tänk vad Gudrun skulle vara belåten med mig, om jag gäve mig av tyst och stilla till Kina och lämnade henne i okvald besittning av älskare, barn, hem och föräldrar. Jag är ju inte alls ädelmodig jag, men så tål jag heller inte vid ädelmod av andra. I Gudruns ställe skulle jag inte velat ta emot så mycket ädelmod av den man jag vanhedrat och gjort olycklig. Det skulle bränt mig som en för stor dos radium. Om jag vore Gabriel, skulle jag också störas av denna förskjutning i jämvikten. Men ingen av er tycks ha den ringaste känsla för jämvikt. Godnatt, mitt herrskap.

— Bengt, sade Virginie, du har ju inte hört vad jag sagt ännu.

Det gick som en stöt genom alla de närvarande. Det var så tydligt, att hon hade något annat att säga än: det är ju mycket ledsamt om du försvinner ur vår värld.

Bengt vände sig om vid ljudet av hennes röst och blev stående på tröskeln till hennes rum.

— Om ditt beslut är oåterkalleligt... sade Virginie.

— Ja, det är oåterkalleligt.

— Då...

— Säg inte ut, avbröt henne Gudrun hastigt. Betänk dig på vad du säger. Å, jag förstår nog vad det är. Du tänker välja honom och inte mig.

Det blev några ögonblicks paus, varunder Virginie var föremål för allas blickar.

— Jag kan icke låta Annami fara ensam med Bengt till Shanghai, sade hon sedan långsamt med stadig röst.

Gudrun kom fram och tog bägge hennes händer.

— Se på mig, sade hon, jo du måste se på mig: var det då prat, det du lovade mig i går: att aldrig, aldrig överge mig? Då är det inte sant, utan bara skryt, att du är min mor. Du har varit en snäll tant, det är alltihop!

— Det låter lite underligt att höra dig säga det, anmärkte Amelie. Själv hyste hon även den meningen, att Virginie inte kunde bringa det högre än till tant, men hon ville inte dela denna mening med Gudrun.

— Det är inget underligt, svarade Gudrun hetsigt, vänd mot Amelie. Samtidigt höll hon hårt fast i Virginies händer, som sökte komma loss. För om han tar Annami ifrån mig och reser med henne till världens ända, så är hon ändå min. Även i Shanghai skulle hon växa upp och bli lik mig, inte lik honom, inte lik Virginie, inte lik någon mer än mig. Utvärtes och invärtes. Jag behöver inte bevisa mitt moder-

skap, men det måste Virginie, som till och med tror, att hon har uppdrag av Gud att ta hand om mig.

Amelie ryckte på axlarna och vände Gudrun ryggen, hon var ju omöjlig att resonnera med, i synnerhet när man var av hennes mening. Virginie sade stilla: det du inte kan offra för barnet, det skall jag göra. Och så blir det gjort också för dig, även om du tusen gånger skymfligen kallar mig för tant.

— Varför skall jag vara lik er föreställning om en mor? frågade Gudrun med ett plötsligt behov att förklara sig. Jag handlar som jag handlar, därför att jag icke mer bestämmer över mig. Det är det en annan som gör. Men varför skall man tala med människor, som inte har begrepp om vad det är att älska.

"Var finns en kärlek, som in i döden,
står oförändrad i alla öden..."

citerade Bengt och gav svaret med en föraktlig blick:

"En moders kärlek helt visst det är."

Gudrun hörde inte på honom. Hon försökte få Virginie med sig in i ett annat rum. Hon måste lyckas att övertala henne, nej, kanske inte övertala henne, men göra henne god igen, förmå henne till kyssar, till tårar, få henne vek, få henne till den punkt, då Gudrun själv måste be henne om offret att för barnets skull förskjuta henne. Virginie var nära att ge vika och följa Gudrun in i sitt rum, då Karl Gustaf grep in.

Gudrun var ju fullkomligt orimlig, inkonsekvent,

blind för sina egna intressen. I stället för att skymfa Virginie, borde hon tackat henne på sina bara knän, att hon ville ta konsekvenserna av sin ömhet för flickan. Det löste ju svårigheten, det tog vapnet ur handen på Bengt. Om Virginie gick in på hans villkor att avskära förbindelsen med Gudrun, så kunde han ju inte ta flickan med sig. Och så slapp man all oron och förskräckelsen och samvetskvalen, som voro oundvikliga, om flickan togs till Kina.

— Gudrun, kom, jag vill tala med dig först, sade han, och hon släppte genast Virginie och lydde.

Han drog henne undan i ett hörn.

— Men varför förstår du inte, sade han till henne, att du framför allt inte skall bråka. Allt det där ordnar sig så småningom. Dra dig tillbaka från detta hus, efter han nu fått det i sitt huvud, jag står inte efter att bli erkänd här, och i längden kan likväl inte förbudet uppehållas för dig att träffa dem och barnet. Seså, kära, älskade toka, vi får laga, att det här uppträdet tar slut, så att vi kommer iväg.

Karl Gustafs myndighet och tanken att få komma i väg, omstämde Gudrun.

— Ja, jag får väl ge mig då, sade hon med tonen av en, som blivit besviken på sitt hopp om mänskligheten. Jag lämnar huset här, efter som det måste så vara. Farväl och tag väl vara på Annami åt mig. Låt henne inte glömma mig.

— Nej, så lätt skall du inte få göra din sortie, sade Bengt. Svara mig först på vad det var, som skulle ordna sig så småningom. Jag tyckte jag uppfångade

något sådant. Ingenting kommer att ordna sig så småningom, det kommer jag att bli man för, innan jag reser.

— Du behöver inte vara orolig, sade Virginie, att Gabriel och jag ordnar våra samveten så småningom.

— Nej, inte ni, men de andra två.

— Kom hit, Gudrun, sade Gabriel.

Hon tyekade: Karl Gustaf sade: kom hit, Gabriel sade: kom hit, barnet ställde krav på henne, Märta satt därborta med barndomsvänskapens krav, fast hon inte kom fram direkt med dem, och Bengt krävde ut sitt, så som han förstod det. Allt samman var så pinsamt, så vidrigt, så orättvist.

— Kom hit Gudrun, sade Gabriel igen.

Hon kom, och han tog hennes hand, hennes otåliga hand.

Virginie betraktade dem med oändlig ömhet. Ja, det var väl bäst så, på det att en moders böner icke skulle komma på skam.

Hon sade det högt: ja, Gabriel, det blir väl bäst så.

— Vad menar du? allt är mig så överkligt.

— Det är verkligt nog.

— Det skulle aldrig blivit så här, om ni inte redan hade glömt det, som skedde därute på kyrkogården i dag. Om ni över huvud fattat vad det var, som skedde, men det gjorde ni inte, ändå ni var där.

— Vänd tillbaka från kyrkogården och var med oss riktigt nu, Gabriel, för det behövs, sade Virginie.

— Det vore säkert bättre om ni följde med mig dit och...

Det hördes ett skratt från Karl Gustaf, en fnysning från Amelie...

... och ställde er på avstånd och lärde er se verkligheten sådan den är, fortsatte han.

— Det kan vi inte, sade Gudrun med en liten smekning, allt det där angår oss inte. Vi har huvudet fullt av viktigare ting.

— De är inte så viktiga, det är bara en villa, sade Gabriel.

— Du begär orimligheter av dem, inföll Amelie, du har glömt själv hur det är att ha oändlig tid framför sig. Nu går jag in till mamma, följer du med Märta?

— Jag måste veta hur det skall bli, sade Märta, såsom en, som önskar upplysning, när nu morbror Gabriel väljer Gudrun och moster väljer Annami, hur skall det ordnas? När Gudrun kommer hit på besök med Karl Gustaf, skall de sitta i ett rum för sig med morbror och moster i ett annat med Annami?

— Ånej, sade Bengt, så menade jag inte. Mig lurar ingen med så enkla medel. Flickan skall inte ha styvfar, så sant med Gud hjälpe. Hellre Kina. Gabriel och Virginie sågo på varandra.

— Jag kan inte överge Gudrun, sade Gabriel, och alla förstodo att det var en hjärtesak för honom. Hon är på en farlig punkt i sin levnadsväg och behöver ett stöd.

— Och jag kan inte lämna barnet, sade Virginie på

samma sätt. Det behöver mig bäst av alla, nu när det blir moderlöst. Så får vi väl välja var sin då.

Det blev en tystnad efter detta, och Gabriel hejdade Bengt, som ville börja förklara om igen, att han skulle inte låta lura sig till en kompromiss.

— Virginie, sade Gabriel, du och jag får lov att ensamma tala om detta. Gudrun går och lägger sig inne i Virginies säng, befallde han, som om det varit i går hon som sjuåring kom i huset. Och när vi sett hur mamma har det, Virginie, så kommer du in till mig, säg?

Hon nickade blott.

Amelie reste sig ur sitt soffhörn.

— Ja, då går vi väl vår väg, Märta, sade hon. Och hon gick fram och tog sina syskon i hand. — Vem kunde ha trott detta. Att också ett tredje hem skulle bli offret. Det är rena vanvettet, men ni är inte utan skuld ni två. Jag följer hem med Märta, så ni vet, var jag är, ifall det skulle hända något med mamma. Tack för i dag, det har varit synnerligen lyckat.

— Säg nu du också adjö, Gudrun, sade Karl Gustaf lättad. Han märkte icke, att Märta slet sig loss, så som den gör, som lämnar sin själ kvar.

Gudrun kastade en hjälplös blick på Karl Gustaf, där hon stod under fosterfaderns skuldra.

— Gudrun lämnar icke mitt hus i afton, sade Gabriel med en sådan bestämdhet, att hon icke kunde reda sig mot honom.

— Nej, ser du det, viskade Amelie till Märta, var inte rädd, han kommer nog hem.

— Som du vill, sade Karl Gustaf. Men det vore klokast, och det vore barmhärtigast mot dina fosterföräldrar, om du lämnade dem.

— Gudrun, Gudrun, sade Gabriel, jag släpper dig inte bort i natt, att rymma med Märtas man.

— Jag kan väl inte göra fader Gabriel så emot, han som håller fast vid mig? Det var en vädjan till Karl Gustaf.

Av ömhet för henne och medlidande med hennes bryderi avstod Karl Gustaf från att öva sin makt. Han visste ju ändå, att han hade den.

— Godnatt då, sade han, vi träffas i morgon. Han kysste henne, det måste han tillåta sig, och se, det var blivit liksom en naturlig, en tillåten handling, endast Bengt stegrade sig därvid.

KÖPSLAGAN.

MAN SKALL INTE TRO, att det alltid är en självfallen och enkel sak att gå ut genom en dörr, om den är aldrig så öppen. Hatet mellan människor kan göra även det ti'll ett problem.

Vägen ut till tamburen gick genom Virginies rum, men både Bengt och Karl Gustaf tvekade att gå den raka vägen. De kunde liksom inte gå åt samma håll, och ingen av dem kunde ta första steget och lämna den andre fältet fritt. Slutligen ryckte Bengt på axlarna och gick. Men i Virginies rum blev han stående att lyssna. I samma ögonblick retirerade Karl Gustaf genom matsalsdörren.

Gudrun stod kvar med fosterfaderns arm om sin skuldra. Hon såg upp på honom, hon såg på Virginie. Och då hände det, för första gången sedan månader, kanske för första gången sedan passionen förblindade henne, att hon förstod dem. Sedan alla försvunnit, skulle de göra upp med varandra. I en blink anade hon, vilken natt de hade framför sig.

Hon rev sig hastigt loss och störtade ut efter Bengt, som ännu inte hunnit ut i tamburen.

Karl Gustaf hade inne i matsalen avvaktat, att dörren skulle smälla igen om honom. Nu fick han

höra henne ropa: Bengt, kom in, kom in igen och se på dem. Karl Gustaf vände tillbaka till Gabriels rum och såg genom dörren, hur Gudrun kom dragande med Bengt. Hon höll honom i rockuppslaget, som hon förr i världen brukat göra, då det gällde att släpa honom med på något, som han icke hade lust till.

— Du får efterskänka dina villkor, sade hon med andan i halsen, se på dem, de härdar inte ut att råka i strid om oss.

— Var inte orolig, Gudrun, det kommer vi inte att göra, sade Gabriel.

— Nej, men ni kommer att skiljas för vår skull. Och det tar livet av er. Det blir Bengt, som tar livet av er.

— Jag? sade han. Han såg med en darrning ner på hennes uppåtvända ansikte, där allt, allt var utplånat av det som hänt. Det bar sitt gamla övertalande, litet inställsamma uttryck sedan gamla nästan glömda tider.

— Ack, sade hon, vi alla förstås, men mest du. För allt det här med dina villkor, det är inte nödvändigt, försökte hon förklara. Det är bara av hat till mig, för att jag inte skall få någon ro för vad jag gjort mot barnet och mot dem. Men jag vet, att du kan vara stilig. Var det nu, du har ju visat din makt, avstå från den, seså, gör det.

Bengt betraktade det underbart klart och rent tecknade ansiktet, såg in i hennes mattblå ögon, som varken skyggade eller vredgades inför hans blick.

— Ja, sade han, jag skall avstå, för deras skull, och därför att du ber mig. Han tillade, efter ett kort uppehåll, under vilket alla höllo andan: jag tar tillbaka mitt villkor, att du aldrig får träffa dem eller Annami. Jag skall lämna henne i Virginies händer, när jag reser. Men...

— Jag visste väl att du...

— Vänta lite, jag skall också ge dig ett tillfälle att vara stilig, som du säger, att även du göra något för Gabriel och Virginie. Jag skall, som sagt, avstå från mina villkor och min hämnd och från att ta barnet till Kina, om du avstår från din lilla futtiga erotiska karriär. Det är bara en sak jag begär av dig: du skall inte skiljas lagligt från mig. Mig personligen slipper du ju. Men du kan ju gå in på att vara fru Hising, vars man är i Kina på tio år. Gör det, och du har löst Gabriel och Virginie ur allt bryderi.

Virginie lyssnade med ett småleende till denna replikväxling, men hon gjorde intet försök att ingripa. Gabriel suckade. Ville nu Bengt driva Gudrun in i ett förnedrande kärleksförhållande? Det fanns då icke ord för deras dårskap.

Gudrun släppte genast sitt tag i Bengts rock, tog ett steg tillbaka och vände bort sina ögon. Hon var rådvill under en kort minut, kanske, kanske måste hon göra detta? Hon såg sig om efter ledning och mycket riktigt, Karl Gustaf var där.

— Jaså, det var ditt svar på Gudruns uppmaning att vara storslagen, sade han i en isande hånfull ton.

Ingen kunde egentligen säga, varför han använde den, kanske allra minst han själv, men längst under låg väl segrarens förakt för den besegrade. Naturligtvis stegrade den Bengt Hisings lust att slåss och upprätta sin ära så långt han kunde.

— Du vill driva henne in i ett olidligt förhållande utan att vinna det allra minsta varken för dig eller flickan. Tvärtom, situationen skulle bli ganska pinsam för dig själv och ditt namn skulle inte kunna undgå en skugga, sade han brutalt.

Bengt svarade icke, han bara stod med händerna i fickorna och såg på sin fiende med ett vältaligt uttryck i sitt ansikte, ett förakt, som var långt större än det, den andre kunde komma upp till. De hade båda just nu glömt Gudrun, som fick snyfta obemärkt med huvudet i Virginies soffhorn.

Det var i den tysta tvekampen Karl Gustaf, som först gav vika.

— Ja, sade han, till svar på en outtalad fråga, nog begriper jag, att du är förbittrad, man kan ju inte begära, att du skall förstå, att det måste gå så. Tänk, om du nu hade förstått att göra en stor gest, jag försäkrar, att du hade förkrossat mig alldeles.

— Det tror jag visst inte, det skulle varit föspillt på dig, sade Bengt. Nå Gudrun, det är du, som skall svara, vill du rädda dem? Du såg ju, att detta skulle ta livet av dem.

Hon lyfte huvudet ur kudden, alldeles förtvivlad. Hon hade handlat av ärlig vilja eller mest av en stark impuls att hjälpa fosterföräldrarna, som hon

höll av. Men genom detta snabba motdrag av Bengt hade hon vunnit, att hon själv kom att framstå i en ännu sämre dager än förut.

— Jag skulle inte ha bett dig, sade hon. Jag visste ju att du är orimlig. Det är ju absolut ingen mening i det du föreslår, absolut ingen. Det är bara för att pina mig. Kan du inte låta bli det? Hon sträckte sina knäppta händer mot honom.

— Nej, sade han, nej, i evighet, amen. Då du inte ville rädda dina fosterföräldrar ur konflikten med detta ringa offer, så må deras blod, ifall det blir något, komma över ditt huvud. Jag gav dig en möjlighet.

Han sade detta med höjd stämma för att höras in till Virginie.

— Du vinner ingenting därmed!

— Var inte så säker på det, du!

Och därmed gick han.

— Nu, Karl Gustaf, får du också försvinna, sade Gabriel.

Gudrun grät.

— Jag vill bli din hustru, tiggde hon. Låt honom inte hindra det.

— Det lovar jag dig, sade han, och det var det andra löftet, som givits i detta hus denna dag, men det första, som var Virginies, låg där redan brutet.

Det var mörkt i förstugan, när han kom ut. Miss-tanken, att Bengt antagligen stod uppe i trappan, medförde en så otäck förnimmelse, att Karl Gustaf inte

kunde behärska sig. Han sprang ut ur huset, han ville inte bli skjuten uppifrån.

Då dörren slagit igen om honom; vände sig Gudrun mot Gabriel. Hon försökte läsa i hans ansikte, om hon vågade, och smög sig så intill honom.

— Jag har inte velat allt detta, sade hon, jag rår inte för det. Säg, vad kan jag göra, Gabriel, för att visa det!

— Du skall lyda mig, sade han, men hans röst var vänligare än hans ord.

— J-a, sade Gudrun, ja, det lovar jag, om du bara inte ber mig om det jag inte kan.

— Jag vill inte ha några löften av dig, sade han. Gå nu och lägg dig.

— Skall jag inte säga godnatt? frågade hon med en gest bort mot Virginie. Det var så hemskt på något vis, att Virginie alldeles dragit sig bort från allt, som hade med Gudrun att skaffa.

— Ja, naturligtvis, sade Gabriel, och Gudrun gick in. Virginie hade öppnat fönstren för att vädra ut röken, hon tömde askkoppar, som en värdinna gör, när gästerna gått.

— Jag har inte rymt, sade Gudrun.

Virginie vände sig mot henne.

— Nej, visst, sade hon vänligt men liksom frånvarande. Gudruns vrede mot Bengt lågade upp på nytt. Hur kunde man bära sig åt som han? Tänk, att på rena rama elakheten, inte driven av någon passion, för så vitt inte elakheten blivit passion, söka riva upp ett hem, där man mottagits med så stor

godhet! Det elaka nöjet att därigenom gjuta malört i sin hustrus lycka var honom belöning nog.

Virginie svarade så vänligt, men naturligtvis hade hon uppfattat varje nyans i köpslåendet mellan Bengt och Gudrun. Bengt hade säkert lyckats i att framställa Gudrun som futtig, otacksam och feg.

Hon stod där och kunde ingenting annat säga än sitt: godnatt. Det lät så underligt torftigt, kände hon själv, eftersom hon förstört denna samma natt.

Men Virginie tog Gudrun i famn.

— Sov gott, kära barn, sade hon. Du skall inte vara orolig för oss, vi kan gott betala priset.

Gudrun sökte sig närmare in mot henne.

Men hon kände, att Virginies ömhet inte betydde, att hon gav Gudrun rätt. Den fanns där ändå, likgiltigt vad Gudrun gjorde. Därför tillfredsställde den inte henne. Hon begärde ingenting mindre än den blinda kärlek, som alltid tycker, att det älskade barnet har rätt.

Medan hon klädde av sig, stannade hon framför den lilla säng, där hennes dotter låg.

— Om jag varit i Virginies ställe och du i mitt, Annami, så skulle jag ha tyckt, att du hade rätt, sade hon.

DEN BITTRA NATTEN.

GABRIEL GICK FRAM och tillbaka, men Virginie låg framför kakelugnen och lade in ved, hon lade in så mycket, att han förstod, att hon väntade sig en lång vaka.

— Nu gäller det mig, tänkte han.

De, som ofta ha anledning att säga sig detta, ha svårt att förstå den, för vilken detta är en överraskning, ja, är något som nästan icke med ens kan fattas. Men så var fallet med Gabriel. I sitt ämbetes utövning såg han många människoöden, hade stundom möjlighet att gripa in, att hjälpa, mycket ofta att deltaga, att trösta. Med djup rörelse och vördnad följde han människors kamp för sitt liv och sin personliga värdighet mot de härar av förödmjukelser, skam och kval, som livet skickar emot dem. När de besegrades, kunde han känna en rysning av skräck och bedja Gud ha misskund med de besegrade för den ojämna stridens skull de haft att strida. Det fanns ögonblick, då han tyckte sig förnimma närheten av en makt, som är ute att förfölja människorna.

Men under allt detta gled hans eget liv lugnt och stilla framåt, och utan att tänka därpå tog han för

givet, att så som det varit, så ungefär skulle det förbli till slutet.

Inte förr än hans lugn verkligen hotades på allvar, märkte han, att han trott på en undantagsställning för sig själv.

Då Virginie fått brasan att brinna, vilket dröjde, ty hon gjorde den nervös på något vis, släckte hon lampan. Hon gjorde det av feighet, för att underlätta sin uppgift för sig, ty hon tålde icke vid att alltför klart se Gabriels ansikte. Hon satte sig i sitt soffhörn och betraktade den sovande furien över skrivbordet, över vars ansikte jagade eldens ljus och skuggor.

— Gabriel, sade hon, du ser väl, vartåt allt detta styr hän. Jag får lov att lämna dig.

— Ja, visst ser jag det, sade han, men jag fattar det inte. Du får lov att förklara det för mig. Vem är Bengt Hising? En man, som egentligen inte hör oss till. Hur har han plötsligt fått makt att bryta vårt fyrtioåriga kamratskap?

— Ja, det är väl ganska enkelt, sade hon. Vem har makt, det har den, som har i sin hand det man älskar. Den har bara att ge ut order, så måste man lyda. Det är det, som Bengt vet.

— Det är orätt att så missbruka kärleken.

— Det är en frestelse, som de flesta människor faller för.

— Detta är ett ovanligt krasst fall.

— Jag vet inte det, sade Virginie. Den blottade

punkten hos den, som älskar, utövar en stor tjuskraft.

— Jag har aldrig märkt, att Bengt var psykolog.

— Nej, kanske inte, men i dag gick han rakt på. På sätt och vis måste jag beundra hur väl han lyckades i sitt uppsåt att få blod att flyta.

— En kristen skulle aldrig göra så, sade Gabriel ogillande.

Hon suckade, och han upprepade sin sats med någon enträgenhet.

— Gott, sade hon, jag antar, att en kristen inte skulle göra så. Men samme kristen skulle då inte heller i motsatt läge ha kunnat dra fördel, ifall staccars Bengt inte velat eller förstått bruka sin makt. Säg mig, frågade hon inträngande, skulle du ha kunnat förmå dig att se på, hur han reste ensam och utplundrad till Kina, medan Karl Gustaf lade beslag på allt, som var hans? Jag vet, att jag hade inte uthärdat det.

Gabriel stannade mitt i sin vandring, så slagen av något i hennes röst, en eld, en upprördhet, som han icke förstod, att han glömde att svara på själva frågan.

— Jag förstår dig inte, jag förstår dig inte, sade han. Jag önskar, att jag gjorde det.

— Vad är det du icke förstår? Det kom för henne, att det minsta liksom det mesta hon kunde ge honom var en full ärlighet. Och i första ögonblicket blev hon fullkomligt yr i huvudet därvid, ty det var en svindlande tanke.

— Jo, detta, sade han, varför har du inte gjort mer för att förebygga denna katastrof i hans liv, när du har sådant hjärta för honom?

— Jag kunde det inte.

Hon sade detta för att ännu ett ögonblick uppskjuta det hon måste säga. Utan att hon märkte det själv, lade hon stramt över hjärtat först den ena snibben av sin sidensjal, sedan den andra. Det liknade en hastig nödvärnsåtgärd.

— Och nu skall jag förklara varför, tillade hon.

Han vände sig om och såg på henne, och hon var glad åt att endast en kopparfärgad reflex från brasan nådde hennes hörn.

— Så gott jag kan.

Så blev det åter tyst.

— Det var också mig en gåta länge, fortsatte hon, så jag undrar inte på, att du frågar.

— Det var inte taktisk klokhet, som höll mig tillbaka. Min känsla, mitt innersta jag, var det, som inte ville att detta äktenskap däruppe skulle räddas.

— Din känsla, eftersade han, din känsla för...

— Säg ut!

— För honom?

— Tänk, att jag kan tala om det och röra vid det, sade hon, och hennes röst hade fått ett nytt tonfall, han ville nästan kalla det upprymt på något vis. Tänk, att jag känner ett så fullkomligt förtroende för dig.

Han måste fråga, om detta var något så alldeles nytt.

— Ja, sade hon. Detta är första gången i mitt långa liv, som jag är fullkomligt fri att lägga fram mitt hjärta utan förbehåll. Utan förbehåll. Gabriel, tänk, att det skall vara en så enastående händelse i ens liv. Vad man är slutet och feg. Inte har jag läst i bok och ingen har berättat hur underligt detta känns. Visste du det?

— Jag skall svara sedan på det, sade han, fortsätt nu. Varför ville du inte rädda deras äktenskap? Jag frågade, om det var din känsla för honom?

— Ja, sade hon på samma upprymda sätt, ja för honom först och (detta är icke oärlighet) för henne också. När båda var olyckliga, så fick det hellre bli ett slut.

— Tänkte du inte på ditt ansvar?

— Jo, just det. Det var ju jag, som förenade dem. Så långt har Gudrun fullkomligt rätt i sin anklagelse mot mig. Hon tog honom, därför att jag rådde henne till det. Hon var ju ett barn.

Gabriel märkte, att hos Virginie icke fanns ett spår kvar av nedärvd vördnad för själva vigselns, själva löftets helgd i och för sig. Hon resonnerade så som man kan resonnera över vilket profant kompanjonskap som helst, tyckte han.

— Men hur kunde du, sade han, stifta detta äktenskap, om du, ja du antydde nyss?

— Jo, förstår du, sade hon och var alltjämt lika förvånad att det var möjligt att tala om det, just därför att jag älskade honom, måste det ske.

— Sådan är du då!

— Ja sådan, men icke var det ädelhet. Du förstår, i början — men det har han alldeles glömt — trodde vi under helt kort tid, att det var han och jag som... Men så — Virginie höjde högra armen till en gest, som åskådliggjorde en svepande storm — så kom hans lidelse för Gudrun. Minns du Gudrun, när hon var nitton år?

— Ja-a, sade Gabriel, det minns jag.

Omedvetet inskrev Virginie hans tonfall i sitt hjärta,

— Minns du hur strålande hon var, bara glädje! Det fanns icke ett hjärta i hennes närhet, om inte mammas och Amelies, som inte tillföll henne. Det enda bryderiet var: vem skulle hon välja. Även du, Gabriel, tyckte, att hon borde välja redan då.

— Ja, det är sant. Jag börjar förstå dig nu, Virginie, du ville offra dig själv.

— Ja, sade hon, det vill man ju. Jag sade till mig själv: detta är mitt livs stora handling. Men vad jag aldrig sade men dock anade, det var, att det var en farlig gåva han fick i henne. Jag sade vid mig själv: gott, du skall få henne och bli lycklig, men jag tänkte: du kanske icke blir det så länge. Det blev han inte heller. Men det var inte därför, att han fick över nog av ungdom och skönhet utan därför, att han icke fick nog. Så hade jag inte alls tänkt mig det. Naturligtvis trodde jag, att han snart skulle vinna hennes oberörda, barnsliga hjärta. Men med en underlig kall ståndaktighet behöll hon det för sig själv.

Jag iakttog dem så noga, och jag tror jag såg

det förr än han. Det är nästan orimligt svårt att erkänna, att man inte duger att vinna den man älskar. Men när han insåg det, då beredde det honom en smärta, som sedan alltid gnagt honom.

— Varför lät du dem bo hos oss på övervåningen? frågade Gabriel. Det var väl ändå onödig plåga. Men du ville det nödvändigt.

— Jag frågade väl inte efter vad jag kostade på mig för att ha honom inom min krets, sade hon. Men Gabriel, en annan sak är också sann, och det är, att jag varit gränslöst förtvivlad över utgången. Jag räddes min gärnings följder, fast jag inte ville se den sådan den var. Jag såg ingen utväg, jag drömde inte om att äktenskapet kunde upplösas. Jag sökte trösta mig med att det kanske så småningom skulle jämkas till rätta. Jag gav Gudrun så mycket pengar jag kunde, ja litet till, för att hon inte skulle plåga Bengt för mycket eller bli för upprorisk. Men så kom detta sista i somras. Nu såg jag riktigt min gärnings följder. Den hade gjort Gudrun till två mäns kvinna. För mig var då bara en ting viss: denna förnedring skulle upphöra. Det kom mig att längta att se äktenskapets yttre murar i spillror, liksom det var raserat invändigt. Men ingen förstod detta, inte de själva och inte du. Kanske Gudrun något. Men inte han.

Du förstår, Gabriel — detta kan jag säga nu, eftersom jag är så ärlig i natt — han drömmer inte om, att han på outgrundligt vis är mitt öde. Kan du säga mig, vad man kan göra åt sådant? Nej, naturligtvis

kan du inte det. Han är för mig mannen, det är bara så. Sedan jag träffade honom är det otänkbart för mig att reagera som kvinna mot någon annan. Det är mig fullkomligt absurt att bli friad till som det skedde i dag till exempel.

— Säg hellre, att du inte har haft kraft att rycka dig loss, så länge du haft honom i din närhet.

— Säg vad du vill, det blir ju detsamma.

— Han är inte den man, som passar dig, sade han.

— Ingen vet det bättre än jag, om det inte möjligen skulle vara han, sade hon.

— Ja, men då.

— Käre, älskade Gabriel, jag tar också konsekvenserna. Så sant jag är ärlig i natt, jag väntar mig icke nu, att han på något sätt skall få ögonen öppna för mig och se, att han valde fel förra gången. Det är inte det jag strider för, då jag väljer honom framför Gudrun.

— Men vad då?

— Hans barn, sade Virginie. Ser du, detta är så absolut sant, att det ger mig mod att handla så, som om jag följde min erotiska linje. De löper samman här, men det gör detsamma, må de då göra det, jag frågar inte efter det. Gudrun misstänker det, och har naturligtvis sagt det till sin älskare. En vacker dag kastar hon mig det i ansiktet, det är ju mänskligt. Jag kommer icke att kunna svara, och jag kommer att stå där, som de tror, avslöjad, omätligt löjlig, beslagen med hyckleri och skenhelig-

het. Tänk Amelie! Hon kommer att söka tillintetgöra mig.

— Det gör hon inte.

— Jo, men hon kommer inte att lyckas. Om hon vill avslöja mig för dig, så vet du alltsamman, och vad vill hon då göra. Jag vet alls inte, om jag fått dig att förstå. Men i alla fall, så är jag räddad därmed, att jag kunnat tala med dig.

— Jag kan ju följa hela förloppet nu, sade han. Mycket ligger klarare nu. Men inte kan man förstå något så orimligt som ditt öde.

— Gör det dig ont?

— Ja, mycket, för din skull.

— Är det något, som du hållit dyrbart, som ramlat för dig?

— Ja, kanske, men jag tänker just på, att det betyder inte så mycket mot det, att jag nu äntligen vet något om dig. Jag håller så mycket mer av dig, för att du kunde tala med mig! — Jag har aldrig hållit så mycket av dig, som just nu i detta ögonblick, då vi skall skiljas åt. Om du förstod hur mycket det betydde för mig att kunna tala vid dig, så skulle du också veta, vad du är för mig.

— Det förefaller mig nu än mer upprörande, att han skall kunna driva det därhän. Han har bestämt länge nog över dig.

— Så alldeles dåraktigt är det nog inte, sade Virginie. Han tror inte utan skäl, att om jag övertog barnet men bodde kvar här, och Gudrun hade frihet att komma och gå här, så skulle det praktiskt ta-

get betyda, att barnet blev en medlem av den nya Fontellska familjen och fick en styvfar. Och han har en faders rätt att vägra sitt tillstånd därtill. Jag ser ingen annan utväg, än att vi fogar oss, och jag lämnar hemmet med barnet.

— Vart?

— Så pass långt bort, att Bengt känner sig säker för att Annami inte kommer in i den Fontellska kretsen.

»Jag är ärlig i natt». Ja, men mer vågade hon icke säga.

— Jag kan inte tänka mig, att du skall lämna mig.

— Inte jag heller. Men vi har intet annat val.

— Jo, vi kan ju förvisa Gudrun, så som Bengt önskar. Skulle du önska, att jag böjde mig i det stycket och ginge med därpå?

Hon tänkte litet. Hon vägde mot varandra smärtan av att bryta upp och smärtan att förjaga Gudrun och därmed rycka undan den döda modern hennes bönhörelse.

— Nej, Gabriel, inte heller det kan jag, sade hon. Jag kan icke be dig om det. Vi får försöka att fullborda skilsmässan, fast jag inte vet hur det skall bli möjligt.

De sutto en stund och talade om detta, försökte göra sig en bild av hur det skulle vara att icke träffas dagligen, diskuterade hur det skulle ställas i doktorsgården. Vem skulle sköta huset med de plikter som därmed följde? Amelie? Först tycktes

det dem vara en god lösning, men så insågo de dess omöjlighet. Man kunde icke ha Gudrun och henne under samma tak. Skulle modern flytta till Amelie, om hon fick leva? Vad det var svårt att bryta loss en del i ett sammanhang, det ramlade då alltsamman.

— Ser du nu, sade Gabriel, att man skall inte upplösa äktenskap?

Det blev värre och värre för honom, ju mer han tänkte sig in i konsekvenserna av det som skulle ske.

— Och du, sade han, vad blir det för tillvaro för dig att sitta på en främmande ort med Annami? Det kan väl låta sig ordna ekonomiskt, men hur skall du bära dig åt för att inte leda ihjäl?

Virginie trodde i sitt stilla sinne, att det skulle bli åtskilligt svårare för Gabriel än för henne. Hon hade den husmoderliga övertron på sin egen outhärlighet. Hur skulle han reda sig utan henne? Hon hade ju skött om allt det världsliga nu i tjugu år åt honom.

— Du behöver inte bo längre bort, än att du kan ha överinseendet över det hela, sade han. Du vet hur fullkomligt jag överlåtitt allt åt dig, jag är inte van att ordna om mitt hus, att komma ihåg födelsedagar, att ordna för gäster. Du får lov att åtminstone påminna mig om allting.

— Jag skall göra upp en lång minneslista, sade hon och tänkte på alla oförutsedda ting, som inte kunde stå på den.

— Men jag vill, att du skall lova att komma ofta. För du kan väl inte mena, att han kan förbjuda det?

Han märkte, att hon undvek den punkten.

— Hur skall det gå för mig? sade hon bara. Jag är inte van att vara ensam.

— Jag tycker att ensam är just vad du har varit alla gånger, då det gällt stora personliga avgöranden för dig. Mig talte du inte om mer för, än du ansåg lämpligt. Du sade till exempel, jag minns det så väl, att just Gudruns ungdom och oförstånd gjorde det så särskilt nödvändigt, att hon blev Hisings hustru. Och jag tog det för gott och gav mitt samtycke på ditt omdöme.

Gabriels tonfall nyss, när hon frågat, om han mindes Gudrun, när hon var nitton år, kom tillbaka till henne. Älskade Gabriel, tänkte hon, är du lika ärlig som jag? Nej. Men varför skulle du vara det? En sådan gåva kan inte komma på samma gång över oss båda. Du har inte förställt dig till leda än.

— Ja, sade Gabriel och reste sig från skrivstolen, där han suttit under den sista halvtimmen, då var det väl inte mer. Går du in till mamma?

— Ja, sade hon, det skall jag. Jag skall avlösa syster klockan tolv. Jag tänker på vad mor skulle ha sagt, om hon vetat något av allt detta som hänt i dag: »Vad skulle du adoptera henne för?» Tror du vi hade gjort det, om vi anat alla sorger, som skulle komma. Men vi tyckte, att vi tog ett oskadligt litet barn, och vi drömde ju inte om, att vi en dag skulle stå, där vi nu står, för dess skull.

— Det anade jag inte ens för två timmar sen, sade Gabriel. Det är inte mycket längre sen du lo-

vade att aldrig överge mig, så du anade det väl inte heller.

— Gjorde jag? sade hon, men tillade generad, o, nu minns jag, med anledning av biskopen. Vad det är länge sedan. Visst trodde jag, att jag kunde lova det. En ting föreföll mig vara viss i denna ovissa värld, och det var, att vi två skulle hålla hop till slutet. Och nu står vi inför uppbrottet.

Hon gömde ansiktet i sina händer. Det var helt enkelt rysligt, att Gabriel fullkomligt accepterat det.

— Vi skall naturligtvis hålla hop mycket längre, sade Gabriel, som tvärtom blev lugnare, när han accepterat faktum. Det är bara det här hemmet, som skall rivas upp en tid, men det är kanske rätt att så sker.

— Ja, sade hon, jag vet, att denna gång är det den riktiga vägen jag går. Jag har tänkt dessa dar i min rådvillhet att fråga dödgravarn, i ett syagt hopp att han skulle veta Guds vilja. Men nu behöver jag inte fråga någon i världen. En sak vet man utan att fråga, utan att man behöver tyda tecken. Och det är, att man skall icke skona sig, icke krusa för sig själv. Han begär oavslåttlig möda, och vet du, jag tror, Han begär ständigt mer. Ju mer man ger, dess mer begär Han, intill det yttersta.

Fäst du har hört allting nu om alla mina självbedrägerier, törs jag ändå säga, att det jag gör nu, det gör jag icke för mig själv. Och det ligger ingen hämnd eller ingen tanke på egen fördel däri. Jag

tar gärna min egen smärta. Det är bara så svårt att jag inte kan ta din.

Han ville trösta henne med att den var nog precis vad han behövde. Bengt, den olycksalige mannen, var kanske bara Guds spade, för att tala med Lundin, brukad till att gräva upp honom ur den mark, där han slagit alltför fasta rötter.

Hon avbröt honom, hon härdade icke ut att höra honom ta det så. För att slippa höra detta gick hon från honom in i förmaket och slog upp dörrarna till trädgården.

Då han kom efter henne, vände hon sig om: om du säger, att du behöver prövas, så kastar jag alltihop, sade hon utom sig.

— Det gör du ju icke, efter det du nyss sagt, sade han. Låt mig lika gärna säga det, som gå och tänka det. Ser du, jag med all min dödslängtan har nog varit alldeles särskilt mer än andra rotad i tillvaron. Man ser alltid samma vanda väggar, samma ting och samma kära ansikte, och så glömmen man, att man är föränderligheten underkastad. Man glömmen, att man bara är ett fattigt stoftkorn, som motståndslöst följer den oroliga jorden.

— Och detta skall du säga om dig själv!

— Ja. Det faller mig in att när jag vaknade i morse i dödens skugga och fann den så ljuvlig, så var det för att jag inte trodde på den, den var en fantasi. Jag ger de unga rätt, som svarade, att jag begrep inte saken, när jag förehöll dem, att deras angelägenheter inte var så viktiga. Nu förstår jag, då

det gäller mig, att det är viktigt. Det är rätt åt mig, att det gör så ont.

— Alla de andra har bett Bengt om förskoning, jag borde också göra det, tänkte Virginie. Gå nu in, bad hon. Godnatt, och tack för att du var sådan, att jag kunde tala med dig. Hur bar du dig åt? Det kom så plötsligt, som om något nytt kommit till med en gång eller något fallit bort, jag vet inte riktigt vilket. När jag släckte lampan, var jag ännu så rädd, att du skulle misstänka något. Och strax därpå talade jag själmant om allting.

— Jag bar mig inte alls åt, sade han. Min lilla syster, jag höll av dig, även innan du släckte lampan, lika mycket. Men vi tycker ofta, att händelser kommer plötsligt, därför att vi ingenting vet om de långsamma förberedelserna inom oss själva. Jag vet nu, att det är något jag gjort i många år, fast inte fullt medvetet. Jag har sökt efter dig.

— Och nu, då du funnit mig, sade hon, så släpper du mig inte mer, även om jag reser? Du består också de långa årens prov?

— Ja, också de långa årens prov.

Hon hörde en svag förebräelse i hans röst.

— Ja, ser du, jag har besvikelsen i blodet. Alla band mellan människor löses upp och faller sönder.

— Men har du då inte förstått, vad det är för syra som ofelbart, när den är med, fräter upp kärleken? Allt, som är sinnlighet, måste dö. Varje förening, där den är bindemedel, frätes sönder.

Hon förstod, att nu sade han något, som han gått

och tänkt ut i ensamheten, medan han ordnade upp tillvaron för sig.

— Jag är rädd, tänkte hon, att du och jag, Gabriel, vet för lite om den saken.

— Men det är inte kärleken, tillade han.

I detta bräddfylla ögonblick var hon övertygad om, att hon alltid var hon än kom i världen skulle hålla levande för sig denna stund. Minnet av Silverforsens ton skulle alltid vara förbundet med detta minne framför andra. Hon skulle bara behöva sluta ögonen för att försätta sig tillbaka till det mörka förmaket, minnas Gabriels ord och hans tonfall. Ja, tänkte hon, om något förblir i denna alltid sönderfallande och sig förnyande värld, som lever och dör med mig, så är det väl detta.

— Jag som trodde det skulle bli en så bitter natt, sade hon.

— Det blev det också, men den bitterheten gömde mycket, som vi inte skulle ha velat gå miste om.

— Ja sade hon. Jag är inte fattig och inte rådvill och inte över mig given som jag trodde.

— Godnatt.

— Godnatt.

De kände båda, då de skildes, det fullkomliga och det sällsynta modet att möta morgondagen, att möta alla svårigheter, skilsmässan, saknaden, ålderdomen, ensamheten, allt.

När hon sedan satt vid moderns säng, genomgick hon noga hela situationen. Hon tog varje svårighet

i sin hand och vägde den. Intet förskräckte henne, allt var lätt att bära denna underliga natt.

Och när modern vaknade och blev mycket orolig, sedan de medel slutat att verka som hon fått, fann Virginie att hon för första gången hade en fullkomlig makt över henne, att hon fick henne att lyda som ett barn, och att hon hade förmågan att ge henne fullkomlig ro.

— Vi har haft en riktigt trevlig natt, vem kunde tro det? sade gumman, innan hon slumrade in mot morgonsidan.

DÖDGRÄVARENS ÄVENTYR.

DET TOG DEN GAMLA två dygn att dö.

— Det är en fullkomlig avskedsföreställning, sade läkaren till sköterskan. De voro båda förvånade, kanske doktorn mest, ty han såg henne endast i de stora scenerna, medan sköterskan var med också i hennes mänskliga ögonblick av utmattning, då hon låg under för uppbrottets alla kval.

Om doktorn nämnt ordet avskedsföreställning, så att hennes barn hört det, skulle det ha berört dem illa. De skulle ha sagt, att det gällde en ofrånkomlig verklighet, och att hon mötte den utan att blinka, icke med en undertryckt fruktan utan med ett hjärta fritt från fruktan. Att hon var stolt över det och gärna ville ha ett erkännande av att hennes omgivning uppskattade det, föreföll hennes barn blott så rörande, som bevis på det barnasinne, hon aldrig vuxit ifrån med sina åttiofyra år.

Så långt hon orkade mellan attackerna åt hjärtat, försökte hon styra för sina ägodelar efter döden. Hon anade icke hur värnlösa och oförmögna att sätta igenom hennes vilja de skulle bli den dag, då hon lade sina ögon samman. Än testamenterade hon allt

vad hon ägde till biskopen, än gjorde hon vart och ett av sina barn till universalarvingar i tur och ordning. När hon blev trött, sade hon: ni får göra som ni vill, men jag vill inte ha guldtryck på mina kransband.

De hade under dessa dygn många gånger samlats alla kring hennes säng i tanke att nu gällde det, men när stunden kom, var hon ensam med Gabriel. Hon märkte det knappt själv; hon var så ivrig att räkna ut vem som skulle jordfästa henne för den händelse att biskopen skulle bli förhindrad.

— Och det blir han nog, när inte Virginie vill ha honom, sade hon resignerad. Hon hade då att välja på sin brorson, pastor Teofil av Blidén, kyrkoherde Collman i Silverstads östra församling, och en av Gabriels ungdomsvänner, som nu var teologie professor i Lund. Valet var inte lätt.

— Jag har nog ett och annat att anmärka på Teofil, sade hon, men det har jag mot de andra också, så för den skull kan du gärna ta Teofil. Jag har förresten talt om det med honom någon gång.

— Mamma skulle inte tala så mycket, sade Gabriel.

— Ja, förlåt, du kanske hellre vill läsa, sade modern, då skall jag vara tyst.

Sedan sade hon ingenting mer. Hennes ögon levde ännu ett par timmar, de vandrade från den ena till den andra av barnen, och de undrade, hur de skulle tyda deras hjärtskärande patetiska uttryck. Det var dem, som ville hennes ögon ha sagt: nu, då jag inte längre kan blanda bort tystnaden med tal, märks

det först hur litet vi haft med varandra att göra hela det långa livet. Virginie höll henne omsluten av sina armar för att ge henne en samhörighetskänsla, hon grät över henne, hon bad för henne men uttrycket i blicken förblev detsamma, och det dröjde även efter det hon på tisdagskvällen upphört att andas.

Inom en halvtimme var nyheten spridd i hela Silverstad. Det föreföll underligt att utkiken i gavelfönstret i doktorsgården verkligen var borta. Det var nästan tomt att det vakande öga var slutet, som följt dem med så brinnande intresse och så besk kritik. De som gingo förbi, kunde inte motstå att kasta en blick ditupp, många stannade och betraktade huset, som om de hoppats att de kanske skulle ha tur att få se något märkvärdigt. Kanske väntade de, att konsul Fontell skulle störta ut med håret på ända, förföljd av den vredgade äkta mannen, kanske väntade de att Gudrun skulle smyga sig ut med en slöja för ansiktet, eller att standarbärarna skulle föras in till förhör, vem vet.

Men intet hände denna kväll, doktorsgården låg i sin stilla avskildhet under de gamla kronornas skydd, trädgården sov på Silverforsens arm, och ingen vandrare störde dess sömn, sedan Virginie gått in med den sista skörden av gyllene kvistar och röda bär från olvonbuskarna för den döda.

Men de nyfikna behövde blott vänta till nästa dags morgon för att få veta något.

— Biskopen ska jordfästa, hette det då, antagligen är de redan förlovade.

— Hm, sade jungfrurna, det kanske händer något ännu märkvärdigare. Men vad kunde vara märkligare än detta? Sömmerskan, som skulle göra dem nya klänningar, förklippte sig i förargelsen över, att de inte ville anförtro det ens åt henne. Men de hade nyss, genom händelsen med standaret, fått ett exempel på varthän det kunde leda att tala om saker, och de vågade icke komma fram med ens en antydning, som kunde leda sömmerskan på spåren.

De sade bara: det är något mycket rysligare.

— Skall jag sluta nu? frågade Herman, så snart han träffade Virginie på morgonen efter den gamla fruns död. Virginie frågade, om han inte ville stanna så länge som lekkamrat åt Annami. Hans beklämda uttryck förbyttes i ett strålande leende.

— När jag bara har henne, så skall jag se efter henne väl, sade han. Men kan jag få gå hem på en halv timma?

Det fick han.

När han kom hem var det fullt av folk i det svarta lilla köket, som oktoberdagern icke förmådde upplysa. På diskbänken satt en yngling, som omväxlande grät och svor, och kring honom voro samlade familjen, dess grannar och ett par stycken kunder. Det var Riddaren av Bengt Lidforss minne.

Herman försökte dra intresset till sig genom att påpeka, att han spådde, att hon skulle dö tre dar, innan det skedde, nej fyra. Men ingen brydde sig

om vad han spått eller icke spått, nu var hon ju död, och det var så dags att komma med spådomen efteråt. Det som var spännande just nu, det var att iakttaga vilken verkan denna underrättelse haft på ynglingen på diskbänken, han som tillverkat och burit standaret på söndagen.

— Den där Emma till Hisings, sade han under fruktansvärda förbannelser, hon kom hem till vårt i går kväll klockan halv tio och skällde på mig därför att gumman var dö. Ja just precis Emma och Lina var med också, dom två som talte om hemma, att de fattige skulle tråka ihop sig efter döden. Hur kunde jag annars ha visst, vad gumman pratade för skrot. Men nu så var det mitt fel, att kärringen var dö, och hennes blod skulle komma över mitt huve. Han tog sig över hjässan.

— Vad gör de vad dom säger? sökte man trösta, men detta var en yngling med sinne för rättvisa och logik i världsordningen. Han var upprörd över denna kvinnliga brist på logik och på mod att ta ansvar.

— Ryker du in för det här? frågade Herman.

— Det kan väl hända, sade den desillusionerade ynglingen, som icke trodde att det fanns någon gräns, den detta livets orättvisor icke kunde överskrida.

— Är dom arga då? Jag menar herrskapet? frågade mormodern.

— Jo, sade ynglingen, de grälar om de. Emma sa, att Silverstads stolthet hade sagt i själva dödsrummet, att det är de där slynglarnas fel. Prästen ville inte gå med på de utan vidare, han skulle undersöka

saken, så det är ljusa utsikter. Då sa Stoltheten, att hur kan du försvara slynglarna? härmade han Emmas härmning av Amelie. Och då sa han, att jag kallar ingen för slyngel, för vi har alla våra fel, men jag tycker det var inte vackert att skrämma en så gammal människa. Tror ni, att Emma kunde leva en timme, innan hon fick tala om det för mig utan att fråga efter vem som mer hörde på? Hon tog mig inte avsidet inte, som hon skulle ha gjort om hon varit rädd om min odödliga själ. Och Lina hon jamade med, fast ingen har retat opp mig mot kärningen under en längre tid som hon. Jo, det är söta barn Gud har, sade han och svor ånyo över dem.

— Är det av ånger eller ilska du lever så? frågade Herman.

— Båda delarna, stönade den unge martyren för sitt sociala samvete. Inte vill man precis ta döden på gamla halvdöda kärringar. Ja, ajö med er, nu skall jag gå och skälla själv på en annan. Måtte han vara hemma, annars blir jag tokig. Beställ halvenskild, madrasserad cell på Konradsberg, sade han och gled ner från diskbänken.

— Är han också oskyldig som du, den du skall skälla på?

— Han är ändå oskyldigare, han avrådde ju mig flera gånger att bråka på söndan.

— Men varför skall du skälla opp honom då?

— För att jag inte lydde, sade ynglingen och försvann.

Lyckligtvis för ynglingens förstånd var dödgrävaren hemma. Detta var den lyckligaste dagen i hans liv.

Lundin var van vid under, ja, han fann under vara det naturligaste av allt och en dag utan under onaturlig. Men det äventyr, som nu hänt, det hade han inte upplevat maken till.

Hans gumma var lite extra dålig på söndagen, och Lundin kände sig bedrövad över att hennes tålmod att vänta på sonen skulle ställas på så hårda prov. Kanske var det inte meningen, att de skulle återses här på jorden, tänkte han. Sedan han ordnat för gumman, gick han till kyrkan för att höra biskopen predika. Det var en predikan lagd för stadens textilarbetare, som dock icke voro närvarande.

— Guds ande, sade biskopen, vill bo i en sund och frisk kropp. Vem känner det inte svårt att vara kristen, då man har reumatism? Det bästa sättet att utbreda Guds rike består därför i att skaffa goda, fukt fria bostäder, så att människorna hålla sig friska, och Gud tar sin bostad i dem.

Detta tyckte dödgrävaren var ett underligt tal, inte därför att det hotade hans yrke, utan därför att han, som varje dag besökte sjuka, visste hur många av dem som voro levande bostäder för Guds ande. Men ännu ville han inte opponera sig, ens i sitt hjärta, mot en så högt lärd och uppsatt man. Det var väl hans sätt att uppmana fabriksledarna att ta itu med att lösa arbetarnas bostadsfråga, och det kunde han inte annat än gilla. Men under predikans gång sade biskopen något annat, som djupt grep dödgrävaren.

— Hur talar Gud till oss? frågar du, min vän. Hur skall jag veta hans vilja? Jo, genom andra människor. Människorna är Guds ord till människorna, uppenbarare av hans makt och bevisen på hans tillvaro. Först och främst Kristus, den främste människosonen, så sådana män som Franciskus, Ansgarius, Luther, Scriver, Schartau och Arndt och Læstadius, som vi alla känner, ja, även Sundar Singh. Till dem skall vi lyssna för att få höra Guds ord.

Dödgrävaren kände med sin innersta, levande visshet, att denna lära var fattig och falsk. Hur sorgligt, tänkte han, att en man, som folk trodde på, skulle stiga upp i denna predikstol och förneka den största, underbaraste och sannaste erfarenhet, som människohjärtat kunde göra, den att man utan förmedling av människor, predikningar och böcker kan höra Gud tala i sitt eget hjärta. Han visste ju att det var så, inte bara för de stora, som biskopen talt om, utan för så ringa människor som han själv. Det skorrade så falskt, det lät så hemskt i hans öron, då kyrkans höge representant stod där och motade sina åhörare och kanske skrämde dem, som längtat att få gå den enda, sanna vägen.

Om han åtminstone hade tegat, den arme lärde mannen, som visste så litet om det osynliga riket.

Dödgrävaren såg några av sin egen krets i kyrkan, och han beslöt att i eftermiddag tala till dem, på det de inte måtte ta skada.

Så gick han ut till kyrkogården och var vittne till vad som hände därute. Han hade varnat Lundkvist

så gott han kunnat, men han hade inte varnat kyrkoherden. När nu allt skedde inför hans ögon, hade han en stark känsla av att det var tillstätt, det skulle ske.

Då alla andra lämnade kyrkogården, blev han länge ensam kvar hos slaktaren, och han tyckte att det kom så mycket för honom, som han skulle säga sina vänner i eftermiddag. Han tänkte så länge däröver, att det blev för sent att gå hem och äta middag, om han dessutom skulle hinna att som vanligt gå upp till fattighuset en stund innan mötet. När han kom till den lilla samlingslokalen var den redan till brädden full. Då sångerna sjungits, skulle Lundin tala, och han reste sig upp, men fick inte fram ett ord. Han hade oändligt mycket på hjärtat, men det var honom inte tillstätt att säga det. Där stod han, medan alla häpna betraktade honom, men det var ingenting att göra åt.

— Det är någon annan här i salen, som skall tala, sade Lundin. Jag vet inte vem det är, men jag ber honom eller henne att icke vänta eller tveka utan verkligen stiga upp och tala för oss.

Då reste sig hans son. Det var den son han för femton år sen jagat ut ur huset med de orden: att kommer du inte hem som en ny människa, så kan du lika gärna bli borta för alltid. Han hade kommit hem till bostaden medan fadern var borta och följt modern till mötet.

Nu när Lundkvist kom, satt sonen i soffan och berättade för fadern, som aldrig tröttnade att lyssna, om de femton åren, om vilka fadern ingenting visste

Fadern lyssnade och frågade outtröttligt. Han var nästan lyckligare än ett människohjärta kan bära, det var för mycket, han räddes denna nåd, den bländade honom. Inte länge härdar jag ut med den, tänkte han. Det är inte för dödliga människor. En sådan man det blivit av sonen under dessa år, de förstodo varandra bättre, än de skulle ha gjort, om de levat varje dag samman.

Det slog emot ynglingen, när han kom inramlande ur mörkret med munnen full av gråt och förbannelse, ett sådant ljus, att han måste skygga för ögonen. I stället för att skälla, som han tänkt och beslutat, sjönk han ner på en stol och sade trumpet:

— Har Lundin hört det?

Lundin nickade. Han hade hört själaringningen.

— Jo, nu är det kokta fläsket stekt, sade ynglingen. Dom säger att gummkräket dog på kuppen. Nu skall jag ha det på mig i hela mitt liv. Nu tycker alla, att det var fånigt med standaret. Men ändå hade jag rätt, och hon hade orätt. Kan Lundin neka till det?

Detta problem var ynglingen alltför gåtfullt och motsägelsefullt.

— Jag ger opp et, sade han. Nu får Lundin verkligen säga, vad som skall göras. Det är inte mindre än rätt. Han, som visste vad jag tänkte ta mig till och tyckte det var illa gjort, varför ga han inte prästen en vink om att hålla kärringen undan? Det tycker jag han kunde ha gjort, sade Lundkvist förebrående.

— Jag var inte tillsagd att göra det, sade Lundin, som tog upp argumentet på allvar. Men om han frågar, vad han skall göra nu, Folke, så ska jag säga det. Jag tycker att han skall gå till doktorn och lägga fram hela saken.

— Jag gör så i helvete heller, sade Folke och gick.

Om en halvtimme kom han tillbaka.

— Om han sätter på hatten och rocken och följer med på fläcken, innan jag hinner ångra mig, så kan vi gå, sade han.

Lundin reste sig genast. Han längtade att nu börja ett nytt liv i verkligt tjänande. Det tycktes honom inför denna sista överväldigande händelse, att allt hans tjänande hittills blott varit halvhjet och svaghet. Om Gud härefter ville låta honom gå sina ärenden, skulle han göra det med en iver, som aldrig förr, dag och natt.

Medan alltså dessa två voro på väg till doktorsgården, sutto de båda svartklädda systrarna i Virginies rum, sysselsatta med att gå igenom papper.

Amelie hade i samma ögonblick, som modern dött, tagit makten och bestämmanderätten i allt, som hade med dödsfallet att skaffa. Virginie såg sig avsatt och fann sig utan ett ord däri. Hon visste mycket väl vad som skulle bli den första svårigheten nu: att lotsa sig fram mellan moderns alla oförenliga sista viljor och ta hänsyn till dem alla. Och hon var besluten att inte tillspetsa situationen genom en sin egen tolkning; det fick icke vara nog med de andras.

Hon hade samlat pojakens, sjuksköterskans och sina egna anteckningar och sökte nu skriva rent dem och ordna dem i tidsföljd. Hon läste igenom dokumentet med ett vemodigt leende och räckte det så till Amelie.

— Var så god, du som är äldst, sade hon.

Medan Amelie studerade papperet och ständigt avbröt sig med livliga utrop, kom Gabriel in.

— Biskopen har just ringt, sade han. Han kommer och jordfäster om söndag.

— Utmärkt, sade Amelie, då tvingas vi åtminstone att anta utvärtes anständighet. Det var som om hon hälsade biskopen som sin bundsförvant mot syskonen i sin strid för den utvärtes anständigheten.

— Du kunde naturligtvis inte avböja? frågade Virginie.

— Omöjligt, om jag också velat, han sa, att mamma själv bett honom.

— Här är telegram från två andra, som säger att mamma bett dem, och som också kommer och jordfäster, sade Virginie. Även Collman gör det också säkert, så har vi fyra.

Det avgjordes, att man skulle be dem hjärtligt välkomna och låta dem tala vid graven. Men Amelie hade fått en tanke: hur skall du nu klara dig med biskopen, Virginie, du som svarade honom, att du inte kunde lämna Gabriel och följa med till Gustafsfors? Virginie var svarslös. Det förvånade henne inte det minsta, att Amelie visste om hela frieriet och motiveeringen för avslaget, fast hon inte själv sagt ett ord

därom. Men hon var förbryllad över, att hon skulle bli beslagen med tvetalan. Hon bannade sig själv därför att hon inte svarat, som sanningen var: jag vill under inga omständigheter gifta mig med biskopen.

Amelie betraktade henne triumferande.

— Förresten, sade hon, kan jag egentligen inte begripa, varför du inte helt enkelt kan göra det.

Hon såg vädjande till Gabriel. Medge du, att om hon ändå måste för den där dårens skull lämna huset här, så kan ingenting passa bättre, än att hon tar Annami med sig till Gustafsors' biskopsgård. Då förstår ju Bengt, att hon flyttar på allvar. Tänk, att jag ändå kan få en ljus idé ibland.

— Jag kan då inte tycka, att det är din idé, anmärkte Virginie på sitt vanliga vis, då hon inte ville ge besked.

— Det gör alls ingenting. Amelie hade plötsligt gripits av en munter stämning. Du får gärna betrakta den som din egen, bara du sätter den i verket.

Virginie och Gabriel sågo på varandra. Det behövdes icke mera, för att de skulle förstå.

Med ofelbar instinkt märkte Amelie, att ett nytt samförstånd härskade mellan de två andra. Hon kunde bara inte fatta vad som hänt och fört dem dit — just nu.

— Vill du inte ha mig till din efterträderska? frågade hon i ovänlig ton.

— Det beror på dig själv, om du kan komma överens med Gudrun, som kommer att bo här.

Nej det kunde hon inte.

— Låt henne sköta hushållet då, sade Amelie beskt. Jag lyckönskar dig, kära Gabriel, att du ärver lite pengar, så att du kan ha råd till det.

Virginie välsignade dödgrävaren, att han kom just i detta ögonblick.

Om det för ett par dagar sedan hänt, att han ringt på hennes dörr, skulle hon gripit tag i honom och frågat ivrigt om han hade bud till henne, hur hon skulle handla.

I dag var det inte så. Ty sedan den bittra natten levde hon och rörde sig i en egen inre värld av visshet och trygghet. Den var ingen undantagsförmån. Det var intet under med den annat än så, att det alltid är ett under, att denna visshet följer som en gåva varje handling av fullkomlig kärlek.

Därför blev hon på intet sätt missräknad över att han ej hade bud till henne utan bad att få tala med doktorn. Ja, tillade han, det kan ju röra fröken också.

— Kom in till Gabriel.

Gabriel kände inte igen standarbäraren i ynglingen. Det måste sägas, att fabriksungdomen i hans församling var för honom en helhet, en massa utan individuella särdrag. Han visste ingenting om den annat än att den i allt var olik honom själv. För honom sågo dessa otaliga halv vuxna pojkar på pricken likadana ut. Även de, som han vart tredje år konfirmerade. Han bad sina gäster sitta ner, medveten om det skamliga i, att han inte med bestämdhet kunde säga,

om Folke Lundkvist hörde till hans nattvardsbarn eller icke.

Lundin började förklara, att de inte skulle stört denna dag, om det inte gällt något mycket viktigt för Folke Lundkvist.

— Det var jag som måla upp den, sade Folke och teg och väntade på effekten.

Nu begrep Gabriel. Nu kände han igen den unge mannen.

— Jag såg er i söndags, sade Gabriel.

— Jo, sade Folke, och kastade en blick åt sidan på Lundin.

— Se, Folke har hört, att doktors mor dog av sinnesrörelse över det där standaret. Och så tyckte han liksom, att han ville tala vid doktorn om den saken själv.

— Jungfrurna! tänkte Virginie och förvånade sig inte alls.

— Jag har också alltid tänkt att få ett samtal med Lundkvist, sade Gabriel. Inte om min mor, tillade han. Hon har i hela sitt liv önskat en bråd död, och det fick hon.

Nej, det gäller kyrkogården. Det var Lundkvist, som lärde mig, att det är något galet med de två avdelningarna där ute. Min mor kommer att begravas på den allmänna avdelningen — alldeles som jag själv, när min tur blir. Vi kommer inte att ha någon familjegrav.

Virginie gjorde en rörelse av överraskning, detta hade hon icke vetat. Men det var rätt, varför skulle man ligga innanför muren?

Men Folke Lundkvist ville inte genast släppa sitt ärende.

— Jag har aldrig gjortet, om jag inte blivit så arg för att dom rika skulle ha det bättre efter döden än vi.

— Men nu får hon det inte, sade Virginie och smålog mot honom.

— Och så är det arbetarungdomens plikt att strida mot kristendomsförtrycket, tillade han, ty det måste han också ha sagt. Men för det, så ville jag inte ta livet av någon.

— Ja, jag, sade Lundin, jag får ta min del på mig. För jag visste ju vad pojken förberedde, men jag varnade inte herrskapet.

— Å, sade Virginie, jag trodde aldrig herr Lundin försummade något.

— Jag hade inte hört någon direkt befallning, sade Lundin. Men den kan ha kommit, fast jag inte hörde upp. Jag var så upptagen på söndan av att ta anstöt av predikan. Och man hör aldrig, om inte det är riktigt tyst inom en. Han reste sig och gav ett tecken åt Folke, att de borde gå.

Men Gabriel började fråga efter fru Lundin, och så kom den underbara historien fram, om vad som hänt på söndagen. Lundin strålade, när han berättade den, så, att Gabriel och Virginie fingo lära sig, vad som menas med ett förklarad anlete.

Ingen vågade uppehålla Lundin, när han hade sin son där hemma, men när de skulle gå, tog Gabriel Lundkvists adress.

— Jag skall låta höra av mig en dag, då begravningen är över, sade han. Jag vill så gärna tala mer med er om arbetarungdomens plikt att avskudda kristendomens förtryck.

— Då kanske jag kan få Lundins adress, sade Virginie.

Just i dörren sade Gabriel: kan vi inte i alla fall komma överens om, att man ska vara försiktig med barn och gamla när man är ute och slåss. För de är inte i värnpliktsåldern.

Folke sade inte ett ord, då de kommo ut på gatan igen, han var så rädd att slå fast någon mening, innan han visste vad han skulle tycka om de rika, om han skulle håna eller gilla dem. I alla fall kände han sig mycket lättad, och all hans ilska hade gått över. Inte minst hade det varit roligt att få göra den där grimasen åt Lina, när hon öppnade dörren.

— Vad säger du, tänk om ungdomsklubben skulle blåsa ett stycke vid begravningen, sade Lundin i sin välmening. Han hade blivit så rörd över att den gamla skulle vila utanför murarna.

— Ånej, sade Lundkvist, så långt har det inte gått än. Det har han väl inte fått befallning om, farbror? sade han med en illmarig blick på den gode gamle dödgrävaren.

KASSABRISTEN.

VIRGINIE HÖRDE Bengts steg över sitt huvud denna natt ända fram till tre-tiden. Hon undrade vad det var för oro, som drev honom att vandra rastlöst omkring och icke tillstodde honom att vila.

De hade icke talats vid sedan söndagskvällen. Han hade varit nere och tryckt hennes hand hårt i anledning av dödsfallet, men icke frågat vad hon och Gabriel beslutat under sina överläggningar. Han visste väl, att det inte kunde bli mer än ett: att de måste böja sig för honom. Men varför vandrade han då så oroligt omkring? Han kunde ju nu vara lugn för, att inte Annami skulle pyntas för Karl Gustafs pengar eller bli en leksak i hans hem.

Ja, pengar — ordet ledde Virginie över till en ny tanke. Kunde det vara möjligt, att han behövde pengar, att han icke utan kapital kunde sätta igenom sin vilja? Kanske hade han icke pengar till biljetten ens?

— Jag skall fråga honom, tänkte hon, och erbjuda honom att låna av mig. Själv får jag ju i alla fall finna på något sätt att försörja mig och flickan, till dess han kan börja skicka oss pengar från Kina.

Hon ämnade tala vid honom om saken så fort det blev morgon. Ty det skulle naturligtvis aldrig falla honom in att tala med henne.

Hon tänkte på honom med en ömhet, som säkerligen skulle synts honom mycket litet värdefull att ha, emedan den var utan varje önskan, utan krav på hans person eller handlingar, utan lust att vinna, utan svarsjuka, förväntningar eller missräkning. När allt detta ryckts upp, fanns verkligen dock en känsla kvar, konstaterade hon, tillräcklig att hålla henne vaken med honom, tillräcklig att leda henne på spåren efter vad som kvalde honom.

På morgonen ringde hon upp honom. Gudrun hörde det, när hon stack ut sitt spetsprydda huvud ur sovrumsdörren. Hon lyssnade över allt, där hon hoppades få upplysning om när Bengt skulle resa. Hon längtade att få flytta upp i sin våning och för första gången i sitt liv vara fri. Det värsta i det nuvarande tillståndet var inte att ha Virginie som vakterska utanför sin dörr och att få lov att gå och lägga sig tidigt. Det värsta var fruktan för att Karl Gustaf skulle låta beveka sig av Märta att glida tillbaka i det gamla. I söndags hade hon fördömt och förjagat denna sin fruktan, och nu var den där igen. Hon visste bäst, att passionen ägde inga vanor, vilade aldrig i ett näste, lyssnade aldrig efter lockrop, fastnade aldrig i en snara. Den slog ner och överskyggade en med sina vingar eller den lyfte och försvann. Man fick låta honom komma, man fick låta honom flyga, denna suveräna fågel, det var ingenting att göra för att hålla

honom kvar, men ändå grep man alltid efter hans vinge.

Medan hon lyssnade till samtalet, glömde hon ett ögonblick sig själv för Virginies röst. Hon var henne sannerligen en gåta. Det tonfall var henne en gåta, varmed hon talte till denne man, som drev henne ur hennes hem och stad och skilde henne från den hon älskade mest av alla. Eller älskade hon Bengt ännu mer? Ja, på den frågan kunde man ha svarat ja, ifall det varit tal om, att hon skulle följa honom.

Bengt lovade att komma ner till Virginie, men först skulle han ut ett ärende. Det ärendet var mycket riktigt ett försök att skaffa pengar. Han befann sig i ett ekonomiskt bryderi, som hotade att göra alla hans planer om intet. Det var långt större än Virginie anade, även om hon varit på rätt väg, när hon bedömt anledningen till hans oro.

Man skulle ha trott, att det inte varit så svårt för honom att låna upp den behövlige summan, men det var alltför många människor i denna stad, som han föraktade allt för djupt för att kunna be dem om pengar. Dit hörde nästan alla, vilkas namn gingo i bankerna.

De forna yrkeskamraterna? Omöjligt. Han hörde till de människor, som, när det gällde att vinna något, överallt stötte på sådana utvägar, som »det aldrig skulle falla dem in» att försöka.

Nu gick han emellertid till en bankchef, som han hittills haft mycket litet att göra med och frågade honom, hur han bäst skulle kunna driva upp några

tusen kronor. Han hade en avskrift av det sista telegrammet från firman i Shanghai på sig och visade det i förhoppning, att det skulle kunna hjälpa upp hans möjligheter.

Men bankchefen svarade blott: det är ingen konst för kapten att få pengar. Skaffa blott doktor Coreus och konsul Fontell på ett papper, så går det som en dans.

Det dröjde ganska länge innan Bengt kom tillbaka, men något annat råd än det, som den förste bankchefen gett honom, hade han icke fått.

Då han kommit inom doktorsgårdens grindar erinrade han sig att han lovat besöka Virginie. Med ett bittert leende sade han sig, att om blott Gabriel och Virginie, som nu trodde sig nödsakade att böja sig för hans vilja, hade haft nog världslig vishet att inse hans ekonomiska svaghet, så kunde de lugnt ha bjudit honom spetsen. De kunde ha sagt: res du, tag barnet med dig! De kunde ha vetat, att den extra utgiften råde han inte med, så enkelt var det. Själv kunde han alltid komma i väg och skaffa sig någon befattning, han var ju ingen dålig marconitelegrafist. Men hur skulle han i så fall få med sig barnet? Han kunde lämna av det i helpension i Schweiz, men det vore en handling så pass rå, att det icke bleve så lätt att förmå sig till den.

När han kom in, meddelade Lina, att herrskapet var i matsalen. Han gick dit, där satt Gudrun på en låg stol och band på ett kors av lingonris, medan de båda barnen ivrigt hjälpte henne med att ur

en stor korg utvälja lämpliga kvistar. I korsets skärning satte hon stora klasar av röda bär, så att det såg ut som om dess hjärta blödde med röda droppar. Runt omkring lågo redan färdiga girlander, hon hade varit flitig på morgonen, att dekorera var det enda arbete, som riktigt roade henne.

Vid Bengts inträde kastade hon en flyktig blick mot dörren och fortsatte så sitt arbete igen. Men hennes fingrar fumlade litet. När Bengt kom in, var det för henne alltid som om ett väsen av övernaturlig storlek, inte likt något annat, uppenbarat sig. Hon drömde stundom om honom som en jätte, sådan stod han för hennes vakna och sovande inbillning.

— Var är Virginie? frågade han i dörren, och hon tyckte också, att han hade ett mål, grövre än någon annan människas.

Barnen erbjödo sig att hämta henne i köket.

— Det kan ju jag göra, sade Gudrun, men barnen, som alls inte förstodo, att hon inte ville vara ensam med sin man, voro på dörren, innan hon hunnit resa sig. Så blev hon sittande stilla och fortsatte att binda sitt kors.

Han stod och såg på hennes fingrar, som, tänkte han, bundit även honom ett kors.

De hade icke varit ensamma sedan den stund, då hon svor eden för att rädda sitt liv. De skulle kanske inte träffas ensamma mer i detta livet, åtminstone hoppades hon det ivrigt. Men de yttrade inte ett ord till varandra, använde icke detta korta

ögonblick. Virginie fann dem tigande, då hon kom in, och korset var färdigt.

Hon ledde honom in i Gabriels rum, där hon hoppades få vara i fred för Amelie, vilket dock snart visade sig vara ett misstag.

— Bengt, sade hon, du går uppe om nätterna.

— Jag ber om ursäkt, sade han, jag har inte tänkt på, att du ligger under sängkammaren numera.

— Ja, det var inte därför jag bad dig komma ner, sade hon. Jag ville gärna veta hur du planerar, till exempel om du har tillräckligt med pengar för den långa resan.

Han såg förvånad på henne. Alltså var hon bättre bevandrad i detta världsliga än han hade trott.

— Varför frågar du det?

— Därför att jag kanske kan hjälpa dig med något, om du behöver. Hur mycket behöver du?

— Vad har du för villkor?

— Jag är ingen procentare. Jag begär bara att få mina pengar igen, när du kan betala dem.

— Jag menade inte penningränta utan moraliska förpliktelser.

— Jag köper väl inte några medgivanden av dig med pengar.

— Lånar du mig 5,000 kronor, utan några moraliska villkor?

— Nej, sade hon, inte fem, så här på rak arm, men tre.

— Förstår du, att du därmed gör det möjligt för mig att ta flickan med mig?

— Vill du det alltså ändå? Har du inte förstått att vi uppfyller dina villkor? Se där, nu kommer Gabriel, då kan vi så gott först som sist tala ut om saken. Gabriel, kanske du kunde be Gudrun komma in också.

Gudrun mulnade. — Kan jag inte slippa, vi har haft så mycket uppgörelser.

— Får vi följa med in till farbror Gabriel? frågade barnen.

— Nej, sade hon, var ni glada ni, slipper än så länge. Hon satte dem att göra i ordning kvistar åt henne, hon skulle snart komma igen.

— Har du lust, Herman, att följa med mig till Kina? frågade Annami. Hon hade av Emma blivit upplyst om, att nu skulle hon resa dit till drakar och tigrar och elefanter. Hur skulle det gå? Hon som var så rädd redan för flugor. Men Annami rädde sig: jag är inte rädd för stora djur, sade hon, bara för små.

Herman hade icke tanke på att följa med till Kina. Han skulle snart gå och läsa och sedan börja på fabrik och tjäna 20 spänn i veckan.

— Väntar du att gifta dig, tills jag kommer igen?

— När kommer du igen då?

— När vill du jag skall komma då?

— Jag väntar inte mer än fyra år.

— Det var bra, då gifter vi oss om fyra år.

— Tror du, att du kan gifta dig vid nie år?

— Men du sa ju själv.

— Det sa jag inte.

— Vi kan förlova oss, föreslog hon. — Menar du nu? — Ja nu medsamma. — Då får du skaffa ringar. — Det är väl inge svårt.

Hon störtade in i Gabriels rum, men lilla gumman var inte ensam, så att hon måste viska i hennes öra sin begäran. Virginie lovade att senare se till, om hon hade några lämpliga förlovningsringar.

— Ge mig en liten kyss, viskade hon med en plötslig önskan att så besegla den handling, varmed hon vigde sitt liv åt barnet.

— Jag har inte tid, sade Annami och gled hastigt ner ur hennes knä. Virginie åskådade leende, hur hon störtade tillbaka till Herman med en sådan iver, att hon föll över tröskeln. Där lyftes hon upp av Amelie, som kom med den dödas stora nyckelknippa i handen.

— Jaså! Överläggning igen, skall jag gå? frågade hon och kom in.

— Det är ingen överläggning, sade Gabriel, för allt är ju redan beslutat. Vi ville bara meddela Bengt, att Virginie lämnar detta hem för att uppfostra Annami, medan Gudrun tillsvidare stannar hos mig.

— Då följer du med mig, Virginie, och tar hand om barnet? Bengts röst hade en klang av triumf, som gjorde att de inte kände igen den. Han såg på Gudrun med en blick som sade: nå, vem hade rätt, jag eller du, som påstod, att jag ingenting kunde vinna med att sätta saken på sin spets?

— Så följer du mig! Virginies första reaktion mot dessa ord var rent fysisk. Hon överfölls av en svin-

delförnimmelse, men innan någon hann märka det, hade hon åter stadig mark under fötterna. Nu var man alltså framme vid den sista överraskningen, tänkte hon.

Gudrun bröt tystnaden:

— Hörde du, fader Gabriel?

Men Gabriel hade inte hört på, han hade stått i sina egna tankar framme vid fönstret. Gudrun förklarade situationen. Gabriel vände sig häftigt till Bengt: du har alldeles missförstått oss, Bengt. Det har aldrig varit fråga om, att Virginie skulle följa med dig. Hon kommer endast att flytta härifrån.

— Till Gustafsfors, inföll Amelie.

— Det är inte avgjort, sade Gabriel. Det blir möjligen Stockholm.

— Men det har ju jag ingen glädje av, om jag måste fara till Kina, sade Bengt. När jag ser en möjlighet till det, vill jag förstås ha flickan med mig. Kan du inte förstå det, Virginie?

Hon nickade.

— Och då betyder det, att du följer med oss?

— Ja, jag får väl göra det.

Dessa få ord försatte hela rummet i uppror.

— Det är gement, det är gement, ropade Gudrun. När han ser, han har dem i sin hand, så hugger han för sig mycket mer än han tänkt sig från början.

— Det är ju orimligt, du menar det inte, Virginie, sade Gabriel. Det kan inte vara ditt allvar.

— Det är mitt allvar, sade Bengt. Det var skönt att få säga dessa ord. Han var icke löjlig mer. Med

sin uppfattning från lustspelsförfattarna, som röra sig med kvickheter, vilka voro nya och träffande på Bocaccios tid, hade han känt sig löjlig, emedan en annan man tagit hans hustru. Alldeles på samma sätt, som den är löjlig, som litar på rävens ädelmod att inte begagna sig av den öppna hönshusdörren. Men nu var löjet utplånat, och nu var smärtan lindrad, ty den som har sådan makt över människooöden, den är icke löjlig mer. Han klarlade inte för sig varför en sådan kombination skulle vara otänkbar. Och ut från sin starka ställning kunde han vara rättvis och ädelmodig.

— För din skull tar jag tillbaka allt ont jag sagt dig om kvinnorna i klump, Virginie, sade han.

Gabriel brydde sig inte om vad Bengt hade för tankar om kvinnorna. Möjligheten att Virginie skulle följa honom var fruktansvärd. Då han frågade henne, svarade hon inte, bara såg på honom. Detta hennes sätt att foga sig för denne mans önsknings, kom honom att ett ögonblick förlora fattningen.

— Det är för mycket, sade han.

— Ja, det skulle man kunna säga, mumlade Amelie. Inte är ungen värd det.

Virginie hörde vad hon sade och tänkte att nej, kanske inte ungen alls var värd det. Men man räknade väl aldrig så. Det gör väl endast de, som tveka. Och hon tvekade inte.

— Du spänner bågen för högt, Bengt, sade Gabriel, men utan riktig övertygelse i stämman, ty han visste med sig, att bågen nog skulle hålla tåla den spän-

ningen. Och det är inte riktigt ärligt spel, detta. Det hämmar sig alltid att missbruka människor.

— Tala inte till mig, sade Bengt. Han såg sig omkring, allas ansikten voro vända mot honom utom Virginies. Jag ändrar mig inte. Jag försökte här i Sverige, jag slet en hund. Så fick jag detta anbud och skrev kontrakt, det kan inte ändras. Jag måste resa.

— Det finns väl män som har rest ensamma, före dig, sade Gudrun.

— Det är mig likgiltigt vad andra män gjort. Jag begagnar min chance. Jag har fått avstå från för mycket, jag avstår inte frivilligt från något jag kan få. Gabriel, jag har inte glömt, att du sa, då vi sist talades vid, att ja, det kunde ju inte hjälpas, om jag försvann ur er värld. Nu tar jag din värld med mig, när jag försvinner.

Men Amelie slog handen i marmorbordet, så att Virginie, som var alldeles oförberedd, flög upp med ett: tyst, du väcker mamma!

— Jag önskar jag kunde, sade Amelie, och alla märkte nu till sin förvåning, att människan grät. Men för resten, det hjälpte väl inte, om någon av de döda uppstode. Jag tror, att ni är tokiga allihop, ropade hon med dånande stämma. Somliga är det av kärlek och andra av sårad egenkärlek och andra av nån slags överjordisk godhet, eller vad det är. Ni bryr er ju aldrig om vad jag säger, Gabriel och Virginie, men hör på mig för en gångs skull. Jag känner er två mycket noga. Det finns ingen som gett så väl akt på er. Och fast ni inte märkt det, sade

hon och snöt sig, så älskar jag er med eller utan er tillåtelse.

Jag vet hur ni beror av varandra. Ni klarar inte denna skilsmässa. Jag vädjar inte till själva brottslingarna, för vad frågar de efter hur det går er. Jag vädjar till Virginie, — som tror, att med detta gör hon det största offret — att inte handla så illa mot Gabriel. Han är ditt kött och blod, vad har du med de andra utsocknes att göra, låt dem reda ut sitt som de kan.

Virginie steg upp och omfamnade Amelie. Nu tyckte hon, att hon såg henne sådan hon var. I sin uppriktiga och ärliga förskräckelse inför det som skulle ske, hade hon glömt bort all sin misstänksamhet och svartsjuka och alla sina egna intressen. Ja, hon hade säkert rätt, då hon sade, att hon älskade dem.

— Men vad hjälper det mig, att jag inte är släkt med dem? sade hon och höll fast Amelies hand, som ville göra sig lös. Saken ligger ju så till, att den inte kan ordnas utan offer. Det är alldeles, som när det är balans i en bokföring, man kan skjuta över den från det ena kontot till det andra men till slut måste den i alla fall täckas. Någon måste offra sitt liv bland oss. Gudrun? Hon vill inte. Bengt? Han vill inte. Det är bara Gabriel och jag, som erbjuder oss. Och slutligen är det väl vi två, sade hon med omedveten stolthet, bara vi två, som duger till det.

Gudrun och Bengt stodo på var sin sida om skrivbordet och kastade skulden sins emellan.

— Det är ditt fel, viskade Gudrun.

— Naturligtvis, sade han hånfullt.

— Jo, det är det!

— Nej du, det är ditt och bara ditt.

Amelie gav dem en föraktlig blick och vände dem ryggen.

— Jag skulle just vilja veta, sade hon, vad som om fem år, eller skall vi säga tre år, är kvar av Bengts sårade hjärta och de två andras omotståndliga passion. Det är ju bara skum och ingenting mer. Det kommer att ha flutit bort med strömmen.

— O, nej, sade Gudrun, ni förstår ingenting av det ni talar om.

Bengt svarade ingenting på utmaningen, men han tänkte inom sig, att inte ens alla evighetens floder, hur länge de sköljde över hans själ, skulle kunna slipa bort det märke han fått. Men denna gumma trodde hon begrep allting. Hon hade väl ingenting själv att minnas.

Amelie brydde sig inte om Gudruns protest. Hon vände sig till sina syskon: Ska då er långa djupa vänskap brytas sönder för dessa ostadiga dårars skull och deras flyktiga passioner? Det är inte rätt.

— Gabriel vet, sade Virginie, lika bra som jag, att vår gemenskap tål vid denna långa skilsmässa. Den är väl den enda som gör det. Och därför kan vi våga. Eller hur Gabriel? Hon vände sig nu för första gången under samtalet direkt till honom.

— Jag kan inte släppa i väg dig, sade Gabriel. Jag har lärt känna Bengt nu, han är en man utan hänsyn. Jag kan inte släppa dig i hans händer. Då

får det hellre vara med Gudrun. Hon får gå sina egna vägar, dem hon valt själv. Så är då ditt villkor uppfyllt, Bengt, för Virginie kan jag inte ge dig.

— Det är för sent, sade Bengt. Om du hade sagt detta i söndags, så hade jag gått med på att lämna er Annami. Nu när jag vet, att jag kan få henne med mig under Virginies vård, så släpper jag henne inte.

— Det är inte riktigt ärligt, sade Gabriel. Han hade blivit mycket röd i ansiktet, det sköt upp hos honom en våldsamt vrede mot Bengt, som så vågade leka med dem alla.

— Ärligt! ropade Gudrun, retad över att han så utan vidare gav henne i mellangift för Virginie. Fader Gabriel, du är alltför dåraktig och barnafrom. Det är ingen, som är ärlig här, mer än möjligen du. Du tror, att hon gör detta för barnet. Men det gör ingen kvinna i världen för en annans barn och inte för sitt eget barn, det hon gör nu. Förstår du inte, att det är hon om hon följer. Vänd dig om och se tillbaka på allting, som har hänt den sista veckan. Hon ville ingen försoning mellan Bengt och mig. Därför föregav hon, att hon visste, att han skulle aldrig förlåta, och jag skulle aldrig ångra. Och nu! Nu är plötsligt våra passioner något flyktigt och tillfälligt. Så blottar hon själv vad hon innerst inne tänkt, att när han förlorade mig, då hade han ingen annan, och då kom hennes stund. Och det gjorde den. Har jag inte...

Bengt var framme hos Gudrun och grep henne om

handleden. Han skulle velat stoppa till hennes mun, slå henne, köra ut henne.

— Människa, har du inte gjort mig nog ont förut?

— Nej, sade hon hatfullt.

— Men du ska inte vinna något med det, det är en alltför enfaldig lögn. Du kan bara inte fatta, att en annan kvinna kan känna och offra något för ett barn.

— Ljuger jag, Virginie? sade Gudrun och vred sig loss.

I detta ögonblick kände Virginie först hela väl-signelsen av att ha talat med Gabriel. Hon kunde möta hans blick och begära och få visshet om, att han förstod alltsamman.

— Du mäter bara med dina mått, Gudrun, sade hon mycket lugnt.

— Nej, du får inte svara så där mitt emellan den här gången, som du brukar. Reser du till Kina och lämnar ditt hem och Gabriel och bryter upp hela ditt liv för Annamis skull?

— Ja, sade Virginie, och i samma ögonblick knackade det på dörren. Virginie gick och öppnade och slöt hastigt dörren bakom sig. Men Lina hann ändå se, att nu satt dom igen allesamman mitt på dan och talade.

— Herrskapet Fontells är här, sade hon.

Virginie erfor en känsla av obehag, som dock var snabbt övergående.

— Om även dessa två finge höra historien nu eller senare, vad betydde så det? och hon öppnade för dem dörren in till de andra.

GUDRUNS NYCKEL.

KONSULINNAN FONTELL hade hämtat sin man på kontoret. Den allmänna meningen måste förvillas, och dessutom hade hon ingen ro hemma. Modern hade gått till doktorsgården med löfte att söka leta ut, till vilket beslut Gabriel och Virginie kommit, och sedan meddela. När intet besked kom efter ett par timmars tid, härdade hon inte längre ut. Hennes man gjorde inga svårigheter, han följde villigt med henne. Han hade aldrig varit så älskvärd, så foglig som nu. Det väckte hos henne ett falskt hopp, att han dock skulle slå om, ändra sig, stanna hos henne. Som hon aktade sig noga att visa skymten av detta hopp, tvärtom ofta lät överraska sig gråtande, så förstod han icke faran av att vara älskvärd.

Så kommo de in till samman, och det gjorde Gudrun utom sig att se dem. De uppträdde alltjämt som en enhet, medan hon hade öppet inför allt Silverstad brutit med sin man.

Hon delade inte längre sin mans sovrums, hon bodde inte längre i hans våning. Hur var det manne med Karl Gustaf i det stycket? Säkert var i alla fall, att han vandrade omkring i Silverstad och demon-

strerade sitt goda förhållande till Märta. Ingen var ärlig, det var bara hon själv, den alla kallade bedrageriska, som var ärlig.

— Varför kommer du, Karl Gustaf? frågade hon. Vill du veta, hur det skall gå för oss?

— Nej, sade han, för det vet jag ju. Men låt inte oss störa, här är visst stora saker i görningen. Gudrun, om du ville vara lugn och lita på mig, skulle du inte behöva hetsa upp dig så där.

— Det är inte det, sade hon, det är något annat.

— Gudrun! Det kom från Gabriel.

— Det gör ingenting, för Karl Gustaf och jag har talat om det förut, sade Gudrun. Minns du, att jag sagt, att det kom för mig ibland att Virginie i själva verket...

— Säg du ut, sade Virginie.

— Jag tror inte, det är medvetet, sade Gudrun. Jag tror inte du förstod själv vad det var, som drev dig att säga till mig: ta honom! i stället för att du om än den ene än den andre förut sagt: inte den och inte den. Därför så har jag aldrig berört ämnet med dig, tillade hon och trodde själv, att hon fört en överlagd politik gent emot Virginie. För man väcker ju inte en sömngångerska.

— Men nu har du väckt henne? sade Virginie.

— Ja, och det med flit. För eftersom du ändå störtar i avgrunden, så kan du lika väl göra det med öppna ögon.

Märta såg frågande på Amelie, som ruskade på huvudet till tecken, att alla voro lika tokiga i detta rum.

Bengt började frukta, att Gudrun i sista stund skulle rycka segern ur hans händer. Dessutom var han direkt upprörd å Virginies vägnar.

— Du skall inte tro, att jag ett ögonblick låter påverka mig av Gudrun, sade han. Jag vet bäst hur orimligt det är, hur in i grunden osant. Jag vet, att du följer med för barnets skull. Det är därför jag kan ta emot det.

— Tack, sade Virginie igen och ett ögonblick återspeglades i ett leende hennes uppfattning av det toliga inslaget i situationen.

Men Gudrun ville icke ge sig.

— Jag vet, att jag har rätt, upprepade hon envist. Jag har det i mina fingertoppar, och hon lade upp sina händer liksom för att bereda de närvarande tillfälle att läsa i dem.

— I så fall har Virginie och Bengt spelat bra, sade Karl Gustaf. Ifall det är detta de velat hela tiden, att få fara tillsammans till Kina, så har de skött det överlägset.

Bengt var mållös över denna fräckhet hos Gudrun. Han var samtidigt ursinnig över att han icke kunde undertrycka en svag undran längst inne, om det ändå inte låg ett korn av sanning i det hon sade. Han kom plötsligt ihåg en tid, som han under många år fullkomligt glömt.

— Om det ändå varit det, sade Gudrun, som nu gått för långt för att hejda sig mer. Det låg en underlig, vild tjusning i att säga vad som helst. Om det ändå varit det, så hade det ju varit någon me-

ning i det hela. Men Virginie faller honom ju till, utan att han haft en tanke på att vinna henne, och utan att han har en aning om vad han skall göra sig för nytta därav.

— Om en pojke letar efter en boll och finner en pärla, så slänger han den igen, därför att han blir arg för att den inte kan studsas, sade Amelie.

— Liknelsen haltar, sade Virginie, för han söker en barnjungfru och finner en.

— Kompletta vansinnet, sade Amelie.

Gudrun började känna en viss skräck för vad hon gjort.

— Varför säger du inte emot mig? sade hon.

— Varför då? sade Virginie. Du frågade mig, om jag for till Kina för Annamis skull och jag sade ja, som sanningen var. Jag trodde inte, att jag skulle bedyra en sak mer än en gång.

— Om Virginie har sagt en sak, så är det riktigt, sade Gabriel. Jag känner dina motiv. Men jag kommer inte att låta dig fara ändå.

— Gabriel, du känner dem icke, sade Gudrun. Det är så naturligt att hon förnekar, jag skulle göra detsamma in i döden. Men det är så ändå. Hindra henne du!

Bengt betraktade Gudrun nästan med fasa.

— Att tänka sig, att Virginie lämnar sitt hem hos Gabriel för att hålla det öppet åt dig, och att hon följer mig för att uppfylla dina modersplikter hos Annami, och du beljuger henne och spottar på henne. Det är ganska hemskt att tänka att barnet, för vilket hon gör detta, kunde växa upp och bli likt dig.

— Eller dig! bröt Gudrun ut. Jag älskar Virginie, det är därför jag tillgriper alla medel för att hindra att hon följer med dig. Men du! Du bryr dig bara om hämnd, bara att förgifta min tillvaro med andras olyckor. Fy, fy!

— Var tysta ni två, icke ett ord mer, sade Gabriel. Virginie reste sig.

— Vi behöver väl överhuvud inte tala mer nu, sade hon. Vi vet ju nu, hur vi har det.

— Det råder emellertid ganska stor oklarhet om dina motiv, sade Amelie. Och det vore nog bäst för dig själv, att du klarade ut saken. Jag tycker inte du kan besluta dig att resa, förr än det skett.

Virginie var redan vid dörren, hon vände sig om.

— Gabriel, sade hon, anser du, att jag behöver stå här och förklara och rentvå mig inför de närvarande? Nej, Bengt, det är inte dig, utan Gabriel jag frågar.

— Nej, det anser jag inte, om det är det du vill veta, sade Gabriel, men hans röst lät så sorgsen att det skar henne i hjärtat.

Gudrun hade ett ögonblick varit tveksam. Nu tänkte hon: hon älskar honom ändå. Och hon tyckte, att hon aldrig sett en så blind och tokig människa i hela sitt liv.

Bengt följde efter Virginie: du får inte tro, att jag fäster mig vid Gudrun, sade han. Hon har bara en nyckel och tror den passar i alla lås. Du kan tryggt följa med mig.

De andra hörde inifrån Virginies rum hur hon svarade honom: jag är inte orolig, kära du.

Bengt tog Virginies hand, han hade ett ögonblick lust att kyssa den, men lät bli. Hon smålog mot honom, men drog undan sin hand utan ovänlighet.

— Får jag inte tacka dig? frågade han lågt.

Amelies skarpa röst därinifrån bröt av hans fråga:

— Nej, hon är inte orolig, för hon tror inte, det skulle falla honom in att upptäcka henne. Men man vet aldrig. I går kväll satte jag in en brasa, jag arbetade länge med den, men den tog sig inte, jag glömde bort den och gick och la mig. Mitt i natten vaknade jag vid ett sprakande ljud. Det var den glömda brasan, som tagit sig. Så kan det gå.

Det sista hörde inte Virginie, hon var redan borta och hade stängt matsalsdörren om sig. Det verkade ganska likt en flykt.

Annami hade kvinnans instinktiva begär att legalisera sina förbindelser. Hon kom emot Virginie och undrade, om lilla gumman ändå inte kunde hjälpa henne att övertala Herman att gifta sig med henne, så gott först som sist.

— Man skall aldrig övertala dem, sade Virginie. För resten, min älskling, så skall du följa med mig och far till Kina, och där kanske du finner någon, du tycker bättre om. Där finns små gula kineser, som bor i bambuhus och äter ris med pinnar.

— Jag vill inte resa, sade Annami, om inte Herman får följa med. Han är i alla fall en prins.

— Det skulle inte Annami ha talt om, sade Herman förebrående, du hade ju lovat. Men i stället

för att hämnas, — som Amor och Psyche och Lohengrin på Elsa — började han sjunga:

Förr gömde flickorna ring,
Nu gömma de ingenting,

vilken visa, det hade han upptäckt, retade Annami ofantligt.

Hon började gråta bittra tårar, gömd i Virginies famn.

— Jag vill inte resa till Kina!

— Men om jag följer med dig?

— Inte då heller.

T J U G U F Ö R S T A K A P I T L E T

BLOTT EN LITEN TID.

MEN GABRIEL, sade hon, då de möttes nästa morgon, i natt har du inte legat. Hon tänkte på sin egen natt, då hon väntat, att de skulle mördas varandra däruppe. Om detta är följden, Gabriel, så börjar jag tveka igen.

— Gör inte det, sade han, det var åtminstone en hållpunkt, att du var viss. Har du märkt, frågade han och fortsatte nattens tankegång, att det ibland är som om ett drag från de osynliga världarna fatta-

de i förhänget, som skiljer av vårt lilla hörn av världen? Du tänker då, att om det bara vill blåsa litet hårdare, så skulle du få se en glimt av andra sidan.

— Blåste det så hårt i natt? Såg du något?

— Jag hör visst inte till dem, som får se något, sade han, men jag hade en så stark känsla av, att den andra sidan fanns, och att mycket litet skilde oss från den. Jag har inte haft någon förtvivlad natt, om det är det du tror. Det kommer att gå så fort, de åren som är kvar. Träffas vi inte mera här, så är det ju blott en liten tid.

— Men Gabriel, utbrast hon, jag vill träffas mera. Vi skall bli gamla tillsammans, det har varit min tröst att tänka på. Det är det, som skall hjälpa mig, när jag vaknar var morgon och frågar, vad det är, som tynger mig, och minns, att det är avståndet från dig. Men jag har sett riktiga, levande människor, som varit i Kina. Man kan komma igen, och jag skall komma igen.

— Du kan i alla fall alltid tänka på, att det under alla förhållanden är blott en liten tid, sade han.

— Vågar du säga det, Gabriel?

— Ja, sade han, med fullkomlig trygghet.

— Låt oss gå in till mamma!

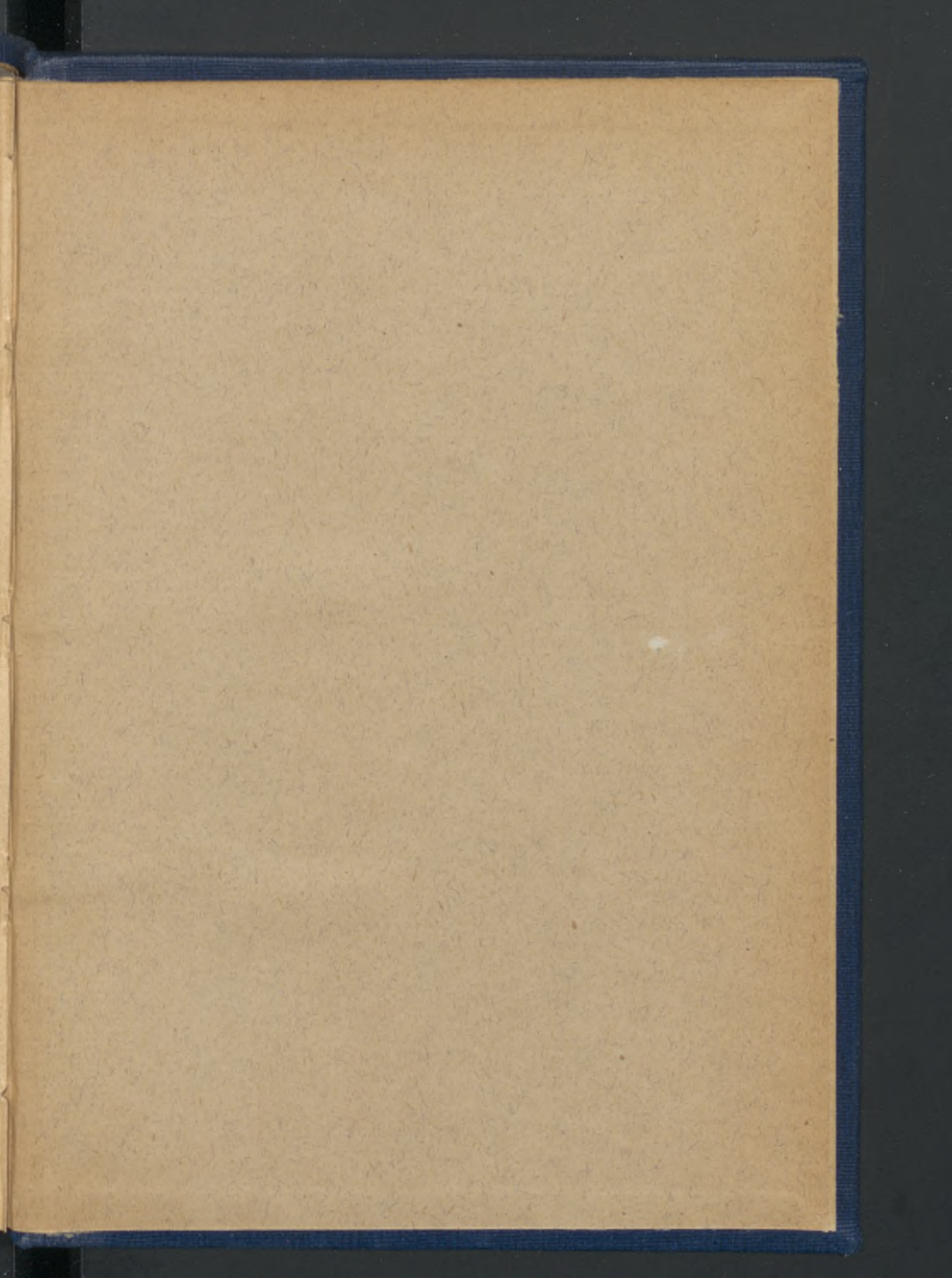
Salongen var ordnad för den döda. Där funno de Gudrun, som aldrig tycktes tröttna att ordna det vackert därinne för den gamla, som hon aldrig kunnat tåla i livet. Nu hade hon plockat de stora gula hjärtblad, som fallit från aristolochian vid södra väggen, och plundrat det japanska vildvinet, så att hela

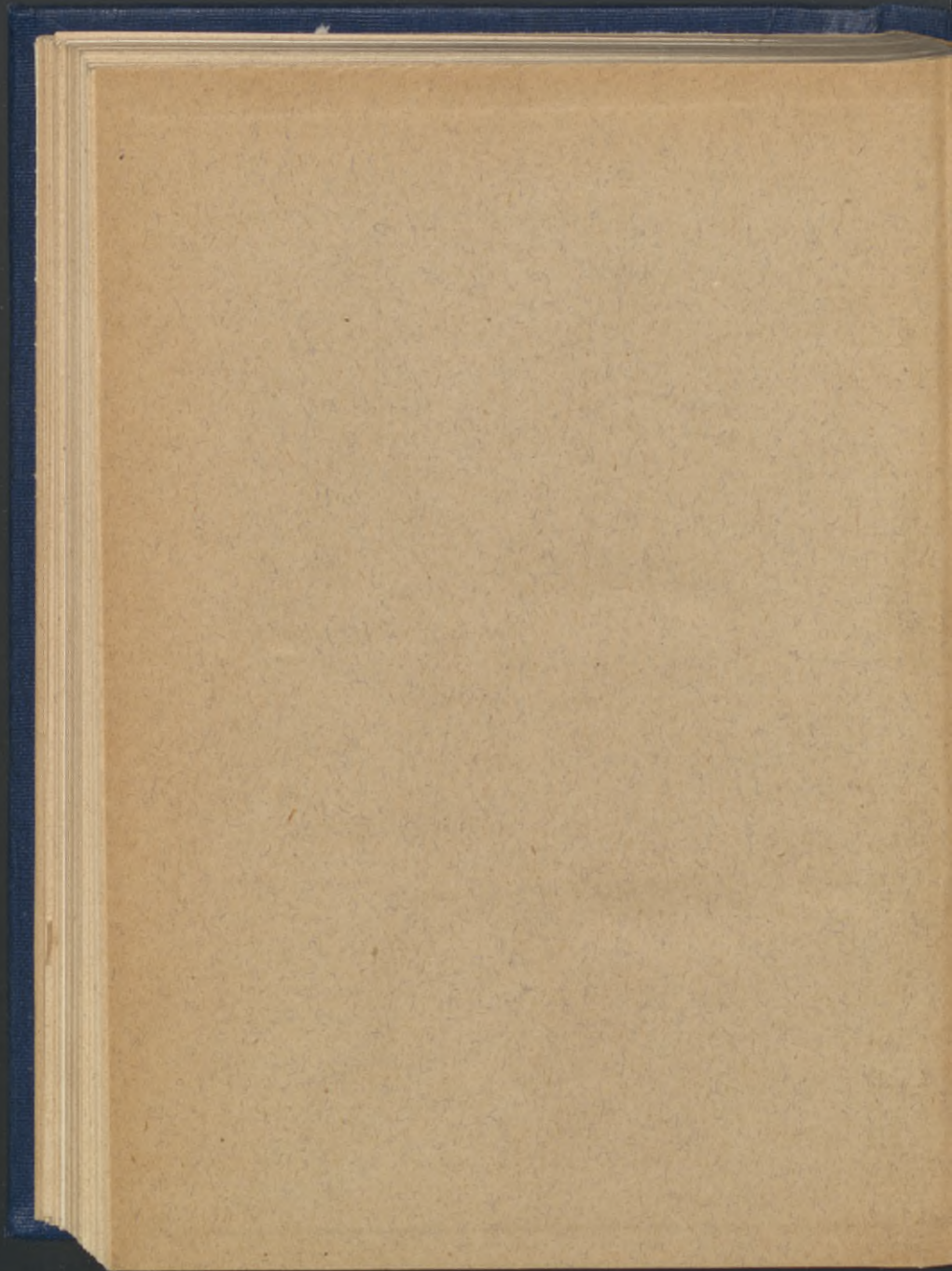
kistan var omgiven av stora, gula skruppna hjärtan och vildvinets små, röda brinnande. Och på locket hade hon lagt en bukett av de sista knopparna från rosenträden, dessa, som aldrig skulle komma att slå ut.

Hon hade en rent estetisk fröjd av sitt arbete, över den symbolik hon smusslade in tillsammans med färgprakten. Och det var ett ansikte, som de så väl kände igen, hon vände mot dem, då de kommo in. Ett ansikte, som strålade av stolthet över den duktighet hon visat och väntade beröm. Det var så länge sedan de sett just detta, och de hade icke hjärta till annat än le tillbaka mot det. Hon var ju bara två år.

De förstodo icke, varför hon hastigt vände sig bort och skyndade ut med tårar i ögonen. Ty de visste ingenting om hur samma uttryck av övervunnen smärta, av kärlek utan agg strålade ut från dem båda. De förstodo icke, att de voro så lika i detta ögonblick, så förenade, så höjda över alla tillfälligheter i sitt öde, att det väckte en smärtsam, skärande avund hos den, som ännu var beroende av tillfälligheternas flyktiga spel.

SLUT.

6000237266

Göteborgs universitetsbibliotek

